

Jaarstukken 2018 Aa en Hunze

Inhoud

Aanbiedingsbrief

Bestuur en portfeuilleverdeling

Jaarverslag

Programmaverantwoording

Paragrafen

Jaarrekening

Overzicht baten en lasten jaarrekening met toelichting

Balans en toelichting

Bijlage met verantwoordingsinformatie (SiSa)

Bijlage met Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Bijlagen

Controleverklaring

Planning & Controlcyclus

Leeswijzer

Inhoudsopgave Jaarstukken 2018

AANBIEDINGSBRIEF

Aanbiedingsbrief

0 ALGEMEEN

0.1 Bestuur en portefeuilleverdeling

1 JAARVERSLAG

1.1 Algemeen

1.1.1 Belangrijke ontwikkelingen in 2018

1.1.2 Financiële terugblik

1.1.3 Rekeningresultaat 2018

1.1.4 Grondbedrijf

1.1.5 Investerings

1.1.6 Reserves en voorzieningen

1.1.7 Saldo rekening van baten en lasten

1.1.8 Rechtmatigheid

1.1.9 Interbestuurlijk toezicht (IBT)

1.1.10 Voorstel tot bestemming van het resultaat

1.1.11 Besluit tot vaststelling

1.2 Programmaverantwoording

1.2.1 Verantwoording per programma

1.2.2 Overzicht algemene dekkingsmiddelen

1.2.3 Overhead en Vennootschapsbelasting

1.2.4 Onvoorzien

1.3 Paragrafen

1.3.1 Lokale heffingen

1.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1.3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

1.3.4 Financiering

1.3.5 Bedrijfsvoering

1.3.6 Verbonden partijen

1.3.7 Grondbeleid inclusief voortgangsrapportages

2 JAARREKENING

2.1 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

2.1.1 Gerealiseerde baten en lasten per programma

2.1.2 Overzicht algemene dekkingsmiddelen en Onvoorzien

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

2.1.4 Wet WNT

2.2 Balans en toelichting

2.2.1 Balans

2.2.2 Toelichting op de balans

2.2.3 Waarderingsgrondslagen

2.2.4 Overzicht aard en reden Reserves en Voorzieningen

2.3 Bijlage met verantwoordingsinformatie Specifieke Uitkeringen (SiSa)

2.4 Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

3 BIJLAGEN

3.1 Controleverklaring

3.2 Planning en Controlcyclus

3.3 Leeswijzer

Aanbiedingsbrief jaarstukken 2018

Geachte leden van de raad,

Voor u liggen de jaarstukken 2018.

Het jaar 2018 is het eerste jaar van de nieuwe bestuursperiode 2018-2022. Na het zomerreces 2018 zijn we aan de slag gegaan met de uitvoering van het collegeprogramma "Samen Doen". In het collegeprogramma hebben we onze ambities uitgesproken en aangegeven hoe we deze willen verwezenlijken. De komende vier jaren staat een drietal hoofdonderwerpen centraal: de doorontwikkeling van het sociaal domein, de Omgevingswet en de energietransitie. Naast deze hoofdonderwerpen zullen we aan vele andere onderwerpen uitvoering gaan geven; samen met de raad, met de inwoners en de organisatie. Niet voor niets heeft het collegeprogramma de titel "Samen Doen".

In het jaarverslag gaan we in op een aantal belangrijke onderwerpen, waaraan we uitvoering hebben gegeven in het jaar 2018: hieronder de oprichting van de nieuwe stichting Attenta. Met de oprichting van Attenta zijn de uitvoeringstaken van het sociaal domein meer op afstand van de gemeente gezet. Ook zal de stichting een belangrijke rol gaan spelen in de verdere doorontwikkeling en noodzakelijke transformatie van het sociaal domein. In 2018 zijn we ook begonnen met de uitvoering van de Centrumvisie Gieten. Met de vestiging van bakkerij Job op een nieuwe locatie en de toekomstige woningbouw op de voormalige locatie Vlieghuis, zijn de eerste stappen gezet. In 2018 zijn we ook verder gegaan met de voorbereidingen voor de nieuwbouw van het Ontmoetingscentrum De Boerhoorn. Samen met de inwoners en de gebruikers van De Boerhoorn is in 2018 een Programma van Eisen opgesteld, een architect geselecteerd en ligt er nu een voorlopig ontwerp. Over deze onderwerpen en andere belangrijke ontwikkelingen kunt u lezen in [paragraaf 1.1.1 Belangrijke ontwikkelingen in 2018](#) en de [paragraaf 1.1.2 Financiële terugblik van het jaarverslag](#).

In deze jaarstukken leggen wij aan uw raad verantwoording af over het gevoerde beleid van het desbetreffende verslagjaar 2018 ten opzichte van de begroting en de voortgangsnota 2018. Met andere woorden: hebben wij onze doelstellingen gerealiseerd over het jaar 2018? De financiële vertaling daarvan hebben we, voor zover deze van toepassing is op het jaar 2018, tot en met april 2019 in deze jaarstukken verwerkt.

Opzet en inhoud jaarstukken 2018

De digitale jaarstukken 2018 kennen een iets ander opbouw dan de voorgaande digitale beleidsdocumenten. De missie en toekomstvisie, het bestuur en portefeuillevindeling en het collegeprogramma zijn niet meer opgenomen in de digitale jaarstukken, zodat de jaarstukken in zijn geheel overzichtelijker en compacter zijn.

De feitelijke jaarstukken 2018 beginnen met het [Jaarverslag in hoofdstuk 1](#), gaan daarna verder met de [Jaarrekening in hoofdstuk 2](#) en de [bijlagen in hoofdstuk 3](#), waaronder de [Controleverklaring van de accountant](#). Deze stukken zijn ten opzichte van het voorgaande verslagjaar 2017, niet anders van opzet.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Het college van de gemeente Aa en Hunze,

Mevrouw mr. M. Tent
secretaris

de heer T. Baas
burgemeester

0.2 Bestuur en portefeuillevverdeling

College van Burgemeester en Wethouders gemeente Aa en Hunze

Burgemeester

T. Baas

Vervanging door wethouder Heijerman

- Bestuurlijke coördinatie
- Algemeen bestuur
- Communicatie
- Samenwerking Drentsche Aa (Bedrijfsvoering)
- Veiligheidsregio (Brandweer/GHOR)
- Vergunningen openbare orde en veiligheid incl. evenementen
- Cultuur.
- Dienstverlening
- Personeel en Organisatie
- Informatisering en automatisering
- Integrale handhaving (incl.perm.bewoning recreatiewoningen)
- Volksgezondheid (incl.GGD)
- Informatieveiligheid en privacy

Projectportefeuille:

- Herijking Strategische Toekomstvisie 2025
- Implementatie omgevingswet
- Gaswinning en schadeafhandeling (alg. STRONG)
- Programma AndersOmDoen

Wethouder

H. Heijerman

(Combinatie Gemeentebelangen)

Vervanging door burgemeester

- Ruimtelijke ontwikkeling
- Volkshuisvesting, woningbouw
- Omgevingsvergunningen
- Kern- en buurtgericht werken
- Beheer openbare ruimte (o.a. wegen, groen, fietspaden)
- Verkeer en Vervoer
- Accommodatiebeleid inzake dorpshuizen
- Plattelands- en natuurontwikkeling (incl. P10)
- Landbouwbeleid m.b.t. versterken landelijk gebied
- Begraven en begraafplaatsen
- Cultuurhistorie, cultureel erfgoed
- RUD
- Eerste loco-burgemeester

Projectportefeuille:

- Inwoner participatie/veranderende rol overheid
- Gebiedsontwikkeling Drentsche Aa
- Leader Zuidoost Drenthe
- Koopcentrum Gieten
- Ontwikkeling Gasselternveld
- Agenda voor de Veenkoloniën
- Vernieuwing MFC de Boerhoorn Rolde

Wethouder

B. Luinge

(VVD)

Vervanging door wethouder Lambert

- Grondzaken, gemeentelijk vastgoed
- Economische Zaken en werkgelegenheidsbeleid
- Inkoop, w.o. aanbestedingsbeleid
- Recreatie en toerisme
- Onderwijs, inclusief onderwijs-huisvesting en kindcentra
- Volwasseneneducatie
- Water, waterbeheer en riolering
- Afval
- Sportbeleid, inclusief sportaccommodaties
- Leerlingenvervoer en leerplicht
- Inkoop, w.o. aanbestedingsbeleid
- Cultuur
- Internationale betrekkingen, w.o. EDR
- Tweede loco-burgemeester

Projectportefeuille:

- N34 ontwikkeling
- Glasvezel
- Toekomst vakantieparken
-

Wethouder

Drs. N.J.P. Lambert

(Groen Links)

Vervanging door wethouder Luinge

- Financiën, en verzekeringen
- Grondbedrijf
- Participatie, jeugd en WMO
- Belastingen
- Stichting Attenta (voorheen sociaal Team)
- Welzijns- en gezondheidsbeleid
- Sociale Zaken & armoedebeleid
- Duurzaamheid en duurzame energie
- Global Goals en Fairtrade
- Schuldhelpverlening
- Cultuur
- Inburgering, vluchtelingen
- Derde loco-burgemeester

Projectportefeuilles:

- Programma Transformatie Sociaal Domein
- Nieuwe planning en control cyclus
- In Fore Care (Europees project rondom mantelzorg)
- Kans voor de Veenkoloniën
- Windenergie

Gemeentesecretaris

Mr.M. Tent

(Algemeen directeur)

- Adviseur van het college
- Hoofd van de ambtelijke organisatie

1 Jaarverslag

Het jaarverslag bevat 1.1 Algemeen 1.2 Programmaverantwoording.

1.1 Algemeen:

- 1.1.1 Belangrijke ontwikkelingen in 2018
- 1.1.2 Financiële terugblik
- 1.1.3 Rekeningresultaat 2018
- 1.1.4 Grondbedrijf
- 1.1.5 Investeringen
- 1.1.6 Reserves en voorzieningen
- 1.1.7 Saldo rekening van baten en lasten
- 1.1.8 Rechtmatigheid
- 1.1.9 Interbestuurlijk toezicht (IBT)
- 1.1.10 Voorstel tot bestemming van het resultaat
- 1.1.11 Besluit tot vaststelling

1.1.1 Belangrijke ontwikkelingen in 2018

Inleiding

In het jaarverslag hebben we aandacht voor een aantal belangrijke inhoudelijke ontwikkelingen in het afgelopen jaar. We presenteren daarnaast in het jaarverslag de belangrijkste cijfers, zie hiervoor paragraaf 1.1.2 Financiële terugblik en paragraaf 1.1.3 Rekeningresultaat 2018.

Zoals in de aanbiedingsbrief aangegeven gaan we in deze paragraaf in op een aantal belangrijke ontwikkelingen in het jaar 2018 e.v. We gaan achtereenvolgens in op de volgende ontwikkelingen:

1. Sociaal domein
2. Expeditie Aa en Hunze
3. Huisvesting en integratie statushouders
4. Centrumontwikkeling Gieteren
5. Ontwikkeling Gasselternveld
6. Onmoetingscentrum De Boerhoorn
7. Ontwikkeling Alescon en uitvoering groenwerkzaamheden
8. Aa en Hunze stroomt!

1. Sociaal domein

In het collegeprogramma 'Samen Doen' 2018-2022, staat als ambitie geformuleerd de doorontwikkeling van het sociaal domein (de transformatie) verder vorm te geven. In het programma Sociaal Domein is hieraan invulling gegeven door middel van de aanpak 'Samen maak je de route' en de daaruit voortvloeiende sturingsfilosofie 'Samen aan het stuur'. Samen met onze inwoners, haar omgeving, het sociaal team, voorliggend veld en aanbieders werken we vanuit de nieuwe aanpak waarin gelijkwaardigheid en eigenaarschap, gebiedsgericht werken, meedoen en preventie, handelingsvrijheid en kader, integraal en ontschotten centraal staan

In 2018 zijn met de oprichting van Stichting Attenta de toegangstaken losgekoppeld van de gemeente. Daarnaast is een experimenteerbudget beschikbaar gesteld om de verschuiving van zware naar lichte ondersteuning mogelijk te maken. Dit door het versterken van het voorliggend veld en meer in te zetten op preventie.

Het aantal mensen, dat gebruik maakt van een Jeugd en Wmo voorziening is ten opzichte van 2017 licht gestegen. De uitgaven voor maatwerkvoorzieningen Jeugd zijn echter veel sterker gestegen, omdat er bij Jeugd zwaardere vormen van begeleiding en ondersteuning zijn ingezet. Dit is o.a. een gevolg van de steeds complexer wordende maatschappelijke omstandigheden. Daarnaast heeft ook de inkoopstelselmatiek 2017 kosten verhogende elementen in zich. Tevens vergt het realiseren van het doel om problemen bij jeugdigen eerder te signaleren en op te lossen, een investering van jaren.

Ondanks alle inspanningen verwachten we in 2019 ook nog niet positief uit te komen. In de voortgangsnota nemen we daarom nog een bijstelling op voor de jeugdzorg en geven we aan welke ontwikkelingen we op het terrein van het Sociaal Domein nog verwachten'. Binnen de Participatiewet zien we t.o.v. 2017 nog een nagenoeg gelijk aantal cliënten met een uitkering van 374. De in- en uitstroom van cliënten is resp. 144 en 166. De economische situatie is t.o.v. voorgaande jaren verbeterd echter het effect op het aantal cliënten in uitkeringssituatie volgt deze ontwikkeling met vertraging. Per 31-12-2018 zijn de medewerkers van Alescon van onze gemeente, Assen en Tynaarlo ingevoegd in WPDA.

Mantelzorg en Project 'In for Care'

De gemeente neemt deel aan het Europees project 'In For Care'. In dit project onderzoeken we hoe mantelzorgers adequater en directer kunnen worden ondersteund. Belangrijk is dat er herkenning en erkenning komt ook bij werkgevers in onze gemeente. De gemeente Aa en Hunze heeft gekozen zelf aan de slag te gaan en afspraken te maken over duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Het resultaat is dat de gemeente Aa en Hunze in 2018 als werkgever het predicaat 'mantelzorgvriendelijke organisatie' heeft verkregen.

1.1.1 Belangrijke ontwikkelingen in 2018

2. Expeditie Aa en Hunze

We zullen op een andere manier moeten gaan werken met inwoners, ondernemers, organisaties en dorpen. We gaan op pad door uit te proberen en te kijken wat werkt. En de 'we' is dan gemeenteraad, college en organisatie.

De gemeenteraad heeft in 2018 opkomstbevordering van jongeren die voor het eerst mogen stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen, gekozen als eerste onderwerp voor de Expeditie Aa en Hunze. Vanuit de griffie zijn er voorafgaande aan de gemeenteraadsverkiezingen meerdere acties georganiseerd om jongeren te stimuleren om te gaan stemmen. In verband met de privacy is het onbekend hoeveel jongeren / inwoners van een bepaalde leeftijdscategorie hebben gestemd.

3. Huisvesting en integratie statushouders

Stand van zaken taakstelling

In 2018 is de gemeente Aa en Hunze verder gegaan met het plaatsen van statushouders. De taakstelling is een getalsmatig gegeven: ieder jaar moet de gemeente statushouders woonruimte bieden. Dit aantal fluctueert per jaar, wordt landelijk vastgesteld en is afhankelijk van de instroom van vluchtelingen in Nederland. De taakstelling voor de gemeente Aa en Hunze was in 2018 vastgesteld op 35 statushouders. Wij hebben voor 2018 samen met de woningcorporaties Volmacht en Woonborg voldaan aan onze taakstelling

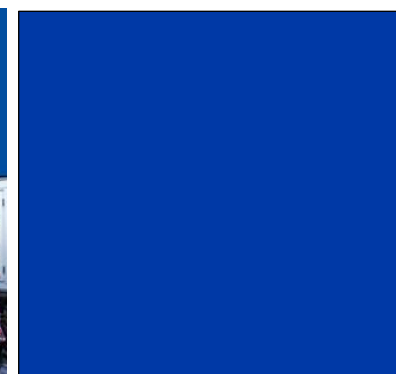
Integratie

In 2018 heeft de gemeente het initiatief genomen om samen met (kern)partners de integratie en participatie van deze doelgroep te bevorderen. Ook statushouders van verschillende leeftijd, geslacht en land van herkomst in onze gemeente zijn hierbij betrokken. Aan hen is in een bijeenkomst gevraagd wat hun ervaringen zijn in de gemeente Aa en Hunze.

Naast dat de aandacht door de groep aanwezige statushouders voor hun situatie zeer werd gewaardeerd leverde de eerste bijeenkomst voornamelijk verhalen op met persoonlijke ervaringen en belevenissen als het gaat om inburgering en participatie en het inzicht dat afhankelijk van de persoonlijke en gezinssituatie maatwerk belangrijk is. Toegezegd is dat ze in de toekomst (vaker) mee willen denken over precieze onderwerpen zoals inburgering, scholing, huisvesting, integreren en ondersteuning.

4. Centrumontwikkeling Gieten

Om het (koop)centrum van Gieten verder te versterken heeft het college samen met ondernemers en burgers, met een speciale rol voor het Overlegplatform Centrum Gieten (OPCG), een nieuwe visie op het centrum van Gieten opgesteld. Hiervoor is een uitgebreid participatieproces doorlopen, dat uiteindelijk heeft geleid tot de concept Omgevingsvisie Centrum Gieten, getiteld Koers op Gieten! De concept Omgevingsvisie Centrum Gieten heeft met ingang van 11 januari t/m 21 februari 2018 voor een ieder ter inzage gelegen op grond van de gemeentelijke Inspraakverordening. Binnen deze termijn is 1 inspraakreactie kenbaar gemaakt. Als laatste stap in het proces is vervolgens in samenwerking met het OPCG het uitvoeringsprogramma opgesteld.

Het Uitvoeringsprogramma Omgevingsvisie Centrum Gieten 2018-2022 betreft een uitwerking (op hoofdlijnen) van de in de concept Omgevingsvisie opgenomen acties in concrete projecten (maatregelen) die invulling geven aan de in de Omgevingsvisie benoemde koers.

1.1.1 Belangrijke ontwikkelingen in 2018

Op 24 januari 2019 heeft de gemeenteraad de Omgevingsvisie Centrum Gieten, inclusief het Uitvoeringsprogramma Omgevingsvisie Centrum Gieten 2018-2022 vastgesteld.

5. Ontwikkeling Gasselternveld

In 2018 is een aantal stappen gezet in het kader van de ontwikkeling van het Gasselternveld. We zijn samen met Staatsbosbeheer gestart met de update van de Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie Gasselternveld. Gebleken is dat realisatie van de Flintenwaand (vooralsnog) niet haalbaar is. Er zijn paddentunnels aangelegd. DX Adventurepark, een waterpark met mega-glijbanen, is geopend. En in het overleg met de nieuwe eigenaar van de locatie voormalig Motel Gasselternveld is een eerste uitwerking gepresenteerd, die aansluit bij de uitgangspunten voor het gebied en gebruik maakt van de ruimte in het bestemmingsplan voor deze locatie.

Door een samenloop van deze ontwikkelingen met het extreem mooie zomerweer en de positieve publiciteit is duidelijk geworden dat extra aandacht nodig is voor voorzieningen (parkeren, toiletten e.d.) in het gebied. En dat het beheer van deze, algemene, voorzieningen aandacht vraagt. Nader onderzoek hiernaar heeft prioriteit gekregen boven de update van de visie en zal hier deel van uit gaan maken.

6. Ontmoetingscentrum De Boerhoorn

In 2017 is de Kadernotitie Toekomst De Boerhoorn door de raad vastgesteld. Dit besluit gaat uit van handhaven van het huidige sportgedeelte van De Boerhoorn gecombineerd met volledige sloop en nieuwbouw van het MFC-gedeelte. Daarnaast wordt, onder verantwoordelijkheid en voor rekening van de partners gezondheid zelf, aan het nieuwe MFC-gedeelte de nieuwbouw van het Gezondheidscentrum gerealiseerd.

In het voorjaar van 2018 is samen met de klankbordgroep een programma van eisen voor het MFC opgesteld. Na een aanbesteding met presentatie is BDG medio 2018 als architect geselecteerd. Inmiddels is het voorlopige ontwerp met

daaraan gekoppeld een gezondheidscentrum gereed. In februari 2019 wordt dit ontwerp aan de buurt gepresenteerd.

De financiële kaders zijn uitgewerkt en het college heeft aangegeven dat het streeft naar een beheersstichting. De rol van inwoners hierin wordt concreet benoemd, alsmede wat hierin maximaal door de gemeente wordt bijgedragen.

7. Ontwikkeling Alescon en uitvoering groenwerkzaamheden

In 2018 hebben de gezamenlijke gemeenten besloten de gemeenschappelijke regeling op te heffen en de taken voor Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo samen te voegen met de taken van Werkplein Drentsche Aa. Medio 2018 is het ontvlechtsplan vastgesteld en in het 2e halfjaar 2018 zijn de noodzakelijke stappen voor splitsing van Alescon en overdracht naar WPDA gezet. Per 1 januari 2019 is het Noordelijk deel van Alescon samengevoegd met WPDA, waarbinnen het bedrijfs onderdeel "iWerk" zorg voor werkplekken. Per 1 januari waren alle noodzakelijke besluiten en formele stappen gezet, zodat continuïteit was gewaarborgd. In 2019 vindt de verdere integratie van bedrijfsvoering binnen WPDA plaats en wordt gelijktijdig een begin gemaakt met transformatie. Een onderdeel van de transformatie heeft betrekking op de organisatie van de groenwerk-

1.1.1 Belangrijke ontwikkelingen in 2018

zaamheden door sw-medewerkers. Dit vraagstuk hangt samen met de doelgroep en de oorspronkelijke wens van gemeenten. Deze wens was om meer regie en een efficiënte uitvoering van het groenonderhoud te krijgen. Dit past ook bij de primaire doelstelling van de Participatiewet om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in een zo regulier mogelijke omgeving een bijdrage te laten leveren aan het arbeidsproces.

8. Aa en Hunze stroomt!

In onze strategische toekomstvisie staat beschreven dat we meer willen besturen vanuit co-creatie: we doen het samen! In Aa en Hunze stroomt! werken we aan die verandering. Aan ons doel om de effectief en efficiënt werkende organisatie te worden die voldoet aan de wensen en behoefte van inwoners en politiek. Dit doen we 'in het werk aan het werk' (onze 'winkel' is gewoon open), door in ons werk de dingen anders te doen, met een jaarlijks stroomplan waarin alle lagen van de organisatie zijn vertegenwoordigd en met steeds een van onze 5 kerncompetenties die centraal staat. In 2018 was dit de competentie samenwerken. We zijn allemaal betrokken: medewerkers, teams en management en we verbinden binnen en buiten. In 2018 zien we dat het steeds beter lukt om de filosofie van Aa en Hunze stroomt! te vertalen naar het dagelijkse werk. We hebben laten zien meer met inwoners tot stand te kunnen brengen en we hebben de samenwerking in onze eigen organisatie en met andere professionele organisaties verbeterd en versterkt.

1.1.2 Financiële terugblik

Inleiding

Deze paragraaf staat vooral in het teken van de financiële terugblik op 2018 (op hoofdlijnen) en de ontwikkelingen/berichtgeving over (het al dan niet kunnen vaststellen van) de rechtmatigheid en getrouwheid van het sociaal domein.

Resultaat

Het netto resultaat dat kan worden toegevoegd aan de Vrije Algemene Reserve (VAR) over 2018 bedraagt € 362.000. In paragraaf 1.1.3 Rekeningresultaat 2018 gaan we uitgebreid in op het resultaat over het jaar 2018.

(Interne) controle en accountantsoordeel

Interne controle

Ook in 2018 hebben de teams vele interne controle werkzaamheden uitgevoerd met ondersteuning van het team Financiën. De overall conclusie luidt dat de basis op orde is. In 2018 zijn er geen onrechtmatigheden geconstateerd die van invloed zijn voor het oordeel. Wel hebben we een aantal formele onrechtmatigheden geconstateerd, vergelijkbaar met voorgaande jaren. Bij de verschillende processen is een aantal adviezen geformuleerd ter verbetering van de kwaliteit van de interne beheersing.

Accountantsoordeel

Het accountantsoordeel over de jaarrekening bestaat uit een beoordeling van de vraag of sprake is van een getrouw beeld (geen materiële fouten of onzekerheden in de jaarrekening) en een beoordeling van het antwoord op de vraag of de baten en lasten en balansmutaties rechtmatig (in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving) tot stand zijn gekomen.

De accountant heeft voor de toetsing van de rechtmatigheid gebruik gemaakt van het Controleprotocol 2018, dat door de raad in de raadsvergadering van 20 december 2018 is vastgesteld. In dat Controleprotocol is de rapporteringstolerantie vastgesteld op € 100.000.

De jaarrekening 2018 is door Deloitte gecontroleerd. Deloitte heeft een goedkeurende controle-verklaring, zowel voor de getrouwheid als voor de rechtmatigheid, afgegeven. De verklaring is in de jaarstukken opgenomen onder de 'Bijlagen'.

Behandeling

De Auditcommissie heeft de jaarstukken 2018 op woensdag 12 juni 2019 behandeld. De jaarstukken 2018 worden in de raadsvergadering van 4 juli 2019 ter vaststelling aan uw raad voorgelegd.

Besluitvorming

Uw raad is bevoegd de jaarstukken vast te stellen en een bestemming aan het resultaat te geven. Voor het voorstel tot bestemming van het resultaat wordt verwezen naar paragraaf 1.1.10 Voorstel tot bestemming van het resultaat en voor het besluit naar paragraaf 1.1.11 Besluit tot vaststelling.

Wij stellen u voor de jaarstukken 2018 vast te stellen en daarmee décharge aan het college te verlenen omtrent het gevoerde financieel beheer.

1.1.3 Rekeningresultaat 2018

Inleiding

Zoals we u in paragraaf 1.1.2 Financiële terugblik al hebben gemeld, bedraagt het resultaat dat aan de VAR kan worden toegevoegd € 362.000.

Veel werkzaamheden eindigen niet per eindejaar, maar gaan in het nieuwe jaar verder. Om deze werkzaamheden ook in het nieuwe jaar te kunnen uitvoeren zijn financiële middelen benodigd. De 'reservering' van deze middelen voor de uitvoering van de werkzaamheden in het nieuwe jaar verloopt via de reserve Incidentele dekkingsmiddelen. Er wordt voorgesteld om € 1,4 miljoen toe te voegen aan deze reserve om de uitvoering van het werk in 2019 door te kunnen laten lopen.

Verklaring verschil rekening/begroting

In onderstaande tabel zijn de verschillen tussen de actuele begroting en de jaarrekening weergegeven. De belangrijkste verschillen tussen begroting en rekening ontstaan door:

Nr.	Omschrijving	Bedrag	I/S	Bestemming
1.	Leerlingenvervoer	€ -83.000	I / S	VAR
2.	Agrarische gronden	€ -84.000	I	VAR
3.	Algemene Uitkering	€ 84.000	I	VAR
4.	Leges omgevingsvergunningen	€ 122.000	I	VAR
5.	Toeristenbelasting	€ 132.000	I	VAR
6.	Meerjarig Investeringsplan personeel	€ 248.000	I	VAR
7.	Overig	€ -57.000	I	VAR
	Totaal naar VAR	€ 362.000	I	VAR
8.	Onderhanden werkzaamheden	€ 1.382.000	I	Reserve Incidentele dekkingsmiddelen
9.	Sociaal domein	€ -297.000	I	Reserve Sociaal domein
10.	Resultaat grondexploitatie	€ 309.000	I	Algemene reserve grondbedrijf
11.	Overig	€ -103.000	I	Overige bestemmingsreserves
	Totaal	€ 1.653.000		

Van het voordelig rekeningresultaat ad € 1.653.000 zal aan de raad worden voorgesteld:

- toe te voegen aan de VAR € 362.000;
- in verband met 'onderhanden werkzaamheden' per saldo een bedrag van € 1.382.000 toe te voegen aan de Reserve incidentele dekkingsmiddelen (bestemmingsreserve);
- een bedrag van € 309.000 toe te voegen aan de Algemene reserve van het grondbedrijf (voor een specificatie zie paragraaf 1.1.4 van het jaarverslag);
- per saldo een bedrag van € 400.000 te onttrekken aan de diverse bestemmingsreserves, waarvan het grootste gedeelte de onttrekking aan de reserve Sociaal domein (€ 297.000) betreft.

1.1.3 Rekeningresultaat 2018

ad. 1. [Leerlingenvervoer \(nadeel € 83.000\)](#)

Bij het leerlingenvervoer ontstaat er een nadeel van in totaal € 83.000. In 2018 is er een nieuw contract voor het leerlingenvervoer afgesloten tussen provincies/gemeenten en een nieuwe vervoerder. Aan te wijzen oorzaken van de toename van de kosten van het leerlingenvervoer zijn:

- hoger tarief door het met ingang van 1 augustus 2018 nieuwe afgesloten contract;
- andere rekenmethodiek;
- in de nota's voor leerlingenvervoer zitten kinderen die onder de vluchtelingenstatus vallen.

Daarnaast zijn er combinatie ritten, waarbij een gedeelte van het vervoer valt onder de jeugdwet. Deze komen nu allemaal ten laste van het leerlingenvervoer. De overschrijding is structureel. Bij het beleidsplan 2019, zal de structurele verhoging worden meegenomen.

ad. 2. [Agrarische gronden \(nadeel € 84.000\)](#)

Bij de Voortgangsnota 2018 is een opbrengst opgevoerd van € 113.000 voor de verkoop van een 2-tal percelen agrarische gronden. Abusievelijk is de boekwaarde hiervan niet verrekend, waardoor bij de rekening een inkomst verantwoord wordt van € 29.000.

ad. 3. [Algemene Uitkering \(voordeel € 84.000\)](#)

Het verschil tussen het geraamde bedrag en het werkelijk ontvangen bedrag is € 84.000 voordelig. Het geraamde bedrag voor de Algemene uitkering bedraagt in 2018 € 33,8 miljoen. Bij de rekening wordt een bedrag verantwoord van € 33,9 miljoen, inclusief verrekeningen van voorgaande jaren.

ad. 4. [Leges omgevingsvergunningen \(voordeel € 122.000\)](#)

Als raming is opgenomen een bedrag van € 480.000 voor bouwleges. In werkelijkheid wordt ontvangen € 602.000. De meeropbrengst wordt veroorzaakt door de gestegen bouwactiviteiten en de aangetrokken verkoop van bouw kavels in de gemeente. In de begroting 2019 hebben we geanticipeerd op de structurele stijging van de bouwleges van de afgelopen jaren door een bijstelling naar boven van € 150.000.

ad.5. [Toeristenbelasting \(voordeel € 132.000\)](#)

Door een hoger aantal overnachtingen in 2018, is er meer toeristenbelasting ontvangen. Bij de Najaarsnota was de raming al met € 120.000 naar boven bijgesteld. Bij de begroting 2019 is de raming van de toeristenbelasting met € 100.000 opgehoogd.

ad.6. [Meerjarig Investeringsplan personeel \(voordeel € 248.000\)](#)

In de voortgangsnota 2018 is structureel een bedrag van € 442.000 beschikbaar gesteld om én de basis op orde te krijgen, én overeenkomstig de nieuwe managementstructuur te gaan werken én om te investeren in de medewerkers. We willen investeren in de eigen organisatie met een blijvend effect en kijken of het ook anders kan. Deze verandering kost tijd, waardoor een deel van de middelen niet is ingezet. Doordat de middelen pas halverwege het jaar beschikbaar gesteld zijn en we de middelen echt in willen zetten voor structurele verbeteringen, is daarvoor in veel gevallen eerst nadere verdieping nodig geweest om te komen tot de beste inzet. Voor een deel heeft de implementatie plaats gevonden. Voor een bedrag van € 248.000 nog niet. Dit bedrag komt in 2018 incidenteel ten gunste van het rekeningresultaat.

ad.7. [Overig \(nadeel € 57.000\)](#)

De overige verschillen tussen begroting en rekening bedragen per saldo € 57.000 nadelig.

Hiertoe behoren o.a. onderhoud sportparken (nadeel € 54.000), overige aangelegenheden bouwterreinen (nadeel € 62.000) en Ontwikkeling bestemmingsplannen (voordeel € 41.000). Voor een nadere toelichting van de verschillen wordt verwezen naar de desbetreffende programma's bij onderdeel 2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma.

1.1.3 Rekeningresultaat 2018

ad. 8. [Onderhanden werkzaamheden \(voordeel € 1.382.000\)](#)

Door de raad zijn voor 2018 incidentele budgetten beschikbaar gesteld. Niet alle beschikbaar gestelde budgetten zijn besteed in 2018 én de werkzaamheden zijn nog niet afgerond. Door overheveling blijven deze beschikbaar voor de verdere uitvoering in 2019. Het betreft o.a. de budgetten voor: Kwaliteitsimpuls fietspaden (€ 235.000), Herinrichting voorterrein sporthal Annen (€ 100.000), Zonnepanelen op dorpshuizen (€ 58.000), arbeidsmarktbeleid (€ 50.000) en voorschoolse voorzieningen peuters (€ 66.000). Van het incidentele budget voor het Meerjarig investeringsplan Personeel, benodigd voor de verdere uitvoering van de organisatieontwikkeling wordt een bedrag van € 769.000 via het rekeningresultaat overgeheveld naar 2019.

ad.9. [Sociaal domein \(nadeel € 297.000\)](#)

Per saldo wordt er een bedrag van € 297.000 onttrokken aan de bestemmingreserve Sociaal domein. Het bedrag bestaat uit voordelen bij Alescon (€ 73.000), de Participatiewet (€ 22.000) en WMO-oud (€ 1.000).

Daar staan nadelen tegenover van het minimabeleid (€ 13.000), een overschrijding van het budget voor de oprichting van Attenta van € 18.000, een bedrag van € 145.000 bij de WMO nieuw, en het nadelig saldo van het sociaal domein (saldo jeugd en WMO) van € 217.000.

De stand van de reserve Sociaal domein is per eind 2018, rekening houdend met de onttrekking van het resultaat 2018: € 164.000.

ad. 10. [Resultaat grondexploitatie \(voordeel € 309.000\)](#)

Voor een specificatie van het resultaat wordt verwezen naar onderdeel 1.1.4 Grondbedrijf. Het voordelige saldo kan worden toegevoegd aan de Algemene reserve van het grondbedrijf.

ad. 11. [Overig \(nadeel € 103.000\)](#)

Betreft de verrekening van de kosten: van voormalig personeel (€ 148.000 nadeel) via de reserve Nieuwe sociale wetgeving, met de reserve Actualisatie Digitalisering en Harmonisatie van bestemmingsplannen (€ 9.000 nadeel), dekking kapitaallasten bouw en installaties 6 sociale huurwoningen Nooitgedacht (voordeel respectievelijk € 15.000 en € 10.000) en met de Egalisatiereserve Groot onderhoud schoolgebouwen (voordeel € 30.000).

1.1.4 Grondbedrijf

Algemeen

Het resultaat van het grondbedrijf maakt onderdeel uit van het totale rekeningresultaat. Zie tevens de in deze jaarrekening opgenomen [paragraaf Grondbeleid](#).

Resultaat grondbedrijf

Het resultaat bij de rekening 2018 komt uit op € 309.000 voordelig (2017: € 462.000 voordelig).

Het resultaat ontstaat door:

- een voordeel van € 15.000 op de exploitatie van de 6 sociale huurwoningen te Nooitgedacht (m.n. door nog niet gemaakte onderhoudskosten);
- een tussentijdse winstneming voor het complex Nooitgedacht, voordeel van € 135.000;
- een tussentijdse winstneming van het complex Eext, voordeel van € 50.000;
- uit een berekening van de eindwaarde van het complex Gieterveen, blijkt dat er een aanvullende boeking ten gunste van de boekwaarde dient plaats te vinden (nadeel € 10.000).
- vrijval van een deel van de gevormde voorziening bij het complex Bloemakkers, voordeel € 100.000;
- betaling van compensatie in de grondprijs in verband met de sanering en ontmanteling van de composteerinrichting aan de Madenweg; nadeel € 40.000;
- van het afgesloten complex Dwarsplaatsen Oost, was nog 1 kavel beschikbaar. Deze kavel is in 2018 verkocht; voordeel € 59.000;

Ingaande het verslagjaar dient volgens het BBV gebruik gemaakt te worden van de zgn. POC-methode: dat wil zeggen dat voor winstneming de Percentage Of Completion methode geldt: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Bij de aanwezige complexen is de POC-methode berekend, resulterend in de tussentijdse winstneming bij de complexen Nooitgedacht en Eext. Bij de Najaarsnota 2018 is er een tussentijdse winstneming geweest bij het complex Gasteren ad. € 200.000. Dit bedrag is bij de najaarsnota al toegevoegd aan de Algemene reserve van het grondbedrijf.

Voor de verwachte resultaten en het verloop van de Algemene reserve van het grondbedrijf, wordt verwezen naar de [paragraaf Grondbeleid](#).

1.1.5 Investerings

In onderstaande overzicht wordt het verloop van de vaste activa over 2018 weergegeven.

Boekwaarde per 1 januari 2018			€ 36.847.000
Bij: bruto investeringen	€ 2.454.000		
verstrekkingen geldleningen	<u>€ 224.000</u>	€ 2.678.000	
Af: afschrijvingen	€ 1.851.000		
aflossingen leningen	€ 318.000		
onttrekkingen aan de reserves / bijdragen derden	€ 0		
desinvesteringen / verminderingen	<u>€ 690.000</u>	€ 2.859.000 -/-	
			€ 181.000 -/-
Boekwaarde per 31 december 2018			€ 36.666.000

Bedragen van € 100.000 of groter zijn:

• MAN bedrijfswagen	€ 100.000
• Serverpark 2017	€ 100.000
• Herstructurering begraafplaats Rolde	€ 254.000
• Riolering Esstraat Rolde	€ 216.000
• Vervanging riolering Dobbenwal Gieten	€ 134.000
• Urnenmuur Gieten	€ 120.000
• Openbare verlichting	€ 373.000
• Graskeien projecten	€ 126.000
• Bijdrage uit voorziening GRP voor rioleringsprojecten:	
- Riolering Esstraat Rolde	€ 216.000
- Vervanging riolering Dobbenwal Gieten	€ 162.000

1.1.6 Reserves en voorzieningen

	31-12-2017	31-12-2018	Mutatie	
Reserves:				
Algemene reserve	€ 11.805.000	€ 14.848.000	€ 3.043.000	
Bestemmingsreserves	€ 13.543.000	€ 11.350.000	-/- € 2.193.000	
Reserve grondbedrijf	€ 5.606.000	€ 6.269.000	€ 662.000	
Totaal reserves	€ 30.954.000	€ 32.467.000	€ 1.513.000	
Saldo baten en lasten algemene dienst	€ 4.429.000	€ 1.344.000	-/- € 3.085.000	
Saldo baten en lasten grondbedrijf	€ 462.000	€ 309.000	-/- € 153.000	
Totaal eigen vermogen	€ 35.845.000	€ 34.120.000	-/- € 1.725.000	
Voorzieningen	€ 5.653.000	€ 6.206.000	€ 553.000	
Totaal reserves en voorzieningen	€ 41.498.000	€ 40.326.000	-/- € 1.172.000	

Algemeen

De reserves en voorzieningen zijn per saldo met € 1.172.000 afgenomen ten opzichte van de stand per 31 december 2017. De afname komt m.n. door de afname van de bestemmingsreserves en de lagere rekeningresultaten van de algemene dienst en het grondbedrijf ten opzichte van het jaar 2017. De Algemene reserve is toegenomen door het rekeningresultaat 2017.

Bij de jaarstukken is ter inzage gelegd een overzicht van de reserve Incidentele dekkingsmiddelen. Bij onderdeel 2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma is aan het einde van ieder programma een overzicht opgenomen van de mutaties in de reserves.

Door de wijziging in het BBV in 2007 zullen bij de resultaatbepaling aan de raad diverse toevoegingen/onttrekkingen aan de reserves ter goedkeuring worden voorgelegd. Voor een specificatie en onderbouwing wordt verwezen naar het onderdeel 1.1.10 Voorstel tot bestemming van het resultaat.

1.1.6 Reserves en voorzieningen

Algemene reserve

De algemene reserve is per saldo met € 3.043.000 toegenomen. Hieronder zijn de mutaties in de algemene reserve weergegeven:

Mutatie Algemene Reserve	Toevoeging	Onttrekking	Saldo	Toelichting:
<u>Weerstanddeel (WAR)</u>				.
<u>Vrije Algemene Reserve (VAR)</u>				
Resultaat Jaarrekening 2017	€ 819.000			
Rekening 2017, omzetting incidentele budgetten naar de VAR	€ 1.499.000			
Incidenteel sluitend maken begroting 2018		€ 1.204.000		
Structurele budgetruimte Voortgangsnota 2018 incidenteel naar de VAR	€ 143.000			
Bijstellingen structureel Voortgangsnota 2018	€ 839.000			
Bijstellingen incidenteel Voortgangsnota 2018		€ 723.000		
Bijstellingen incidenteel Najaarsnota 2018	€ 1.791.000			
Bijstellingen structureel Najaarsnota 2018		€ 2.000		
Aanschaf matrix-borden		€ 9.000		
Renovatie club- en kleedgebouw vv Gieten		€ 110.000		
Totaal	€ 5.091.000	€ 2.048.000	€ 3.043.000	

1.1.6 Reserves en voorzieningen

De algemene reserve kan als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2017	31-12-2018	
Weerstandsdeel (WAR)	€ 5.653.000	€ 5.653.000	
Vrije deel (VAR)	€ 6.152.000	€ 9.195.000	
Totaal	€ 11.805.000	€ 14.848.000	

De WAR bedraagt per 31 december 2018 € 5,7 miljoen. Vanaf het verslagjaar 2018 wordt er geen rente meer toegevoegd aan de reserves.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves zijn vergeleken met de stand per ultimo 2017 met € 2.193.000 afgenomen. Voor een specificatie van de mutaties in de bestemmingsreserves wordt verwezen naar de onderdelen 1.1.10 Voorstel tot bestemming van het resultaat en 2.2.2 Toelichting op de balans.

Algemene reserve van het Grondbedrijf

De Algemene reserve van het grondbedrijf is per eind 2018 € 662.000 hoger. Dit wordt veroorzaakt door:

- de verwerking van het rekeningresultaat 2017 (voordeel € 462.000);
- winstneming complex Gasteren (voordeel € 200.000)

Saldo baten en lasten (algemene dienst en grondbedrijf)

Hiervoor wordt verwezen naar onderdeel 1.1.7 Saldo rekening van baten en lasten.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn per saldo met € 553.000 toegenomen. Voor een specificatie van deze afname wordt verwezen naar onderdeel 2.2.2 Toelichting op de balans.

1.1.7 Saldo rekening van baten en lasten

Het saldo van de rekening van baten en lasten algemene dienst 2018 (€ 1.344.000) en het saldo van het grondbedrijf (€ 309.000) bedraagt, na verwerking van de mutaties van de reserves, € 1.653.000 voordelig. Conform de voorschriften wordt het resultaat afzonderlijk op de balans opgenomen.

Van het resultaat na bestemming zal de raad worden voorgesteld de nodige toevoegingen en onttrekkingen aan de (bestemmings)reserves te doen (per saldo € 982.000 voordelig). Voor het voorstel en een onderbouwing, wordt verwezen naar [hoofdstuk 1.1.10 Voorstel tot bestemming van het resultaat](#).

Het saldo van de grondexploitatie bedraagt € 309.000 voordelig (2017: € 462.000 voordelig). Aan de raad wordt voorgesteld om het bedrag toe te voegen aan de Algemene reserve van het grondbedrijf.

1.1.8 Rechtmatigheid

Ingaande het jaar 2004 geeft de accountant over de rekening naast een oordeel over de getrouwheid tevens een oordeel over de rechtmatigheid. Met de rechtmatigheid wordt bedoeld dat de baten en lasten en balansmutaties rechtmatig (in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving) tot stand zijn gekomen. Het toetsingskader voor de controle door de accountant wordt door de raad vastgesteld in het Controleprotocol. Dit Controleprotocol, geldend voor het verslagjaar 2018, is in de raad van 20 december 2018 vastgesteld. De rapporteringstolerantie is vastgesteld op € 100.000.

In het Verslag van bevindingen behorende bij de Jaarstukken 2018, heeft onze accountant aangegeven, dat de gemeente Aa en Hunze voor het aspect rechtmatigheid een goedkeurende verklaring krijgt. Dit oordeel geeft de accountant na de controle op de rechtmatigheid bij de diverse significante processen bij de gemeente, waaronder de onderdelen die de gemeente zelf heeft uitgevoerd voor het sociaal domein.

Uit de stukken die de gemeente heeft ontvangen van de Sociale Verzekeringsbank blijkt, dat de uitvoering van de persoonsgebonden budgetten (PGB's) voor het jaar 2018 onrechtmatig is geweest, zowel voor de WMO als voor de jeugdzorg. Weliswaar heeft de SVB de laatste jaren verbeterstappen gemaakt in de controle, feit blijft dat de rechtmatigheidspercentages te laag zijn om tot een goedkeurende verklaring te komen. Het rechtmatigheidspercentage voor de Jeugdwet gestegen naar 92,22% (2017: 89,52%) en voor de WMO is er een rechtmatigheidspercentage van 91,02% (2017: 92,31%).

De onrechtmatigheid bij de SVB, betekent een onzekerheid voor de rekening van Aa en Hunze van in totaal € 838.000.

Naast de uitvoering door de SVB, is de gemeente ook zelf voor verantwoordelijk voor de rechtmatigheid van de WMO-oud en de WMO-nieuw. De gemeente heeft daarvoor gebruik gemaakt van het landelijke controleprotocol en de bijbehorende productieverantwoordingen door de zorgaanbieders.

Bij de controle door de accountant, is door het ontbreken van een cliëntentevredenheidsonderzoek voor de jeugdzorg voor het jaar 2018, het bedrag waarvoor geen controleverklaring is aangeleverd door de zorgaanbieder, als onzeker aangemerkt. Dit betekent een onzekerheid bij de Jeugdzorg van € 739.000.

Voor het Sociaal domein komt de onzekerheid derhalve uit op € 1.577.000, uitgesplitst in een bedrag van € 838.000 niet beïnvloedbaar door de gemeente en € 739.000 wel beïnvloedbaar door de gemeente.

1.1.9 Interbestuurlijk toezicht (IBT)

Per 1 oktober 2012 is de Wet revitalisering generiek toezicht van kracht geworden. Uit deze nieuwe wet blijkt dat het toezicht soberder, selectiever en risicogerichter dient te worden en gaat uit van vertrouwen van de toezichthouder. Het is in eerste instantie niet aan de toezichthouder, maar aan de gemeenteraad om toezicht te houden op de uitoefening van medebewindstaken door de colleges.

Samen met de gemeenten in Drenthe zijn op basis van de gewijzigde wetgeving toezichtcriteria ontwikkeld. Uit deze criteria blijkt of er sprake is van goede, matige of slechte uitvoering van de medebewindstaken. Ook met alle gemeenten in Drenthe is afgesproken om een zelfbeoordeling te gaan doen en deze beoordeling in de jaarrekening op te nemen. Afgesproken is dat in het jaarverslag bij de jaarrekening verantwoording over de medebewindstaken wordt opgenomen.

Over het algemeen kan worden geconcludeerd dat de medebewindstaken adequaat en doelmatig worden uitgevoerd. Op enkele onderdelen zijn er verbeterpunten mogelijk en hiervoor zijn concrete actiepunten geformuleerd.

Ruimtelijke ordening	Groen/Oranje/Rood	Toelichting
Gemeente beschikt voor het gehele grondgebied over actuele, bestuurlijk vastgestelde structuurvisie(s) conform de wettelijke vereisten		
Gemeente beschikt voor het gehele grondgebied over actuele, bestuurlijk vastgestelde bestemmingsplannen conform de wettelijke vereisten		
Totaalbeeld <i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Nee

Omgevingsrecht	Groen/Oranje/Rood	Toelichting
Gemeente heeft een actueel beleid op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH), inclusief veiligheid, bouwplantoetsing, bodembeleid en een probleem- en risicoanalyse		Het VTH-beleid is op 13 november 2018 vastgesteld
Gemeente heeft een consistent en duidelijk,		Het VTH jaarprogramma wordt in april/mei vastgesteld

1.1.9 Interbestuurlijk toezicht (IBT)

bestuurlijk vastgesteld Jaarprogramma op het gebied van VTH, met voldoende operationele doelen		
Gemeente heeft een bestuurlijk vastgesteld Jaarverslag op het gebied van VTH		Het jaarverslag wordt in april/mei vastgesteld
Uit het Jaarverslag blijkt dat doelen en normen op het gebied van VTH zijn behaald volgens de wettelijke vereisten		
Gemeente heeft een bestuurlijk vastgestelde kwaliteitsverordening op het gebied van VTH		
Totaalbeeld <i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Nee

Monumenten	Groen/Oranje/Rood	Toelichting
Gemeente heeft bij de vaststelling van nieuwe bestemmingsplannen, of bij vrijstelling op bestaande plannen, aangegeven op welke wijze wordt omgegaan met in geding zijnde cultuurhistorische en archeologische waarden; deze bestemmingsplannen zijn bestuurlijk vastgesteld		
Gemeente heeft een commissie ingesteld, die adviseert over omgevingsvergunningen voor het aanpassen van een beschermd monument en vraagt deskundig advies		

1.1.9 Interbestuurlijk toezicht (IBT)

bij vergunningverlening waarbij cultuurhistorische en/of archeologische waarden aan de orde zijn		
Binnen de gemeente vindt adequaat toezicht en handhaving plaats op het gebied van monumenten en archeologie; dit is tevens vastgelegd in documenten		
Totaalbeeld <i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Nee

Huisvesting statushouders	Groen/Oranje/Rood	Toelichting
Gemeente voldoet aan de halfjaarlijkse taakstelling (eerste helft van het jaar) op het gebied van huisvesting van statushouders en heeft geen achterstand of loopt hierop in		Taakstelling 2018 is gerealiseerd.
Gemeente voldoet aan de halfjaarlijkse taakstelling (tweede helft van het jaar) op het gebied van huisvesting van statushouders en heeft geen achterstand of loopt hierop in		Taakstelling 2018 is gerealiseerd.
Totaalbeeld <i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Nee

Archief	Groen/Oranje/Rood	Toelichting
Het beheer van zowel analoge als digitale overheidsinformatie voldoet		Het kwaliteitshandboek IAB is begin 2018 vastgesteld.

1.1.9 Interbestuurlijk toezicht (IBT)

aan toetsbare eisen van een toe te passen kwaliteitssysteem		
Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt in goede, geordende en toegankelijke staat gebracht		
Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt tijdig vernietigd dan wel overgebracht, openbaar gemaakt en beschikbaar gesteld		
Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt duurzaam beheerd en is geplaatst in daartoe geëigende beheeromgevingen		
Er is een passend verbeterplan voor het archiefbeheer; dit is alleen aan de orde als er niet (volledig) wordt voldaan aan alle bovengenoemde punten		
Totaalbeeld <i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Nee

1.1.10 Voorstel tot bestemming van het resultaat

Het voordelig Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten, vaststellen op -/- € 1.725.884

als uitvoering van de begroting en begrotingswijzigingen is volgens het Overzicht mutaties Reserves en Voorzieningen

• toegevoegd aan de reserves een bedrag van	€ 3.542.429 -/-	
• onttrokken aan de reserves een bedrag van	€ 6.920.998 +	
		€ 3.378.569
		€ 1.652.685

De raad wordt voorgesteld om:

de volgende bedragen toe te voegen aan onderstaande reserves:

• reserve Incidentele dekkingsmiddelen	€ 1.569.320	
• reserve Sociaal domein	€ 95.713	
• Algemene reserve van het grondbedrijf	€ 358.070	
• Dekking kapitaallasten installaties sociale huurwoningen Nooitgedacht	€ 9.680	
• Dekking kapitaallasten bouw sociale huurwoningen Nooitgedacht	€ 14.862	
• Egalisatiereserve groot onderhoud schoolgebouwen	€ 30.286	
• Vrije Algemene Reserve	€ 361.895	
		€ 2.439.825

de volgende bedragen te onttrekken:

• reserve Incidentele dekkingsmiddelen	€ 187.059	
• Algemene reserve van het grondbedrijf	€ 49.500	
• reserve Actualisatie, Digitalisering Harmonisatie Bestemmingsplannen	€ 9.212	
• reserve Sociaal domein	€ 393.141	
• reserve Risico's nieuwe sociale wetgeving	€ 148.228	
		€ 782.140
Gerealiseerde resultaat (toevoegingen -/- onttrekkingen)		€ 1.652.685

Hierna wordt een onderbouwing gegeven van de toevoegingen en onttrekkingen aan de diverse reserves.

1.1.10 Voorstel tot bestemming van het resultaat

Toevoegingen aan de reserves

Reserve Incidentele dekkingsmiddelen voorgaand dienstjaar (€ 1.569.320)

Bij de begrotingsvergadering (collegeprogramma - incidenteel) en met aparte begrotingswijzigingen in de loop van het jaar zijn voor diverse onderwerpen incidentele middelen beschikbaar gesteld. In 2018 is dit (deels) nog niet uitgevoerd. Om te voorkomen dat deze middelen wegvloeien in het rekeningresultaat worden deze gestort in de reserve Incidentele dekkingsmiddelen. Voor een onderbouwing van het bedrag wordt verwezen naar het bij de jaarrekening ter inzage gelegde Overzicht reserve Incidentele dekkingsmiddelen.

Reserve Sociaal domein (€ 95.713)

Van de in 2018 beschikbaar gestelde middelen voor het Sociaal domein (bestaande uit WMO-AWBZ, de Jeugdwet en de Participatiewet), alsmede voor WMO-oud en het Beschermd Wonen, resteert na de uitgaven een bedrag van € 95.713.

Algemene reserve van het grondbedrijf (€ 358.070)

In het beleidsplan 2015 is bepaald dat de voor- en nadelen bij de exploitatie van de sociale huurwoningen worden verrekend met de Algemene reserve van het grondbedrijf. In 2018 is er sprake van een incidenteel voordeel van € 14.570.

Door de verbeterde economische situatie, kan bij het complex Bloemmakers een (gedeeltelijke) vrijval plaatsvinden van de gevormde voorziening van € 100.000.

Ingaande het jaar 2017 wordt de POC-methode toegepast voor de winstneming bij de grondexploitatie. Onder voorwaarden moet een winstneming gedaan worden.

Van de aanwezig complexen, voldoen de complexen Eext en Nooitgedacht aan de voorwaarden. Het betekent een winstneming van € 50.000, respectievelijk € 135.000. Van het afgesloten complex Dwarsplaatsen-Oost, was nog 1 kavel beschikbaar. De opbrengst van de kavel is € 58.500. Het totale resultaat bedrag ad. € 358.070 wordt via het rekeningresultaat toegevoegd aan de Algemene reserve van het grondbedrijf.

Dekking kapitaallasten installaties sociale huurwoningen Nooitgedacht (€ 9.680)

De kapitaallasten van de installaties worden gedekt door de bestemmingsreserve Dekking kapitaallasten. Omdat deze uit de pas lopen, vindt er een aanvullende boeking plaats ten gunste van de reserve en ten laste van het rekeningresultaat.

Dekking kapitaallasten bouw sociale huurwoningen Nooitgedacht (€ 14.862)

De kapitaallasten van de bouw worden gedekt door de bestemmingsreserve Dekking kapitaallasten. Omdat deze uit de pas lopen, vindt er een aanvullende boeking plaats ten gunste van de reserve en ten laste van het rekeningresultaat.

Egalisatiereserve groot onderhoud schoolgebouwen (€ 30.286)

Voor het schooldeel van het MFC De Spil, ontvangt de gemeente van CONOD en Stichting PrimAH jaarlijks een bijdrage in het groot onderhoud o.b.v. de Londo-vergoeding. De gemeente heeft in de jaren 2015 t/m 2018 een bedrag ontvangen van € 90.000. In de reserve is een bedrag opgenomen van € 60.000. De raad wordt voorgesteld om via resultaatbestemming dit bedrag met € 30.000 aan te vullen.

Vrije Algemene Reserve (€ 361.895)

In totaal wordt een bedrag van € 361.895 toegevoegd aan de Vrije Algemene Reserve. In dit bedrag is een bedrag opgenomen van € 186.000 voor het NUP.

De gemeente heeft in de jaren 2011 t/m 2015 jaarlijks een bedrag gereserveerd voor het Nationaal Uitvoerings Programma (NUP). Gelden te gebruiken als financieringsmiddel voor mogelijke uitgaven voor de implementatie e-overheid. Middelen zijn niet nodig en vallen vrij ten gunste van de VAR.

Zie verder onderdeel 1.1.3. Rekeningresultaat van het jaarverslag.

1.1.10 Voorstel tot bestemming van het resultaat

Onttrekkingen aan de reserves

Reserve Incidentele dekkingsmiddelen (€ 187.059)

Voor het programma AndersOmDoen is in 2019 een budget beschikbaar. In 2018 zijn er uitgaven geweest, die hiermee worden verrekend (€ 1.059). In de reserve is een bedrag opgenomen voor het Nationaal Uitvoerings Programma (NUP) van € 186.000. Dit bedrag is niet langer nodig, zodat dit kan vrijvallen ten gunste van de VAR.

Grondzaken (€ 49.500)

In 2018 is er een bedrag van € 39.500 betaald als compensatie voor de grondprijs in verband met de gemaakte kosten voor de sanering en ontmanteling van de composteerinrichting aan de Madenweg. Uit een berekening van de eindwaarde van het complex Gieterveen, blijkt dat er een aanvullende boeking van € 10.000 ten gunste van de boekwaarde dient plaats te vinden.

Reserve Actualisatie Digitalisering Harmonisatie Bestemmingsplannen (€ 9.212)

De uitgaven in 2018 voor de ADHD worden ten laste van de bestemmingsreserve Actualisatie Digitalisering Harmonisatie Bestemmingsplannen gebracht.

Reserve Sociaal domein (€ 393.141)

In 2018 is er een overschrijding bij het minimabeleid (€ 12.656), de zorgtaken vallend onder de WMO-nieuw ((€ 145.463), het nadelig saldo bij de Jeugdwet (€ 217.460) en de overschrijding van de oprichtingskosten van Attenta (€ 17.562). Voorgesteld wordt om deze bedragen ten laste te brengen van de reserve Sociaal domein.

Reserve Risico's nieuwe sociale wetgeving (€ 148.228)

Betreft uitbetaalde kosten voor voormalig personeel.

1.1.11 Besluit tot vaststelling

De raad van de gemeente Aa en Hunze;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van de gemeente Aa en Hunze, waarvan de overwegingen integraal deel uit maken van dit besluit;

b e s l u i t :

- de jaarstukken over het jaar 2018 vast te stellen;
- in te stemmen met de voorgestelde bestemming van het Gerealiseerde resultaat 2018;

Aldus besloten door de raad van de gemeente Aa en Hunze in de openbare vergadering van 4 juli 2019.

De griffier,

Mevr. Mr. E.P. van Corbach

De voorzitter,

Dhr. T. Baas

1.2 Programmaverantwoording

De programmaverantwoording bestaat uit de volgende onderdelen:

1.2.1 Verantwoording per programma

1.2.2 Overzicht algemene dekkingsmiddelen

1.2.3 Overhead en Vennootschapsbelasting

1.2.4 Onvoorzien

1.2.1 Verantwoording per programma

Uitvoering van de programma's vindt plaats binnen de thema's uit de toekomstvisie, en het collegeprogramma.

(klik op de blauwe pijlen om naar het gewenste programma te gaan.)

Programma

0 Bestuur en ondersteuning	B	H	B	L
1 Openbare orde en veiligheid	B			
2 Verkeer en vervoer		H	B	
3 Economie		H	B	L
4 Onderwijs			B	
5 Sport, cultuur en recreatie		H	B	L
6 Sociaal domein		H		L
7 Volksgezondheid en milieu	B	H	B	L
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)	B	H		L

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Wat wij willen

0.1 Bestuur	• Wij volgen de uitgangspunten van de herijkte Strategische Toekomstvisie en geven uitvoering aan het bijbehorende Uitvoeringsprogramma. • We nemen onze verantwoording in de opvang en begeleiding van statushouders.
0.2 Burgerzaken	• De dienstverlening naar inwoners moet slagvaardig en op niveau zijn. Klantvriendelijk handelen en een proactieve houding zijn belangrijke elementen in het contact met inwoners en bedrijven. • Uitgangspunt voor ons contact met de inwoners en bedrijven is, dat zij slechts voor heel specifieke zaken fysiek het gemeentehuis zullen hoeven bezoeken. • Tevreden inwoners met geboden dienstverlening, zowel digitaal (website) als via de balie.
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	• -
0.4 Ondersteuning organisatie	• Een doelmatige, planmatige uitvoering van gemeentelijk taken tegen lage maatschappelijke kosten, maximale transparantie bij planvorming, besluitvorming en verantwoording, effectief, efficiënt en duurzaam inkopen. • Behoud van een effectief en efficiënt ambtelijk apparaat waar we (zoals nu) trots op zijn en kunnen blijven. • Samenwerking Drentsche Aa intensiveren. • Besturen op hoofdlijnen met een goede planning vooraf en een helder systeem van verantwoording en control achteraf. • Optimale ICT-ondersteuning van gemeentelijke processen tegen aanvaardbare kosten.
0.5 Treasury	• -
0.6 Belastingen	• De woonlasten voor onze inwoners en bedrijven zo laag mogelijk houden. Uitgangspunt is gelijkblijvende totale lastendruk waarbij onderlinge uitwisseling tussen gemeentelijke belastingen mogelijk is (de zogenaamde communicerende vaten).
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	• Behouden van een solide financiële positie.
0.8 Overige baten en lasten	• -

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Wat wij gaan doen

0.1 Bestuur	- De gemeente biedt ruimte voor initiatief. Daarvoor gaan we actief op zoek naar nieuwe vormen van betrokkenheid van inwoners en zetten we meer in op een ondersteunende overheid: de gemeente denkt mee, maakt gebruik van de kennis die aanwezig is bij inwoners, bedrijven instellingen en zorgt dat regelgeving en bureaucratie niet in de weg staan van duurzame initiatieven. Het themajaar Dorpen van Aa tot hunZespeelt hierbij een belangrijke rol. - Uitvoering geven aan de herijkte strategische toekomstvisie 2025.	2018
0.2 Burgerzaken	- Op een klantvriendelijke manier goede producten aanbieden tegen een aanvaardbare prijs, laagdrempelig en bereikbaar zijn. - Wij willen vergunningen snel afgeven, waar mogelijk 'klaar terwijl u wacht'. - Wij zetten in op het uitbouwen van de 1-loketfunctie in het KCC en/of andere klantkanalen (chatt/whatsapp) - Wij zetten in op verdere verbetering van onze dienstverlening via de balie en de digitale dienstverlening via onze website, waarbij wij streven naar een waardering door onze inwoners met een cijfer 8 (in 2014 betrof de waardering het cijfer 7,8 bij de dienstverlening via de balie en 7,6 via de website). - In 2018 willen wij een hernieuwd onderzoek uitvoeren naar de kwaliteit van de dienstverlening door middel van het onderzoek "Waar staat je gemeente".	2018 2018 2018 2018 2018
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-	
0.4 Ondersteuning organisatie	- In de vorm van organisatiebrede en individuele trainingen en opleidingen werken we aan de ontwikkeling en inzetbaarheid van medewerkers. Wij willen dat de medewerkers meer met de blik naar buiten (burgerparticipatie) aan het werk gaan, passend bij onze organisatieontwikkeling. - Uitvoering restauratie archiefstukken. - De samenwerking met Assen en Tynaarlo (samenwerking Drentsche Aa) intensiveren en meer concreet maken. - Doorontwikkelen van de planning- en control cyclus en het toegankelijker maken van de gebruikte documenten. - Het geactualiseerde informatiebeleidsplan uitvoeren, waarbij de ontwikkelingen van de samenwerking SDA nauwlettend worden gevolgd. - Realiseren WIFI op externe locaties van de gemeente o.a. Abs, Oeleboom, sporthallen en zwembaden.	2018-2021 2018 2018-2021 2018-2021 2018-2021 2018
0.5 Treasury	-	
0.6 Belastingen	De kostendekkendheid van de gemeentelijke tarieven, binnen de wettelijk toegestane kaders, gefaseerd verhogen tot 100% (met uitzondering van de grafrechten).	2018-2021
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	Terughoudendheid betrachten bij het formuleren van (structureel) nieuw beleid, nieuwe taken uitvoeren met de daarvoor van rijkswege beschikbaar gestelde middelen en tijdig bezuinigingsmaatregelen nemen.	2018-2021
0.8 Overige baten en lasten	-	

Gerealiseerde baten en lasten

	begroting 2018	begroting 2018 na wijziging	rekening 2018	saldo
Lasten	10.247	14.040	12.526	1.514
Baten	36.431	41.262	41.369	107
Saldo	26.184	27.222	28.843	1.621

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Wat wij hebben bereikt in 2018

0.1 Bestuur	•
0.2 Burgerzaken	- De verschillende klantcontacten in de organisatie worden constant gemonitord en daar waar wenselijk en mogelijk verbeterd. In 2018 zijn de resultaten van deze monitoring verder geanalyseerd en verbreed met de resultaten van de burgerpeiling en het klanttevredenheidsonderzoek "Waar staat je gemeente". - De cijfers van het onderzoek naar de klanttevredenheid van bezoekers van de balies in het gemeentehuis laten zien dat wij tevreden klanten hebben. Het rapportcijfer voor het bezoek aan het loket is gestegen naar een uitstekende 8.7, een mooi resultaat en een verbetering ten opzichte van het resultaat in 2012 (7,9). Bezoekers geven in het klanttevredenheidsonderzoek aan dat zij zeer tevreden zijn met de huidige openingstijden en mogelijkheden (op afspraak en vrije inloop). Daarnaast zijn de bezoekers zeer tevreden over de korte wachttijden en zijn er prima cijfers voor de geboden service (vriendelijke en deskundige medewerkers) aan het loket. - In 2018 zijn 10.000 klanten op het gemeentehuis langs geweest, 92,7 % daarvan is binnen de gewenste 15 minuten geholpen, 61% procent van de klanten heeft een wachttijd die korter is dan vijf minuten
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	•
0.4 Ondersteuning organisatie	In 2018 zien we dat het steeds beter lukt om de filosofie van Aa en Hunze Stroomt! te vertalen naar het dagelijkse werk. We willen dat medewerkers centraal staan en dat leidinggevenden hen hierbij faciliteren en hen hierin stimuleren. In 2018 zijn we gestart met het werken volgens dit principe en vanuit de gewijzigde managementstructuur. We zien dat medewerkers en leidinggevenden zich ontwikkelen in deze nieuwe rollen.
0.5 Treasury	- Het uitstaande saldo aan langlopende leningen is verder gedaald. - Gedurende het jaar zijn de tijdelijke tekorten aan liquide middelen opgevangen d.m.v. kasgeldleningen
0.6 Belastingen	De woonlasten voor onze inwoners en bedrijven zijn zo laag mogelijk gebleven. Uitgangspunt is gelijkblijvende totale lastendruk waarbij onderlinge uitwisseling tussen gemeentelijke belastingen mogelijk is (de zogenaamde communicerende vaten). Hierdoor zijn de lasten niet gestegen.
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	Bij de formulering van (structureel) nieuw beleid is rekening gehouden met de meerjarige financiële positie. In het financieel meerjarenperspectief van de begroting 2019 is een structurele taakstelling opgenomen. Deze taakstelling moet uiterlijk bij de voorjaarsnota 2019 op programmaniveau zijn ingevuld.
0.8 Overige baten en lasten	•

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Totaal beleidsindicatoren programma's ([klik hier](#))

Programma 1 Veiligheid

Wat wij willen

1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	Een professionele crisismanagement organisatie.
1.2 Openbare orde en Veiligheid	- Een schone, hele en veilige leefomgeving voor inwoners en bedrijven. Dit komt tot uiting in een daling van het aantal (woning)inbraken. - Een kwalitatief goed niveau van brandveiligheid. - Het verlenen van aanvragen om evenementen vergunningen en –meldingen. - Het controleren van verleende evenementen vergunningen en meldingen.

Wat wij gaan doen

1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	- Inzetten op 100% rookmelderdichtheid. - We continueren het lesgeven aan jongeren in brandveiligheid en EHBO, op alle basisscholen in Aa en Hunze.	2018 2018
1.2 Openbare orde en Veiligheid	- Geven (mogelijk gecombineerd met rookmelderacties) van inbraakpreventieadviezen in het kader van de 'witte voetjesacties'. Via gericht beleid zetten wij ons in om het aantal (woning)inbraken jaarlijks met gemiddeld 5% te verlagen. - Gebruik van burgernet verder ontwikkelen. - We vinden het geven van voorlichting over alcoholgebruik belangrijk en zullen dit doen in samenwerking met de plaatselijke horeca.	2018 2018 2018

Gerealiseerde lasten en baten

	begroting 2018	begroting 2018 na wijziging	rekening 2018	saldo
Lasten	1.674	1.701	1.712	-11
Baten	12	12	5	-7
Saldo	-1.662	-1.689	-1.707	-18

Programma 1 Veiligheid

Wat wij hebben bereikt in 2018

1.1 Crisisbeheersing en Brandweer

- In 2018 zijn in samenwerking met de VRD verschillende oefeningen en trainingen georganiseerd..
- Zowel bestuurders als medewerkers zijn daarbij getraind en/of beoefend. Voor het eerst is in Drenthe is ook het KCC daarin meegenomen.
- Voor het Smokey Project is de prijs van de Bronzen Rookmelder ontvangen.

1.2 Openbare orde en Veiligheid

- De eerste borden voor buurtpreventie zijn onthuld gevolgd door diverse nieuwe aanvragen voor borden.
- De gemeente Aa en Hunze is qua relatieve deelname aan burgernet nog steeds het hoogst gebleven.
- Het Veiligheidshuis Drenthe is ingericht en 2 keer ingezet. In het veiligheidshuis Drenthe worden complexe keten overschrijdende casussen besproken waar geen oplossing wordt bereikt in de reguliere processen van zorg en veiligheid.

Totaal beleidsindicatoren programma's ([klik hier](#))

Programma 2 Verkeer en vervoer

Wat wij willen

2.1 Verkeer en vervoer	- Geluidsproblematiek N33/N34 waar mogelijk door gerichte maatregelen beperken. - Verbeteren verkeersveiligheid en daardoor verkeersongevallen beperken. - Deelnemen aan het verkeer over goed onderhouden wegen en paden voor alle soorten verkeersdeelnemers met aandacht voor verkeers- en sociale aspecten.
2.2 Parkeren	-
2.3 Recreatieve Havens	-
2.4 Economische Havens en waterwegen	-
2.5 Openbaar vervoer	-

Wat wij gaan doen

2.1 Verkeer en vervoer	- Aanbrengen van geluidsschermen langs de N33 aan de noordelijke rand van Gieten. - Onderzoeken van en zo mogelijk realiseren van mogelijkheden van aanvullend (openbaar) vervoer. - Verkeersveiligheid verbeteren door inzet (mobiele) digitale snelheidsborden. - Uitvoering van het groot wegenonderhoud conform het wegenbeleidsplan en het wegenbeheersplan. - Analysen fietsknelpunten om te komen tot prioritering van de eventuele aanleg van fietspaden langs gevaarlijke en/of drukke wegen (Gvvp). - Bijdragen aan een goede recreatieve infrastructuur van het Staatsbosbeheer (zie ook programma 5 Sport, cultuur en recreatie).	2018 2018 2018 2018 2018 2018
2.2 Parkeren	-	
2.3 Recreatieve Havens	-	
2.4 Economische Havens en waterwegen	-	
2.5 Openbaar vervoer	-	

Gerealiseerde lasten en baten

	begroting 2018	begroting 2018 na wijziging	rekening 2018	saldo
Lasten	2.512	3.695	2.917	778
Baten	12	92	1	-92
Saldo	-2.500	-3.603	-2.917	686

Programma 2 Verkeer en vervoer

Wat wij hebben bereikt in 2018

2.1 Verkeer en vervoer

- We hebben afgezien van de aanleg van aanvullende geluidswering langs de noordelijke rand van Gieten (zijde N33) wegens onverantwoord lage kosteneffectiviteit.
- We hebben digitale snelheidsdisplays ingezet om inzicht te krijgen in het verkeersgedrag ter plaatse en ter bevordering van de verkeersveiligheid.
- Het verbeteren van de verkeersveiligheid door het treffen van verkeersmaatregelen op diverse locaties.
Voor het fietspad Grolloo-Amen hebben we een tracéverkenning laten uitvoeren. Die is afgerond. Voor Eexterveen-Eexterveenschekanaal en Eexterveen-Nieuw Annerveen hebben we een schoolroute onderzoek laten uitvoeren. Het onderzoek naar traject Eexterveen-Eexterveenschekanaal is afgerond. Voor Eexterveen-Nieuw Annerveen is een aanvullend onderzoek nodig.

2.2 Parkeren

-

2.3 Recreatieve Havens

-

2.4 Economische Havens en waterwegen

-

2.5 Openbaar vervoer

-

Totaal beleidsindicatoren programma's ([klik hier](#))

Programma 3 Economie

Wat wij willen

3.1 Economische ontwikkeling	Een goede uitvoering van de Participatiewet.
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	Samen met de belangenorganisaties (mede) zorg dragen voor een goed ondernemersklimaat in onze gemeente en stimuleren van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en duurzaam ondernemen.
3.4 Economische promotie	- Versterken van de regionale positie van Gieten als 'economische' hoofdkern en koopcentrum. - Behouden en verbeteren van de leefbaarheid in de kernen door het bevorderen en behouden van kleinschalige bedrijvigheid. - Versterken van de sector toerisme & recreatie.

Wat wij gaan doen

3.1 Economische ontwikkeling	- Met het bedrijfsleven invulling geven aan 'participatiebanen' en voldoende stageplekken realiseren in het kader van de Participatiewet. - Inzetten op de realisatie van glasvezel (NGA), in samenwerking met burgerinitiatieven.	2018 2018
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	- Investeren in concrete verbeteringen ter verhoging van de kwaliteit van het centrum van Gieten. - De openbare ruimte in onze winkelcentra er aantrekkelijk uit laten zien. - Bij noodzaak groei vooral inzetten op hervestiging van bestaande agrarische bedrijven als sprake is van een conflict met de leefomgeving, natuur of milieu; verruiming bouwblok kan alternatief zijn. - Stimuleren hergebruik van vrijkomende bedrijfspanden door bijvoorbeeld startende ondernemers.	2018 2018 2018 2018
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	- Goede begeleiding en ondersteuning voor ondernemers (i.s.m. 'Drentse Zaak', ISD, Assen en Tynaarlo). - Goede gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers. - Soepele vestigingsvoorwaarden voor ondernemers hanteren; ook voor kleinschalige uitbreiding binnen de dorpen.	2018 2018 2018
3.4 Economische promotie	- Extra inzet op terugdringen leegstand, in winkelcentra en op bedrijventerrein Bloemakkers. - Stimuleren van 'een regionale voedselstrategie' (eten dat in het eigen gebied geproduceerd is). - Extra inzet voor uitgifte kavels bedrijventerrein Bloemakkers Gieten en 'Rode loper' voor ondernemers die zich hier willen vestigen.	2018 2018 2018

Gerealiseerde lasten en baten

	begroting 2018	begroting 2018 na wijziging	rekening 2018	saldo
Lasten	472	1.357	636	721
Baten	1.625	1.858	2.006	147
Saldo	1.153	501	1.370	868

Programma 3 Economie

Wat wij hebben bereikt in 2018

3.1 Economische ontwikkeling	- We hebben met het bedrijfsleven invulling gegeven aan 'participatiebanen' en voldoende stageplekken gerealiseerd in het kader van de Participatiewet. - De binnen het Drents Glasvezel Collectief (DGC) samenwerkende burgerinitiatieven (voor Aa en Hunze alle dorpen m.u.v. Gieten en Rolde) hebben in Glasvezel Buitenaf een marktpartij gevonden die de aanleg van glasvezel in Aa en Hunze gaat realiseren. Voor een verantwoorde businesscase was een deelname percentage van 45% nodig. Mede door de inzet van vele vrijwilligers is het DGC gelukt een percentage van 50% te halen. Medio 2019 wordt gestart met de aanleg van glasvezel
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Centrumvisie Gieten is vastgesteld. De uitvoering start in 2019
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	- Begeleiding en ondersteuning voor ondernemers (i.s.m. 'Drentse Zaak', WPDA) is doorlopend. - De gemeente Aa en Hunze is door het ministerie van EZK genoemd als best-practice en een voorbeeld voor andere gemeenten v.w.b.t. gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers
3.4 Economische promotie	Extra inzet voor uitgifte kavels bedrijventerrein Bloemakkers Gieten heeft geleid tot bijna 100% verkoop van kavels.

Totaal beleidsindicatoren programma's ([klik hier](#))

Programma 4 Onderwijs

Wat wij willen

4.1 Openbaar basisonderwijs	• -
4.2 Onderwijshuisvesting	• Een goede, toekomstbestendige voorziening voor het Voortgezet Onderwijs in Gieten behouden. • Op scholen moet ook letterlijk sprake zijn van een gezond leer- en leefklimaat.
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	• Bijdrage leveren aan positieve houding en gedrag van leerlingen in het basisonderwijs ten aanzien van natuur, milieu en duurzaamheid. • Elk kind krijgt het onderwijs dat het beste bij zijn of haar talenten en beperkingen past. • Inzetten op een goed en levensvatbaar kindvoorzieningen aanbod in en rondom de scholen. • Actief opstellen in de discussie over toekomst van het onderwijs met extra aandacht voor kwaliteit en robuustheid. • Extra inzet op onderwijs aan laaggeletterden

Wat wij gaan doen

4.1 Openbaar basisonderwijs	• In overleg met de schoolbesturen willen we een gezamenlijke discussie voeren over de toekomst van de scholen aan de hand van de bekende notitie van STAMM met de titel 'Onderwijs en Krimp'. We richten ons in deze bestuursperiode niet op het actief sluiten van scholen, maar op het voeren van een fundamentele discussie met zowel de schoolbesturen als de gemeenteraad.	2018
4.2 Onderwijshuisvesting	• Door fusie van scholen zijn de scholen in Nieuw- Annerveen, Annerveenschekanaal en Gasselternijveenschemond leeg komen te staan. Er wordt een nieuwe bestemming voor deze schoolgebouwen gezocht. Het MFC in Annerveenschekanaal zoekt zelf naar nieuwe huurders.	2018-2020
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	• Wij willen met het IVN Scholennetwerk ook de komende jaren uitvoering geven aan natuur- en milieueducatie. • Binnen het samenwerkingsverband passend onderwijs maken we afspraken over de wijze waarop onderwijsondersteuning in de regio wordt georganiseerd, waardoor er voor iedere leerling een passende onderwijsplek gerealiseerd kan worden. Tevens wordt hierbij de samenhang tussen het passend onderwijs en de gemeentelijke benadering in Zorg voor Jeugd versterkt. • De bevolkingsprognoses laten een sterke daling van het aantal geboorten zien. Als een van de oplossingen zien wij het verder bouwen aan brede scholen met een ontmoetingsfunctie. kinderopvang, peuterspeelzalen, sociaal cultureel werk, bibliotheekfunctie koppelen aan basisscholen ten behoeve van een verbreding van het voorzieningenaanbod. Daarbij streven we naar een groter bereik van (doelgroep)kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar, het versterken van de voorzieningen, een kwalitatief beter, stimulerend en ontwikkelingsgericht aanbod. • Uitvoering geven aan de Wet Passend Onderwijs. • Meer bekendheid geven aan het probleem van laaggeletterdheid. Laaggeletterden helpen de weg te vinden naar het Taalhuis die een aanpak op maat aanbiedt per persoon. Ondersteuning en laaggeletterdheid voorkomen door bv. taalplezier bij kinderen en volwassenen te stimuleren. Daarnaast actief blijven deelnemen in het Bondgenootschap laaggeletterdheid en bondgenoten stimuleren om activiteiten rondom dit thema uit te voeren binnen de eigen organisatie. • Opbouwen taalnetwerk; een van de doelstellingen van het Taalakkoord is middels ketenaanpak laaggeletterdheid terug te dringen. Hiervoor moet een lokaal netwerk worden opgezet, waarbij de verbinding wordt gelegd met het sociaal domein. • In 2018 worden de middelen vanuit de West Educatie Beroepsonderwijs vrij besteedbaar. In 2017 moeten we nog verplicht 25% afnemen bij een ROC. We hebben ervoor gekozen om 70% van het budget te besteden aan het Drenthe College en 30% aan de bibliotheek. Dit voor de uitvoering van het Taalhuis 2017. Heeft Taalhuis heeft als doel een laagdrempelig inlooppunt en het bereik van het aantal laaggeletterden te vergroten (het aantal laaggeletterden die we bereiken per jaar verdubbelen).	2018 2018 2018 2018 2018 2018 2018

Programma 4 Onderwijs

- Met ingang van 1 januari 2018 staat het vrij dat naast de 4 grote kinderopvangorganisaties in onze gemeente ook de andere kinderopvangorganisaties VVE aan mogen bieden, mits ze aan voorwaarden voldoen. De voorbereidingen hierop zullen in 2018 plaats gaan vinden.
- In het kader van VVE zijn de gemeenten vanaf 1 augustus 2019 verplicht dat de pedagogisch medewerkers (PM'ers) die voor een VVE groep staan voldoen aan Taalniveau 3F. Er is zelfs sprake van dat in de toekomst alle PM'ers aan dit taalniveau moeten voldoen. De gemeente Aa en Hunze krijgt in 2017 en 2018 een minimaal bedrag vanuit het Rijk om dit te realiseren.
- Met ingang van 1 januari 2018 staat het vrij dat naast de 4 grote kinderopvangorganisaties in onze gemeente ook de andere kinderopvangorganisaties VVE aan mogen bieden, mits ze aan voorwaarden voldoen. De voorbereidingen hierop zullen in 2018 plaats gaan vinden.

2018

2018-2019

2018

Gerealiseerde lasten en baten

	begroting 2018	begroting 2018 na wijziging	rekening 2018	saldo
Lasten	1.689	1.749	1.795	-46
Baten	39	76	188	112
Saldo	-1.649	-1.673	-1.607	66

Programma 4 Onderwijs

Wat wij hebben bereikt in 2018

4.1 Openbaar basisonderwijs

4.2 Onderwijshuisvesting

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

- In overleg met de schoolbesturen zijn de voorbereidingen getroffen voor het opstellen van een Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). Dit als vervolg op het spreidingsplan dat is opgesteld door de schoolbesturen. Eind 2018 is extern opdracht gegeven aan het opstellen van een IHP. In samenspraak met de gemeente en schoolbesturen wordt een notitie voorbereid. Door middel van een IHP wordt een compleet beeld verkregen van de huidige- en toekomstige stand van zaken en ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting van het basis- en voortgezet onderwijs in Aa en Hunze. Als basis dient het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2004-2011.
- Binnen het samenwerkingsverband passend onderwijs zijn de afspraken (de ontwikkelagenda) over de wijze waarop onderwijsondersteuning in de regio wordt georganiseerd geactualiseerd. Uit de voorgangsrapportage blijkt dat gemeenten in de eerste periode hebben ingezet om de jeugdhulp te doen organiseren en de samenwerkingsverbanden gewerkt hebben aan een dekkend ondersteuningsaanbod voor de leerlingen in NMD. De vervolgstap is om de aandacht te verleggen naar het versterken van de verbindingen.
- In de week van de alfabetisering is een lunch over laaggeletterdheid georganiseerd voor de medewerkers van de gemeente (60 bezoekers). Er is een bijeenkomst georganiseerd voor de raads- en commissieleden (20 deelnemers, waarvan 10 raadsleden) en is de gemeente Aa en Hunze gastheer geweest voor de jaarlijkse feestelijke bijeenkomst van het Bondgenootschap voor een geletterd Drenthe waar tevens 4 nieuwe bondgenoten zijn aangesloten (110 bezoekers).
- Ook de kleine kinderopvangorganisaties doen nu mee aan het programma Boekstart in de kinderopvang. Dit programma bevordert het voorlezen in de kinderopvang, maar moet ook ouders enthousiasmeren en aanzetten om hun kinderen meer voor te lezen. Het programma Boekstart is een onderdeel van de doorgaande leeslijn 0 – 100 jaar.
- De werkgroep Taal en Meer is 6 keer bijeengekomen en heeft de lopende zaken besproken en initiatieven ontwikkeld en uitgevoerd om meer laaggeletterden te bereiken én te stimuleren om een formeel of informeel taaltraject te volgen. Dit heeft geleid tot 27 aanmeldingen. Hiervan heeft 1 deelnemer Nederlands als eerste taal (NT1) en 26 deelnemers NT2. 22 deelnemers zijn gekoppeld aan een taalvrijwilliger (informeel traject) en 5 aan het Drenthe College (formeel traject). Ook is gestart met bijeenkomsten voor en ondersteuning van statushouders. Verder zijn er 20 nieuwe taalvrijwilligers geworven, hebben ook laaggeletterden uit Aa en Hunze de bijeenkomst Letter voor Letter in de Nieuwe Kolk in Assen bezocht en heeft René Karst in de Spil een concert gegeven voor laaggeletterden in onze gemeenten (60 deelnemers). Aa en Hunze heeft deelgenomen aan het onderzoek 'de Taalreis van een laaggeletterde'. Het doel van dit onderzoek was om duidelijk te krijgen welke 'reis' een laaggeletterde maakt van bewustwording naar actie tot resultaat. De uitkomsten kunnen beleidsmakers en Taalhuizen helpen de laaggeletterde te vinden en zo goed mogelijk te ondersteunen.
- De stuurgroep Taal en Meer is 1 keer bijeen geweest en heeft de jaarrapportage 2018 besproken. Geconstateerd is dat het een lastige opgave blijft om laaggeletterden te vinden en binden.
- De middelen vanuit de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB) zijn volledig ingezet bij het Drenthe College. De middelen zijn ingezet voor de cursussen basisvaardigheden, lezen en schrijven en voor de inzet van de Taalhuiscoördinator. De kosten voor de inzet van de campagneleider Taal en Meer zijn onttrokken uit de middelen sociaal domein.
- Het project Taalniveau 3F is in 2018 uitgevoerd en afgerond. Nagenoeg alle pedagogisch medewerkers die werkzaam zijn bij de kinderopvangorganisaties in Aa en Hunze voldoen nu aan de gestelde taaleis 3F.
- Het aanbieden van VVE is vanaf 1 januari 2018 ook mogelijk voor de kleine kinderopvangorganisaties, mits ze aan de voorwaarden voldoen. Van deze mogelijkheid maakt momenteel 1 kleine organisatie gebruik.

Programma 4 Onderwijs

Totaal beleidsindicatoren programma's ([klik hier](#))

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Wat wij willen

5.1 Sportbeleid en activering	• Sportmogelijkheden in de hele gemeente bieden, sportparticipatie stimuleren, waaronder ook het stimuleren van gehandicaptensport en sport benaderen als middel voor gezond leven en duurzame sociale binding. • Ontwikkelingskansen bieden voor sportverenigingen. • Vergroten van de deelname aan sportactiviteiten, zowel binnen gesubsidieerde verenigingen als daarbuiten.
5.2 Sport accommodaties	• Vraaggericht sportaccommodatiebeleid voeren.
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	• Ondersteunen van een breed en samenhangend kunst- en cultuurvoorzieningenniveau en cultureel aanbod. • Ondersteunen van een cultureel aanbod dat toegankelijk is voor alle doelgroepen; waar inwoners en toeristen aan deel kunnen nemen c.q. kennis van kunnen nemen. • Het ondersteunen van een basisstructuur waardoor inwoners op een actieve wijze deel kunnen nemen aan kunst- en cultuuruitingen.
5.4 Musea	• Ontsluiting van het cultureel erfgoed voor een breder publiek en het ondersteunen van verenigingen en initiatieven die hier aan bijdragen
5.5 Cultureel erfgoed	• Ontsluiting van het cultureel erfgoed voor een breder publiek.
5.6 Media	• Een toekomstbestendige bibliotheekvoorziening die bereikbaar en toegankelijk is voor alle inwoners van de gemeente, die zich richt op de kerntaken lezen, leren en informeren, maar ook op ontmoeting en debat en kunst en cultuur en inspeelt op maatschappelijke ontwikkelingen.
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	• Het onderhoudsniveau van het openbaar groen op niveau houden waarbij de inwoners (ook met een arbeidshandicap) actief betrokken worden bij het in stand houden en waar nodig verbeteren van de kwaliteit van de groene leefomgeving. • Een vitaal platteland met leefbare dorpen en een gezonde plattelandseconomie. • Duurzaam ontwikkelen en versterken van de toeristische en recreatieve sector, met inachtneming van de bijzondere culturele, natuurlijke en landschappelijke waarden en de belangen van de inwoners van de gemeente Aa en Hunze, waarbij het verbeteren van de leefbaarheid, het verhogen van bestedingen en het scheppen van werkgelegenheid centraal staan. • Uitvoering geven aan de ontwikkelingen in en rondom het Gasselterveld. • In stand houden recreatieve infrastructuur van het Staatsbosbeheer.

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Wat wij gaan doen

5.1 Sportbeleid en activering	• Ontwikkelen sport-, bewegings-, en gezondheidsstimuleringsprojecten (bijvoorbeeld Positief Opgroeien Drenthe Sport ,Healthy Ageing en Jongeren op Gezond Gewicht). • Optimaal gebruik mogelijkheden Jeugdsportfonds. • Gerichte, planmatige inzet combinatiefunctionarissen. • Bijdragen aan publiciteit over de vele sportevenementen in onze gemeente. • Verenigingsondersteuning via/door SportDrenthe. • Naar aanleiding resultaten uit het zwembadonderzoek en de werkgroepen Toekomst zwembaden een uitvoeringsplan ontwikkelen •	2018 2018 2018 2018 2018 2018
5.2 Sport accommodaties	• Bezetting accommodaties monitoren en optimaliseren en de gebouwen verduurzamen. • Realiseren van een nieuwe voetbalaccommodatie in Gieten. • Realiseren van kunstgrasveld bij voetbalvereniging Gieten • Realiseren kunstgrasveld vv Rolder Boys. • Opstellen visiedocument gemeentelijke openluchtzwembaden.	2018 2018 2018 2018
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	• Ondersteunen (financieel en/of facilitair) van kunst- en cultuuruitingen van, voor en door de eigen bevolking. • gemeentelijke kunstcollectie terugbrengen naar een compacte, kwalitatief goede en voor de gemeente representatieve kunstcollectie. • Ondersteunen van initiatieven om de Drentse taol te versterken. • Uitvoering geven aan de actiepunten uit de Cultuurnota 2017-2020. • Bevorderen van de samenwerking tussen culturele organisaties onderling maar ook met de sector recreatie en toerisme en de economische sector. • Ondersteunen van muziekonderwijs en culturele evenementen. • Leggen van een link tussen cultuur en het sociaal domein.	2020 2020 2018-2020 2018-2020 2018-2020 2018-2020 2018-2020
5.4 Musea	• Daar waar nodig een faciliterende rol vervullen.	2018
5.5 Cultureel erfgoed	• Ontsluiten en vermarkten van ons cultureel erfgoed. • Ontsluiten en met name via het toeristische spoor laten vermarkten van ons cultureel erfgoed. De gemeente stimuleert, ondersteunt en faciliteert daar waar nodig dan wel wenselijk. • Het (laten) opstellen van een Cultuurhistorische Atlas en actualiseren van de Archeologische Beleids- en Advieskaart	2018-2020 2018-2020 2018-2020
5.6 Media	• Blijven zoeken naar vernieuwing in het bibliotheekwerk, waarbij de doelgroep jeugd, spreiding en digitalisering prioriteit hebben en waarbij oog is voor landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen. • We zetten ons in om de doorgaande leeslijn sluitend te maken en om laaggeletterdheid terug te dringen. • Momenteel wordt met de provincie Drenthe gesproken over de inzet van de provinciale subsidie aan Biblionet Drenthe vanaf 2016. Dit kan gevolgen hebben voor de bibliotheek Aa en Hunze. • De bezuinigingstaakstelling voor de bibliotheek voor 2016 is doorgeschoven naar 2018 en de genoemde bezuiniging zal worden betrokken bij de discussie met betrekking tot de Boerhoorn.	2018-2021 2018-2021 2018 2018
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	• Wegwerken achterstallig onderhoud bomen en vervolgens bijhouden van het onderhoud (planmatig onderhoud). • Herplant van de bomen langs de wegen Spijkerboor- Eexterveen en Gasteren- Anderen. • In overleg met dorpen en (groepen) inwoners actief onderzoek doen naar mogelijkheden onderhoud groen (deels) over te dragen aan inwoners/dorpen.	2018 2018 2018

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

• Onderzoek naar effectiviteit en efficiency van het reguliere groenonderhoud.	2018
• Doorontwikkelen van het gebiedsgericht werken.	2018
• Uitvoering geven aan projecten in het kader van het gebiedsgericht beleid (agenda Veenkoloniën, Drentsche Aa), waarbij gebruik zal worden gemaakt van subsidiemogelijkheden en betrokkenheid van de inwoners in het gebied.	2018
• Op basis van nieuwe gebiedsprogramma's (bijvoorbeeld Vitaal platteland) bijdragen aan concrete projecten.	2018
• Verbinden van de verschillende beleidsterreinen ter versterking van recreatie en toerisme.	2018
• Samen met sector en toeristisch regisseur inzetten op marketing en promotie van de regio via www.hondsrugdrenthe.nl en het toeristisch product 'Aa en Hunze'.	2018
• Participeren in het regionale project Geopark.	2018
• Onderzoek toekomst Toeristische Informatie voorziening.	2018
• Ondersteunen en faciliteren van bestaande bedrijven bij duurzame en innovatieve initiatieven.	2018
• Investeren in behoud van beheer en onderhoud bezoekersnetwerk Drentsche Aa.	2018
• Verbetering van recreatievoorzieningen en ondersteuning ontwikkeling recreatiebedrijven.	2018
• Verbetering en (zo mogelijk) uitbreiding van recreatieve infrastructuur.	2018
• Kleurrijk maken van de dorpen in de gemeente als 'Ville de Fleurie' in Frankrijk.	2018-2021
• Uitwerken van en actieve rol vervullen bij het mogelijk maken van de ontwikkelingen in het Gasselterveld.	2018
• Verlenen van een bijdrage aan het in stand houden van de wandel-, fiets- en ruitersporen van het Staatsbosbeheer.	2018
• Opstellen en uitvoeren uitvoeringsprogramma toeristisch beleid op basis van de uitgangspunten Nota Toeristisch Beleid.	2018
• Op basis van bestaande en nieuwe gebiedsprogramma's bijdragen aan concrete projecten. O.a. via de lijn van Vitaal platteland, Leader, Programma Natuurlijk Platteland Provincie Drenthe (2016-2021) en dorpsinitiatieven.	2018
• Uitbreiding bezoekersnetwerk Drentsche Aa (Nationaal Park & Nationaal Landschap).	2018
• Met de gebiedspartners Drentsche Aa het beheer en onderhoud van het netwerk structureel vorm geven.	2018
• Met de gebiedspartners Drentsche Aa de Landshapsvisie Drentsche Aa actualiseren.	2018
• Op basis van de vastgestelde structuurvisie en het bestemmingsplan buitengebied de maatwerkbenadering toepassen bij ruimtelijke ontwikkelingen.	2018
• Met de gebiedspartners van de Agenda Veenkoloniën gezamenlijk bijdragen aan de uitvoering van het Innovatieprogramma Agenda Veenkoloniën waarvoor het ministerie van EZ € 20 mln. euro beschikbaar heeft gesteld via de EU POP3 regeling.	2018
• Verbeteren van de samenwerking binnen de sector, maar ook met andere sectoren in de samenleving.	2018
• Faciliteren van (meerdaagse) evenementen ter versterking van het toeristisch product.	2018
• Digitaliseren van routestructuren.	2018
• Stimuleren en faciliteren gebruikersgroepen onderhoud routestructuren.	2018
• Ontsluiten cultuurhistorie als toeristisch product.	2018
• Investeren in ontwikkeling recreatieve voorzieningen in het Hunzegebied.	2018

Gerealiseerde lasten en baten

	begroting 2018	begroting 2018 na wijziging	rekening 2018	saldo
Lasten	6.066	8.707	7.091	1.616
Baten	487	778	547	-231
Saldo	-5.579	-7.929	-6.544	1.385

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Wat wij hebben bereikt in 2018

5.1 Sportbeleid en activering	• Vraaggericht ontwikkelen en organiseren van sportstimuleringsprojecten voor inwoners van 0 - 100 jaar in de gemeente Aa en Hunze (i.c.m. JOGG); • Bereik sportcombi's: jeugd onder schooltijd 1574 en jeugd na schooltijd 2722; 510 senioren bereikt tijdens fitdag en losse clinics; sport aanbod senioren opzetten en begeleiden, Wandelgroepen, valpreventie; Opzetten gehandicapten sport De Trans (in ontwikkeling); • Uitvoering geven aan subsidieregeling Sportsubsidies 2018 (verenigingsondersteuning, sportactiviteiten) • 14 verenigingen aanwezig bij jaarlijkse verenigingsavond en 138 mensen waren aanwezig bij theatervoorstelling positief coachen • 20 verenigingen zijn bezig met de aanpak Positief Opgroeien; • 13 sportkampioenen zijn gehuldigd • 161 kinderen sporten via het Jeugdsportfonds • Communicatie en publicatie over sportevenementen in De Schakel • Twee werkgroepen Toekomst Zwembaden hebben een uitvoeringsplan ontwikkeld voor 2018 om meer inwoners te trekken • Verenigingsondersteuning door SportDrenthe: Inzet 152 uren in 2018 (ipv afgesproken 125 uren); bijeenkomsten georganiseerd voor sportvereniging over ondersteuningsmogelijkheden SportDrenthe; 4 ondersteuningstrajecten verenigingen; cursus MKVT , 7 accountgesprekken, sportdebat organiseren.
5.2 Sport accommodaties	• Er is een nieuwe voetbal accommodatie voor VV Gieten gerealiseerd. • Er is een kunstgrasveld gerealiseerd in Rolde (VV Rolderboys). • Er is een start gemaakt met de realisering kunstgrasveld in Gieten. • Visie toekomst zwembaden is vastgesteld.
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	• Diverse culturele initiatieven vanuit de bevolking van Aa en Hunze hebben een subsidie ontvangen waardoor het initiatief uitgevoerd kon worden. Veelal meerdaagse initiatieven die ook voor de toeristische sector interessant zijn zijn intern ook opgepakt door zowel cultuur als toerisme (Festival der Aa, TT wandeling, Vocaal Festival Annen, etc.) • Het kunstwerk Fibonacci in de Kring in Annen is gerestaureerd. • De regeling muziekonderwijs is uitgebreid waardoor naast de muziekverenigingen ook andere instellingen in de gemeente die muziekonderwijs aanbieden in aanmerking komen voor een financiële bijdrage (uitvoering van de Motie Geld volgt Muziekkind). • In het kader van cultuur in relatie tot het sociaal domein heeft de gemeente Aa en Hunze dit jaar voor het eerst actief deelgenomen aan Gekleurd Grijs. Gekleurd Grijs heeft als doel om senioren te betrekken bij cultuuruitingen en te enthousiasmeren om zelf actief deel te nemen aan cultuuruitingen (meedoen, tegengaan vereenzaming). • De Drentse Taol maakte in het schooljaar 2017 – 2018 deel uit van het cultuurmenu op de basisscholen.
5.4 Musea	•
5.5 Cultureel erfgoed	• Digitale erfgoed atlas wordt in het eerste kwartaal van 2019 afgerond. • Onthulling Luisterplek Gasselte, WOII. • Stimuleringsubsidies verleend en ondersteuning historische verenigingen • Archeologisch Belevingspunt Rolde gerealiseerd.

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

5.6 Media

- Boekstart in de Kinderopvang is ook in de kleine kinderopvangorganisaties geïmplementeerd. Dit houdt in dat de doorgaande leeslijn in Aa en Hunze nagenoeg sluitend is (Boekstart pas geboren, Boekstart in de Kinderopvang, de Bibliotheek op school, bibliotheekwerk voor volwassenen, Taalhuis).
- Van de Provincie Drenthe hebben we € 40.000,- ontvangen om de gevolgen van de verschuiving van provinciale subsidie aan Biblionet Drenthe op te vangen. Door deze verschuiving werden bepaalde taken die Biblionet voor de plattelandsgemeenten uitvoert niet meer gesubsidieerd. Deze bijdrage hebben wij doorgezet naar Biblionet Drenthe.
- Doordat de discussie over de Boerhoorn in Rolde in 2018 nog niet was afgerond is de bezuinigingstaakstelling voor de bibliotheek doorgeschoven naar 2019.
- De inzet van de campagneleider Taal en Meer (aanpak laaggeletterdheid) is bekostigd uit middelen sociaal domein. Deze middelen zijn uitbetaald aan Biblionet omdat de campagneleider daar in dienst is.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

- In de winter van 2018 is het bomenonderhoud in deelgebied 2 uitgevoerd (seizoen 2017-2018). Het bomenonderhoud voor deelgebied 3 met de kernen Annen, Eext, Spijkerboor, Nieuw Annerveen, Eexterveen, Eexterzandvoort en de kanaaldorpen Anner- Eexterveenschekanaal en Nieuwediep is voorbereid en aanbesteed. De uitvoering van het bomenonderhoud in deelgebied 3 is in oktober 2018 gestart, het werk zal voor half maart 2019 zijn afgerond. De bomen op de begraafplaats van Rolde zijn gesnoeid.
- Het bomen onderhoud in de bopspercelen binnen de kernen van deelgebied 2 is uitgevoerd en afgerond. De bomen in deelgebied 1 zijn herplant.
- Het onderhoud aan het openbaar groen werd in 2018 voor het laatste jaar door Alescon uitgevoerd. Alescon is op 01-01-2019 opgehouden te bestaan. In 2019 wordt gewerkt aan het vervolg in een gewijzigde organisatie.
- Samen met sector en toeristisch regisseur inzetten op marketing en promotie van de regio via www.hondsrugdrenthe.nl en het toeristisch product 'Aa en Hunze'. In het eerste kwartaal van 2018 is door het vertrek van de toeristisch regisseur gezocht naar mogelijkheden om de regiopromotie in Hondsrugverband te bundelen. Die gesprekken hebben (nog) niet geleid tot concrete stappen in die richting. De mogelijkheden worden onderzocht om de regiopromotie onder te brengen bij Marketing Drenthe.
- In 2018 heeft een evaluatie plaatsgevonden van De Hondsrug Unesco Global Geopark door het UNESCO Global Geoparks Network. Vanuit deze evaluatie zijn een aantal aanbevelingen meegegeven, waaronder het verbeteren van de educatie over de kernwaarden van het Geopark op basisscholen. Om aan deze aanbeveling tegemoet te kunnen komen, heeft het Geopark voor de komende jaren extra financiële middelen gevraagd van de provincie en de deelnemende gemeenten.
- Een aantal recreatiebedrijven staat op het punt om een nieuwe toekomstvisie te ontwikkelen. Wij ondersteunen en faciliteren deze bedrijven bij het ontwikkelen van deze plannen en begeleiden hen naar interne én externe ondersteunings- en subsidiemogelijkheden.
- In 2018 is samen met ondernemers, Recreatieschap Drenthe en Staatsbosbeheer de Hondsrug Trail ontwikkeld. Eveneens zijn plannen gemaakt (eveneens samen met ondernemers en SBB) voor ruitermogelijkheden in het Drentsche Aa gebied. Voor het onderhoud van deze routestructuren voor ruiters en menbers worden gebruikersgroepen opgericht.
- Daarnaast hebben we een faciliterende en ondersteunende rol gespeeld ten aanzien van het initiatief van het Toeristisch Platform voor het ontwikkelen van vier innovatieve kinderfietsroutes.
- In 2018 is samen met ondernemers gezocht naar een mogelijkheid om een platform op te zetten onder wiens vlag de in het beleidsplan R&T genoemde (meerdaagse) evenementen kunnen worden georganiseerd. Het lijkt erop dat een nog op te richten stichting kan optreden als initiator, facilitator en aanvrager subsidies. Potentiële bestuursleden hebben zich gemeld.
- Het Recreatieschap Drenthe is namens alle deelnemende gemeenten bezig met het digitaliseren van een aantal officiële wandel- en fietsroutes en de ruitermogelijkheden.
- Samen met de gemeenten Borger-Odoorn, Tynaarlo en het Recreatieschap is een tracéstudie gestart naar een fietsverbinding door het Hunzegebied. De studie richt zich op het gebied van Westdorp/Valthe (brongebieden van de Hunze) tot aan het Zuidlaardermeer. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar interessante locaties in het gebied, zowel vanuit toeristisch als vanuit cultuurhistorisch oogpunt.

Totaal beleidsindicatoren programma's ([klik hier](#))

Programma 6 Sociaal domein

Wat wij willen

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	• We streven naar een betrokken gemeente die haar inwoners kent en dat doet waar de lokale samenleving bij gebaat is. Dat vraagt om een bestuur dat weet wat er leeft in de gemeenschap. • Investeren in een levendige en zorgzame samenleving. • Investeren in zorg en ontmoeting. • Ondersteuning bieden aan mantelzorgers die daar behoefte aan hebben. • Het vrijwilligerswerk waarderen en stimuleren.
6.2 Wijkteams	• Het Sociaal team is in staat om integraal in een verzorgingsgebied ondersteuningsvragen op te pakken op basis van één plan één regisseur bij meervoudige problematiek • Beleid sociaal domein wordt in samenhang met andere beleidsvelden, samen met inwoners en betrokken organisaties ontwikkeld
6.3 Inkomensregelingen	• Voorkomen van een toename van armoedeoverdracht aan kinderen door financiële ondersteuning van activiteiten op het gebied van sport, cultuur en onderwijs • Voorkomen en waar nodig verzachten/beperken van armoedesituaties. • Maximale ruimte armoede/minimabeleid benutten door armoedebeleid goede bekendheid te geven.
6.4 Begeleide participatie	• Zoveel mogelijk mensen hebben een actieve rol in de maatschappij, maximale participatie en tegengaan sociaal isolement van inwoners ('Iedereen doet mee').
6.5 Arbeidsparticipatie	• -
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	• -
6.7 Maatwerkdienstverlening 18+	• -
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	• -
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	• Werken aan een actieve samenleving, waar inwoners zich voor elkaar en hun leefomgeving verantwoordelijk voelen en waarbij de gemeente de zorg voor kwetsbare mensen voor haar rekening neemt. • Ondersteunen van inwoners op de leefgebieden van wonen, welzijn, zorg, inkomen, participatie, opvoeding en werk.
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	• -

Programma 6 Sociaal domein

Wat wij gaan doen

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

- Initiatieven van (groepen van) inwoners stimuleren en zij die actief betrokken willen zijn bij de inrichting van hun eigen leefomgeving optimaal ondersteunen. Voortzetten van het project: 'jouw idee samen uitvoeren'.
- Verantwoordelijkheid nemen bij de opvang van asielzoekers/vluchtelingen in onze gemeente.
- Aan een ontmoetingsfunctie in een dorp wordt grote waarde toegekend. Daar waar deze functie niet langer levensvatbaar is en niet langer gedragen wordt door de inwoners zelf, zal een dergelijke voorziening niet tegen elke prijs behouden (kunnen) worden. Alleen door innovatief en samenwerkend te opereren, is behoud van de kwaliteit van wonen en voorzieningen mogelijk.
- Handhaven en zo mogelijk versterken van bestaande accommodaties, onder de expliciete voorwaarde dat ze voldoende toekomstperspectief hebben.
- Oudere, werkende en jongere mantelzorgers; project gericht op mantelzorg in relatie tot sociaal team, bewustwording bij werkgevers.
- Ondersteunen van buurtnetwerken en zorgcoöperaties; project waarbij de mogelijkheden van sociale netwerken worden onderzocht.
- Realisatie zorgbank; onderzocht wordt of een zorgbank er toe kan leiden dat vraag en aanbod van diensten en klussen op het gebied van zorg bij elkaar kunnen komen. Dit koppelen we aan het nieuwe vrijwilligersbeleid.
- Inzetten op de versterking van het sociaal domein. Onze visie daarop werken wij uit in een notitie: 'Nieuwe visie op en het organiseren van zorg en welzijn 2015-2025'.
- Door een fusie van drie scholen in het noordelijk veengebied per 1 augustus 2015 zijn de schoolgebouwen van Obs Triangel in Nieuw-Annerveen en obs De Badde in Annerveenschekanaal leeg komen te staan. In overleg met de dorpen wordt een nieuwe bestemming gezocht voor de leegstaande schoolgebouwen.
- Het COA heeft in september 2016 bij de gemeente Aa en Hunze aangegeven dat, vanwege de afgenomen stroom van asielzoekers, op dit moment geen behoefte is aan het geplande azc in Gieten. Uiteraard heeft dit besluit geen invloed op de huisvesting van mensen met een verblijfsvergunning (statushouders). Net als alle gemeenten in Nederland zet ook de gemeente Aa en Hunze zich in om te voldoen aan de taakstelling om statushouders te huisvesten.

2018

2018

2018

2018

2018

2018

2018

2018

2018

2018

6.2 Wijkteams

- Het Sociaal team is present op straat en zichtbaar voor de inwoners.
- Het Sociaal team sluit aan bij bestaande (buurt) initiatieven.
- Beleidsinitiatieven binnen het sociaal domein worden samen met partners en inwoners ontwikkeld, waarbij de gemeente steeds meer een regisserende rol zal innemen.
- Goed overleg voeren met de cliëntenraad en WMO- raad in combinatie met de Voedselbank, probleemsituaties tijdig signaleren en zorgen voor maatwerk bij oplossingen met uitvoeringsorganisatie Participatiewet en sociaal team.

2018

2018

2018

2018

6.3 Inkomensregelingen

- Maximale ruimte armoede/minimabeleid benutten door armoedebelaid goede bekendheid te geven.
- Mogelijkheden bijzondere bijstand en meedoenbeleid toegankelijker te maken.

2018

2018

6.4 Begeleide participatie

- Stimuleren van het doen van vrijwilligerswerk door uitkeringsgerechtigden.

2018

6.5 Arbeidsparticipatie

- Relatie tussen (lokale) werkgevers en de uitvoeringsorganisatie Participatiewet intensiveren.
- Speciale inzet voor beperken c.q. terugdringen van de jeugdwerkloosheid om te voorkomen dat jongeren langdurig aan de kant staan.
- Beleid primair richten op het naar de arbeidsmarkt leiden van al diegenen die een beroep doen op de Participatiewet. Optimale benutting rijksvergoeding, maar ondanks kortingen op Participatiebudget niemand 'afschrijven' want 'iedereen doet mee'.
- Nadere uitwerking van een pilot groenwerkzaamheden bij Alescon, waarbij op basis van detachering scenario's worden onderzocht gericht op meer directe sturing en een effectieve en efficiënte uitvoering van het groenonderhoud door sw medewerkers.

2018

2018

2018

2018

2018

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

- -

Programma 6 Sociaal domein

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

- Langer thuis wonen; project gericht op het zicht krijgen op de consequenties van langer thuis wonen. Welke effecten heeft dit voor de inwoners? En welke voor de gemeente?
- We willen voorkomen dat er een opeenstapeling van regelingen en voorzieningen ontstaat. Voorop staat het uitgangspunt om de kracht en mogelijkheden van de mensen zelf en hun omgeving optimaal te benutten. Mochten zij al dan niet tijdelijk een steun in de rug nodig hebben dan kunnen zij gebruik maken van een netwerk van vrijwilligers en professionals. De hulp moet erop gericht zijn dat zij hun eigen regie weer kunnen nemen. Bij kwetsbare mensen wordt ingezet op het herkennen en doorbreken van het sociale isolement. Zij houden zoveel mogelijk de touwtjes in handen en er is sprake van: 'Eén huishouden, één plan, één regisseur'. Hierbij wordt problematiek vroegtijdig gesignaleerd en vindt coördinatie van hulpverlening plaats vanuit één verantwoordelijk aanspreekpunt. We gaan werken met sociale teams als toegang voor voorzieningen in het sociaal domein.

2018

2018

6.81 Geëscaleerde zorg 18+

- De gemeente neemt de zorg voor kwetsbare mensen voor haar rekening. Hierdoor kunnen de inwoners zo lang mogelijk zelfstandig of met begeleiding in hun eigen leefomgeving blijven wonen en participeren.

2018

6.82 Geëscaleerde zorg 18-

- Met betrekking tot de jeugdzorg willen we meer inzetten op preventie en het tijdig signaleren van (potentiële) problemen bij jeugdigen en willen wij de inzet van (zeer) specialistische vormen van jeugdzorg terugdringen. Jeugdigen kunnen met hun vragen terecht bij professionals in hun directe omgeving zoals o.a. scholen, kinderopvang, peuterspeelzalen en het centrum voor jeugd en gezin (CJG).

2018

Gerealiseerde lasten en baten

	begroting 2018	begroting 2018 na wijziging	rekening 2018	saldo
Lasten	20.270	25.745	24.971	774
Baten	5.279	6.464	6.504	40
Saldo	-14.991	-19.281	-18.467	814

Programma 6 Sociaal domein

Wat wij hebben bereikt in 2018

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

- In 2018 heeft de gemeente Aa en Hunze haar verantwoordelijkheid genomen bij de opvang van asielzoekers/vluchtelingen in onze gemeente en de regie naar zich toe getrokken. De kernpartners maar ook andere organisaties die een bijdrage leveren aan de inburgering, participatie en integratie van statushouders werken samen aan om te komen tot verbeteringen. In 2018 zijn een aantal statushouders in onze gemeente bij elkaar geweest en aan hen is gevraagd hoe het is om te wonen in deze gemeente en waar zij tegen aanlopen. Deze ontwikkelingen en gesprekken worden in 2019 voortgezet waarbij de verwachte nieuwe wet inburgering in 2020 zal worden meegenomen.
- De gemeente Aa en Hunze voldoet in 2018 aan de taakstelling om statushouders (mensen met een verblijfsvergunning) te huisvesten.
- De gemeente neemt deel aan het Europees project 'In for Care'. In dit project willen we onderzoeken hoe mantelzorgers adequater en directer kunnen worden ondersteund. De gemeente Aa en Hunze heeft in februari 2018 het predicaat 'mantelzorgvriendelijke organisatie' ontvangen. Als onderdeel van project 'In for Care' worden ondernemers in Aa en Hunze gevraagd mee te werken aan een onderzoek waarin duurzame inzetbaarheid van personeel centraal staat waarbij kennis en ervaringen van onze organisatie waar gewenst worden gedeeld. Het onderzoek vindt daadwerkelijk in 2019 plaats.
- In 2018 hebben vijf initiatieven vanuit Jullie idee, samen uitvoeren in totaal € 24.350 subsidie ontvangen.
- Vanuit de provinciale regeling Vitaal platteland en het gemeentelijk leefbaarheidsfonds hebben diverse initiatieven een bijdrage ontvangen voor het realiseren van hun plannen ter verbetering van de leefbaarheid.
- In 2018 organiseerden we samen met het VrijwilligersInformatiePunt van Impuls welzijn de vrijwilligerswaardering. Vrijwilligers uit de gemeente Aa en Hunze kregen de mogelijkheid om gratis naar de voorstelling 'Varkensparadijs' van theatergroep Helmers te gaan
- In 2018 is de staffel voor de AVS (Algemene Voorziening Schoonmaak) ingevoerd. Alle inwoners met een AVS indicatie zijn bezocht en er heeft een inkomenstoets plaatsgevonden. Op basis van de inkomenstoets heeft elke inwoner een nieuwe indicatie gekregen die afgestemd is op hun persoonlijke financiële situatie.
- Het voormalig schoolgedeelte van de accommodatie in Nieuw Annerveen is beschikbaar voor verhuur. Een deel van de ruimte is tijdelijk in gebruik door de Etstoel voor de opslag van kleding.
- Het dorpscentrum Eexterveen is overgenomen door stichting dorpscentrum Eext. De gemeente is hierin faciliterend geweest.
- Voormalige school De Peppel in Gasselternijveenschemond is verkocht aan een particulier.
- Bij het dorpshuis in Schipborg zijn extra parkeerplaatsen aangelegd. Eind 2018 is een bijdrage toegezegd vanuit de gemeente om het dorpshuis aan te passen i.v.m. een uitbreiding van ruimte door het vertrek van de school en revitalisering van het dorpshuis. De aanpassingen worden in 2019 gerealiseerd, waarna het dorpshuis aan de stichting wordt overgedragen.
- Het dorpshuis in Anloo heeft een bijdrage van de gemeente en externe fondsen ontvangen om een aanpassing te realiseren ten gunste van een beter (multi)functioneler gebruik ten gunste van de leefbaarheid in Schipborg e.o.
- In overleg met MFC De Spil in Gasselternijveen is een aanpassing gerealiseerd voor Stichting Attenta. MFC De Spil heeft een bijdrage ontvangen voor het plaatsen van camera's aan het gebouw.
- Dorpshuizen/ MFC's hebben een bijdrage ontvangen vanuit de 2e ronde zonnepanelen. De subsidie mag, in overleg met de gemeente, ook ingezet worden voor andere duurzaamheidsmaatregelen.
- De Boerhoorn: De voorbereidingen voor een nieuw MFA met een gezondheidscentrum eraan gekoppeld zijn in volle gang. De architect heeft het voorlopige ontwerp inmiddels klaar. Samen met de klankbordgroep wordt gewerkt aan een nieuwe opzet van het beheer. De intentie is om het beheer onder te brengen in een beheersstichting.
-

6.2 Wijkteams

- Per 1 juni 2018 is stichting Attenta gestart. De gemeente heeft met de stichting afgesproken deze te faciliteren waar mogelijk. Door deze nauwe samenwerking tussen stichting Attenta en de gemeente zijn waar nodig de werkprocessen op elkaar afgestemd. In 2019 evalueren we deze werkprocessen en worden de afspraken

Programma 6 Sociaal domein

	geformaliseerd.
6.3 Inkomensregelingen	•
6.4 Begeleide participatie	•
6.5 Arbeidsparticipatie	•
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	•
6.7 Maatwerkdienstverlening 18+	•
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	Sinds de start van stichting Attenta wordt er gewerkt volgens de werkwijze 'Samen maak je de route', waarbij wordt aangesloten bij de leefwereld en de behoefte van inwoner. De inwoner heeft zoveel als mogelijk de regie en oplossingen komen zo dichtbij mogelijk in eigen omgeving tot stand. Daar waar inwoners onvoldoende sociaal netwerk hebben om op terug te vallen kan gebruik gemaakt worden van preventieve voorzieningen die de gemeente subsidieert of inkoopt, danwel geïndiceerde zorg.
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	•
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	Naast de al bestaande preventieve activiteiten is op beide basisscholen in Gasselternijveen is gezamenlijk een pilot gedraaid waarbij leerkrachten ondersteunt worden met het doel extra inzicht te krijgen in het omgaan met gedragsproblemen, zodat in hun klas of groep alle kinderen tot optimale (sociale) ontwikkeling komen. Met de coördinator huisartsen is een eerste verkennend gesprek gevoerd over de inzet van een praktijkondersteuner huisartsen jeugd.

Totaal beleidsindicatoren programma's ([klik hier](#))

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Wat wij willen

7.1 Volksgezondheid	• Uitvoering geven aan lokaal volksgezondheidsbeleid en deelname aan het project Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG). • De gezondheidsverschillen terugdringen. Actief deelnemen aan het project 'kans voor de Veenkoloniën'.
7.2 Riolering	• Zorg blijven dragen voor een goed functionerend systeem van waterafvoer.
7.3 Afval	• Minder afval, meer afvalscheiding, hergebruik. • Minder zwerfafval. • Lage kosten en tevreden inwoners.
7.4 Milieubeheer	• Een schone leefomgeving door een vermindering van de CO2-uitstoot en meer gebruik van schone en duurzame energie. • Verdere) verduurzaming accommodaties. • De besluitvorming over windturbines zo goed mogelijk beïnvloeden in het belang van de betrokken inwoners.
7.5 Begraafplaatsen	• Zorgdragen voor voldoende begraafplaatscapaciteit. • Beleidskader vast te stellen voor nieuwe aanvragen (natuur) begraafplaatsen.

Wat wij gaan doen

7.1 Volksgezondheid	• Nieuw is het vertrekpunt positieve gezondheid functioneren veerkracht en zelfregie staan centraal • Het netwerk dat zich bezighoudt met de doelen van de JOGG-aanpak verbreedt zich continu. Dit heeft effect op de activiteiten en interventies die we (mede) ontwikkelen. Uiteindelijk moet dit resulteren in initiatieven die vanuit de samenleving zelf ontwikkeld worden en in stand gehouden worden, met of zonder ondersteuning/participatie van de gemeente. • Aan de hand van de cijfers richten we ons vooral op jongeren, ouderen en achterstandsgroepen. De gemeente Aa en Hunze is betrokken bij het programma Kans voor de Veenkoloniën (KvdVk) en kiezen voor vier projecten/methodes de komende periode: 1. Integrale ouderenzorg; 2. Fun Fit Pit; 3. Laaggeletterdheid; 4. Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG). • Er wordt gekozen voor de belangrijkste landelijke gezondheidsthema's: roken, alcoholgebruik, gewicht en seksuele- en geestelijke gezondheid. • We verbinden gezondheidsbeleid aan het integrale beleid voor het sociaal domein, vooral om de aanpak van gezondheidsproblemen in samenhang te behandelen.	2018 2018 2018 2018
7.2 Riolering	• Uitvoeren Gemeentelijk Rioleringsplan 2015-2019. • Samenwerken in de waterketen met waterschap Hunze en Aa's, andere gemeenten en waterbedrijven.	2018 2018
7.3 Afval	• Verbeteren en intensiveren voorlichting. gericht op afvalscheiding. • Landelijke doelstellingen voor GFT, papier, glas, textiel en klein chemisch afval spiegelen aan de behaalde resultaten in de gemeente. • In beeld brengen van gemeentelijke prestaties en verbetermogelijkheden. • Streven naar minder restafval en afval scheiden aan de bron.	2018 2018 2018 2018

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

7.4 Milieubeheer	•	Beleid steeds meer gericht op afvalscheiding en recycling (circulaire economie).	2018
	•	Uitvoering geven aan de gemeentelijke Duurzaamheidsvisie.	2018
	•	Het dorpsenergieplan van Gasselternijveenschemond ook aan andere dorpen aanbieden.	2018
	•	Ondersteunen van duurzame initiatieven van inwoners, bedrijven en dorpen.	2018
	•	Ruimtelijk Beleid zonneakkers formuleren.	2018
	•	Actief bodembeheer door middel van een gemeentelijk bodembeleidsplan en een bodemkwaliteitskaart.	2018
	•	Speciale aandacht voor het aanbod van biologische streekproducten door lokale ondernemers en voor gezonde voeding.	2018
	•	In 2017 en 2018 wordt gewerkt aan een verbetering van de informatie uitwisseling tussen de systemen van onze organisatie en die van de RUD Drenthe met als doel het efficiënter laten verlopen van de bedrijfsvoering/werkprocessen.	2018
	•	Tijdens bedrijfscontroles door de RUD Drenthe extra aandacht besteden aan het onderdeel energiebesparing. (nieuw).	2018
	•	Energiezuinig bouwen en verbouwen stimuleren en ondersteuning van het Drents Energie Loket.	2018
	•	Investeren in duurzaamheidsmaatregelen gemeentelijke gebouwen.	2018
	•	Afspraken maken met woningcorporaties over het duurzaam aanpassen van woningen.	2018
	•	Uitvoeren van het draagvlakonderzoek windenergie. Wij hanteren als uitgangspunt de gebiedsvisie Windenergie bij de realisatie van de windturbines in de Veenkoloniën.	2018
	•	In 2017 weer budget samen met de provincie Drenthe voor zonnelingen beschikbaar stellen.	2018
7.5 Begraafplaatsen	•	Het project Nederland asbestvrij per 2024 wordt door de provincie Drenthe en de Drentse gemeenten opgestart (nieuw).	2018-2021
	•	De uitbreiding van de begraafplaats in Rolde realiseren.	2018

Gerealiseerde lasten en baten

	begroting 2018	begroting 2018 na wijziging	rekening 2018	saldo
Lasten	5.041	5.852	5.509	343
Baten	4.829	4.840	5.038	198
Saldo	213	1.012	471	541

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Wat wij hebben bereikt in 2018

7.1 Volksgezondheid	Deelname aan het project Jongeren Op Gezond Gewicht i.s.m. partners; Kindermenu 2.0, Project Gezond Scoren, zwem4daagse, wandel4daagse en peuter4daagse. Sportcombi's combineren sportactiviteiten met joggen (o.a. water drinken, olympische sportdag).
7.2 Riolering	- Het vervangen van riolering door gescheiden riolering uitgevoerd en afgerond in de: - Dorpsstraat Eexterveen - Dobbenwal/Kerspelstraat Gieten - Parachutistenstraat Gasselternijveen - Esstraat Rolde - Vorbereiding rioolvervanging samen met de omgeving voor Waardeellaan Gieten en reconstructie Hoofdstraat Grolloo. - Meer inzicht in de riolering door het uitvoeren van monitoring. Hierdoor kunnen maatregelen beter en sneller genomen worden bij problemen. - Intensivering samenwerking waterketen, o.a. door het opstellen van een gezamenlijke waterkaart (waarbij data van de verschillende instanties worden samengevoegd) en het gezamenlijk onderhoud van kolken.
7.3 Afval	- Gedurende het hele jaar hebben we via publicaties in de Schakel aandacht geschonken aan voorlichting over afvalscheiding. In het najaar met name gericht op het goed gescheiden aanbieden van de PMD fractie in de oranje container. - De landelijke doelstelling voor restafval van 100 kg per inwoner per jaar in 2020 zijn we aan het benaderen. In 2015 zaten we op 260 kg en in 2018 zitten we rondom de 170 kg per inwoner per jaar. Wat betreft de totale afvalscheiding in de gemeente is het doel 75% in 2020 en we zitten in 2018 op 74%. - In de komende jaren zal de scheiding van afval aan de bron nog beter moeten om de doelstellingen te behalen. We zien aan de sorteeroproeven dat er nog grondstoffen in het restafval zitten. Een betere scheiding kan de hoeveelheid restafval nog verder doen dalen zodat de doelstelling binnen bereik komt.
7.4 Milieubeheer	- Uitvoering geven aan de gemeentelijke Duurzaamheidsvisie. In 2018 hebben we diverse maatregelen uit de Duurzaamheidsvisie uitgewerkt zoals de klimaat- en warmtescans en de kavelkortingen. Daarnaast hebben we binnen diverse beleidsterreinen zoals vastgoedbeheer, inkoop en afval aandacht geschonken aan het thema. - Ondersteunen van duurzame initiatieven van inwoners, bedrijven en dorpen. In Anloo is in 2018 een duurzaam weekend georganiseerd. Dit is door de gemeente ondersteund. De gemeente participeert in het Platform Global Goals waar initiatieven door inwoners en maatschappelijke organisaties geïnitieerd worden. - Ruimtelijk Beleid zonneakkers formuleren. In 2018 is het conceptbeleid opgesteld. Begin 2019 gaan we in overleg met interne en externe stakeholders. - Actief bodembeheer door middel van een gemeentelijk bodembeleidsplan en een bodemkwaliteitskaart. De Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD) maakt gebruik van de mogelijkheid van het gemeentelijk beleidsplan en de bodemkwaliteitskaart. Beiden worden in 2019 herijkt, tezamen met een groot aantal andere Drentse gemeenten. - In 2017 en 2018 wordt gewerkt aan een verbetering van de informatie uitwisseling tussen de systemen van onze organisatie en die van de RUD Drenthe met als doel het efficiënter laten verlopen van de bedrijfsvoering/werkprocessen. Er is een onderzoek uitgevoerd naar de informatie uitwisseling gemeente/RUD. Quickwins zijn direct doorgevoerd. In 2019 vindt een verdieping plaats. - Tijdens bedrijfscontroles door de RUD Drenthe extra aandacht besteden aan het onderdeel energiebesparing. De RUDD heeft in 2018 minder aandacht kunnen schenken aan het onderdeel energiebesparing bij bedrijfscontroles vanwege beperkte financiële middelen. Het Rijk heeft deze middelen in 2018 wel toegekend waardoor in 2019 dit onderdeel wordt geïntensiveerd. - Energiezuinig bouwen en verbouwen stimuleren en ondersteuning van het Drents Energie Loket. We hebben financieel bijgedragen aan het Drents Energie Loket (DEL). Het loket geeft antwoord op de vragen en adviseren inwoners op het gebied van

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

energiebesparing. Daarnaast is in samenwerking met het DEL een bespaaravond georganiseerd. Een toenemend aantal inwoners van Aa en Hunze weet de weg naar het DEL te vinden.

- Investeren in duurzaamheidsmaatregelen gemeentelijke gebouwen.(Riekus levert informatie)
- Afspraken maken met woningcorporaties over het duurzaam aanpassen van woningen. In de prestatieafspraken met de woningcorporaties zijn afspraken gemaakt over de verduurzaming van de woningvoorraad.

7.5 Begraafplaatsen

- De werkzaamheden aan de uitbreidingslocatie van de begraafplaats Rolde zijn in vergevorderd stadium. De verwachting is dat de uitbreiding van de begraafplaats in het eerste kwartaal van 2019 kan worden afgerond.

Totaal beleidsindicatoren programma's ([klik hier](#))

Programma 8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing

Wat wij willen

8.1 Ruimtelijke Ordening	• Verbeteren koopcentrum Gieten (zie ook programma 4 Economische zaken). • De gemeente Aa en Hunze verder ontwikkelen als een buitengewone woongemeente met hoge omgevingskwaliteit, waar het ook goed recreëren en werken is. • Behouden en waar mogelijk versterken van het huidige landschap en de woonomgeving.
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijven-terreinen)	• Zie programma 8.3.
8.3 Wonen en bouwen	• De groei van de woningbouw afstemmen op de behoefte (maatwerk) met inachtneming van de problematiek van ontgroening, vergrijzing en krimp. • Energiezuinig (ver)bouwen stimuleren en ondersteunen door landelijke voorlichting te vertalen naar de lokale situatie.(zie ook programma 7) • De ambitie om te gaan voldoen aan de kwaliteitscriteria voor Wabo vergunningverlening, handhaving en toezicht. • Controleren van omgevingsvergunningen en meldingen volgens de Wabo wetgeving: indien mogelijk binnen 5 dagen als flitsvergunning.

Wat wij gaan doen

8.1 Ruimtelijke Ordening	• Uitvoeren van de Woonvisie en gebruik van participatie hierin. • Met P-10 gemeenten werken aan een planmatige behandeling van het thema krimp. • Zorgdragen voor een goede ruimtelijke ordening waarbij de economische- en woonfuncties goed worden afgestemd met het landschap (door o.a. actuele bestemmingsplannen). • Uitvoering geven aan het project Maatschappelijk vastgoed. • Procesmatig aan de slag met de Implementatie van de Omgevingswet op basis van projectplan en –opdracht. • Het invoeringsproces voor de Omgevingswet, verwachte inwerking treding medio 2019, is begin 2017 gestart. Gaandeweg zullen keuzes moeten worden gemaakt onder andere over vragen zoals wanneer en hoe een omgevingsvisie – en een omgevingsplan voor Aa en Hunze wordt opgepakt.	2018 2018 2018 2018 2018 2018-2019
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijven-terreinen)	• Zie programma 8.3.	
8.3 Wonen en bouwen	• De doorstroming op de woningmarkt verder op gang brengen door het stimuleren van de bouw van starterswoningen en levensloopbestendige woningen. • Experimenteren met nieuwbouwmogelijkheden, ook als daar financiële consequenties aan zitten voor het grondbedrijf. • In de behoefte aan woonruimte voorzien door flexibele huisvesting, innovatieve woonvormen en het toestaan van wooneenheden in vrijkomende boerderijen of monumentale panden. • De vergunningverlening, handhaving en toezicht laten voldoen aan de verordening kwaliteit VTH WABO. • Snel de omgevingsvergunning verlenen en indien mogelijk binnen 5 dagen als flitsvergunning. • Speciale aandacht voor/inzet op handhaven brandveiligheid/permanente bewoning op recreatieterreinen. • Verkoop 6 energie neutrale sociale huurwoningen Nooitgedacht.	2018 2018 2018 2018 2018 2018 2018

Programma 8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing

Gerealiseerde lasten en baten

	begroting 2018	begroting 2018 na wijziging	rekening 2018	saldo
Lasten	3.784	3.938	2.348	1.589
Baten	2.903	3.205	2.122	-1.082
Saldo	-881	-733	-226	507

Programma 8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing

Wat wij hebben bereikt in 2018

8.1 Ruimtelijke Ordening	De concept Omgevingsvisie Centrum Gieten heeft begin 2018 ter inzage gelegen op grond van de gemeentelijke Inspraakverordening. Gelet op het brede draagvlak is vervolgens als laatste stap in het proces in samenwerking met het Overlegplatform Centrum Gieten het uitvoeringsprogramma opgesteld. In het kader van de vaststellingsprocedure is de concept Omgevingsvisie (incl. uitvoeringsprogramma) op 13 december 2018 besproken tijdens een opiniërende raadscommissievergadering.
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijven-terreinen)	Zie 8.3
8.3 Wonen en bouwen	- In 2018 is een nieuw VTH-beleid vastgesteld. Dit vormt een belangrijke basis om te voldoen aan de verordening kwaliteit VTH WABO. Ook het onderdeel kritieke massa is opgepakt in 2018 en krijgt een vervolg in 2019. - We bieden aanvragers de mogelijkheid om een aanvraag als 'flitsvergunning' af te laten handelen. Het blijkt dat aanvragers in het afgelopen jaar geen behoefte hadden aan de versnelde afhandeling binnen 5 werkdagen. Door grote druk op de markt (overvolle orderportefeuilles bouwbedrijven) blijkt onder andere dat de aangevraagde bouwwerkzaamheden zelden op korte termijn uitvoerbaar zijn. Er is gestuurd op efficiënte vergunningverlening binnen de maximale wettelijke termijnen. Dit heeft er in 2018 toe geleid dat 20% van de aanvragen in minder dan de helft van de maximale behandeltermijn is verleend. Overigens worden jaarlijks bijna 200 sloopmeldingen voor het verwijderen van asbest aan de balie van het KCC afgedaan ('klaar terwijl u wacht'). - In 2018 zijn diverse B & B accommodaties gecontroleerd op een groot aantal punten, waaronder de brandveiligheid, het aantal kamers, het nachtregister, de aanwezigheid van een kookvoorziening en het verstrekken van warme maaltijden en alcohol. Bij deze controles is geconstateerd dat wordt voldaan aan de voorschriften. - Het doet ons goed om vast te stellen dat bij deze controles geen overtredingen zijn geconstateerd. Wij vermoeden dat ook de actieve informatievoorziening richting de sector een sterk preventieve werking heeft gehad. - De handhaving tegen permanente bewoning van recreatieverblijven is een lopend proces, in 2018 zijn een groot aantal personen aangeschreven die in een recreatieverblijf wonen. Daarnaast heeft er in 2018 een wijziging plaatsgevonden van het PBR-beleid ten aanzien van het onderdeel "overbruggingshuisvesting". - Het college heeft eind 2018 de ambitie van de uitvoering van de VTH-taken herijkt. Om de uitvoering van deze taken in lijn te brengen met het collegeprogramma en de strategische toekomstvisie zijn extra middelen beschikbaar gesteld.

Totaal beleidsindicatoren programma's (klik hier)

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Formatie*	Fte per 1.000 inwoners	6,18	2018
Bezetting*	Fte per 1.000 inwoners	6,18	2018
Apparaatskosten*	Kosten per inwoner	€ 56	2018
Externe inhuur*	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	8 %	2018
Overhead*	% van totale lasten	14 %	2018

Programma 1 Veiligheid

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	52	2017
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,20	2017
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2,4	2017
Diefstallen uit woningen	Aantal per 1.000 inwoners	1,9	2017
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2,8	2017

Programma 3 Economie

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Func tiemenging	%	42,7	2017
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar	123,8	2017

Programma 4 Onderwijs

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	0,00	2017
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	18,65	2017
Voortijdig schoolverlaters	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	0,6	2017

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Niet-sporters	%	53,7	2016

Programma 6 Sociaal Domein

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 74 jaar	433,4	2017
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	1,03%	2015
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2,94%	2015
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	64,8%	2017
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1,11%	2015
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners 18 jaar e.o.	24,0	2018
Lopende re-integratie voorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners van 15 – 74 jaar	13,0	2018
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	10,8%	2018
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1,1%	2018
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3%	2018
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 1.000 inwoners	49	2017

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	158	2017
Hernieuwbare elektriciteit	%	10,6	2016

Programma 8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	229	2018
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	1,7	2016
Demografische druk	%	84,5	2018
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	610	2018
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	661	2018

Bovenstaande beleidsindicatoren zijn terug te vinden op het dashboard van www.waarstaatjegemeente.nl.

Uitgezonderd de beleidsindicatoren met een *, deze indicatoren zijn gebaseerd op eigen gemeentelijke gegevens.

1.2.2 Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving		Rekening 2018
Lokale heffingen:		
- Onroerende zaakbelastingen	4.279	
- Toeristenbelasting	1.599	
- Forensenbelasting	141	
		6.019
Algemene uitkering gemeentefonds, incl. sociaal domein		33.857
Dividenden		281
Saldo financieringsfunctie (betaalde en ontvangen rente, exclusief rente eigen vermogen)		
- ontvangen rente	36	
- betaalde rente	-84	
		-48
Saldo tussen compensabele BTW en de uitkering uit het BTW-compensatiefonds		
- Ontvangen Compensabele BTW 2017	3.128	
- Opgenomen op de balans Compensabele BTW 2017	3.274	
		-146
Overige algemene dekkingsmiddelen (o.a. berekende rente eigen vermogen)		0
Totaal algemene dekkingsmiddelen		39.963
Onvoorzien		0
Totaal		39.963

1.2.3 Overhead en Vennootschapsbelasting

Overhead

Specificatie taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie

		Lasten				Baten			
		Begroting	Begroting na wijz.	Rekening	Saldo	Begroting	Begroting na wijz.	Rekening	Saldo
0.4.1.	Ondersteuning organisatie algemeen	3.877.409	6.464.641	4.959.455	1.505.186	10.424	232.031	358.410	126.379
0.4.2.	Huisvesting	395.003	493.303	519.059	-25.756	26.493	39.748	42.258	2.510
0.4.3.	Apparaatskosten	899.346	1.111.413	1.506.731	-395.318	14.780	27.370	73.152	45.782
0.4.4.	Automatisering	1.184.245	1.512.941	1.082.745	430.196	0	27.280	27.318	38
Algemeen totaal		6.356.003	9.582.298	8.067.989	1.514.309	51.697	326.429	501.138	174.709

Toelichting:

0.4.1. Ondersteuning organisatie algemeen

In het begrote bedrag zijn incidentele budgetten opgenomen (o.a. frictiekosten Aa en Hunze stroomt!). Gecorrigeerd met deze bedragen is er een onderschrijding bij dit deeltaakveld van € 552.000 aan salariskosten; zie ook de overschrijding van de uitgaven voor personeel van derden bij de apparaatskosten van € 511.000.

0.4.2. Huisvesting

In het beschikbare budget is een incidenteel bedrag van € 45.000 opgenomen voor de luifel van het gemeentehuis. Het beschikbare bedrag is derhalve € 448.000. Er ontstaat bij dit deeltaakveld een nadeel van € 69.000. Dit wordt veroorzaakt door o.a. lagere kosten elektriciteit (voordeel € 39.000), hogere schoonmaakkosten (nadeel € 13.000), overige uitgaven (nadeel € 49.000) en hogere uitgaven voor onderhoud aan het gebouw (nadeel € 44.000).

0.4.3. Apparaatskosten

In het beschikbare budget zijn incidentele budgetten opgenomen (o.a. frictiekosten SDA). Hiermee gecorrigeerd is er bij dit deeltaakveld een nadeel van € 429.000. De overschrijding wordt m.n. veroorzaakt door de ten laste van dit taakveld geboekte uitgaven voor personeel van derden (nadeel € 463.000), aanschaf kleine inventaris/onderhoud (nadeel € 25.000), voordeel bij apparaatskosten algemeen (€ 40.000), hogere uitgaven commissie beroep- en bezwaarschriften (nadeel € 25.000) en lagere uitgaven voor de ondernemingsraad (voordeel € 32.000).

0.4.4. Automatisering

In het beschikbare budget voor automatisering is een aantal incidentele budgetten opgenomen (in totaal € 433.000). Gecorrigeerd met de incidentele bedragen is er € 1.080.000 beschikbaar. De uitgaven, zonder de incidentele bedragen zijn € 1.046.000. Het verschil ad. € 34.000 wordt m.n. veroorzaakt door de lagere kapitaallasten.

1.2.3 Overhead en Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting

Door de inwerkingtreding van de Wet modernisering Vennootschapsbelastingplicht (Vpb-plicht) overheidsondernemingen worden gemeenten (en ander overheidslichamen) met ingang van het jaar 2016 Vpb-plichtig over hun (winstgevende) ondernemersactiviteiten.

Inventarisatie

Wij hebben in 2015 de activiteiten in beeld gebracht die in beginsel onder de Vpb-plicht vallen. Uit deze inventarisatie is naar voren gekomen dat dit geldt voor de grondexploitatie, het ontmoetingscentrum De Boerhoorn, sportvoorzieningen, markten, begraafplaatsen en de verhuur van ruimten in het gemeentehuis.

Als gemeenten moeten we vervolgens jaarlijks beoordelen of deze activiteiten winstgevend zijn.

Beoordeling Vpb-plicht 2016 en 2017

De conclusie van de beoordeling over 2016 en 2017 was negatief. Dit betekende dat bovengenoemde activiteiten voor het jaar 2016 en 2017 niet winstgevend zijn geweest, zodat wij hierover geen vennootschapsbelasting hoeven te betalen. Deze conclusie met onderbouwing hebben wij ter beoordeling voorgelegd aan de Belastingdienst. De Belastingdienst heeft schriftelijk bevestigd dat het grondbedrijf over 2016 niet wordt aangemerkt als een fiscale onderneming. Over 2017 hebben we nog geen bericht van de belastingdienst ontvangen.

Beoordeling Vpb-plicht 2018

Voor het jaar 2018 heeft er wederom een beoordeling plaatsgevonden van de gemeentelijke activiteiten (zie hierboven bij kopje Inventarisatie). Door een herijking van de grex en een positieve tendens in de verkopen van onder meer Bloemakkers is opnieuw een beoordeling van de Vpb plicht over 2018 uitgevoerd. Uit deze eerste beoordeling blijkt dat het grondbedrijf waarschijnlijk over het geheel vanaf 2018 belastingplichtig is. Uit de eerste berekeningen komt naar voren dat over 2018 een negatief resultaat verwacht wordt. Er wordt naar alle waarschijnlijkheid aangifte vennootschapsbelasting gedaan, zodat compensabele verliezen in de toekomst met eventuele winsten kunnen worden verrekend.

1.2.4 Onvoorzien

Toelichting Onvoorzien

Beschikbaar bij begroting	€ 72.675	
Bezuiniging structureel	<u>€ 50.000 -/-</u>	
Blijft beschikbaar		€ 22.675
Najaarsnota, voordeel op Onvoorzien naar VAR		<u>€ 22.000 -/-</u>
Eindsaldo per 31 december 2018		€ 675

1.3 De paragrafen

Door middel van de paragrafen wordt per onderwerp een dwarsdoorsnede van de rekening gegeven.

De volgende paragrafen zijn opgenomen:

1.3.1 Lokale heffingen

1.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1.3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

1.3.4 Financiering

1.3.5 Bedrijfsvoering

1.3.6 Verbonden partijen

1.3.7 Grondbeleid

1.3.1 Lokale heffingen

De lokale heffingen kunnen worden onderscheiden in belastingen en retributies.

Belastingen zijn verplichte betalingen waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de gemeente tegenover staat. De onroerende zaakbelastingen (OZB), afvalstoffenheffing, rioolheffing, toeristenbelasting en forensenbelasting vallen hieronder.

Retributies zijn betalingen die krachtens algemene regelen worden gevorderd ter zake van een concrete door de gemeente bewezen dienst. Hierbij valt te denken aan leges, brandweerrechten en lijkbezorgingsrechten.

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van de lokale heffingen die bij de algemene dekkingsmiddelen horen is de OZB de belangrijkste. De OZB is ca.11,3% van de totale algemene dekkingsmiddelen. De andere belastingen die als algemeen dekkingsmiddel dienen zijn de toeristenbelasting en de forensenbelasting. Heffingen die ter dekking van specifieke kosten dienen zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Tarieven

2018

Onroerende zaakbelastingen

OZB-eigenaren woningen naar percentage van de waarde	0,1265%
OZB-eigenaren niet-woningen naar percentage van de waarde	0,2032%
OZB-gebruikers niet-woningen naar percentage van de waarde	0,1109%

Forensenbelasting

- Waarde tot € 50.000	262,00
- Waarde van € 50.000 tot € 75.000	395,00
- Waarde van € 75.000 tot € 130.000	530,00
- Waarde van € 130.000 tot € 200.000	664,00
- Meer dan € 200.000	797,00

Toeristenbelasting

1,20

Afvalstoffenheffing

- Eenpersoonshuishouding	152,50
- Meerpersoonshuishouding	203,00

1.3.1 Lokale heffingen

Tarieven(vervolg)

	2018
Rioolheffing	
- WOZ-waarde van € 0 tot € 15.000	0,00
- WOZ-waarde van € 15.000 tot € 50.000	57,00
- WOZ-waarde van € 50.000 tot € 100.000	125,00
- WOZ-waarde van € 100.000 tot € 150.000	157,00
- WOZ-waarde van € 150.000 tot € 250.000	167,00
- WOZ-waarde van € 250.000 tot € 400.000	176,00
- WOZ-waarde van € 400.000 tot € 600.000	203,00
- WOZ-waarde van € 600.000 tot € 800.000	225,00
- WOZ-waarde van € 800.000 tot € 1.000.000	270,00
- WOZ-waarde van € 1.000.000 tot € 2.000.000	455,00
- WOZ-waarde van € 2.000.000 tot € 3.000.000	2.790,00
- WOZ-waarde van € 3.000.000 tot € 5.000.000	5.580,00
- WOZ-waarde van € 5.000.000 tot € 10.000.000	6.928,00
- WOZ-waarde van € 10.000.000 tot € 25.000.000	9.253,00
- WOZ-waarde van € 25.000.000 tot € 50.000.000	13.717,00
- WOZ-waarde vanaf € 50.000.000	27.900,00

Werkelijke inkomsten (afgerond op € 1.000)

Geraamde inkomsten

	Geraamd	Werkelijk
OZB	4.270.000	4.279.000
Forensenbelasting	138.000	141.000
Toeristenbelasting	1.467.000	1.599.000
Afvalstoffenheffing	2.003.000	2.041.000
Rioolheffing	2.093.000	2.111.000
Bouwleges/Leges omgevingsvergunning	481.000	602.000
Leges burgerzaken	495.000	495.000
Lijkbezorgingsrechten	100.000	82.000
Overige leges (programma 1, 2 en 3)	25.000	11.000

1.3.1 Lokale heffingen

Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

OZB

Voor de bestuursperiode 2018 is uitgegaan van de OZB-opbrengst 2017 inclusief areaalontwikkeling. De opbrengst OZB is in 2018 € 9.000 hoger dan geraamd.

Voor belastingjaar 2018 zijn de onroerende zaakbelastingen geheven op basis van de WOZ-waarden die naar waardepeildatum 1 januari 2017 zijn vastgesteld. De gemiddelde waarde van woningen is gestegen met 3% t.o.v. de waardepeildatum 1 januari 2016. De gemiddelde waarde van niet-woningen is gedaald met 1%. Voor de herwaardering van onroerende zaken maken we vanaf 2012 gebruik van het taxatiepakket van 4Value.

De aanslagen onroerende zaakbelastingen 2018 zijn, gecombineerd met de WOZ-beschikking, met dagtekening 31 januari 2018 verzonden.

Er zijn 97 bezwaarschriften ontvangen tegen de nieuwe waarden. Ten opzichte van 2017 is dit een zeer geringe stijging (in 2017 zijn ca. 92 bezwaarschriften ontvangen). Alle bezwaren zijn afgewikkeld en verwerkt in de bovenstaande opbrengst (waarvan 42 gegrond). Er is één beroep schrift ingediend. Deze is in behandeling bij de Rechtbank.

Evenals vorig jaar was het voor burgers, die nog geen automatische incasso hadden afgegeven, mogelijk om dit voor belastingjaar 2018 alsnog te doen. In 2018 betaalden ca. 6.850 burgers de aanslag via automatische incasso.

Afvalstoffenheffing

Als uitgangspunt voor de bepaling van het tarief voor de afvalstoffenheffing geldt 100% kostendekkendheid.

Het totaal aan opbrengsten van de reinigingsrechten bedraagt € 2.041.000

In de begroting was rekening gehouden met een ontvangst van afvalstoffenheffing van € 2.003.000, waardoor een voordeel van € 38.000 ontstaat.

Rioolheffing

Het Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (VGRP) vormt de basis voor de te plegen investeringen. De te plegen investeringen vanuit het VGRP worden gedekt uit de rioolheffing. In de begroting 2018 is een bedrag aan rioolheffing geraamd van € 2.093.000. In 2018 is een bedrag van € 2.111.000 ontvangen waardoor een voordeel van € 18.000 ontstaat.

Toeristenbelasting

In tegenstelling tot voorgaande jaren worden er vanaf 2018 geen voorlopige aanslagen toeristenbelasting meer verstuurd. De laatste jaren hebben we gemerkt dat het aantal vragen over de voorlopige en definitieve aanslagen is toegenomen. Met name over de berekening en de verrekening van beide aanslagen kregen we veel vragen. Daarnaast worden de kosten van de aanslagoplegging en invordering steeds hoger. In augustus 2018 zijn belastingplichtigen hierover geïnformeerd. Er is hier positief op gereageerd. Een uitzondering hierop is het grootste recreatiepark in onze gemeente. In verband met betalingsafspraken ontvangen zij in augustus van het belastingjaar een voorlopige aanslag toeristenbelasting.

De (definitieve) aanslag toeristenbelasting is met dagtekening 28 februari 2019 verstuurd. In de begroting was een opbrengst geraamd van € 1.467.000. De werkelijke opbrengst bedraagt € 1.599.000 waardoor een voordeel van € 132.000 ontstaat. Dit wordt veroorzaakt door meer overnachtingen dan verwacht in 2018.

Forensenbelasting

In de begroting is als opbrengst voor de forensenbelasting een bedrag geraamd van € 138.000. In 2018 bedraagt de werkelijke opbrengst € 141.000 waardoor een voordeel van € 3.000 ontstaat.

1.3.1 Lokale heffingen

Lijkbezorgingsrechten

Voor de lijkbezorgingsrechten was een opbrengst geraamd van € 100.000. De werkelijke opbrengsten zijn uitgekomen op € 82.000 waardoor een nadeel van € 18.000 ontstaat.

Leges

Voor de bepaling van de tarieven voor de leges geldt als uitgangspunt dat deze 100% kostendekkend zijn. De leges zijn trendmatig verhoogd met uitzondering van de bij wet geregelde legesbedragen. De opbrengst voor alle leges bedraagt € 1.108.000, hetgeen een voordeel betekent van € 107.000 ten opzichte van de begroting. Het voordeel wordt veroorzaakt door een hogere opbrengst van de bouwleges. De verantwoording van de leges vindt plaats in programma's 0 t/m 3, 5, 7 en 8.

Kwijtscheldingsbeleid

Gemeenten kunnen met inachtneming van de Invorderingswet 1990 kwijtschelding verlenen van gemeentelijke heffingen. Gemeenten beslissen zelf of, en zo ja voor welke heffingen kwijtschelding kan worden verkregen. Gemeenten zijn gebonden aan de landelijke Uitvoeringsregeling. Alleen ten aanzien van kosten van bestaan hebben gemeenten de mogelijkheid om af te wijken van de regeling. De rijksregeling gaat uit van 90% van de bijstandsnorm.

In de gemeente Aa en Hunze is er voor gekozen om 100% van de bijstandsnorm als bestaansminimum te hanteren. Er is kwijtschelding mogelijk voor OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Voor mensen met een inkomen dat iets meer bedraagt dan het minimum kan een gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend.

De kwijtscheldingsregeling wordt voor ons uitgevoerd door het Noordelijk Belastingkantoor (voorheen Hefpunt) in Groningen. Burgers kunnen op deze wijze op één formulier kwijtschelding aanvragen voor zowel de gemeentelijke lasten als voor de waterschapslasten.

In 2018 hebben ca. 250 belastingplichtigen kwijtschelding ontvangen van de aanslag gemeentelijke belastingen 2018 (in 2017 waren dit er ca. 237). Er is voor een bedrag van € 40.000 kwijtschelding verleend.

1.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust (solide) onze begroting / rekening is. Dit is van belang wanneer er zich een financiële tegenvaller voordoet. Het weerstandsvermogen is de weerstandscapaciteit (de beschikbare financiële middelen om niet begrote kosten te kunnen dekken) minus alle risico's (waarvoor geen maatregelen zijn getroffen én die een aanzienlijke invloed kunnen hebben op onze financiële positie).

Weerstandscapaciteit

Incidentele en structurele weerstandscapaciteit

Er wordt, door de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording), onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Met incidentele weerstandscapaciteit wordt bedoeld de aanwezige financiële middelen om *eenmalige* tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de gemeentelijke taken op het huidige niveau. Met structurele weerstandscapaciteit worden de aanwezige financiële middelen bedoeld die *permanent* ingezet kunnen worden om structurele tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van het beleid op het huidige niveau.

1. Incidentele weerstandscapaciteit

Onder de incidentele weerstandscapaciteit vallen:

- a. De vrije algemene reserve (VAR) en het weerstandsdeel van de vrije algemene reserve (WAR)
- b. De algemene reserve grondbedrijf
- c. De overige vrije reserves (waarvoor nog geen wettelijke verplichtingen zijn aangegaan)

2. Structurele weerstandscapaciteit

Onder de structurele weerstandscapaciteit vallen:

- a. Eventuele onvoorziene posten en structureel saldo.
- b. de onbenutte belastingcapaciteit, dit is het verschil tussen de norm en de opbrengst

1.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Incidentele weerstandscapaciteit (werkelijk per 31 december 2018)

- Vrije Algemene Reserve (VAR)	9.195.000
- Weerstandsdeel Algemene Reserve (WAR)	5.653.000
- Algemene Reserve Grondbedrijf	6.269.000
- Overige Vrije Reserves	-

Totaal incidentele weerstandscapaciteit **21.117.000** (a)

Structurele weerstandscapaciteit

Onbenutte belastingcapaciteit:	opbrengst	lasten/norm
- OZB-tarief	4.279.000	4.142.000
- Rioolheffing kostendekkend tarief	2.111.000	2.093.000
- Afvalstoffen kostendekkend tarief	2.041.000	1.997.000
<i>Totaal</i>	<i>8.431.000</i>	<i>8.232.000</i>

Verschil tussen norm en opbrengst -/- 199.000

Bij:

Onvoorzien 1.000

Totaal structurele weerstandscapaciteit **-/- 198.000** (b)

Totaal weerstandscapaciteit (incidenteel + structureel) **20.919.000** (a+b)

Toelichting

Toelichting weerstandscapaciteit

Ten opzichte van de rekening 2017 is de weerstandscapaciteit toegenomen met € 3,6 miljoen. De toename wordt met name veroorzaakt door toevoeging aan de VAR van € 3 miljoen als gevolg van het rekeningresultaat 2017. De Algemene reserve van het grondbedrijf is met € 0,7 miljoen toegenomen door het resultaat 2017 en de winstneming in 2018 van het complex Gasteren. Voor een toelichting op de tarieven voor de lokale heffingen wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen. Daarnaast is er een verschil van € 0,1 miljoen negatief bij de structurele weerstandscapaciteit t.o.v. de jaarrekening 2017.

Gevolg weerstandscapaciteit door het rekeningresultaat 2018

Aan de raad zal worden voorgesteld om aan de algemene reserve een bedrag toe te voegen van € 0,7 miljoen. Dit bedrag bestaat uit een toevoeging aan de VAR van € 362.000 en een toevoeging van € 309.000 aan de Algemene reserve van het grondbedrijf. Na deze mutatie is de stand van de incidentele weerstandscapaciteit afgerond € 21,6 miljoen.

1.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Beleid weerstandscapaciteit en risico's

In de raadsvergadering van 17 december 2014 is de 'nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing Gemeente Aa en Hunze 2014' vastgesteld. In deze nota is te lezen hoe de berekening van de risico's tot stand komt. Het risico wordt nu bepaald door het ingeschatte bedrag van het risico te vermenigvuldigen met de ingeschatte kans dat een risico zich voordoet.

Weerstandsvermogen

De berekening van de weerstandscapaciteit vindt plaats in de voorgaande tabel. Het incidentele en het structurele weerstandsvermogen wordt bepaald door het totaal bedrag van de geïnventariseerde incidentele en structurele risico's af te trekken van de incidentele en structurele weerstandscapaciteit (weerstandscapaciteit -/- risicobedragen = weerstandsvermogen). Daarna wordt het totale weerstandsvermogen bepaald door de incidentele en structurele weerstandscapaciteit bij elkaar op te tellen.

Het weerstandsvermogen is voldoende als de geschatte financiële tegenvallers kleiner zijn dan het saldo van de weerstandscapaciteit. Deze uitkomst is in een cijfer uitgedrukt en dit cijfer is logischerwijs geen 'hard' gegeven, omdat de bedragen gebaseerd zijn op diverse schattingen.

In onderstaand overzicht is het weerstandsvermogen berekend. De risico's en kansen zijn voor de jaarrekening 2018 geschat aan de hand van interviews met de betrokken medewerkers. De inschatting leidt tot een positief weerstandsvermogen van € 17,8 miljoen in 2018. Op basis van de cijfers in 2018 kunnen we concluderen dat zowel de incidentele weerstandscapaciteit positief is. De structurele weerstandscapaciteit is negatief, zie de financiële kengetallen van deze paragraaf. Dit betekent dat de geschatte structurele risico's niet met structurele middelen kunnen worden 'opgevangen'.

Risicomatrix					
	Incidenteel	Structureel	Bedrag x 1.000	Kans	Risicobedrag X 1.000
Risico's					
1 Decentralisaties sociaal domein		x	1.500	75%	1.125
2 Verbonden partijen structureel		x	50	15%	7,5
3 Verbonden partijen incidenteel	x		150	50%	75
4 Algemene Uitkering Gemeentefonds		x	1.000	50%	500
5 Planschade	x		50	40%	20
6 Grondexploitatie	x		2.427	50%	1.213
7 Bodemsaneringskosten	x		100	50%	50
8 Asbestsaneringen	x		250	60%	150
9 Juridische risico's	x		100	20%	20
Totaal					3.161
Totaal incidenteel		1.529			
Totaal structureel		1.633			

1.3.2 Weerstandvermogen en risicobeheersing

Berekening weerstandvermogen

(x 1.000)

Incidentele weerstandscapaciteit	21.117	
Incidenteel risicobedrag	1.529	
Incidenteel weerstandvermogen		19.589
Structurele weerstandcapaciteit	-198	
Structureel risicobedrag	1.633	
Structureel weerstandvermogen		-1.831
Totaal		17.758

Toelichting risico's

1. Decentralisaties sociaal domein

De decentralisaties die met ingang van 2015 hun beslag hebben gekregen, hebben grote bestuurlijke, financiële en organisatorische gevolgen. Financieel uitgangspunt hierbij is de uitvoering van de desbetreffende taken binnen de daarvoor beschikbare budgetten. Als buffer was er begin 2018 een incidenteel bedrag van ca. € 1,5 miljoen beschikbaar in de reserve sociaal domein. Inmiddels kan worden geconstateerd dat deze buffer niet meer voldoende is. Als gevolg van stijgende kosten in met name de jeugdhulp is de reserve Sociaal Domein geminimaliseerd en is deze voor het jaar 2019 niet meer toereikend om het verwachte tekort op te vangen. Daarnaast is het noodzakelijk te investeren in preventie en voorliggend veld hetgeen ook beslag legt op de incidentele buffer. Vanwege deze ontwikkelingen schatten we het risico bij het sociaal domein hoger in, zowel in bedrag al in kans.

2/3. Verbonden partijen

Naast voordelen die samenwerkingsverbanden opleveren, zijn er ook risico's aan verbonden. Door afvaardigingen in het algemeen en/of dagelijks bestuur kunnen financiële risico's worden beheerst. Het risicoprofiel van gemeenschappelijke regelingen is over het algemeen laag (kans 15%); veelal is er een redelijk voorspelbare stijging van de jaarlijkse exploitatielasten voor zover het de bedrijfsvoeringslasten betreft. De ontwikkeling van de programmakosten binnen de verbonden partijen is afhankelijk van de inhoudelijke beleidsontwikkeling bij het rijk en de deelnemende gemeenten. Omdat het risicoprofiel van gemeenschappelijke regelingen in zijn totaal laag wordt ingeschat, is er geen risico inschatting per afzonderlijke verbonden partijen.

Op de korte termijn is er een risico dat wij aanvullende bijdragen aan enkele gemeenschappelijke regelingen / samenwerkingsverbanden moeten voldoen. Het monitoren van GR-en en samenwerkingsverbanden is een belangrijk instrument om tijdig afwijkingen te signaleren en waar mogelijk bij te sturen. Uit de ontwikkelingen bij enkele GR-en komen signalen naar voren dat er aanvullende bijdragen van de gemeente worden gevraagd.

Het bezit van aandelen van privaatrechtelijke ondernemingen heeft in het algemeen een positief effect. De economische waarde kan namelijk hoger liggen dan de balanswaarde. Wel dient voorzichtigheid te zijn geboden bij het structureel ramen van dividend uitkeringen, omdat achterblijvende uitkeringen kunnen leiden tot een structureel budgettair probleem.

4. Algemene Uitkering Gemeentefonds

De economische ontwikkeling, de ontwikkeling van de rijksuitgaven en ontwikkelingen rondom de systematiek voor het bepalen van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, maken het bepalen van de raming van deze inkomsten in onze begroting steeds complex. Deze onzekerheid neemt, met name, voor de toekomstige ramingen verder toe. Daarom opgenomen als potentieel structureel risico.

1.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

5. Planschade

In procedures met betrekking tot het wijzigen van bestemmingsplannen kan voor individuele burgers planschade ontstaan. In een aantal gevallen kunnen de hieruit voortvloeiende kosten worden opgenomen in de exploitatie van het desbetreffende plan. Daar waar mogelijk wordt de planschade afgewenteld op de initiatiefnemer. Het resterende geschatte risico is hier opgenomen.

6. Grondexploitatie

Een beleidsmatig risico binnen een gemeente is de grondexploitatie. In Aa en Hunze zijn twee exploitaties die grote invloed hebben op de totale grondexploitatie. Dit zijn het woningbouwplan Nooitgedacht in Rolde en het bedrijventerrein Bloemakkers in Gieten. Zie verder de paragraaf Grondbeleid voor de inhoudelijke toelichting.

7. Bodemsaneringskosten

De aansprakelijkheid op het gebied van milieu neemt voortdurend toe. De gemeenten vormen hierbij geen uitzondering. Gemeenten lopen als rechtmatige eigenaar van gronden het risico dat vervuilde grond geschoond moet worden. Eventuele noodzakelijke maatregelen op het terrein van de bodemsanering, die voor rekening van de gemeente kunnen komen, zijn momenteel vooralsnog niet in te schatten en daarom als risico benoemd in deze paragraaf.

8. Asbestsaneringen

In toenemende mate wordt de gemeente geconfronteerd met illegale dumping van asbest via de vuilinzameling en asbestvervuiling als gevolg van brand. In het belang van de volksgezondheid is acute verwijdering van de vervuiling noodzakelijk. Verhaal van de kosten op de veroorzaker blijkt vaak onmogelijk, daarom opgenomen als risico.

9. Juridische risico's

Jaarlijks worden enige procedures door of tegen de gemeente gevoerd. Er is een tendens waar te nemen van een toenemend aantal aansprakelijkheidstellingen. Gemeenten worden geconfronteerd met schadeclaims van burgers als gevolg van genomen besluiten en vermeende nalatigheid door de overheid. Zo kunnen de gemeenten aansprakelijk gesteld worden door de burger voor schade als gevolg van slecht onderhoud van de wegen, openbaar groen en voor planschades (al specifiek benoemd als risico). Voor een deel zijn de risico's die de gemeente lopen gedekt door afgesloten verzekeringen, waarbij de gemeente bij de WA-verzekering een eigen risico heeft van € 2.500 per schadegeval. Daarnaast wordt door een wijziging van de Algemene Wet Bestuursrecht, i.c. de toevoeging van het hoofdstuk 'Nadeelcompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten', verwacht dat de risico's op schadeclaims voor de gemeente toenemen.

1.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Financiële kengetallen

In de raadsvergadering van 17 december 2014 is de 'Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing Gemeente Aa en Hunze 2014' vastgesteld. Daarin is voorgesteld dat de houdbaarheidstest gemeentefinanciën van de VNG jaarlijks zal worden uitgevoerd en opgenomen, als aanvullende beoordeling van het weerstandsvermogen in deze paragraaf van de begroting. Inmiddels is dit besluit achterhaald omdat het BBV is gewijzigd. Daarin is bepaald dat in deze paragraaf verplicht financiële kengetallen moeten worden opgenomen. Het gaat om de volgende kengetallen:

- Netto schuldquote
- Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- Solvabiliteitsratio
- Structurele exploitatieruimte
- Grondexploitatie
- Belastingcapaciteit

Financiële kengetallen

Rekening 2018	Verloop van de kengetallen					
Kengetallen:	Rekening 2015	Rekening 2016	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	Begroting 2019
Netto schuldquote	14%	11%	11%	29%	10%	31%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	8%	7%	6%	20%	5%	31%
Solvabiliteitsratio	58%	64%	66%	53%	62%	51%
Structurele exploitatieruimte	5%	8%	5%	2%	-1%	1%
Grondexploitatie	15%	19%	19%	12%	16%	12%
Belastingcapaciteit	93%	91%	91%	91%	91%	91%

Beoordeling kengetallen

Met ingang van begroting 2016 worden bovenstaande kengetallen opgenomen om inzicht te geven in de ontwikkeling van de financiële positie van onze gemeente. Vanaf begrotingsjaar 2017 zijn wij verplicht vanuit het BBV om de kengetallen meerjarig op te nemen. De provincie Drenthe heeft in haar toezichtbrief van 18 december 2015 een categorie-indeling voor de kengetallen gemaakt. Op basis van deze categorie-indeling, vallen wij voor vijf kengetallen bij de rekening 2018 in de meest gunstige en daarmee minst risicovolle categorie. Eén kengetal, structurele exploitatieruimte valt in de minst gunstige en daarmee meest risicovolle categorie.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in de omvang van de netto schuldenlast ten opzichte van jaarlijkse baten. In de VNG-handreiking "Houdbare Gemeentefinanciën" is aangegeven dat wanneer de schuld lager is dan het begrotingstotaal (<100%) dit als voldoende kan worden bestempeld en boven de 130% als onvoldoende. Door het lage bedrag aan langlopende leningen (per ultimo 2018 € 3,2 miljoen) is onze netto schuldquote fors lager (en dus positiever) dan de gestelde 'norm' van < 100%.

De netto schuldquote wordt als volgt berekend:

Netto schuld = (onderhandse leningen + overige vaste schulden + kortlopende schuld + overlopende passiva) -/-(langlopende uitzettingen + kortlopende vorderingen + liquide middelen + overlopende activa)

Netto schuldquote = netto schuld / totale baten (vóór bestemming)

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen = (netto schuld -/-(verstrekte leningen) / totale baten (vóór bestemming)

1.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio wordt berekend als het percentage van het totale eigen vermogen te delen door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarmee het bezit gefinancierd is met eigen vermogen. In de VNG-handreiking is aangegeven dat wanneer een solvabiliteitsratio hoger is dan 30% dit als voldoende kan worden bestempeld en lager dan 20% als onvoldoende. De solvabiliteitsratio van onze gemeente is derhalve goed te noemen.

$\text{Solvabiliteitsratio} = \text{eigen vermogen} / \text{totaal vermogen}$

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt berekend als het percentage van het verschil tussen structurele baten en lasten te delen door het totaal van de baten (exclusief mutaties reserves). De maatstaf geeft aan hoeveel structurele vrije ruimte aanwezig is in de begroting. Vanaf de rekening 2016 t/m de rekening 2018 was er sprake van structurele exploitatieruimte (structurele weerstandscapaciteit). In de rekening 2018 zijn de structurele lasten hoger dan de structurele baten, met als gevolg een negatief kengetal. Deze neerwaartse ontwikkeling was ook al zichtbaar in de begroting 2019: daar is dit kengetal in de meerjarenraming van positief naar 0% gegaan.

$\text{Structurele exploitatieruimte} = (\text{structurele baten} - \text{structurele lasten}) / \text{totale baten (vóór bestemming)}$

Grondexploitaties

De ratio grondexploitatie wordt berekend als het percentage van de boekwaarde van de niet in exploitatie genomen gronden (NIEG) en bouwgronden in exploitatie (BIE) te delen door het totaal van de baten (vóór bestemming). Er is geen VNG norm voor de hoogte van deze ratio. Hoe lager de ratio hoe lager het risico voor de gemeente (hoe groter de grondposities, hoe navenant groter het risico).

$\text{Ratio grondexploitaties} = \text{boekwaarde van in- en nog niet in exploitatie genomen gronden} / \text{totale baten (vóór bestemming)}$

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit wordt berekend als het percentage woonlasten voor een gezin voor de OZB, riool- en afvalstoffenheffing bij een gemiddelde WOZ-waarde gedeeld door het landelijk gemiddelde. We zitten onder het landelijke gemiddelde.

$\text{Belastingcapaciteit} = (\text{landelijk gemiddelde woonlasten} - \text{gemeentelijk gemiddelde woonlasten}) / \text{gemeentelijk gemiddelde woonlasten}$

Nota weerstandsvermogen en risico beheersing en nota reserves en voorzieningen

Het actualiseren van de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing en van de nota reserves en voorzieningen vindt op dit moment niet plaats. De reden hiervoor is dat we in 2019 een nieuwe Planning & Control cyclus gaan ontwikkelen, dit doen we in een Programma 'AndersOmDoen'. Het Planning & Control instrumentarium is van raad, college en organisatie. De nieuwe Planning & Control cyclus moet aansluiten bij wat de inwoners, bedrijven en instellingen van ons vragen en wat wij nodig hebben om de maatschappelijke effecten te realiseren, te meten en te monitoren. Het programma moet zorgen voor betrokkenheid van medewerkers, waarbij het gedrag vertrouwen, verantwoordelijkheidsgevoel en flexibiliteit uitstraalt én het uitgangspunt samenwerken en integraliteit is. Dit moet eveneens leiden tot leidt tot een instrumentarium dat hierbij past. Naast dit instrumentarium moet het Programma eveneens een Begroting 2020 opleveren in nieuwe stijl, die bruikbaar en leesbaar is en herkenbaar is een ieder.

1.3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Wegen

Basisgegevens/uitgangspunten

De gemeente Aa en Hunze heeft 2.869.788 m² aan verharding in beheer en onderhoud. Hiervan is 1.676.473 m² asfaltverharding, 1.076.185 m² elementenverharding en 114.130 m² betonverharding. Het gehele areaal aan verharding bestaat voor 78% aan rijbanen en 22% uit fietspaden, voetpaden en parkeerplaatsen.

A. Het beleidskader

In het, door de Raad vastgestelde Beleidsplan wegen voor de periode 2016-2020 wordt als uitgangspunt het kwaliteitsniveau Basis gehanteerd. Dit kwaliteitsniveau is gelijk aan de ondergrens van verantwoord wegbeheer volgens de CROW-wegbeheersystematiek (Centrum Regelgeving en Ontwerp Weg- en waterbouw). Het doel van het wegenbeleidsplan is ervoor te zorgen, dat het onderhoud van de gemeentelijke wegen wordt uitgevoerd aan de hand van een vooraf afgesproken kwaliteit. Voorgaande onderhoudsperioden hebben uitgewezen dat het kwaliteitsniveau Basis een prima uitgangspunt is om ook in de toekomst verantwoord wegbeheer binnen de gemeente uit te blijven voeren.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Gewerkt wordt met de, door het college in het najaar van 2016 vastgestelde onderhoudsplanning en begroting voor de planperiode 2016-2020. Het onderhoudsplan komt voort uit de uitgangspunten van het Beleidsplanwegen 2016-2020.

C. De vertaling van de financiële consequenties

Uit de gehouden inspecties en opstellen van de meer jaren ramingen voor de planperiode 2016-2020 is geconstateerd dat het bedrag, vanuit de exploitatie in de voorziening wegenonderhoud gestort, met € 120.000 naar beneden kon worden bijgesteld. De gemiddelde investering voor het onderhoud bedraagt nu € 627.000 per jaar en is daarmee toereikend om het geplande onderhoud uit te voeren.

D. Voortgang

In 2018 is het onderhoud volgens de vastgestelde onderhoudsplanning 2016-2020 uitgevoerd. Om een goed overzicht te houden op de voortgang is in 2018 een nieuwe visuele weginspectie uitgevoerd. Aan de hand van de uitkomsten is geconstateerd dat het resterende programma niet bijgesteld hoeft te worden. Voor de periode 2019 en 2020 kan het onderhoud uitgevoerd worden volgens de vastgestelde planning en de beschikbare financiële middelen.

Water en kunstwerken

A. Het Beleidskader

De gemeente Aa en Hunze heeft 125 ha binnenwater. Daarnaast heeft de gemeente 37 vaste bruggen, 12 beweegbare bruggen, 13 steigers, 8 andere voorzieningen zoals bv. rolpalen, kademuur, leuning e.d. en 5.310 m¹ walbeschoeiing.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties.

Het jaarlijkse onderhoud wordt uitgevoerd op basis van het beheerprogramma bruggen. In de begroting is hiervoor een structureel budget opgenomen. Daarnaast is het Grevelingskanaal bevaarbaar gemaakt met de financiële middelen die de gemeente heeft ontvangen voor de overdracht van de bruggen door de stad Groningen.

C. De vertaling van de financiële consequenties

In de begroting 2018 is een bedrag van € 171.000 aan directe kosten opgenomen voor sloten, berm sloten, sluizen en waterkeringen. In 2018 is werkelijk een bedrag uitgegeven van € 155.000. Voor de bruggen aan het Grevelingskanaal is een bedrag opgenomen van € 71.000 voor exploitatieonderhoud en bediening. In 2018 is een bedrag uitgegeven van € 70.000. Voor groot onderhoud aan de bruggen van het Grevelingskanaal wordt jaarlijks een bedrag van € 43.000 toegevoegd aan de voorziening.

1.3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Voor het groot onderhoud van vijvers wordt jaarlijks een bedrag van € 49.450 ten gunste van de voorziening vijveronderhoud gebracht. Uit de voorziening wordt vervolgens het groot onderhoud bekostigd conform het meerjarig onderhoudsprogramma

D. Voortgang

Periodiek wordt het onderhoudsprogramma vastgesteld en uitgevoerd om het onderhoudsniveau op een aanvaardbaar/voldoende niveau te brengen.

De gelden, die opgenomen zijn in de begroting, worden voor het onderhoud van de bruggen aangewend. Hierbij worden leuningen vervangen en/of geschilderd, wordt betonrenovatie uitgevoerd en worden vernieuwingen aan brugdekken uitgevoerd. De beheerplannen voor bruggen en beschoeiing van het Grevelingkanaal en het vijveronderhoud zijn in het laatste kwartaal van 2016 geactualiseerd.

Riolering

Basisgegevens/uitgangspunten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de rioleringsvoorzieningen in de gemeente Aa en Hunze.

Rioleringsvoorzieningen

Vrijerval riolering	275	km
Mechanische riolering	130	km
Hoofdgemalen	30	stuks
Minigemalen	460	stuks
Randvoorzieningen	10	stuks
IBA's	35	stuks
Kolken	12.560	stuks
Vijvers	26	stuks

A. Het Beleidskader

In 2015 is het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) door de raad vastgesteld voor de planperiode 2015-2019. Aan het beleid ligt de volgende visie ten grondslag:

Aa en Hunze wil beschikken over een duurzaam en robuust water- en rioleringssysteem in het bebouwd gebied. We hebben inzicht in het systeem en beheren het doelmatig, waardoor de lasten zo laag mogelijk blijven en overlast van water tot een minimum is beperkt. Gebruikers kunnen eenvoudig terecht bij de gemeente met klachten en vragen, maar we doen ook een beroep op hun eigen verantwoordelijkheid.

Met dit plan geven wij invulling aan de wettelijke verplichting om vast te leggen hoe wij inhoud geven aan de zorgplicht voor het afvalwater, regenwater en grondwater. De zorgplichten zijn vertaald naar doelen. Aan de hand van onze visie hebben we speerpunten voor de komende planperiode bepaald, te weten:

1. Inzicht in de werking van het systeem vergroten.
2. Duurzaamheid vergroten.
3. Anticiperen op klimaatverandering.
4. Samenwerking met waterketenpartners versterken.

1.3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

In Groningen en Noord-Drenthe gaan gemeenten, waterschappen en waterbedrijven meer samenwerken in de waterketen. Dit wordt langs 2 sporen bereikt; regionaal en per cluster. De regionale samenwerking is vastgelegd in het “Samenwerkingsovereenkomst WKGD” (2014). Het cluster Kop van Drenthe bestaat uit de gemeenten Tynaarlo, Assen, Noordenveld en Aa en Hunze en de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest. In 2014 is het Waterakkoord Kop van Drenthe ondertekend. In dit waterakkoord hebben de deelnemers afspraken vastgelegd en een maatregelenprogramma opgesteld voor de periode 2015 t/m 2019.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

In dit GRP heeft de raad gekozen om nieuwe investeringen direct te bekostigen uit de opbrengsten van de rioolheffing van het betreffende jaar (ideaalcomplex). De ontwikkeling van de rioolheffing is dynamisch, waarbij -aan de hand van het jaarprogramma- ieder jaar een actualisatie plaats vindt van de berekening. Op die wijze is de ontwikkeling van het tarief in balans met de werkelijke kosten.

De maatregelen in ons GRP stemmen we af op het waterakkoord van het cluster en de regionale samenwerking.

C. De vertaling van de financiële consequenties

Door de lagere investeringen en het structureel verlagen van de kapitaallasten (bereikt door inzet van de voorziening) is het tarief in 2018 naar beneden bijgesteld met 2,5%. Daarnaast heeft uw raad op 29 juni 2017 de rentenota vastgesteld. Op basis van deze nota is met ingang van 2018 een rente doorberekend in de rioolheffing van 3% in plaats van 5%. Het tarief van de rioolheffing is daardoor met 4,5% naar beneden bijgesteld. De totale verlaging van de rioolheffing in 2018 is daardoor 7% (€ 2,5% + 4,5%).

D. Voortgang

De in de begroting opgenomen bedragen voor het onderhoud worden daarvoor in het desbetreffende jaar ingezet. Werkzaamheden worden zoveel mogelijk afgestemd met onze waterketenpartners, waardoor werkzaamheden in de tijd kunnen verschuiven.

Gebouwen

Basisgegevens/uitgangspunten

De gemeente Aa en Hunze heeft 50 gemeentelijke accommodaties. Deze 50 accommodaties bestaan uit onder andere 3 kerktorens, 3 molens, 3 multifunctionele accommodaties, 2 zwembaden, 3 sporthallen, 2 gymnastieklokalen, 1 sportzaal, 18 dorpshuizen (waarvan 7 in eigendom), 1 voetbalaccommodatie (vv Gieten), 1 loods met overkapping voor Openbare Werken, 4 brandweerposten, 1 gemeentehuis, 1 afvalbrengstation en 18 overige locaties. Door de verzelfstandiging van het openbaar basisonderwijs per 1 januari 2010 (stichting PrimAH) en de overheveling van het groot onderhoud per 1 januari 2015 is de gemeente niet meer verantwoordelijk voor het onderhoud van de schoolgebouwen. Als gevolg van de bevolkingskrimp is het eigendom én het onderhoud van de schoolgebouwen in Schipborg, Nieuw Annerveen, Annerveenschekanaal en Gasselternijveenschemond weer terug gegaan naar de gemeente. De schoolgebouwen in Schipborg en Gasselternijveenschemond zijn inmiddels verkocht.

A. Het Beleidskader

In 2006 heeft de raad de “nota onderhoud gebouwen” vastgesteld. Het betreft hier het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen, exclusief de dorpshuizen en monumenten. In deze nota wordt gestreefd naar een onderhoudsniveau tussen de conditieschalen 2 en 3, wat overeenkomt met een goede tot redelijke onderhoudstoestand. Om een bijdrage te leveren aan de taakstellende bezuiniging voor de komende jaren is in de perspectiefnota van 2010 het onderhoudsniveau teruggebracht naar conditieschaal 3. Het gebouwenonderhoud vindt plaats op basis van onderhoudsbegrotingen in de vorm van een zogenaamde meerjarenraming voor een periode van 10 jaar. In opdracht en voor rekening van de stichting PrimAH vindt voor de openbare basisscholen tweejaarlijks een actualisatie van de onderhoudsbegroting plaats en voor de overige gebouwen driejaarlijks. Hiervoor wordt een inspectie ter plaatse uitgevoerd. Het onderhoud van dorpshuizen vindt plaats op basis van de notitie dorpshuizenbeleid die door de raad is vastgesteld. Het beheer en onderhoud van de gebouwen van de voetbalverenigingen is de verantwoordelijkheid van de vereniging geworden. De vv Gieten vormt hierop nog een uitzondering, aangezien bij deze clubaccommodatie sprake was van een sterk verouderd gebouw met veel achterstallig onderhoud. Hier is het oude clubgebouw gerenoveerd en heeft een uitbreiding met 8 kleedkamers plaatsgevonden. De accommodatie wordt in 2019 overgedragen aan de vv Gieten.

1.3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Het gebouwenonderhoud wordt conform de meerjarenonderhoudsplanung (MJOP) en het beleidskader uitgevoerd. Over de eventuele (financiële) consequenties van de tweejaarlijkse inspectie zal uw raad in het beleidsplan en de begroting worden geïnformeerd.

In 2016 is de MJOP van de gebouwen en de monumenten voor de periode 2017-2028 geactualiseerd. In 2019 wordt het MJOP voor de dorpshuizen geactualiseerd.

C. De vertaling van de financiële consequenties

Conform het meerjarig onderhoudsschema gemeentelijke gebouwen is voor groot onderhoud en schilderwerk van gemeentelijke gebouwen (excl. monumenten, schoolgebouwen en dorpshuizen) structureel respectievelijk € 207.000 en € 88.000 in de begroting opgenomen.

Voor groot onderhoud en schilderwerk van monumenten is dat bedrag respectievelijk € 32.000 en € 18.000 (structureel). Daarnaast is een bedrag van € 308.000 beschikbaar in de exploitatie voor regulier onderhoud van de gemeentelijke gebouwen (excl. schoolgebouwen en dorpshuizen). Hiervan is € 27.000 voor monumenten. In 2018 is € 291.000 uitgegeven.

Voor het groot onderhoud van dorpshuizen is in de exploitatie jaarlijks een bedrag van € 57.000 beschikbaar; dit bedrag maakt onderdeel uit van een subsidieregeling. Door een taakstellende bezuiniging wordt nog 70% van de kosten gesubsidieerd.

Per 1 januari 2015 is het buitenonderhoud voor de scholen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs (niet meer in onze gemeente) overgeheveld van de gemeente naar de schoolbesturen. De schoolbesturen hebben nu de (financiële) verantwoordelijkheid voor het totale onderhoud van hun schoolgebouwen, inclusief (functionele) aanpassingen van het gebouw.

D. Voortgang

De in de onderhoudsbegroting geraamde werkzaamheden worden aan het begin van het jaar op een lijst van “uit te voeren werkzaamheden” geplaatst. Bij deze lijst wordt een planning opgesteld voor het desbetreffende jaar. Uitgangspunt is de werkzaamheden in het geraamde jaar uit te voeren. Bij een aantal omvangrijke werkzaamheden komen de bedragen in een periode van 2 of 3 jaar beschikbaar, waarbij de uitvoering aaneengesloten dient plaats te vinden.

Groen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het gemeentelijk te beheren groen.

Groenbeheer binnen de kom

Bomen	28.000	stuks
Monumentale bomen	180	stuks
Gazon	130	hectare
Ruw gras	15,5	hectare
Struiken	34,5	hectare
Vaste planten	1400	m ²
Plantenbakken	30	stuks
Parkbos	25,5	hectare

1.3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Groenbeheer buiten de kom

Bomen	60.000	stuks
Gazon	7	hectare
Ruw gras	300	hectare
Bosplantsoen/struiken	12,5	hectare

Basisgegevens/uitgangspunten

Van het totale areaal openbaar groen dat de gemeente in onderhoud heeft, wordt een deel uitgevoerd in eigen beheer en een deel uitbesteed aan de particuliere markt. Het grootste deel van het onderhoud wordt uitbesteed aan WPDA.

A. Het beleidskader

Het groenbeheer systeem is gebruikt om bestekken op te stellen van werkzaamheden die nu in uitvoering zijn.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Na de vulling van het groenbeheer systeem is een visie over het groenbeheer, inclusief beleid bomen, in onze gemeente opgesteld. De visie wordt gebruikt bij het opstellen van de onderhoudsbestekken. De onderhoudsbestekken binnen de bebouwde kom worden hoofdzakelijk uitgevoerd door Alescon. Het bomenbestand in de gemeente Aa en Hunze kampt met achterstallig onderhoud. Voor het wegwerken van dit achterstallig onderhoud én het structureel beheer zijn extra middelen nodig. Voor de aanpak van het achterstallig bomen onderhoud is incidenteel budget beschikbaar gesteld. In 2018 is het bomenonderhoud voor deelgebied 3 voorbereid, aanbesteed en uitgevoerd in het snoeiseizoen 2018-2019. In 2019 wordt berekend wat er nodig is om de individueel te beheren bomen structureel in goede staat van onderhoud te houden. Wij zullen hiervoor in de loop van 2019 met voorstellen komen.

C. De vertaling van de financiële consequenties

Vanaf 2010 zijn diverse bezuinigingen gerealiseerd binnen het groen. Tot en met 2015 bedraagt het totaal van deze bezuinigingen € 254.000 structureel.

Voor het wegwerken van achterstallig onderhoud aan bomen is in de begroting 2015 en 2016 een bedrag opgenomen van respectievelijk € 200.000 en € 375.000.

In de begroting 2017 is voor het achterstallig onderhoud en planmatig beheer een incidenteel bedrag opgenomen van € 1.125.000. Dit bedrag is bestemd voor de uitvoering in de jaren 2017-2019.

D. Voortgang

Voor het boombeheer wordt een vervolg gegeven aan de uitvoering van de VTA (Visual Tree Assessment). In 2019 wordt het achterstallig bomenonderhoud in het laatste deelgebied 4 voorbereid, aanbesteed en uitgevoerd. Daarnaast willen we vanaf 2020 structureel boombeheer invoeren, waarbij de inzet is om de bomen na de onderhoud inhaalslag in een goede onderhoudstoestand te houden.

1.3.4 Financiering

De financieringsparagraaf is een verplicht onderdeel in de programmabegroting en - rekening en vloeit voort uit de Wet Financiering decentrale overheden (wet FIDO) en de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo). Deze scheppen een kader voor een verantwoordelijke en professionele inrichting van een treasuryfunctie bij decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet FIDO is het beheersen van de financiële risico's. De wijze waarop de risico's binnen de gemeente Aa en Hunze worden beheerst is geregeld in het treasurystatuut. Dit statuut vormt dan ook de basis voor de paragraaf financiering.

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's door middel van de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn.

Treasury omvat het sturen, beheersen, verantwoorden over en toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Toerekening van rente

Bij de wijzigingen van het Besluit Begroting en verantwoording (BBV) is de toerekening van rente een belangrijk aandachtspunt. In de notitie Rente 2017 van de commissie BBV wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en de jaarstukken. Doelstelling van de notitie is het bevorderen van een eenduidige handelswijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie). De bepalingen en richtlijnen van de notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2018.

De bepalingen en richtlijnen van de notitie hebben geleid tot aanpassing van het gemeentelijk rentebeleid. Hiervoor is de rentenota 2017 opgesteld. Deze nota is op 29 juni 2017 vastgesteld in de raad. De raad heeft als volgt besloten:

1. De huidige, gecompliceerde, systematiek van bespaarde rente af te schaffen per 1 januari 2018.
2. Als nieuwe methode alleen de werkelijke rente van externe financieringsmiddelen toe te passen, conform het advies van de commissie BBV.
3. De renteverlaging door te voeren in de kostendeekkende tarieven en deze verlaging ineens door te voeren met ingang van 2018.
4. De afschrijvingsmethodiek voor alle activa te uniformeren, waarmee op alle activa lineair wordt afgeschreven.

Renteschema 2018

a	Externe rentelasten over de korte en lange financiering		€ 92.024
b	Externe rentebaten		-€ 8.036
	Saldo rentelasten en baten		€ 83.988
c	1 Rente aan grondexploitatie	-/-	-€ 111.433
	2 Rente projectfinanciering	-/-	
	3 Rentebaar verstrekte lening	+/-	-€ 78.307
			-€ 189.740
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		-€ 105.752
d	1 Rente eigen vermogen	+/+	€ 0
d	2 Rente voorzieningen	+/+	€ 0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		-€ 105.752
e	Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	€ 221.430
f	Renteresultaat taakveld Treasury		-€ 327.182

1.3.4 Financiering

Financiering

De leningenportefeuille (looptijd >1 jaar) ziet er als volgt uit:

Stand per 1 januari 2018	€ 4.655.609
Nieuwe leningen	€ 0
Reguliere aflossingen	€ 1.474.351
Stand per 31 december 2018	€ 3.181.258

De rente voor kort geld (<1 jaar) is lager dan de rente voor lang geld (>1 jaar). Sinds 2016 is de rente op kortlopende leningen zelfs negatief. Wanneer er een financieringsbehoefte ontstaat, wordt daarom eerst tot het conform de wet FIDO maximaal toegestane bedrag met kort geld gefinancierd.

Financieringsrisico's

Ten aanzien van de beleidsvoornemens voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille zijn de volgende risico's te onderscheiden:

1. Renterisico

Ten aanzien van het renterisico dient te worden gekeken naar het risico van de vlottende schuld en de risico's van langlopende leningen. Ter beperking van de het renterisico zijn 2 normen opgesteld: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Het doel van deze normen, uit hoofde van de wet FIDO, is te voorkomen dat bij herfinanciering van leningen bij (aanzienlijk) hogere rente grote schokken optreden in de hoogte van de rente die de gemeente moet betalen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet heeft betrekking op vlottende schulden met een looptijd tot maximaal 1 jaar inclusief de debetstand op de rekening-courant. De kasgeldlimiet is gelimiteerd tot 8,5% van het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet is in 2018 ca. € 4,4 mln. Eenmaal per kwartaal wordt de gemiddelde liquiditeitspositie berekend. Als in drie achtereenvolgende kwartaalrapportages de kasgeldlimiet wordt overschreden, wordt de toezichthouder daarvan op de hoogte gesteld. Daarbij moet in een plan zichtbaar worden gemaakt hoe men opnieuw aan de kasgeldlimiet denkt te zullen gaan voldoen. De toezichthouder kan, indien hij het plan ontoereikend acht, bepalen dat zijn toestemming is vereist voor het aangaan van nieuwe korte leningen. Uit de cijfers blijkt dat de onze gemeente ieder kwartaal heeft voldaan aan de kasgeldlimiet.

Kasgeldlimiet	Gemiddelde liquiditeitspositie 2018 per kwartaal			
	1 ^e kwartaal	2 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	4 ^e kwartaal
-/- € 4,4 mln.	-/- € 2.392.000	-/- € 2.231.000	+ € 138.000	-/- € 999.000

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een looptijd > 1 jaar. De norm houdt in dat, om grote renteschokken tegen te gaan, de jaarlijkse aflossingen en de renteherzieningen samen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De aflossingen worden ook meegenomen, omdat in geval van herfinanciering hierover ook renterisico wordt gelopen. In het onderstaande schema is het renterisico voor onze langlopende leningen in beeld gebracht. Uit dit overzicht blijkt dat nu en de komende jaren geen renterisico op de langlopende schulden wordt gelopen.

1.3.4 Financiering

Berekening Renterisico vaste schuld

(Bedragen X € 1.000)

	2018	2019	2020	2021
1 Renteherzieningen	0	0	0	0
2 Aflossingen	1.474	1.480	1.320	191
3 Renterisico (1+2)	1.474	1.480	1.320	191
4 Renterisiconorm (20% begrotingstotaal)	10.400	10.400	10.400	10.400
5a Ruimte onder renterisiconorm (4>3)	8.926	8.920	9.080	10.209
5b Overschrijding renterisiconorm (3>4)	0	0	0	0

2. Derivaten

In het recente verleden was in het nieuws dat overheidsinstanties financiële schade op hebben gelopen door de handel in rentederivaten. Aa en Hunze heeft geen rentederivaten of andere ingewikkelde financiële producten.

3. Kredietrisico

Kredietrisico's doen zich voor bij de verstrekte leningen. In onderstaande tabel is aangegeven aan welke groepen leningen zijn verstrekt.

Kredietrisico's

Risicogroep	restant vordering per 31 december 2018
Deelnemingen	498.585
Langlopende personeelsleningen	900.297
Woningbouwcorporaties	5.765
Blijversleningen	0
Startersleningen	845.653
Zonneleningen	263.550
Totaal	2.513.850

De vordering op deelnemingen betreft Enexis. De vordering is ontstaan bij de verkoop van de aandelen Essent en wordt in 2019 afgelost. De langlopende personeelsleningen zijn hypotheekleningen. Hierbij is het kredietrisico klein, omdat de verstrekte lening nooit hoger is dan de waarde van het onderpand. Er worden geen nieuwe personeelsleningen meer afgesloten. Hierdoor daalt het uitstaande bedrag snel. Ook startersleningen zijn hypotheekleningen met een woning als onderpand. De zonneleningen zijn relatief kleine consumptieve leningen voor de aanschaf van zonnepanelen. Het uitstaande saldo van startersleningen is toegenomen, dat van zonneleningen licht afgenomen in 2018. Het totaal aan uitstaande vorderingen is in 2018 licht afgenomen (-/- € 68.000).

1.3.4 Financiering

Naast de verstrekte leningen staat de gemeente ook borg en/of garant voor leningen. Dit betreft borg- en garantstellingen voor:

	Stand per 31-12-2018
- NHG hypotheeken	€ 1.525.179
- Woningcorporaties, bibliotheek, stichting welzijn Aa en Hunze	€ 19.322.297

Het saldo van de borgstelling voor NHG hypotheeken neemt af omdat de gemeente sinds 2011 niet meer borg staat voor nieuwe NHG hypotheeken. Door aflossing neemt, naast het saldo (31/12/2017 € 1.931.342) ook het risico af.

Het saldo voor borgstelling aan Woningcorporaties, de bibliotheek, dorpshuis Eexterveen en de Stichting Welzijn Aa en Hunze is ook afgenomen (31/12/2017 € 21.083.355).

Het risico is beperkt, omdat de gemeente voor het grootste deel slechts functioneert als achtervang. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw staat borg.

4. Actualiteit

Bij de wijzigingen van het Besluit Begroting en verantwoording (BBV) is de toerekening van rente een belangrijk aandachtspunt. In de notitie Rente 2017 van de commissie BBV wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en de jaarstukken. Doelstelling van de notitie is het bevorderen van een eenduidige handelswijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie).

De raad heeft de rentenota 2017 voor de gemeente Aa en Hunze op 29 juni 2017 vastgesteld. Het systeem van bespaarde rente is daarbij afgeschaft. Alleen de werkelijke rente van de externe financieringsmiddelen wordt voortaan nog doorberekend. Vanaf 2018 zijn de nieuwe richtlijnen ten aanzien van rente samen met de toedeling aan de taakvelden ineens verwerkt in de begroting.

1.3.5 Bedrijfsvoering

De gemeente Aa en Hunze levert een breed scala aan externe producten. Voor het leveren van deze producten is interne ondersteuning en facilitering noodzakelijk. De bedrijfsvoering ondersteunt de uitvoering van de programma's. Het welslagen van de programma's is zodoende in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit van de bedrijfsvoering.

In deze paragraaf worden de belangrijkste bedrijfsvoeringaspecten nader belicht. Het gaat om de volgende onderwerpen:

- Organisatieontwikkeling en personeelsbeleid
- Dienstverlening
- Informatisering en automatisering
- Samenwerking Drentsche Aa

De bedrijfsvoering is een zaak van het college en het managementteam, maar wij vinden een goede samenwerking met de raad op dit punt van groot belang. Wij willen de raad betrekken bij de discussie over een aantal kernvraagstukken met betrekking tot ontwikkeling van onze organisatie en zien dat als een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Organisatieontwikkeling en personeelsbeleid

De strategische toekomstvisie beschrijft maatschappelijke ontwikkelingen en de koers van de gemeente Aa en Hunze hierin voor de komende jaren. Zo staat beschreven dat de gemeente de ambitie heeft om meer te besturen vanuit cocreatie; inwoners, bedrijven en instellingen spelen een stevige rol bij de aanpak van maatschappelijke vraagstukken. Eigen kracht, participatie en gemeenschapsontwikkeling zijn termen die in deze context passen. Tegelijkertijd willen wij het vangnet zijn en blijven voor hen die dat echt nodig hebben. En onze meer traditionele rol blijven we natuurlijk ook uitvoeren (o.a. dienstverlening, handhaving).

Om de organisatie te worden die meebeweegt met maatschappelijke ontwikkelingen is verandering nodig. In Aa en Hunze stroomt! werken we aan ons doel om de effectief en efficiënt functionerende organisatie te zijn die in staat is om aan te sluiten bij de behoeften en wensen van inwoners en politiek. In 2018 hebben we dit gedaan vanuit de tweede van onze vijf kerncompetenties: samenwerken (in 2017 lag onze focus op de competentie verantwoordelijkheid). We zijn allemaal betrokken: medewerkers, teams en management en we verbinden binnen en buiten.

We zien dat het steeds beter lukt om de filosofie van Aa en Hunze Stroomt! te vertalen naar het dagelijkse werk. We willen dat medewerkers centraal staan en dat leidinggevendenden hen hierbij faciliteren en hen hierin stimuleren (we willen de organisatie 'kantelen' van hiërarchisch naar medewerker centraal). In 2018 hebben we onze managementstructuur gewijzigd en zijn we gestart met het werken volgens dit principe. In een meerjarig investeringsplan hebben we uitgewerkt welke investeringen nodig zijn om de gewenste verandering te kunnen bewerkstelligen.

We werken vanuit het principe 'in het werk aan het werk'. In ons werk doen we de dingen anders en maken we het verschil. In 2018 heeft het programma Sociaal domein de vorming van Stichting Attenta opgeleverd. Het werken in dit programma met medewerkers vanuit verschillende vakdisciplines heeft veel opgeleverd. Medewerkers leren werken vanuit hun talenten, worden flexibeler inzetbaar en samenwerken buiten de gebruikelijke structuren wordt gewoner. Hetzelfde geldt voor werken in een project of werken in de vorm van scrum. Steeds vaker pakken we een vraagstuk op zo'n kortcyclische en resultaatgerichte manier op. Voorbeelden zijn de organisatie van de nieuwjaarsbijeenkomst voor inwoners en de organisatie van de personeelsdag.

Deze andere manieren van werken hebben ook hun effect in de verbinding tussen binnen en buiten, we pakken samen met inwoners vraagstukken op. De omgevingsvisie centrum Gieten is hiervan een mooi voorbeeld.

Ook de personeelsdag op 1 oktober heeft gezorgd voor meer verbinding. Dorpskenners hebben groepen van medewerkers verteld en laten zien wat er in hun dorp gebeurt en speelt. Medewerkers hebben de opbrengsten met elkaar gedeeld en aan de dorpskenners gepresenteerd. De dag heeft bijgedragen aan meer kennis over en begrip voor elkaar.

Medewerkers hebben elkaar beter leren kennen, hebben op een andere manier samengewerkt en hebben gezien en gevoeld waarvoor zij elke dag hun werk doen.

In 2019 vervolgen we de ingezette route en willen we verder 'kantelen' naar de effectieve en efficiënte organisatie die in staat is om aan te sluiten bij de wensen en behoeften van inwoners en politiek.

1.3.5 Bedrijfsvoering

Personeelsbudget 2018

Bij de vaststelling van de begroting 2005 is de systematiek van het taakstellend personeelsbudget ingevoerd.

In het kort komen die afspraken op het volgende neer:

1. Salariskosten 2005 dienen als vast uitgangspunt voor de ramingen in de komende jaren.
2. Vanaf 2006 mag het basisbedrag 2005 maximaal worden verhoogd met de component prijsstijging van de algemene uitkering.
3. De raad wordt jaarlijks bij de begroting geïnformeerd over de stand van zaken.

Financiële vertaling:

Het totale taakstellende budget in relatie tot de werkelijke loonsom ziet er als volgt uit:

Begrote salariskosten 2018	12.008.000
Werkelijke salariskosten 2018	-11.456.000
	552.000
Inhuur tijdelijk personeel t.l.v. vacatureruimte	-536.000
Taakstelling op salarissen i.v.m. personeelsbudget	-6.000
Resultaat flexibel personeelsbudget	8.000
Resultaat	18.000

Het totale beschikbare budget voor salariskosten, inclusief het budget voor inhuur van tijdelijk personeel, laat een voordeel zien van € 18.000. Het bedrag loopt weg in het rekeningresultaat 2018.

Dienstverlening

De toekomst van de overheidsdienstverlening ligt bij gemeenten. De klantcontactcentra van gemeenten zullen het eerste aanspreekpunt zijn voor vragen van burgers en ondernemers over overheidszaken. Om te kunnen voldoen aan de toekomstverwachtingen, is het belangrijk de klant centraal te stellen. Vragen van burgers komen daarom via alle kanalen – telefoon, balie, post, internet – binnen bij het team Frontoffice, het KCC van de gemeente Aa en Hunze.

Bij het beoordelen van dienstverlening zijn de zogenaamde hostmanship-aspecten van groter belang dan de ‘instrumentele’ aspecten. Het tonen van deskundigheid en inlevingsvermogen, de bereidheid om te helpen, het tonen van verantwoordelijkheid en het aandragen van oplossingen en ideeën worden in landelijke onderzoeken gezien als de belangrijkste factoren voor een goede dienstverlening. De verschillende klantcontacten in de organisatie worden constant gemonitord en daar waar wenselijk en mogelijk verbeterd. In 2018 zijn de resultaten van deze monitoring verder geanalyseerd en verbreed met de resultaten van de burgerpeiling en het klanttevredenheidsonderzoek “Waar staat je gemeente”.

De cijfers van het onderzoek naar de klanttevredenheid van bezoekers van de balies in het gemeentehuis laten zien dat wij tevreden klanten hebben. Het rapportcijfer voor het bezoek aan het loket is gestegen naar een uitstekende 8.7, een mooi resultaat en een verbetering ten opzichte van het resultaat in 2012 (7,9). Bezoekers geven in het klanttevredenheidsonderzoek aan dat zij zeer tevreden zijn met de huidige openingstijden en mogelijkheden (op afspraak en vrije inloop). Daarnaast zijn de bezoekers zeer tevreden over de korte wachttijden en zijn er prima cijfers voor de geboden service (vriendelijke en deskundige medewerkers) aan het loket.

In 2018 zijn 10.000 klanten op het gemeentehuis langs geweest, 92,7% daarvan is binnen de gewenste 15 minuten geholpen, 61% procent van de klanten heeft een wachttijd die korter is dan vijf minuten.

1.3.5 Bedrijfsvoering

Informatisering en Automatisering

Digitalisering

We hebben in het jaar 2018 veel stappen gezet in de verdergaande digitalisering van onze gemeente. Hieronder is een aantal belangrijke resultaten weergegeven:

In 2018 is ons informatiebeleidsplan geactualiseerd. Op basis van huidige en nieuwe ontwikkelingen zijn de bestaande budgetten opnieuw gealloceerd.

In 2018 hebben we ons aangesloten bij het initiatief 'samen organiseren' van de VNG. Dit betekent bijvoorbeeld dat we op het gebied van vaste telefonie en beveiligingsproducten samen met andere gemeenten gaan inkopen.

Belangrijke bedrijfskritische systemen zoals i-burgerzaken, zaakstelsel en de belastingssystemen zijn voorzien van nieuwe functionaliteiten.

Inmiddels wordt steeds meer informatie ontsloten door middel van de in 2017 aangeschafte Business Intelligence (BI) tool Qlik Sense.

In 2018 is een nieuw informatiesysteem in gebruik genomen voor het beheer en onderhoud van materieel van de buitendienst.

Voor de mutatiesignalering voor de Basisregistratie Adressen en gebouwen (BAG) en de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) is door de gemeente zelf programmatuur ontwikkeld. Om dit proces te verbeteren hebben we in 2018 scherpere luchtfoto's en obliek foto's aangeschaft.

In 2018 hebben we actief de ontwikkelingen van het Digitaal Stelsel Omgevingsvergunning (DSO) gevolgd. Het DSO is een randvoorwaarde voor het wetslagen van de invoering van de omgevingswet. In 2018 is de nodige aandacht besteed aan onze gegevenskwaliteit van de basisregistraties. Deze gegevens zijn noodzakelijk als basis voor het DSO.

Automatisering

In 2018 is duidelijk geworden hoe de nieuwe werkplek voor de medewerkers er uit komt te zien. In de eerste helft van 2019 wordt gestart met de uitrol van deze werkplekken. Om dit mogelijk te maken is in 2018 een aantal wijzigingen in de infrastructuur doorgevoerd.

Ter voorbereiding op de uitgifte en beheer van nieuwe telefoons, tablets en laptops is een zogenaamde Mobile Device Management tool (MDM) geïnstalleerd. Deze tool zorgt ervoor dat we kunnen voldoen aan een aantal technische beveiligingseisen die vanuit de wetgeving op het gebied van informatieveiligheid en privacy worden gesteld. Zo is o.a. bij verlies een apparaat op afstand te wissen.

In het helpdesksysteem is een producten en dienstencatalogus (PDC) geïntegreerd om de dienstverlening richting de organisatie te verbeteren.

Informatieveiligheid en privacy

Voor een professionele organisatie is bewust en veilig omgaan met informatie een verplicht en belangrijk onderdeel. Techniek, organisatie en medewerkers spelen hierin een belangrijke rol. Daarom is in 2018 een functionaris informatieveiligheid en privacy aangesteld die ondersteuning aan de organisatie geeft op deze onderwerpen met bewustwording als speerpunt. Om informatieveiligheid onder de aandacht te houden wordt o.a. gebruik gemaakt van berichtgeving op intranet en een onlinecursus van de VNG academie.

Voortvloeiend uit de AVG zijn in 2018 een verwerkingsregister, risicoregister en datalekkenregister ingericht en is de privacyverklaring op de website bijgewerkt. Ook is er privacybeleid vastgesteld. Inwoners kunnen gebruik maken van de website om een beroep te doen op hun privacy rechten. Hierover is gecommuniceerd op internet en in 'de Schakel'. De binnengekomen verzoeken van inwoners zijn afgehandeld.

Ook is intern de governance voor informatiebeveiliging opgezet en ingericht, waarin bewustwording, kwetsbaarheden en beveiligingsmaatregelen wekelijks worden besproken, geprioriteerd en waarvan verslag wordt gelegd. Daarnaast is het informatiebeveiligingsbeleid geactualiseerd tot en met 2020.

In 2018 hebben we voor het eerst integraal verantwoording afgelegd aan de gemeenteraad over informatieveiligheid volgens de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA).

1.3.5 Bedrijfsvoering

Samenwerking Drentsche Aa

Vanaf 2 november 2015 worden de werkzaamheden in het kader van de personeel- en salarisadministratie in Tynaarlo en belastingen in Aa en Hunze uitgevoerd. Vervolgens worden de taken BGT (Basisadministratie Grootchalige Topografie) per 1 oktober 2016 en inkoop per 1 januari 2017 in Assen uitgevoerd. Daarnaast hebben we in SDA-verband de actualisatie van de kadernota Participatie opgepakt en zijn we verder gegaan met het vormgeven van de werkzaamheden bij groen als gevolg van de ontmanteling van Alescon. Ook op het terrein van de omgevingswet werken wij samen.

Stroomlijnen klantcontacten belastingsamenwerking

In de eerste helft van 2018 is onderzocht hoe de klantcontact-processen van belastingen geoptimaliseerd konden worden. Dit heeft geleid tot de conclusie om het telefonische contact vanaf januari 2019 door de gemeente Assen te laten verzorgen en al het overige contact (website, email en post) door Aa en Hunze. Dit leidt tot verbetering van de dienstverlening, omdat meer telefoontjes direct worden beantwoord en omdat het aantal onlinediensten wordt uitgebreid. Daarnaast verbetert de efficiëntie en de doelmatigheid van de belastingsamenwerking en wordt de personele kwetsbaarheid verlaagd. De implementatie van voorgenoemde heeft plaatsgevonden in het 2^e halfjaar van 2018.

Inkoopsamenwerking

In 2018 heeft voor inkoop de nadruk gelegen op het verder intensiveren van de samenwerking in SDA verband en het proces van inkoop. Het inkoopbeleid en de inkoopvoorwaarden (AIVW 2017) zijn vastgesteld in maart 2018.

1.3.6 Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Aa en Hunze heeft zowel bestuurlijke als financiële belangen in verschillende organisaties met een publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) of privaatrechtelijke rechtsvorm (stichtingen, verenigingen, coöperaties en vennootschappen). Met de participatie in verbonden partijen realiseert de gemeente haar maatschappelijke opgaven en ambities.

Een verbonden partij is volgens Artikel 1 van het BBV “Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.”

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

De relatie tussen de verbonden partijen en het publieke belang wordt beschreven in de programma's van de begroting. In onderstaand overzicht wordt aangegeven aan welk programma de doelen van de verbonden partij bijdragen.

Wettelijk kader en beleid

Artikel 186 Gemeentewet en het daarop gebaseerde Besluit Begroting en verantwoording (BBV) – met name artikel 15 – regelt de wijze waarop verbonden partijen worden gemonitord. Het BBV is vernieuwd. Het is van belang dat de informatie over verbonden partijen aansluit op de informatie over de activiteiten en eventuele risico's.

Het BBV schrijft voor dat de informatie over de verbonden partijen opgenomen wordt in de beleidsprogramma's waarop de samenwerking met de verbonden partij betrekking heeft. Dit bevordert dat de financiële bijdragen aan verbonden partijen en de daaraan verbonden risico's in de beschouwingen over de gemeentebegroting worden meegenomen

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de relatie tussen de verbonden partijen en het publieke belang. Ook komen aan de orde ontwikkelingen, c.q. voornemens als het gaat om nieuwe verbonden partijen, het beëindigen van bestaande verbonden partijen, het wijzigen van bestaande verbonden partijen of eventuele andere actualiteiten omtrent verbonden partijen die gevolgen kunnen hebben voor de taakuitvoering van de verbonden partijen, dan wel financiële consequenties en/of risico's kunnen hebben.

Kaders

Algemeen beleid

De gemeente Aa en Hunze heeft als beleid het aangaan van Gemeenschappelijke Regelingen zoveel mogelijk te beperken.

Gemeenschappelijke Regelingen kunnen wel aangegaan worden uit het oogpunt van efficiency en kostenbeheersing, wanneer het een duidelijk voordeel oplevert voor de gemeente.

Nota verbonden partijen

Op 23 april 2008 heeft de raad de Verordening ex. 212 van de Gemeentewet opnieuw vastgesteld. Hierin is opgenomen bij artikel 20 lid 1 “Het college biedt op verzoek van de raad ter vaststelling door de raad een nota verbonden partijen aan.”

Risico's

Naast voordelen die samenwerkingsverbanden opleveren, zijn er ook risico's aan verbonden. Door afvaardigingen in het algemeen en/of dagelijks bestuur kunnen financiële risico's worden beheerst. Het risicoprofiel van gemeenschappelijke regelingen is over het algemeen laag, veelal is er een redelijk voorspelbare stijging van de jaarlijkse exploitatielasten. Binnen de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing worden ook de financiële risico's t.a.v. verbonden partijen beoordeeld.

Het bezit van aandelen van privaatrechtelijke ondernemingen heeft in het algemeen een positief financieel effect. De economische waarde kan namelijk hoger liggen dan de balanswaarde. Wel is voorzichtigheid geboden bij het structureel ramen van dividenduitkeringen, omdat achterblijvende uitkeringen kunnen leiden tot een structureel budgettair probleem.

1.3.6 Verbonden partijen

Overzicht verbonden partijen

Openbare Lichamen							
Organisatie/ vestigingsplaats	Financiële bijdrage 2018 in euro's	Vertegenwoordiging	Publiek belang / Programma	Juridische vorm	Saldo resultaat rekening 2018	Eigen vermogen 1 jan 2018 31 dec 2018	Vreemd vermogen 1 jan 2018 31 dec 2018
Vereniging van Nederlandse Gemeenten Den Haag	36.549 (36.000)	Burgemeester (lid), Wethouder Heijerman (plv)	Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners. Programma: Bestuur en ondersteuning	Vereniging	€ 154.000	€ 65.530.000 € 61.821.000	€ 65.111.000 € 66.722.000
Vereniging van Drentse Gemeenten Westerbork	8.850 (10.000)	Burgemeester (lid), Wethouder Heijerman (plv)	Behartigen van de gezamenlijke belangen van de Drentse gemeenten. Bijvoorbeeld vertegenwoordiging, belangenbehartiging en pleitbezorging richting provincie en Rijk. Programma: Bestuur en ondersteuning	Vereniging	p.m.	p.m.	p.m.
Gemeenschappelijke regeling Eems Dollard Regio (EDR) Leer	3.922 (3.000)	Wethouder Luinge (lid), Wethouder Lambert (plv); Dhr. Fonk (lid raad) Mw. Rossingh-van Os (plv. lid raad)	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen op het gebied van ruimtelijke ordening, infrastructuur, bevordering van de regionale economie, cultuur en dergelijke. Programma: Bestuur en ondersteuning	GR naar Duits recht	p.m.	p.m.	p.m.
Veiligheidsregio Drenthe Assen	1.308.808 (1.324.000)	Burgemeester	Brandweertzorg en hulpverlening bij brand en rampen en geneeskundige hulpverlening bij calamiteiten voor 12 Drentse gemeenten. Programma: Openbare orde & veiligheid	GR	€ 362.000	€ 1.827.892 € 1.237.337	€ 25.634.358 € 26.591.749

(tussen haakjes de begrote bedragen inclusief de begrotingswijzigingen)

1.3.6 Verbonden partijen

Organisatie/ vestigingsplaats	Financiële bijdrage 2018 in euro's	Vertegenwoordiging	Publiek belang / Programma	Juridische vorm	Saldo resultaat rekening 2018	Eigen vermogen 1 jan 2018 31 dec 2018	Vreemd vermogen 1 jan 2018 31 dec 2018
Werkvoorzieningschap Alescon Hoogeveen	88.310 (161.000)	Wethouder Lambert (lid), Wethouder Luinge (plv)	Activiteiten gericht op het creëren, bevorderen of instand houden van werkgelegenheid ten behoeve van natuurlijke personen die een afstand hebben tot de reguliere arbeidsmarkt. Programma: Sociaal domein	GR	-/- € 5.325.000	€ 1.681.000 € 478.000	€ 14.000.000 € 14.578.000
Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentsche Aa (WPDA)	1.187.238 (1.147.000)	Wethouder Lambert (lid), Wethouder Luinge (plv)	Uitvoering participatiewet van de 3 deelnemende gemeenten op het terrein van werk en inkomen. Hierdoor is het mogelijk de inwoner die geen werk en/of geen inkomen heeft zo goed en snel mogelijk te helpen. Zo mogelijk bij één loket. Programma: Sociaal domein	GR	€ 0	€ 0 € 0	€ 13.784.000 € 10.710.000
Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD Drenthe) Assen	471.118 (472.000)	Wethouder Lambert (lid), Burgemeester (plv)	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de volksgezondheid in brede zin. Programma: Volksgezondheid en milieu	GR	€ 174.000	€ 2.267.000 € 2.413.000	€ 1.889.000 € 2.386.000
Gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe)	426.935 (426.156)	Wethouder Heijerman (lid algemeen en dagelijks bestuur) Burgemeester (plv)	Uitvoering taken van alle milieutaken op het gebied van omgevingsrecht (vergunningverlening, toezicht en handhaving, advisering). Programma: Volksgezondheid en milieu	GR	-/- € 19.364	€ 816.680 € 816.680	€ 4.687.464 € 5.687.315
Recreatieschap Drenthe Diever	97.024 (97.000) -incl. fonds recreatie en toerisme -	Wethouder Luinge (lid) Wethouder Lambert (plv)	Behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme. Programma: Sport, cultuur en recreatie	GR	€ 5.000	€ 685.000 € 665.000	€ 685.000 € 1.222.000
Gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer Groningen Drenthe	14.690 (15.175)	Wethouder Lambert	Het creëren van een optimaal vervoersnetwerk Programma: Onderwijs/Sociaal domein	GR	-/- € 477.632	€ 0 € 0	€ 0 € 787.000

1.3.6 Verbonden partijen

Organisatie/ vestigingsplaats	Boekwaarde per 1-1-2018	Vertegenwoordiging	Publiek belang / Programma	Juridische vorm	Saldo resultaat rekening 2018	Eigen vermogen 1 jan 2018 31 dec 2018	Vreemd vermogen 1 jan 2018 31 dec 2018
Vennootschappen							
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) Den Haag	131.820	Wethouder Lambert (AVA)	Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen.	NV. Aandeelhouder	€ 337 mln.	€ 4.687 mln. € 4.991 mln.	€ 135.041 mln. € 132.518 mln.
Enexis BV Den Bosch	0	Wethouder Lambert (AVA)	Nutsbedrijf, distributie en transporteren van energie, netwerkbeheer.	BV Aandeelhouder	€ 319 mln.	€ 3.808 mln. € 4.024 mln.	€ 3.860 mln. € 3.691 mln.
Waterleidingmaatschappij Drenthe Assen	3.200	Wethouder Luinge (AVA)	Een betrouwbare en continue drinkwatervoorziening tegen de laagst mogelijke prijs.	NV. Aandeelhouder	n.n.b.	€ 44,77 mln. p.m.	€ 104,32 mln. p.m.

Belangrijke ontwikkelingen / voornemens / risico's verbonden partijen

Algemeen

Algemeen

De verbetering van de aansturing van verbonden partijen heeft permanente aandacht waarin ook de invulling van de regiefunctie aan de orde is.

Ten aanzien van gesubsidieerde instellingen worden de overeenkomsten bij voorkeur op basis van contractfinanciering afgesloten.

In 2015 is de Wet gemeenschappelijke regelingen gewijzigd met onder andere het doel de rol van de Gemeenteraden te versterken. In het voorjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar informeert een gemeenschappelijke regeling (GR) de deelnemende raden door middel van een kaderbrief over de financiële en beleidsmatige kaders van de GR. Sinds 2016 wordt ten aanzien van de jaarstukken en begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen voor de raad een informatiemarkt georganiseerd waarin de raadsleden vroegtijdig inzicht kunnen krijgen in de activiteiten van de GR.

WMD

De activa zijn, als gevolg van de resultaten van de deelneming in waterprojecten in Indonesië de afgelopen jaren fors afgewaardeerd. Als gevolg hiervan heeft een reorganisatie plaats gevonden. De corporate governance is aangepast en er is een scheiding van de wettelijke (drinkwater) en niet-wettelijke (Ander Water) taken doorgevoerd.

In december heeft de directie met goedkeuring en instemming van de aandeelhouders een nieuwe visie vastgesteld waarbij het uitgangspunt is dat de kerntaak "het leveren van goed Drents drinkwater is. Niet drinkwater gerelateerde activiteiten zullen (op termijn) worden afgestoten. Zo wordt momenteel onderzocht hoe de banden tussen WMD en Wildlands te Emmen kunnen worden afgebouwd. Het is zeer waarschijnlijk dat dit voor WMD financiële consequenties heeft.

Alescon

In 2018 hebben de gezamenlijke gemeenten besloten de gemeenschappelijke regeling op te heffen en de taken voor Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo samen te voegen met de taken van Werkplein Drentsche Aa. Medio 2018 is het ontvechttingsplan vastgesteld en in het 2^e halfjaar 2018 zijn de noodzakelijke stappen voor splitsing van Alescon en overdracht naar WPDA gezet en per 31 december zijn de activiteiten van Alescon beëindigd. In 2019 rest de financiële afwikkeling van Alescon.

1.3.6 Verbonden partijen

Werkplein Drentsche Aa (WPDA)

Grootste risico bij de WPDA is een toename van het aantal bijstandsgerechtigden in combinatie met achterblijvende Rijksmiddelen als gevolg van nieuw verdeelmodel Ministerie. Daarnaast voert de WPDA een aantal openeinde regelingen uit. Een belangrijks risico betreft de economische ontwikkeling.

RUDD

De uitvoering van taken op het huidige kwaliteitsniveau in relatie tot de opgelegde bezuiniging leidt tot knelpunten in de begroting. In 2017 is een extern onderzoek uitgevoerd en heeft het bestuur besluiten genomen over een aantal aanbevelingen. In 2018 is gestart met het effectueren van de aanbevelingen. Dit wordt voortgezet in 2019.

GGD

Binnen de organisatie van Veilig Thuis Drenthe is het uitbreiden van de personele capaciteit een knelpunt. Hierdoor bedraagt de wachttijd van binnenkomst van een melding tot start onderzoek langer dan de toegestane 5 dagen.

Recreatieschap

Het Recreatieschap loopt geen risico's die van grote materiele betekenis zijn voor de continuïteit van de organisatie.

Gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer Groningen en Drenthe

In maart 2018 is deze gemeenschappelijke regeling opgericht. 2018 heeft de nodige opstartproblemen gekend met name in de organisatie van het leerlingenvervoer na de zomervakantie. Er wordt een verbeterplan opgesteld voor uitvoering en dienstverlening .

1.3.7 Grondbeleid

Grondbeleid

Onder grondbeleid wordt verstaan het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. Gelet op deze risico's is een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid verplicht gesteld.

Nota Grondbeleid

In de raadsvergadering van 25 juni 2015 is de nota Grondbeleid 2015 vastgesteld. Doel van deze nota is het actualiseren van en het inzicht bieden in de hoofdlijnen voor het voeren van een samenhangend, strategisch en effectief grondbeleid.

In de nota wordt een beschrijving gegeven van:

- Het juridisch kader voor het grondbeleid (wetgeving en overheidsbeleid).
- Het grondbeleid, de keuze tussen actief en facilitair grondbeleid en de samenwerking met derden.
- De verschillende aspecten die een rol spelen bij de verwerving van grond.
- Het gronduitgifte- en prijsbeleid.

De financiële kaders voor grondexploitatie

Financiële positie

Een financieel uitgangspunt bij grondexploitaties is het realiseren van een sluitende exploitatie, waarin alle kosten voor het realiseren van het openbaar gebied worden verhaald in de grondopbrengst inclusief een bijdrage in de infrastructuur in de ruimste zin van het woord.

Complex	Boekwaarde 1-1-2018	Baten	Lasten	Vrijval Voorziening	Tussentijdse winstneming	Boekwaarde 31-12-2018	m² nog te verkopen	Verwachte einddatum
In exploitatie								
Nooitgedacht	€ 7.592.278	€ 892.569	€ 448.715	€ 0	€ 135.000	€ 7.283.425	80.908	2025
Bloemakkers	€ 2.363.820	€ 885.057	€ 78.837	€ 100.000	€ 0	€ 1.657.600	35.033	2024
SWS Oostermoer	€ 219.775	€ 0	€ 5.736	- € 10.000	€ 0	€ 215.511	3.365	2021
Eext Noord Oost	€ 104.602	€ 134.948	€ 8.656	€ 0	€ 50.000	€ 28.310	1.551	2020
Gasteren	€ 78.988	€ 349.088	€ 15.188	€ 0	€ 200.000	- € 54.912	835	2019
Totaal	€ 10.359.463	€ 2.261.662	€ 557.132	€ 90.000	€ 385.000	€ 9.129.934	121.292	

Van de complexen in exploitatie zijn net als voorgaande jaren afzonderlijke voortgangsrapportages opgenomen

Algemene reserve grondbedrijf en weerstandsvermogen

Verliezen kunnen het gevolg zijn van twee soorten risico's:

- Voorzienbare (exploitatie) risico's;

1.3.7 Grondbeleid

- Onvoorzienbare of algemene (conjuncturele of markt) risico's.

De voorzienbare risico's blijken uit de jaarlijkse toelichtingen op de bouwrekeningen. Ook voor onvoorzienbare risico's, ontstaan door negatieve conjuncturele ontwikkelingen en/of rentestijging, dient een Algemene reserve grondbedrijf in stand te worden gehouden. Het bepalen van de noodzakelijke omvang van de Algemene reserve grondbedrijf is niet eenvoudig, omdat de omvang afhangt van onzekere factoren als marktontwikkelingen, de rentestand en de verwachte resultaten.

Geconcludeerd kan worden dat op basis van de boekwaarden de grootste risico's betrekking hebben op de complexen Nooitgedacht en Bloemakkers.

Verwachte verloop van de Algemene reserve grondbedrijf

Algemene reserve per 1-1-2018	€	5.607.000
Resultaat jaarrekening 2017	€	462.000
Winstneming complex Gasteren	€	200.000
Algemene reserve voor bestemming per 31-12-2018	€	6.269.000
Resultaat 2018	€	309.000
Verwachte algemene reserve na bestemming per 31-12-2018	€	6.578.000

De beoordeling of er voldoende reserves zijn om de risico's te kunnen opvangen is lastig. We trachten hieronder een reëel en zo compleet mogelijk beeld te geven.

Weerstandsvermogen conform de nota grondbeleid

In de nota Grondbeleid is de minimale omvang van het weerstandsvermogen ten behoeve van algemene risico's gesteld op 15% van de positieve boekwaarden, vermeerderd met de nog te maken kosten en het verwachte eindresultaat.

Weerstandsvermogen

Positieve boekwaarde onderhanden werken	€	9.129.934
Krediet voor strategische aankopen	€	1.000.000
Nog te maken kosten objecten onderhanden werk	€	6.287.117
Verwachte nadelige toekomstige resultaten	€	0
Totaal	€	16.417.051

Het benodigde weerstandsvermogen bedraagt € 2.462.558 (15% van € 16.417.051). Geconcludeerd kan worden dat de verwachte omvang van de Algemene reserve grondbedrijf van voldoet aan het minimaal benodigde weerstandsvermogen en daarmee dus toereikend is om alle risico's op te vangen.

1.3.7 Grondbeleid

Risico's per exploitatie

Naast een beoordeling van het weerstandsvermogen van het totale grondbedrijf is het ook mogelijk om de risico's per exploitatie in beeld te brengen. Voor de risicoberekening zijn we ervan uitgegaan dat een aantal risico's zich gelijktijdig voor zal doen (slechtweerscenario). Deze risicoberekening is door een externe partij (Pas BV) getoetst.

De berekende risico's zijn:

- De looptijd van de grondexploitatie is (2 jaar) langer dan begroot;
- De kosteninflatie is (1%) hoger dan begroot;
- De opbrengsteninflatie 1% lager dan begroot;
- De rente is (1%) hoger dan begroot.

Als we een berekening voor de 4 lopende grondexploitaties maken, komen we tot de volgende risico's. Voor een toelichting op de risicoklassen wordt verwezen naar paragraaf 1.3.2 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

Risicomatrix					
Complex	Risico	Risicoklasse			
		1	2	3	4
Bloemakkers	87.000		X		
Nooitgedacht	1.121.000				X
SWS Oostermoer	43.000				X
Eext Noord Oost	0	X			
Gasteren	0	X			
Totaal	1.251.000				

Conclusie: Het totale benodigde weerstandsvermogen op basis van een slechtweerscenario naast de reeds getroffen voorzieningen bedraagt € 1.251.000.

Op basis van de risicomatrix per exploitatie is sprake van een lager risico (€ 1.251.000) dan op basis van de berekening van het benodigde weerstandsvermogen (€ 2.462.558) van het totale grondbedrijf. In beide gevallen is het weerstandsvermogen (= reserve grondbedrijf) toereikend. Het hoogste van bovenstaande twee berekende risicobedragen is € 2.462.558. Dit bedrag is voorzichtigheidshalve opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing als maximaal risico.

Actualiteit

Percentage Of Completion

Ingaande het verslagjaar 2017 dient volgens het BBV gebruik gemaakt te worden van de zgn. POC-methode: dat wil zeggen dat voor winstneming de Percentage Of Completion methode geldt: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én

1.3.7 Grondbeleid

3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Bij de aanwezige complexen is de POC-methode berekend, resulterend in de tussentijdse winstneming in 2018 van € 200.000 bij het complex Gasteren, € 135.000 bij het complex Nooitgedacht en € 50.000 bij het complex Eext Noord Oost.

Vennootschapsbelasting (VPB)

Vennootschapsbelasting

Door de inwerkingtreding van de Wet modernisering Vennootschapsbelastingplicht (Vpb-plicht) overheidsondernemingen worden gemeenten (en ander overheidslichamen) met ingang van het jaar 2016 Vpb-plichtig over hun (winstgevende) ondernemersactiviteiten.

Inventarisatie

Wij hebben in 2015 de activiteiten in beeld gebracht die in beginsel onder de Vpb-plicht vallen. Uit deze inventarisatie is naar voren gekomen dat dit geldt voor de grondexploitatie, het ontmoetingscentrum De Boerhoorn, sportvoorzieningen, markten, begraafplaatsen en de verhuur van ruimten in het gemeentehuis.

Als gemeenten moeten we vervolgens jaarlijks beoordelen of deze activiteiten winstgevend zijn.

Beoordeling Vpb-plicht 2016 en 2017

De conclusie van de beoordeling van de cijfers van 2016 en 2017 was negatief. Dit betekende dat bovengenoemde activiteiten voor het jaar 2016 en 2017 niet winstgevend zijn geweest, zodat wij hierover geen vennootschapsbelasting hoeven te betalen. Deze conclusie met onderbouwing hebben wij voorgelegd aan de Belastingdienst ter beoordeling. De Belastingdienst heeft schriftelijk bevestigd dat het grondbedrijf over 2016 niet wordt aangemerkt als een fiscale onderneming.

Over 2017 hebben we nog geen bericht van de belastingdienst ontvangen.

Beoordeling Vpb-plicht 2018

Voor het jaar 2018 heeft er wederom een beoordeling plaatsgevonden van de gemeentelijke activiteiten (zie hierboven bij kopje Inventarisatie). Door een herijking van de grexen en een positieve tendens in de verkopen van onder meer Bloemakkers is opnieuw een beoordeling van de Vpb plicht over 2018 uitgevoerd. Uit deze eerste beoordeling blijkt dat het grondbedrijf waarschijnlijk over het geheel vanaf 2018 belastingplichtig is. Uit de eerste berekeningen komt naar voren dat over 2018 een negatief resultaat verwacht wordt, er wordt naar alle waarschijnlijkheid aangifte vennootschapsbelasting gedaan zodat compensabele verliezen in de toekomst met eventuele winsten kunnen worden verrekend

Complexen in exploitatie

Van de complexen in exploitatie zijn net als voorgaande jaren afzonderlijke voortgangsrapportages opgenomen:

- Uitbreiding Bloemakkers te Gieten
- Nooitgedacht (Rolde Zuid)
- SWS Oostermoer (Gieterveen)
- Eext Noord Oost
- Gasteren

Aangezien Nooitgedacht en Bloemakkers omvangrijke risicovolle plannen zijn, heeft de gemeente een externe partij ingeschakeld om plan-economische ondersteuning te bieden. Bij de jaarrekening worden tussentijdse rapportages opgesteld waarbij ook de risico's met een gevoeligheidsanalyse in beeld worden gebracht.

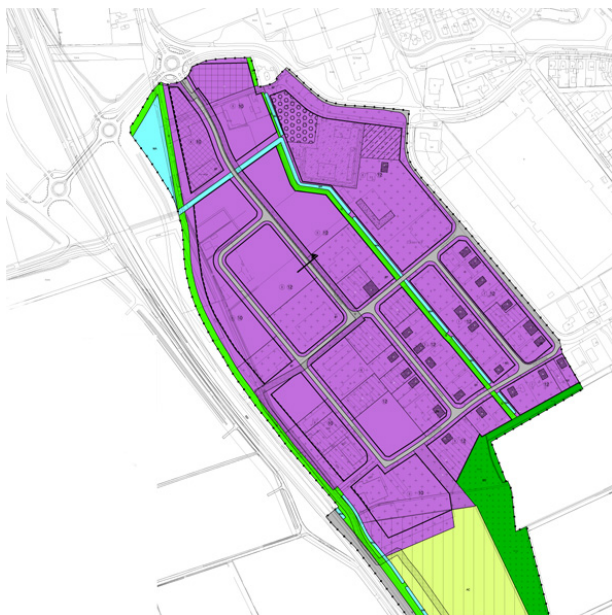
Voortgangsrapportage exploitatie bestemmingsplan Uitbreiding bedrijventerrein Bloemakkers te Gieten

1. Grondexploitatie

1.1 Omschrijving exploitatie

Op 25 november 2009 is door de gemeenteraad het bestemmingsplan Uitbreiding bedrijventerrein Bloemakkers te Gieten met bijbehorende exploitatieopzet vastgesteld. Ten behoeve van de beeldkwaliteit van het bedrijventerrein Bloemakkers en met name ten behoeve van de zone langs de N34, zijn aanvullende beeldkwaliteitseisen vastgesteld die als bijlage bij de bestemmingsplan-toelichting zijn toegevoegd.

Het exploitatiegebied omvat de gronden in het bestemmingsplan uitbreiding bedrijventerrein Bloemakkers waarvan een deel reeds is uitgegeven en bebouwd. Dit betreft dus het reeds bestaande bedrijventerrein Bloemakkers.

De exploitatie van het bestemmingsplan Uitbreiding bedrijventerrein Bloemakkers is een samenvoeging van 4 exploitatiecomplexen te weten: 'Uitbreiding Bloemakkers Gieten', 'Bloemakkers Gieten', 'Bloemakkers 2004' en 'Dressuurcentrum Gieten'. De boekwaarden van deze complexen zijn daarmee opgenomen in de exploitatie 'bestemmingsplan uitbreiding bedrijventerrein Bloemakkers'.

Naast de grondexploitatie Nootgedacht te Rolde kent de grondexploitatie uitbreiding Bedrijventerrein Bloemakkers een aanzienlijk volume, namelijk een omzet van ruim € 4 miljoen. Gelet op de omvang en de looptijd is een doorlopende actualisatie van de grondexploitatie van groot belang.

1.2 Exploitatieperiode

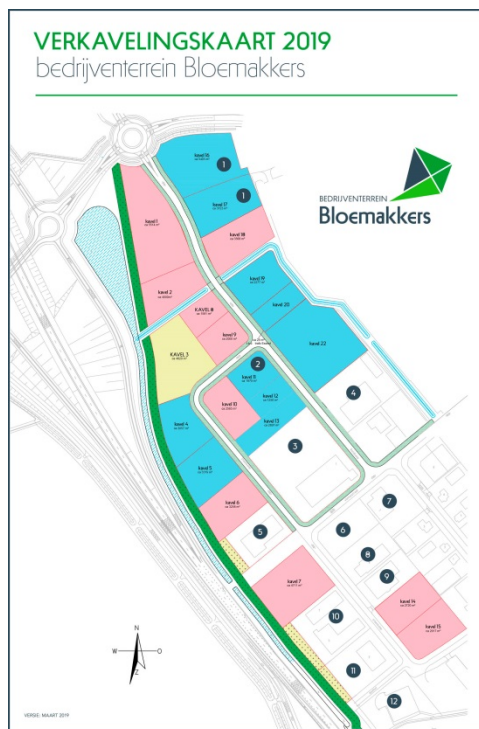
De looptijd van de exploitatie was aanvankelijk van 1 januari 2009 tot en met 31 december 2018. De looptijd is in 2014 met 2 jaar verlengd tot en met 31 december 2020. In de tweede helft van 2014 is door bureau Louter een marktonderzoek uitgevoerd dat aangeeft dat de geprognosticeerde afzetsnelheid lager is wat wederom tot verlenging van de exploitatieperiode heeft geleid tot 31 december 2030.

De kavelverkoop op Bloemakkers is sinds 2018 echter weer in volle gang en de belangstelling voor bedrijfskavels is enorm toegenomen. Door de recente verkopen en reserveringen is de verwachte looptijd van de exploitatie behoorlijk afgenomen. De opbrengsten van de gereserveerde kavels zijn voor 2/3 deel gefaseerd in 2019 en voor 1/3 deel in 2020. De overige kavelverkopen zijn, op basis van het uitgiftetempo dat in een marktonderzoek van bureau Louter is aangegeven over de periode van 2021 tot en met 2024 gefaseerd. Naar verwachting kan de exploitatie dan ook worden afgesloten.

1.3 Bouwprogramma

Op 27 oktober 2009 is een verkaveling vastgesteld. Op basis van deze verkaveling zijn er 22 locaties beschikbaar voor de bouw van een bedrijfspand. Het betreft overigens een flexibele verkaveling, met andere woorden, indien nodig kan maatwerk worden geleverd.

2 Samenvatting van de stand van zaken per 1 april 2019

Reserveringen Voor een aantal kavels is meer belangstelling en wordt de reservering afgewacht

Kavel 2 (deels): 4.000 m2

Kavel 6: 3.258 m2

Kavel 7: 4.711 m2

Kavel 8: 1.561 m2

Kavel 9: 2.000 m2

Kavel 10: 2.374 m2

Kavel 14: 2.720 m2

Kavel 15: 2.917 m2

Nog vrije kavels

Kavel 1

Kavel 3 (thans loopt er een serieuze lead)

Kavel 18

Verkochte kavels in 2018 en 2019 (tot 1-4-2019)

Kavel 4: 3.057 m2 2018

Kavel 5: 3.319 m2 2018

Kavel 12: 1.001 m2 2018

Kavel 19: 2.998 m2 2018

Kavel 20 en 22: 8.639 m2 2018

Kavel 13: 2706 m2 2019

Kavel 13B 432 2019

De verkavelingskaart is een dynamische kaart vanwege het leveren van maatwerk. De meest actuele kaart is te vinden op de website van de gemeente.

Het gehele bedrijventerrein is qua infrastructuur volledig gereed. Ten tijde van de mogelijke komst van de COA is achter de kavels 19, 20 en 21 de boswal verwijderd, is een hek geplaatst tussen gemeentewerken en de beoogde COA locatie en is de waterschapsloot tijdelijk gedempt en vervangen door een duiker. Deze sloot betreft een belangrijke watergang waarvan ten tijde van de demping met het waterschap is afgesproken dat deze weer in de oude staat zou worden hersteld. Nu de COA locatie niet wordt gerealiseerd, is overleg geweest met het waterschap en is overeenstemming bereikt over een grondruil, waardoor de sloot wordt verlegd (en opnieuw gegraven) en de achterzijden van de kavels 19 t/m 21 meer gelijk loopt. Deze grondruil heeft in 2018 plaatsgevonden.

In 2017 en in 2018 zijn actualiserende verkennende bodemonderzoeken uitgevoerd zodat kopers duidelijk geïnformeerd kunnen worden over de bodemkwaliteit van de kavels.

Door middel van een bouwboard bij de entree van het bedrijventerrein, wordt voortdurend publiciteit gegeven aan de beschikbare kavels. Ook zijn vlaggenmasten geplaatst en nieuwe doeken. Daarnaast is op elke kavel een bouwboardje geplaatst en worden nieuwkomers welkom geheten via een PR stukje in De Schakel en op onze website als ook met een boardje 'welkom <naam bedrijf>.

De kavelverkoop op Bloemakkers is in volle gang en de belangstelling voor bedrijfskavels is enorm toegenomen. De kavelverkoop blijft een continu proces. Er worden voortdurend pogingen gedaan om kavels te verkopen en er vinden, indien belangstellenden zich melden, gesprekken plaats met mogelijke gegadigden. Indien ons ter ore komt dat een onderneming verhuis- of ontwikkelplannen heeft, nemen wij pro-actief contact op met deze onderneming.

3 Risico's

3.1 Aankooprisico's

Er zijn geen aankooprisico's aanwezig.

3.2 Afzetrisico's

Gelet op de looptijd van het plan is bij aanvang ten doel gesteld om jaarlijks ruim 10.000 m² grond te verkopen. Geconstateerd moest worden dat deze doelstelling, ondanks inspanningen, in de jaren voor 2018 niet werd gehaald waarmee de uitgiftesnelheid van de bedrijfskavels een risico vormde.

In 2018 is de geplande jaarlijkse uitgifte ruimschoots gehaald. De voorziening kan hierdoor worden verlaagd met € 100.000 naar € 500.000. Ook voor 2019 kan nu reeds worden gemeld dat de planning naar verwachting gehaald wordt. Daarnaast is sprake van nieuwe leads voor Bloemakkers. De komende periode zal blijken of de huidige verzoeken tot reserveringen en opties zullen leiden tot verkopen en of de interesse in Bloemakkers verder toeneemt. Op dit moment achten wij een nieuw marktonderzoek gezien de huidige belangstelling voor Bloemakkers niet nodig

3.3 Bodemverontreinigingrisico

Er is geen bekend risico meer voor een bodemverontreiniging. Voor toekomstige kavelverkoop is in 2017 en 2018 een actualisatie van bodemonderzoeken uitgevoerd.

3.4 Planschaderisico

Er is een risico voor planschade. Hiervoor is in de exploitatie een bedrag opgenomen.

3.5 Renterisico

Door de nieuwe BBV regels m.b.t. het grondbedrijf is een wijziging doorgevoerd in de verslaggevingsregels m.b.t. de rentetoerekening. Dit betekent dat de gehanteerde rentevoet dient aan te sluiten op de werkelijk betaalde rente. Voor 2018 (en ook voor 2019) is dat percentage 1%. Een lage rente leidt tot een lager renterisico binnen de grondexploitatie. Ook de snel dalende boekwaarde zorgt voor een lager renterisico.

4 Strategie en prognose

De uitgifte van het plan is in 2010 gestart. De afzet van de bouw kavels blijft het belangrijkste risico. Gelukkig kan worden gemeld dat de belangstelling voor onze bedrijfskavels recent enorm is toegenomen.

De raad heeft d.d. 25 juni 2014, bij amendement bij het voorstel tot vaststelling van de jaarstukken 2013, ons college de ruimte gegeven de verkoopprijs van de bedrijfsgrond op Bloemakkers zodanig te stellen dat deze, eventueel niet geheel kostendekkend, leiden tot een grotere kans op verkoop.

Het college van burgemeester en wethouders heeft d.d. 9 mei 2017 besloten om de kavelprijs voor de jaren 2017 en 2018 tijdelijk vast te stellen op € 60 /m² voor een randkavel en € 55 /m² voor een binnenkavel (excl. btw en k.k.). Voor de jaren 2017 en 2018 is eveneens een energiepremie van € 5.000 beschikbaar gesteld voor de bouw van een energiezuinig bedrijfspand gekoppeld aan de verkoop van een kavel op Bloemakkers. Verder zal de gemeente blijven inzetten op realisatie van glasvezel en het leveren van maatwerk voor wat betreft de kavelindeling (het maximaal afstemmen op de wens van de koper).

De tijdelijke prijsverlaging is voor reserveringen vanaf 1-1-2019 beëindigd. Hiermee is de grondprijs weer terug naar € 70/m² voor randkavels langs de N34 en € 65/m² voor de overige kavels.

De jaarlijkse (cijfermatige) actualisering van de grondexploitatie wordt bij deze jaarrekening gepresenteerd.

2.2 Samenwerking De Trans

De Trans heeft in 2016 aangegeven zich te kunnen vinden in de herijking van de plannen, en daarmee ook in de visie op de (beperkte) spreiding van zorgwonen over het plan. De daarvoor noodzakelijke grondruiling (met gesloten beurs) is afgerond en in 2018 bij de notaris gepasseerd.

De door de gemeente te verzorgen sloop van de woningen van De Trans is, op de woningen met de naam “De Havens” na, afgerond. Voor deze cliënten bouwt De Trans nieuw op de parklocatie in Nooitgedacht. De planvorming door GGZ Drenthe voor deze ontwikkeling is afgerond, de aanbesteding heeft plaatsgevonden en de werkzaamheden zijn gestart (te beginnen met de sloop van het oude dagbestedingsgebouw). Helaas is er wel sprake van vertraging. De geplande sloop van de havens is daardoor uitgesteld van begin naar het najaar 2019. Nadat de nieuwbouw gereed is zullen de huidige bewoners van De Havens verhuizen. Conform de contractuele verplichting vindt periodiek formeel overleg plaats met de directie van De Trans.

Samenwerking Corporaties

In overleg is afgesproken dat aan de Volmacht de kavels voor de bouw van 12 sociale huurwoningen in Nooitgedacht wordt aangeboden. De aanbidding is inmiddels door de gemeente gedaan. De kavels liggen op de locatie van de nog te slopen Havens. De sloop is gepland in het najaar van 2019.

3 Overzicht stand van zaken

Op de hierboven bij 2.1 toegevoegde kaart is aangegeven welke kavels inmiddels zijn verkocht (licht-paars) en welke in reservering (licht-groen) zijn gegeven.

In 2018 zijn 6 vrije kavels verkocht op de brinken. Per 1 januari 2019 zijn er 13 kavels in reservering.

De grote stijging van de bouwprijzen heeft een negatief effect op de verkoop van vrije kavels. Het aantal particuliere bouwers blijft daardoor achter bij de verwachtingen. Om de voortgang toch op niveau te houden wordt daarom nagedacht over meer projectmatige ontwikkelingen.

De lichtblauwe kavels worden projectmatig ontwikkeld.

Aannemer Hesco Bouw heeft zes energiezuinige rijwoningen gebouwd aan de Germondylaan in Nooitgedacht. De woningen hebben geen gasaansluiting en zijn door de hoeveelheid zonnepanelen zelfvoorzienend in het elektra verbruik, waardoor er geen energielasten zijn. De gemeente heeft in verband met deze duurzaamheidsinvesteringen een korting op de kavelprijs gegeven. De woningen zijn gebouwd in 2018 en worden inmiddels bewoond.

Aan de Sylvesterlaan bouwt Puur Bouwbegeleiding 6 duurzame 2^e1 kap woningen. Ook deze duurzame woningbouw is gestimuleerd door een korting op de kavelprijs. Daarnaast is aan 2 andere ontwikkelaars in 2018 nog een kavelkorting aangeboden voor duurzame woningbouw “op de brinken” in Nooitgedacht. Daarna stopt de kortingsregeling.

4 Risico's

4.1 Aankooprisico

Aankooprisico's voor grondaankopen ten behoeve van het bestemmingsplan gebied zijn niet meer aanwezig. In 2014 is, na overleg met de provincie, besloten boscompensatie toe te passen voor de ontwikkeling Nooitgedacht. De totale compensatie bedraagt 103.932 m². Binnen het plan kan een oppervlakte van 17.580 m² gerealiseerd worden. Verder is een terrein van ca. 10.000 m² rondom het “ambachtsterrein” tussen de N33 en de Borgerderstraat beschikbaar en is eerder ruim 40.000 m² aan gronden verworven. Voor de resterende aankoop en alle benodigde inrichting is in de exploitatie een bedrag van € 352.000 opgenomen. Hierop is tot nu toe geen beroep gedaan.

4.2 Afzetrisico

In opdracht van de gemeente, mede naar aanleiding van een vraag van de externe accountant, heeft Companen in 2014 een aanvullend marktonderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn verwerkt in de grondexploitatie. Er wordt nu uitgegaan van de verkoop van gemiddeld 27 kavels per jaar gedurende de looptijd. In 2017 zijn 17 kavels verkocht. In 2019 voert Companen, mede naar aanleiding van een vraag van de externe accountant, een nieuw marktonderzoek uit voor Nooitgedacht.

Het besluit van B&W om vooruitlopend op de landelijke wetgeving de projectmatige woningen verplicht “nul op de meter” te bouwen had een kostprijsverhogend effect voor potentiële kopers. Om dit risico te beperken heeft B&W besloten in 2017 en 2018 voor grondaanbiedingen een bijdrage van € 5.000 per woning aan de ontwikkelaar (bij realisatie) beschikbaar te stellen. De bijdrage wordt vanaf 2019 niet meer aangeboden. Inmiddels schrijven de landelijke normen ook gasloos bouwen voor.

4.3 Bodemverontreiniging risico

In het te exploiteren gebied is geen verontreinigingsrisico aanwezig.

4.4 Planschaderisico

Binnen deze exploitatie niet aan de orde.

4.5 Renterisico

De rentecomponent blijft een risico. Door de nieuwe BBV regels m.b.t. het grondbedrijf is in 2017 een wijziging doorgevoerd in de verslaggevingsregels m.b.t. de rentetoerekening. Dit betekent dat de gehanteerde rentevoet dient aan te sluiten op de werkelijk betaalde rente. Voor 2018 (en ook voor 2019) is dat percentage 1%. Een lage rente leidt tot een lager renterisico binnen de grondexploitatie omdat een langere looptijd minder financiële gevolgen heeft.

4.6 Uitvoeringsrisico

Door de toenemende vraag in de bouw zijn de prijzen gestegen. Waarschijnlijk zet deze prijsstijging in 2019 door. In de exploitatie is de verwachte prijsstijging daarom in 2017 bijgesteld van 2% naar 3%. Met de in 2018 uitgevoerde bouw- en woonrijp werkzaamheden is het risico voor kostenoverschrijding, c.q. prijsstijgingen afgenomen.

5. Strategie en prognose

5.1 Ontwikkelingen binnen het plan

Er is een besluit genomen om het plan Nooitgedacht te laten groeien naar een “energie neutrale wijk” met als doelstelling om alle nieuwe woningen een EPC van nul of minder te laten hebben en in het nog te ontwikkelen deel (de Es) geen gasnetwerk aan te leggen.

De hieraan gekoppelde campagne “Nooitgedacht energie neutraal” waarbij particuliere kopers van een kavel en projectontwikkelaarskopers een bijdrage konden krijgen bij duurzame bouw, heeft een extra impuls gegeven aan de ontwikkeling van het plan. Tot op heden is 16x een bijdrage uitgekeerd. Per 1 januari 2019 stopt deze regeling voor nieuwe kopers. Wel zal in verband met reserveringen en grondaanbiedingen de bijdrage in 2019 nog diverse malen worden uitgekeerd. Hiervoor is voldoende gereserveerd binnen de exploitatie en het duurzaamheidsfonds.

Op diverse locaties zijn projectontwikkelaars bezig met de verkoop en bouw van duurzame woningen. De volgende projecten zijn per 1 januari 2019 in ontwikkeling:

- In het gebied tussen de Stroetenweg/Koningspark en Broeder Sylvesterlaan wordt door Tonnis Bouwman Architect in samenwerking met Hesco Bouw gefaseerd twaalf 2/1kap geschakelde woningen en vijf vrijstaande woningen ontwikkeld;
- Aan de Broeder Sylvesterlaan wordt door Puur Architecten in samenwerking met Hesco Bouw twaalf levensloopbestendige-/starterswoningen ontwikkeld en gefaseerd in de markt gezet. Inmiddels zijn er 6 in aanbouw waarvan reeds 5 verkocht. De overige 6 kunnen pas worden gebouwd na sloop van de Havens;
- Aan de Stroetenweg/Broeder Quirinuslaan wordt door Sax Archiecten in samenwerking met Aedificat 26 rijwoningen ontwikkeld in het sociale koop segment en deels wellicht in de vrije sector huur. Deze zijn inmiddels in de verkoop;
- Koenen Bouw heeft een grondaanbieding voor 6 rijwoningen gekregen op de Brinken;
- Er wordt gewerkt aan een grondaanbieding voor 5 vrijstaande woningen in deelgebied het Bos.

5.2 Financiële stand van zaken en prognose

De in 2018 geprognoseerde inkomsten zijn slechts deels gerealiseerd. Er zijn 17 (begroot 27) met name wat kleinere kavels verkocht. De gemiddelde opbrengst per kavel en de totale opbrengst was daardoor lager dan begroot. De uitgaven waren ook lager dan begroot omdat het bouw- en woonrijp maken deels uitgesteld is. De boekwaarde van Nooitgedacht is hierdoor in 2018 afgenomen en het risico verlaagd. De berekening van de totale de nog te maken kosten bouw- en woonrijp maken, is herzien en naar aanleiding daarvan verlaagd. Dit heeft een positief effect op het verwachte eindresultaat. Evenals in voorgaande jaren wordt bij de jaarrekening door een extern bureau een actualisatie van de grondexploitatie opgesteld.

5.3 Overzicht nog uit te voeren werkzaamheden

In 2019 zullen vooral de Brinken verder worden ontwikkeld. Na de sloop van de havens zal op die locatie zo spoedig mogelijk de resterende infrastructuur worden aangelegd. De deelgebieden 3.8 en 3.9 zullen in 2019 verder bouwrijp worden gemaakt. Aansluitend zal in de jaren daarna verder worden gegaan met de ontwikkeling van de Es.

Voortgangsrapportage exploitatie wijzigingsplan Gieterveen Dorp – locatie Oostermoer

1 Grondexploitatie

1.1 Omschrijving exploitatie

Op 13 april 2011 is door de gemeenteraad van Aa en Hunze de grondexploitatie van het wijzigingsplan Gieterveen Dorp – locatie Oostermoer, vastgesteld. Met dit besluit is een krediet beschikbaar gesteld voor de realisatie van het wijzigingsplan.

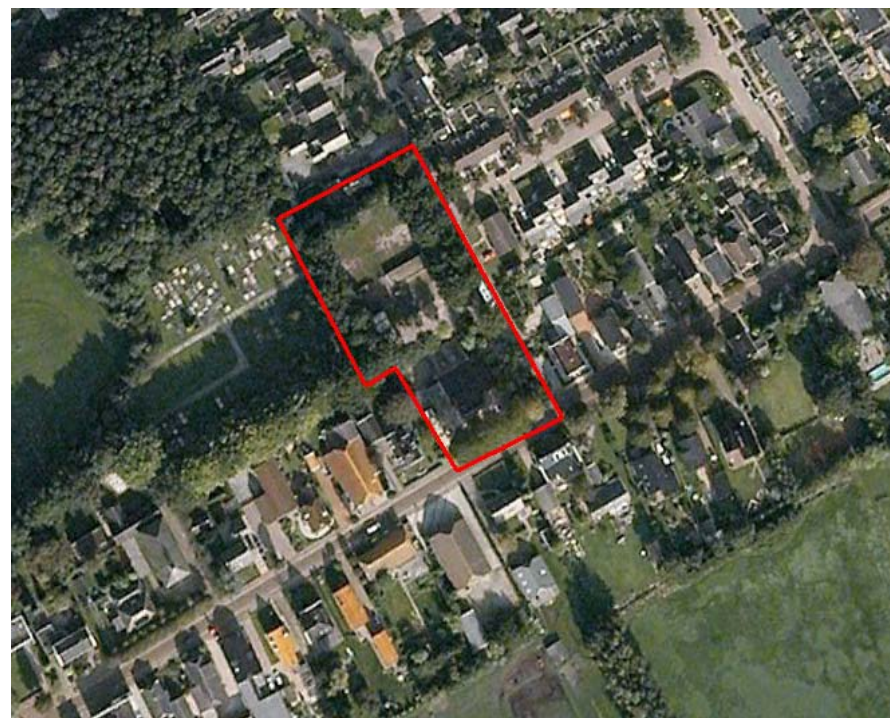
Het college van burgemeester en wethouders van Aa en Hunze heeft op 31 januari 2012 het wijzigingsplan “Gieterveen dorp – locatie Oostermoer” vastgesteld. Het wijzigingsplan betreft een planologische regeling ten behoeve van woningbouw op de locatie van de voormalige 'Samenwerkingsschool Oostermoer' op de hoek van de Meertensweg en de Broek in Gieterveen. De locatie ligt midden in het dorp. In de omgeving van de inbreidingslocatie liggen voornamelijk woningen. Aan de westzijde bevindt zich een begraafplaats.

1.2 Exploitatieperiode

Van het plangebied Gieterveen dorp – locatie Oostermoer is een exploitatieopzet gemaakt, die door de raad is vastgesteld op 13 april 2011. De looptijd van de grondexploitatie is in eerste instantie op 5 jaar gezet, ingaande 1-1-2010. De exploitatieperiode is later verlengd naar 2021.

1.3 Woningbouwprogramma

Als programma worden er in totaal 6 woningen gebouwd, waarvan 4 halfvrijstaande woningen koop en 2 vrije sector koopwoningen. De woningen kunnen worden gerealiseerd in particulier opdrachtgeverschap of in projectmatige vorm.

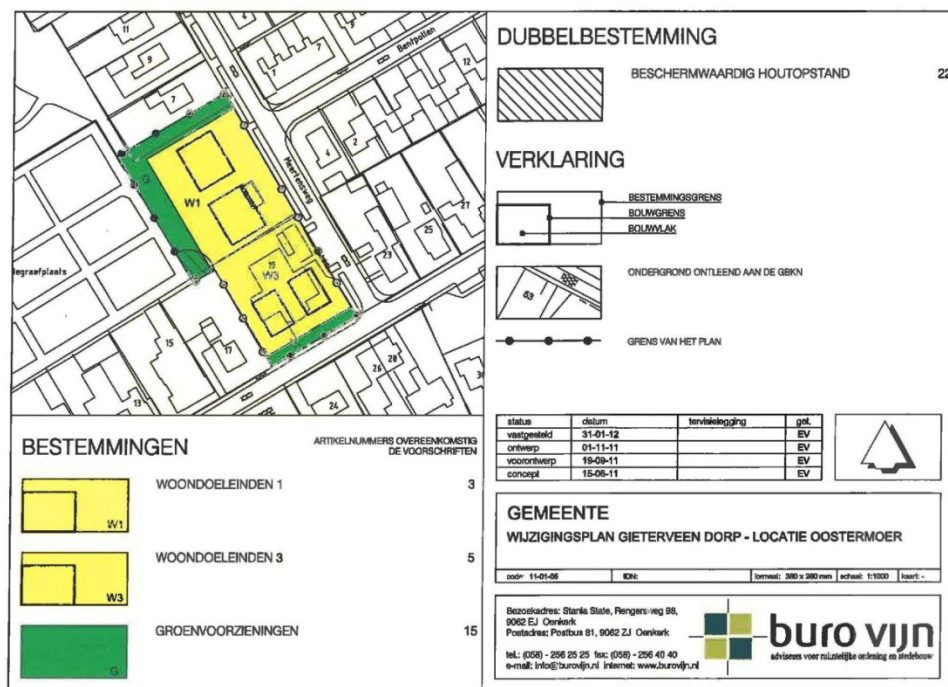

Globale begrenzing inbreidingslocatie

2 Samenvatting van de stand van zaken per 1 april 2019

Wijzigingsplan

Het wijzigingsplan “Gieterveen dorp – locatie Oostermoer” is op 31 januari 2012 vastgesteld. Het wijzigingsplan is onherroepelijk vanaf 29 maart 2012.

geldende verkaveling

Bouw en woonrijp maken

De bouwlocatie is inmiddels (tijdelijk) ingericht als grasveld en wordt door de gemeente structureel als zodanig onderhouden. Het plangebied wordt verder pas bouwrijp gemaakt op het moment dat er kavels zijn verkocht. Het plangebied wordt, in de lijn van het bouwrijp maken, pas woonrijp gemaakt wanneer alle woningen zijn gerealiseerd. In 2018 zijn hiervoor geen kosten gemaakt. Uitgaande van het huidige plan dient nu nog voor een totaal bedrag van € 70.000 aan kosten te worden gemaakt (prijsspeil 1-1-2019).

Verkoop kavels

Aanvankelijk deed de gemeente de kavelverkoop zelf. In 2012 is de verkoop van de kavels in handen gegeven aan een plaatselijk bekende makelaardij en hebben de kavels op Funda gestaan, omdat we van mening waren dat de verkoop van de kavels een groter exposure nodig had. Ondanks deze wijziging in verkoopstrategie was er geen belangstelling en werd er geen enkele kavel verkocht. Voor de zomer 2013 is in het kader van de Startersavonden een startersavond georganiseerd in Gieterveen. Uit deze bijeenkomst leek behoefte te zijn naar Starterswoningen in Gieterveen. Ondertussen nam de gemeente de verkoop van de kavels zelf weer ter hand en bood de kavels aan projectwikkelaars aan voor de realisatie van levensloopbestendige woningen. Helaas heeft ook dit nog geen resultaat gehad. Zie verder paragraaf 4.1 van deze Voortgangsrapportage.

3 Risico's

3.1 Aankooprisico

De gemeente is eigenaar van de uitgeefbare gronden en het openbaar gebied. Alle noodzakelijke verwervingen zijn afgerond en verwerkt in de exploitatie. Er zijn dan ook geen aankooprisico's meer.

3.2 Afzetrisico

Uit het Woonwensenonderzoek Gieterveen, blijkt dat er, naast vraag in de sector dure koop, behoefte is aan koopwoningen in de prijsklasse middelduur. Door middel van een reductie op de kavelprijs op de kavels voor halfvrijstaande woningen, is het mogelijk gemaakt de halfvrijstaande woningen in de prijsklasse 'middelduur' te bouwen. Gelet op de huishoudengroei tot 2025 was het de verwachting dat de kavels binnen de exploitatieperiode zouden kunnen worden afgezet. Er is dan ook (binnen de looptijd van de grondexploitatie) uitgegaan van een uitgiftesnelheid van 1 vrijstaande of 2 halfvrijstaande woningen per jaar, met een eerst geraamde verkoop in 2011. Nu vanaf 2011 geen enkele kavel is verkocht, daarbij opgeteld de krimp, moet worden geconcludeerd dat ondanks de herstellende economie, het afzetrisico aanzienlijk is gestegen. Zie verder paragraaf 4.1.

3.3 Bodemverontreinigingrisico

Er is in 2011 een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd t.b.v. de uitgifte van bouwkavels. Op basis van dit verkennend bodemonderzoek is geconcludeerd dat ter plaatse van het plangebied alleen lichte verontreinigingen voorkomen. Deze verontreinigingen vormen echter geen milieu hygiënische belemmering voor de beoogde woningbouw.

3.4 Planschaderisico

Verwacht wordt dat binnen de exploitatie geen sprake zal zijn van verzoeken om tegemoetkoming van planschade. Er is dan ook in de grondexploitatie geen rekening gehouden met planschade.

3.5 Renterisico

Binnen de grondexploitatie was geraamd, dat er vanaf 2011 tot en met 2018 kavelopbrengsten zouden worden geboekt. Mede doordat er nog geen kavels zijn verkocht, is de boekwaarde per 31-12-2018 € 215.511. Dit is inclusief een getroffen voorziening van € 193.801 (€ 10.000 toegevoegd in 2018). Deze boekwaarde veroorzaakt een renterisico. De gehanteerde rentevoet dient aan te sluiten op de werkelijk betaalde rente. Voor 2018 is dat percentage en daarmee het renterisico laag (1%). Daarnaast maakt de gemeente een pas op de plaats voor wat betreft het maken van kosten voor bouw- en woonrijp.

4 Strategie en prognose

4.1 Strategie en prognose voor de toekomstige ontwikkelingen binnen het plan

Gevolgde strategie

Zoals gemeld, is er nog geen kavel verkocht. In 2012 heeft een wijziging in de verkoopstrategie plaatsgevonden door het in de verkoop geven van de bouwkvavels aan een makelaar waarmee naar een grotere exposure werd gestreefd. Ondanks de grotere exposure heeft dit niet geleid tot enige (extra) belangstelling.

Met het oog op de situatie op de vastgoedmarkt, het feit dat Gieterveen in een krimpgebied ligt, was het in 2012/2013 onrealistisch te verwachten dat de kvavels binnen de exploitatieperiode zouden worden verkocht.

In 2013 heeft ons college zich dan ook beraden over de te voeren strategie, waarbij kvavelprijsstelling, actueel zijn van het uitgevoerde woonwensenonderzoek Gieterveen te bespreken onderwerpen zijn geweest. Hierbij is gebruik gemaakt van de input, die is gegeven in een door de gemeente georganiseerde avond in Gieterveen voor starters op de woningmarkt. Op basis hiervan is een concept herverkaveling opgesteld, is kritisch gekeken naar de grondprijs en is e.e.a. financieel doorerekend.

De resultaten hiervan zijn door ons college d.d. 8-10-2013 behandeld. Het college heeft zich bereid verklaard om, mits er voldoende concrete belangstelling was, mee te werken aan het mogelijk maken van het realiseren van starterswoningen en hiertoe de locatie te herverkavelen, alsmede een lagere grondprijs toe te passen. Tijdens de vervolg Startersavond d.d. 31 oktober 2013 bleek, in tegenstelling tot de eerdere 9 belangstellenden, de belangstelling voor starterswoningen nihil. Dit beeld werd vervolgens bevestigd op een extra inloopavond in 'Ous Hoes' te Gieterveen d.d. 9 december 2013, eveneens georganiseerd voor starters.

Het college van burgemeester en wethouders heeft op 4 maart 2014 besloten om voor de uitgifte van de bouwkvavels op de voormalige schoollocatie gericht ontwikkelaars-bouwers te benaderen en de locatie ter ontwikkeling aan te bieden aan ontwikkelaars/bouwers. Hierop is door 14 belangstellende ontwikkelaars/bouwers gereageerd. Na een selectieprocedure is de keuze gevallen op B.Timmer Projectontwikkeling. Met deze partij is afgesproken, dat zou worden gestart met het in de verkoop zetten van levensloopbestendige halfvrijstaande woningen met stichtingskosten die vallen binnen de Startersregeling (€ 175.000 v.o.n.). Ter bevordering van de verkoop zou exposure worden gezocht door middel van het makelen en schakelen via een makelaar en Funda, het plaatsen van een bouwboard op de locatie en advertenties. Eveneens zou dorpsbelangen worden betrokken, bijv. via plaatselijke informatieavonden.

Het college heeft voorts besloten om, onder voorwaarde van voldoende belangstelling, in te stemmen met de ontwikkelmogelijkheden starterswoningen te realiseren en de daarbij behorende financiële consequenties. Zo zijn de kvavels verkleind en is de grondprijs verlaagd.

Ondanks duidelijke afspraken en herhaaldelijke gesprekken met de ontwikkelende partij heeft het college in april 2015 moeten constateren dat er onvoldoende acties werden uitgezet. Het college belandde hiermee op een punt dat er onvoldoende vertrouwen was in een goede samenwerking en spoedige ontwikkeling van het ingediende bouwplan op de vm. schoollocatie te Gieterveen. Daarom heeft het college besloten de beoogde samenwerking te beëindigen. Vervolgens is de gemeente in gesprek gegaan met de tweede (en laatste) belangstellende ontwikkelaar die volledig aan de selectiecriteria voldeed. Deze heeft in de zomer 2015 helaas te

concept herverkaveling

kennen gegeven geen belangstelling meer te hebben voor bouwen in Gieterveen. Een volgende en laatste benaderde belangstellende ondernemer is gedurende de kennismakingsgesprekken in faillissement geraakt waardoor ook hier geen zicht kwam op ontwikkeling.

Het college heeft zich in december 2016 gebogen over de te volgen strategie voor Gieterveen met inachtneming van de huidige (markt)omstandigheden en vraag naar woningen. Hierbij is o.a. gekeken naar de oorspronkelijke en voorgestelde gewijzigde verkaveling, de grondprijs en verlenging van de looptijd. Ook is het projectmatig wegzetten heroverwogen. Besloten is om in te steken op maatwerk voor wat betreft de verkaveling. Daarnaast is de grondprijs verlaagd, zowel voor vrijstaande als voor de halfvrijstaande bouw. Tenslotte is besloten om in de eerste helft van 2017 de kavelverkoop zelf weer ter hand te nemen en de benodigde exposure toe te passen. De besluitvorming van het college is in februari 2017 toegelicht aan Dorpsbelangen Gieterveen.

Ondertussen is er een bouwboard geplaatst en zijn de kavels via De Schakel te koop aangeboden. Ook staan de kavels voortdurend op onze website. Er zijn 2 reacties van starters uit Gieterveen ontvangen, waarvan er één een halfvrijstaande woning wilde bouwen en de ander een vrijstaande woning. Beiden zijn na verloop van tijd helaas afgehaakt.

Voor de zomervakantie 2017 is gesproken met een projectontwikkelaar. Deze heeft in het najaar 2017 laten weten concrete belangstelling te hebben om te bouwen in Gieterveen. Na een marktverkenning via een plaatselijk bekende makelaar; bebouwingsdichtheid, welk prijssegment is haalbaar, welke doelgroep zou geïnteresseerd zijn, heeft deze projectontwikkelaar laten weten toekomst te zien in de vm. schoollocatie voor halfvrijstaande woningen en vrijstaande woningen en is een concept inrichtingsplan met bouwvoorstel ingediend. De woningen en situering voldeden echter niet aan de bestemmingsplanvoorschriften/planeisen. Dit is aan de ontwikkelende partij gemeld en wij verwachten een nieuw plan. Dit nieuwe plan laat echter op zich wachten vanwege de grote vraag naar nieuwbouwwoningen elders waardoor Gieterveen weinig prioriteit lijkt te hebben.

In 2018 heeft zich een projectontwikkelaar gemeld voor de kavels aan de Meertensweg. Ook hebben zich inwoners van Gieterveen gemeld die een vrijstaande woning wilden realiseren op de kavels aan de Meertensweg (kavels bedoeld voor halfvrijstaande woningen). Het college heeft op 12 februari jl. besloten om de halfvrijstaande woningen aan de Meertensweg voorsnood door middel van projectontwikkeling te laten realiseren en is hiervoor in gesprek met een projectontwikkelaar. Daarnaast is ondertussen voor kavel 1 aan De Broek, bestemd voor de realisatie van een vrijstaande woningen, door een inwoner van Gieterveen een kavelreservering gevraagd.

Toekomstige strategie

De kavels aan de Meertensweg zullen via projectontwikkeling worden gerealiseerd en de kavels aan De Broek kunnen zowel via projectontwikkeling als in particulier opdrachtgeverschap worden gerealiseerd.

4.2 Stand van zaken lopende grondexploitatie

Er zijn thans nog geen kavels verkocht. In de grondexploitatie zijn de verwachte verkopen nu op een later moment gepland. De exploitatieperiode is reeds verlengd tot en met 2021. Vanwege de uitblijvende verkopen alsmede de hoge boekwaarde is tot en met 2015 voor het voorziene negatieve resultaat ad. € 183.801 een voorziening getroffen t.l.v. de Algemene reserve van het Grondbedrijf. Vanwege opnieuw een dreigend negatief eindresultaat is de voorziening in 2018 met € 10.000 verhoogd naar 193.801.

4.3 Overzicht nog uit te voeren werkzaamheden c.q. uit te geven kavels

Zoals gemeld onder 2 is het plangebied deels bouwrijp. Het plan zal na verkoop van een kavel verder bouwrijp worden gemaakt. Aangezien er op dit moment nog geen zicht is op de verkoop van een kavel, is bouwrijp maken nog niet aan de orde. Het tijdstip van de uitvoering van het woonrijpmaken is met name afhankelijk van de verkoopsnelheid.

Voortgangsrapportage exploitatie wijzigingsplan Eext Noordoost 2013

1 Grondexploitatie

1.1 Omschrijving exploitatie

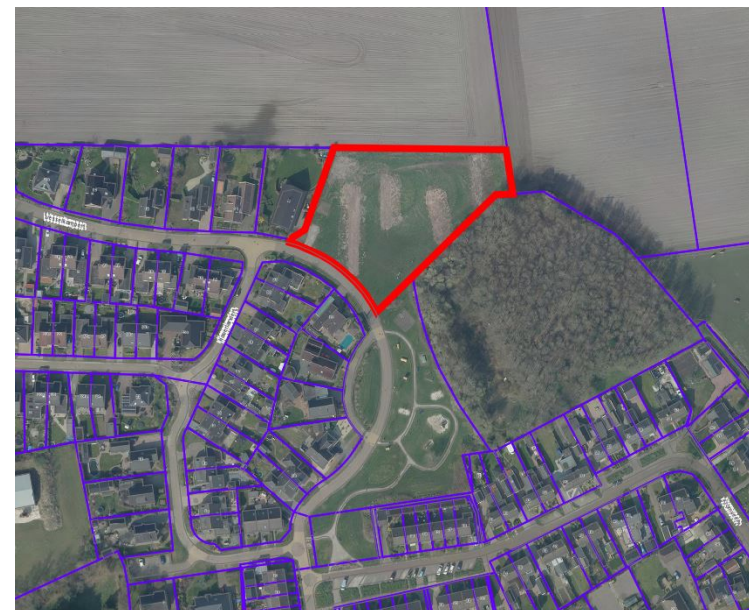
Op 11 december 2013 is door de gemeenteraad van Aa en Hunze de grondexploitatie van het wijzigingsplan Eext Noordoost 2013, vastgesteld. Met dit besluit is een krediet beschikbaar gesteld voor de realisatie van het wijzigingsplan. Het college van burgemeester en wethouders van Aa en Hunze heeft vervolgens op 27 januari 2015 het wijzigingsplan "Eext Noordoost 2013" vastgesteld. Het wijzigingsplan betreft een uitwerking van het bestemmingsplan "Eext", waarin onderhavig plangebied is bestemd met de bestemming 'Wonen – Uit te werken' en betreft een planologische regeling ten behoeve van de realisatie van 8 half-vrijstaande woningen (starterswoningen) en 1 vrijstaande woning. De woningen zullen worden ontsloten door een nieuw aan te leggen, doodlopende weg die aansluit op de Vesselkampen. Deze weg heeft de straatnaam 'Veldstukken' gekregen. Het parkeren is voorzien op eigen erf. Een klein deel van het plangebied, grenzend aan het agrarisch gebied en het bestaande bosgebied, wordt als groene ruimte in gebruik genomen. Door middel van een wandelpad wordt aansluiting gezocht met het aangrenzende bosje.

1.2 Exploitatieperiode

Van het plangebied Eext Noordoost 2013 is een exploitatieopzet gemaakt, die door de raad is vastgesteld op 11 december 2013. Als gevolg van een gewijzigde verkaveling zijn twee kavels ten behoeve van de realisatie van een halfvrijstaande starterswoning toegevoegd en bedraagt het aantal kavels voor een starterswoning nu acht in plaats van de oorspronkelijke zes kavels. Het aantal kavels voor de realisatie van een vrijstaande kavel wordt gewijzigd in één in plaats van twee. Deze wijziging had gevolgen voor de grondexploitatie. De gewijzigde grondexploitatie is door de raad vastgesteld op 22 januari 2015. De looptijd van de grondexploitatie is op 6 jaar gezet, ingaande 1-1-2013.

1.3 Woningbouwprogramma

Als programma worden er in totaal 9 woningen gebouwd, waarvan 8 halfvrijstaande koopwoningen voor starters en 1 vrije sector koopwoning. Alle woningen kunnen worden gerealiseerd in particulier opdrachtgeverschap. De halfvrijstaande woningen kunnen, naar wens van de kavelkopers, worden gerealiseerd in Collectief Particulier Opdrachtgeverschap.

2 Samenvatting van de stand van zaken per 1 april 2019

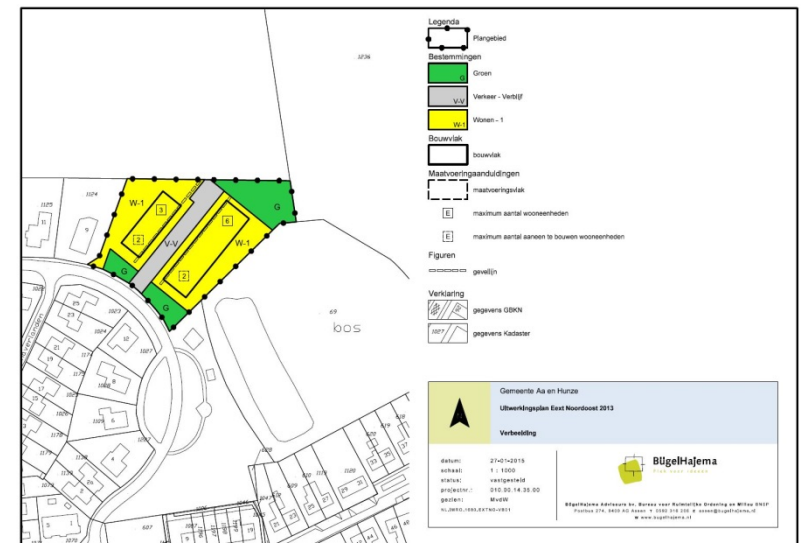
Wijzigingsplan

Het wijzigingsplan “Eext Noordoost 2013” is op 27 januari 2015 vastgesteld. Het wijzigingsplan is onherroepelijk vanaf 26 maart 2015.

Globale begrenzing inbreidingslocatie

verkavelingstekening

(verbeeldingskaart best. plan)

Plankosten, bouw- en woonrijp maken

De bouwlocatie is nu nog een gras- en trapveldje en wordt door de gemeente structureel als zodanig onderhouden. Het plangebied is in het voorjaar 2015 bouwrijp gemaakt, waardoor feitelijk alle woningen gerealiseerd kunnen worden.

Er is gedeeltelijk een oude overstortleiding met een diameter van 400 mm verwijderd. In het oorspronkelijke verkavelingsplan zou deze leiding liggen blijven. Maar door een wijziging hierin was dit niet meer mogelijk. Deze leiding is aangesloten op het nieuwe riool met een diameter van 250 mm wat niet toereikend blijkt voor de waterafvoer van het hele gebied. Tijdens hevige regenbuien ontstond er regelmatig wateroverlast in de Haverlanden in Eext. Deze overlast kon worden verminderd door, ter plaatse van het nieuwbouwplan, het riool te vervangen door een buis met een grotere diameter. De kosten om deze aanpassing uit te laten voeren bedroegen € 21.000 en zijn grotendeels ten laste van de post onvoorzien gebracht. Uitgaande van het huidige plan dient nu nog voor een totaal bedrag van € 30.000 aan kosten te worden gemaakt.

Verkoop kavels

Er zijn 8 kavels te koop aangeboden ten behoeve van de realisatie van een halfvrijstaande starters (koop)woning. Aanvankelijk waren voor al deze 8 kavels gegadigden en waren alle 8 kavels in reservering genomen. Vervolgens werd door de gegadigden intensief gewerkt aan een gezamenlijk bouwplan (CPO). Er vielen gedurende dit traject 3 gegadigden af. Voor de resterende kavels is door de gemeente getracht een koper (medebouwer) te vinden. Ondertussen bleek dat voor deze startersgroep de financiële lasten te hoog werden, ondanks een startersprijs voor de kavel. De oorzaak hiervan was vooral gelegen in de hoge totaalontwikkelkosten op basis van het ontwerp van de woning (met garage). Uiteindelijk is er geen enkele gegadigde overgebleven; een zeer teleurstellend resultaat. In oktober 2016 heeft de gemeente opnieuw een aantal keren geadverteerd en zijn de kavels weer op de gemeentelijke website geplaatst. Er is hierbij aangegeven dat de woningen niet in CPO gerealiseerd hoeven te worden. Dat betekent dat men alleen met de medebouwer een plan hoeft te ontwikkelen. Op dit moment zijn er 2 gegadigden waaraan de kavels na een reserveringsperiode in optie zijn gegeven. Deze kavels zijn in 2018 overgedragen. De 6 nog beschikbare halfvrijstaande kavels zijn in 2018 in reservering gegeven, waarvan inmiddels 2 kavels in optie zijn genomen.

Gelijktijdig wordt de kavel die nog beschikbaar is voor een vrijstaande vrije sector woning aangeboden op de vrije markt. De kavel is groot ca. 661 m² en de verkoopprijs is € 125 per m². De woning kan worden gerealiseerd in particulier opdrachtgeverschap. De kavel is uitgegeven door middel van loting. Deze bouwgrond is inmiddels verkocht en eind 2018 overgedragen.

3 Risico's

3.1 Aankooprisico

De gemeente is eigenaar van de uitgeefbare gronden en het openbaar gebied. Alle noodzakelijke verwervingen zijn afgerond en verwerkt in de exploitatie. Er zijn dan ook geen aankooprisico's meer.

3.2 Afzetrisico

Door middel van een reductie op de kavelprijs van de halfvrijstaande kavels kunnen in Eext 8 starters (koop)woningen worden gerealiseerd. Op dit moment zijn er 2 kavels verkocht en overgedragen. De overige 6 kavels blijven beschikbaar voor starters en zijn momenteel in reservering, waarvan 2 in optie gegeven. De laatste 2 zullen naar alle waarschijnlijkheid in 2019 worden overgedragen. Ook de vrijstaande kavel is inmiddels verkocht en overgedragen. Hierdoor is het afzetrisico thans laag te noemen.

3.3 Bodemverontreinigingrisico

Er is in 2014 een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd t.b.v. de uitgifte van bouw kavels. Op basis van dit verkennend bodemonderzoek is geconcludeerd dat ter plaatse van het plangebied geen verontreinigingen voorkomen en er geen belemmering is voor de beoogde woningbouw. Er is dan ook geen sprake van een bodemverontreinigingrisico.

3.4 Planschaderisico

Verwacht is dat binnen de exploitatie geen sprake zal zijn van verzoeken om tegemoetkoming van planschade. Er is dan ook in de grondexploitatie geen rekening gehouden met planschade.

3.5 Renterisico

Binnen de grondexploitatie was geraamd dat er in 2015 t/m 2018 kavelopbrengsten zouden worden geboekt. Na afronding bouwrijp zijn de kavels in reservering gegeven. De verwachting was dat een aantal kavels bestemd voor de realisatie van een halfvrijstaande woning in 2016 zouden worden verkocht. Dit is helaas niet het geval. In 2018 zijn wel twee starterskavels verkocht en de kavel voor de vrijstaande woning. Voor 2019 wordt verwacht dat in ieder geval de twee starterskavels die nu in optie zijn, worden verkocht en overgedragen. De gehanteerde rentevoet dient aan te sluiten op de werkelijk betaalde rente. Voor 2018 is dat percentage laag (1%). Hierdoor en door een relatief lage boekwaarde is het renterisico gering.

4 Strategie en prognose

4.1 Strategie en prognose voor de toekomstige ontwikkelingen binnen het plan

De verkoopstrategie wordt vooralsnog niet gewijzigd. Van de 6 kavels zijn 2 in optie en 4 in reservering gegeven. Deze 4 belangstellenden hebben wel aangegeven dat het moeilijk wordt om een betaalbaar plan te ontwikkelen. Daarom wordt nu gekeken naar de mogelijkheden tot het in erfpacht geven van de kavels. Dit onderzoek is echter nu nog puur informatief en het is ook niet bekend of er een vervolg aan wordt gegeven.

4.2 Stand van zaken lopende grondexploitatie

De geprognosticeerde inkomsten worden binnen de looptijd van de grondexploitatie verwacht.

4.3 Overzicht nog uit te voeren werkzaamheden c.q. uit te geven kavels

In het voorjaar 2015 is het plan bouwrijp gemaakt. Het tijdstip van de uitvoering van het woonrijpmaken is afhankelijk van de verkoop en realisatie van de laatste woning.

Voortgangsrapportage exploitatie wijzigingsplan Gasteren dorp, woningbouwlocatie Gasteren 3de fase – afronding Bosakkers.

1 Grondexploitatie

1.1 Omschrijving exploitatie

Op 28 april 2016 is door de gemeenteraad van Aa en Hunze de grondexploitatie van het wijzigingsplan Gasteren dorp, woningbouwlocatie Gasteren 3de fase – afronding Bosakkers, vastgesteld. Met dit besluit is een krediet beschikbaar gesteld voor de realisatie van het wijzigingsplan.

Het college van burgemeester en wethouders van Aa en Hunze heeft op 1 november 2016 het wijzigingsplan “Gasteren Dorp, woningbouwlocatie Gasteren 3^e fase- afronding Bosakkers “ gewijzigd vastgesteld. Het wijzigingsplan betreft een planologische regeling ten behoeve van woningbouw aan de oostzijde van het dorp en vormt een afronding van de wijk Bosakkers. Tevens geeft de nieuwe brinkachtige ruimte de landschappelijke afronding aan van Bosakkers. Deze afronding bestaat uit gras en bomen.

1.2 Exploitatieperiode

Van het plangebied Gasteren 3de fase – afronding Bosakkers is een exploitatieopzet gemaakt, die door de raad is vastgesteld op 28 april 2016. De looptijd van de grondexploitatie is in eerste instantie op 8 jaar gezet, ingaande 1-1-2017.

1.3 Woningbouwprogramma

Als programma worden er in totaal 9 woningen gebouwd, waarvan 4 halfvrijstaande woningen koop en 5 vrije sector koopwoningen. De woningen kunnen worden gerealiseerd in particulier opdrachtgeverschap.

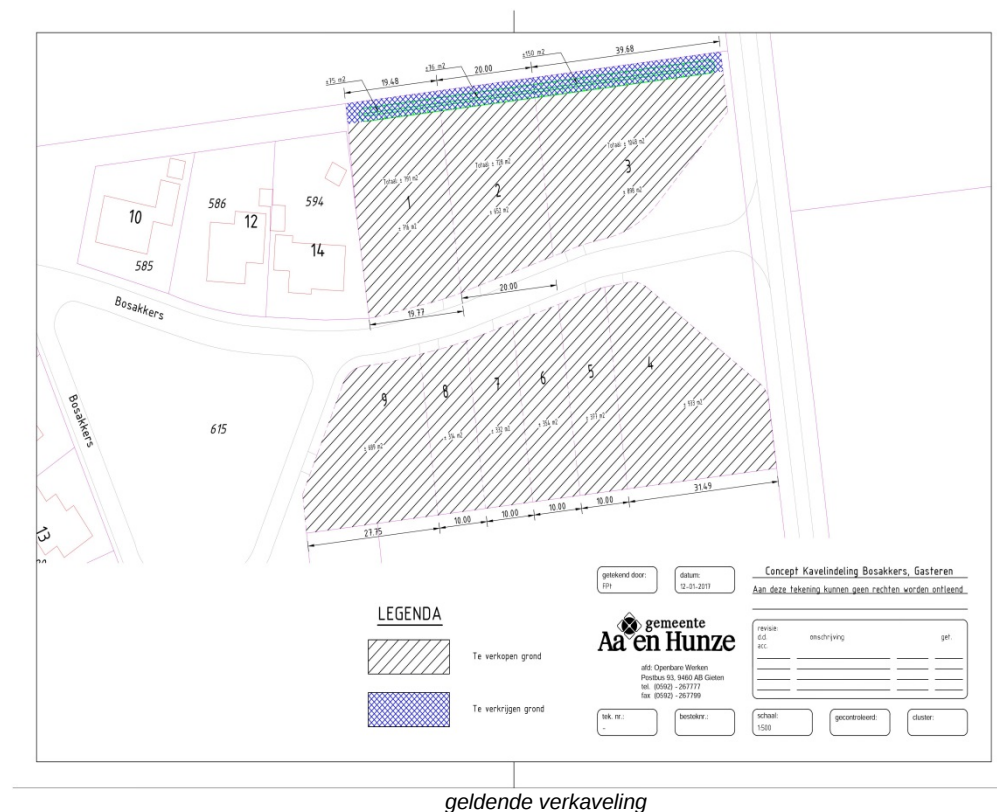
Globale begrenzing inbreidingslocatie

2 Samenvatting van de stand van zaken per 1 april 2019

Wijzigingsplan

Het wijzigingsplan 'Gasteren dorp, woningbouwlocatie Gasteren 3de fase – afronding Bosakkers' is op 1 november 2016 vastgesteld. Het wijzigingsplan is onherroepelijk vanaf 23 december 2016.

Bouw en woonrijp maken

De bouwlocatie was in gebruik bij derden ten behoeve van het weiden van paarden. Dit gebruik is inmiddels beëindigd waarna het plangebied beschikbaar is gekomen t.b.v. woningbouw. Het plangebied is reeds bouwrijp gemaakt. De zaksloot achter de kavels 1, 2 en 3 is aangelegd. Het plangebied wordt pas woonrijp gemaakt wanneer alle woningen zijn gerealiseerd. In 2017 zijn er plankosten en kosten t.b.v. archeologie gemaakt voor in totaal € 15.000. Uitgaande van het huidige plan dient nu nog voor een totaal bedrag van € 60.000 aan kosten te worden gemaakt (prijspeil 1-1-2017).

Verkoop kavels

De uitgifte van de vrijstaande kavels vond plaats via loting op 6 maart 2017. Hierbij zijn alle 5 kavels in reservering gegeven. Eveneens zijn een aantal reserveringen genoteerd aangezien er meer belangstellenden waren dan uit te geven kavels. Inmiddels zijn 3 kavels al overgedragen aan de kopers en van 2 kavels is de reservering omgezet in optie. De uitgifte van de 4 kavels ten behoeve van de realisatie van halfvrijstaande woningen vond plaats op 7 maart 2017, eveneens via loting. Hierbij zijn alle kavels in reservering gegeven. Inmiddels zijn 2 kavels overgedragen aan de kopers en van 2 kavels is de reservering omgezet in optie.

3 Risico's

3.1 Aankooprisico

De gemeente is eigenaar van de uitgeefbare gronden en het openbaar gebied. Alle verwervingen zijn verwerkt in de exploitatie. Er is dus geen aankooprisico.

3.2 Afzetrisico

Alle kavels zijn inmiddels overgedragen. Het afzetrisico is nihil.

3.3 Bodemverontreinigingrisico

Er is in december 2015 een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd t.b.v. de uitgifte van bouw kavels. Op basis van de resultaten van het verkennend bodemonderzoek blijkt dat de locatie vrij is van bodemverontreiniging. Op basis van de onderzoeksresultaten zijn er uit milieu-hygiënische overwegingen in relatie tot de bodemkwaliteit geen belemmeringen ten aanzien van de bestemmingswijziging en geplande nieuwbouw op de onderzoekslocatie.

3.4 Planschaderisico

Verwacht wordt dat binnen de exploitatie geen sprake zal zijn van verzoeken om tegemoetkoming van planschade. Er is dan ook in de grondexploitatie geen rekening gehouden met planschade.

3.5 Renterisico

Binnen de grondexploitatie is geraamd dat er vanaf 2018 tot en met 2024 kavelopbrengsten worden geboekt. Alle kavels zijn inmiddels overgedragen. Er zijn in 2017 en 2018 al opbrengsten geboekt, de laatste kavel is in februari 2019 overgedragen. De verkoopopbrengsten vallen ruim binnen de exploitatie. Gesteld kan worden dat een renterisico, gelet op de huidige stand van zaken, niet aan de orde is.

4 Strategie en prognose

4.1 Strategie en prognose voor de toekomstige ontwikkelingen binnen het plan

De gevolgde strategie is thans dat de kavels door de gemeente te koop zijn aangeboden. Deze verkoop is bekend gemaakt via de website en publicatie in de Schakel. Aangezien de verkoop goed loopt, is vooralsnog een wijziging in de strategie niet aan de orde. De grondexploitatie is actueel en met de huidige ontwikkelingen wordt verwacht dat de grondexploitatie ruim binnen de gestelde looptijd kan worden afgerond.

4.3 Overzicht nog uit te voeren werkzaamheden c.q. uit te geven kavels

Zoals gemeld onder 2 is het plangebied reeds bouwrijp. Het woonrijp maken vindt plaats na realisatie van de woningbouw.

2.1 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Het overzicht baten en lasten in de jaarrekening bestaat uit de volgende onderdelen:

[2.1.1 Gerealiseerde baten en lasten per programma](#)

[2.1.2 Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien](#)

[2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma](#)

[2.1.4 Wet WNT](#)

2.1.1 Gerealiseerde baten en lasten

	Raming begrotingsjaar voor wijziging			Raming begrotingsjaar na wijziging			Realisatie begrotingsjaar		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bestuur en ondersteuning	504.913	3.428.308	-2.923.395	699.188	2.648.578	-1.949.390	618.374	2.596.062	-1.977.688
Openbare orde en veiligheid	11.900	1.673.958	-1.662.058	12.231	1.701.139	-1.688.908	5.045	1.712.065	-1.707.021
Verkeer en vervoer	12.043	2.511.609	-2.499.566	92.279	3.695.404	-3.603.125	744	2.917.398	-2.916.654
Economie	1.624.556	471.640	1.152.916	1.858.322	1.356.897	501.425	2.005.741	636.106	1.369.635
Onderwijs	39.454	1.688.817	-1.649.363	75.730	1.748.620	-1.672.890	187.804	1.794.516	-1.606.711
Sport, cultuur en recreatie	486.870	6.065.587	-5.578.717	778.275	8.707.472	-7.929.197	546.795	7.091.283	-6.544.488
Sociaal domein	5.278.985	20.269.663	-14.990.678	6.463.591	25.744.915	-19.281.324	6.503.918	24.970.888	-18.466.971
Volksgezondheid en milieu	4.828.524	5.041.454	-212.930	4.840.336	5.851.997	-1.011.661	5.038.092	5.508.633	-470.541
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	2.902.811	3.784.230	-881.419	3.204.766	3.937.962	-733.196	2.122.362	2.348.473	-226.111
Algemene dekkingsmiddelen									
- 0.5 Treasury	279.978	-44.603	324.581	365.378	-468.603	833.981	405.382	-236.012	641.394
- 0.61 OZB-woningen	3.727.564	97.471	3.630.093	3.897.564	91.541	3.806.023	3.969.119	70.191	3.898.928
- 0.62 OZB - niet woningen	372.245	59.902	312.343	372.245	49.121	323.124	310.176	38.015	272.161
- 0.64 Belastingen overig	12.970	250.464	-237.494	1.828.751	2.136.317	-307.566	1.707.867	2.009.737	-301.870
- 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	31.481.533	77.000	31.404.533	33.772.610	0	33.772.610	33.856.904	0	33.856.904
Overhead	51.697	6.356.003	-6.304.306	326.429	9.582.298	-9.255.869	501.138	8.067.989	-7.566.851
Heffing Vennootschapsbelasting									
- 0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	-20.000	20.000

2.1.1 Gerealiseerde baten en lasten

	Raming begrotingsjaar voor wijziging			Raming begrotingsjaar na wijziging			Realisatie begrotingsjaar		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bedrag Onvoorzien	0	22.675	-22.675	0	675	-675	0	0	0
Saldo van baten en lasten	51.616.043	51.754.178	-138.135	58.587.695	66.784.333	-8.196.638	57.779.462	59.505.345	-1.725.883
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma			0			0			
Bestuur en ondersteuning	45.904	0	45.904	3.580.166	3.103.413	476.753	2.738.758	3.103.413	-364.655
Openbare orde en veiligheid	18.431	0	18.431	18.431	0	18.431	18.431	0	18.431
Verkeer en vervoer	800	0	800	1.108.060	0	1.108.060	890.270	0	890.270
Economie	0	0	0	760.643	0	760.643	108.119	0	108.119
Onderwijs	34.593	0	34.593	148.493	14.842	133.651	82.266	14.842	67.424
Sport, cultuur en recreatie	33.212	0	33.212	2.193.055	12.886	2.180.169	872.087	12.886	859.201
Sociaal domein	1.473	0	1.473	2.910.632	68.288	2.842.344	1.727.469	68.288	1.659.181
Volksgesondheid en milieu	3.722	0	3.722	595.198	80.000	515.198	241.430	80.000	161.430
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	0	0	0	424.389	263.000	161.389	242.168	263.000	-20.832
Subotaal mutaties reserves	138.135	0	138.135	11.739.067	3.542.429	8.196.638	6.920.998	3.542.429	3.378.569
Resultaat	51.754.178	51.754.178	0	70.326.762	70.326.762	0	64.700.459	63.047.774	1.652.685

2.1.2 Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

De algemene dekkingsmiddelen van de gemeente zijn die inkomsten van de gemeente waar tegenover geen directe dienstverlening en/of bestedingsverplichtingen staan. Het zijn dan ook vrij besteedbare middelen die jaarlijks worden ingezet ter dekking van de uitgaven op de diverse programma's. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen voor 2018.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving		Rekening 2018
Lokale heffingen:		
- Onroerende zaakbelastingen	4.279	
- Toeristenbelasting	1.599	
- Forensenbelasting	141	
		6.019
Algemene uitkering gemeentefonds, incl. sociaal domein		33.857
Dividenden		281
Saldo financieringsfunctie (betaalde en ontvangen rente, exclusief rente eigen vermogen)		
- ontvangen rente	36	
- betaalde rente	-84	
		-48
Saldo tussen compensabele BTW en de uitkering uit het BTW-compensatiefonds		
- Ontvangen Compensabele BTW 2017	3.128	
- Opgenomen op de balans Compensabele BTW 2017	3.274	
		-146
Overige algemene dekkingsmiddelen (o.a. berekende rente eigen vermogen)		0
Totaal algemene dekkingsmiddelen		39.963

2.1.2 Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Onvoorzien	0
Totaal	39.963

Toelichting Onvoorzien

Beschikbaar bij begroting	€ 72.675	
Bezuiniging structureel	<u>€ 50.000 -/-</u>	
Blijft beschikbaar		€ 22.675
Najaarsnota, voordeel op Onvoorzien naar VAR		<u>€ 22.000 -/-</u>
Eindsaldo per 31 december 2018		€ 675

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Programma 1 Openbare orde en veiligheid

Programma 2 Verkeer en vervoer

Programma 3 Economie

Programma 4 Onderwijs

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Programma 6 Sociaal domein

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Programma 8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Wat heeft het gekost

Overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Lasten	11.566	10.247	14.040	12.526	1.514
Baten	39.326	36.431	41.262	41.369	107
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	27.759	26.184	27.222	28.843	1.621
Mutaties in reserves					
Lasten (= toevoeging)	2.094	0	3.103	4.982	-1.878
Baten (= onttrekking)	5.765	46	3.580	4.617	1.037
Resultaat mutaties reserves	3.671	46	477	-365	-841
Gerealiseerd resultaat	31.430	26.230	27.699	28.478	779

Verschillenanalyse

Het resultaat van het programma Bestuur en ondersteuning bedraagt na bestemming € 779.000 voordelig. Onderstaand de belangrijkste verschillen:

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Verschillenanalyse op hoofdlijnen	Incidenteel/ Structureel	Nadeel/ Voordeel	Bedrag x € 1.000
Incidentele budgetten	Incidenteel	Voordeel	787
Meerjarig Investeringsplan personeel	Incidenteel	Voordeel	248
Flexibel beloningsbeleid	Incidenteel	Voordeel	17
Nationaal Uitvoeringsprogramma	Incidenteel	Voordeel	186
Storting in de VAR van de NUP	Incidenteel	Nadeel	-186
Reserve risico nieuwe sociale wetgeving	Incidenteel	Nadeel	-148
Agrarische gronden	Incidenteel	Nadeel	-84
Overige aangelegenheden bouwgrond	Incidenteel	Nadeel	-62
Algemene uitkering	Incidenteel	Voordeel	84
Overige verschillen	Incidenteel	Nadeel	-63
Totaal afgerond			779

Toelichting:

Incidentele budgetten, voordeel € 787.000

Door de raad zijn in 2018 incidentele budgetten beschikbaar gesteld.

Van de niet benutte middelen wordt aan de raad voorgesteld deze via resultaatbestemming over te hevelen naar 2019, in totaal € 787.000

Het betreft:

- Stelpost organisatieontwikkeling € 769.000
- Dualisering griffier en rekenkamer € 10.000
- Informatiebeleidsplan € 9.000
- Herijking Planning en Control cyclus; uitgaven in 2018 van € 1.000. Bedrag wordt via het rekeningresultaat verrekend met budget 2019.

Meerjarig Investeringsplan personeel (voordeel € 248.000)

Bij de Voortgangsrapportage 2018 zijn voor de nieuwe organisatiestructuur en het anders werken budgetten beschikbaar gesteld. Van het structurele budget resteert bij de rekening € 248.000. Dit bedrag kan weglopen in het rekeningresultaat 2018.

Flexibel beloningsbeleid (voordeel € 17.000)

Van het niet bestede budget, wordt voorgesteld dit te reserveren, voor uitgaven in de komende jaren.

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Nationaal Uitvoerings Programma (NUP), voordeel € 186.000

De gemeente heeft in de jaren 2011 t/m 2015 jaarlijks een bedrag gereserveerd voor het Nationaal Uitvoerings Programma (NUP). Gelden te gebruiken als financieringsmiddel voor mogelijke uitgaven voor de implementatie e-overheid. Middelen zijn niet nodig en vallen vrij ten gunste van de VAR.

Reserve Risico's nieuwe sociale wetgeving € 148.000

In 2018 is aan een extern bureau een fee betaald voor de overname van een medewerker van de gemeente. De raad wordt voorgesteld dit bedrag ten laste van de reserve Risico's nieuwe sociale wetgeving te brengen.

Agrarische gronden, nadeel € 84.000

Bij de Voortgangsnota 2018 is een opbrengst opgevoerd van € 113.000 voor de verkoop van een 2-tal percelen agrarische gronden. Abusievelijk is de boekwaarde hiervan niet verrekend, waardoor bij de rekening een inkomst verantwoord wordt van € 29.000.

Overige aangelegenheden bouwgrondexploitatie, nadeel € 62.000

De gemeente wil een aantal in 2016 geïventariseerde agrarische gronden gaan verkopen. Voor de verkoop van deze percelen zijn in 2018 uitgaven geweest (waaronder de inhuur van externen). Dit heeft geleid tot de verkoop van een 2-tal percelen (zie hierboven), maar niet tot extra inkomsten als gevolg van verkopen, waardoor er bij de rekening een nadeel ontstaat.

Algemene uitkering, voordeel € 84.000

Het verschil tussen het geraamde bedrag en het werkelijk ontvangen bedrag bedraagt € 84.000 voordelig. Het geraamde bedrag voor de Algemene uitkering bedraagt in 2018 € 33,8 miljoen. Bij de rekening wordt een bedrag verantwoord van € 33,9 miljoen, inclusief verrekeningen van voorgaande jaren. In het bedrag is opgenomen een verrekening voor de jaren 2016 en 2017 van € 32.000 nadelig.

Overige verschillen, nadeel € 63.000

Onder de overige verschillen kunnen genoemd worden: representatiekosten (nadeel € 38.000), meer ontvangen leges Burgerlijke Stand (voordeel € 40.000), hogere uitgaven programmatuur burgerzaken (nadeel € 42.000), deeltaakveld huisvesting, nadeel van € 69.000 (o.a. door onderhoud gebouw en schoonmaakkosten), budget Ondernemingsraad (voordeel € 32.000), voordeel salariskosten € 18.000, apparaatskosten algemeen (nadeel € 40.000), afschrijving automatisering (voordeel € 49.000), boekwinst verkoop OBS De Peppel (voordeel € 27.000), lager doorberekening interne kosten aan investeringen (nadeel € 23.000) en overige kleine verschillen die niet nader worden toegelicht (nadeel € 17.000).

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Overzicht mutaties in de reserves

Bestemmingen	Toevoeging reserves		Onttrekking reserves		Resultaat bestemming
	Begroting	Rekening	Begroting	Rekening	
Resultaat 2017		2.594		1.875.744	
Toevoeging resultaat 2017 conform raadsbesluit		1.875.744			
Onttrekking resultaat 2017 conform raadsbesluit				2.594	
Incidenteel sluitend maken begroting 2018			1.203.850	1.203.850	0
Dekking bijstellingen incidenteel Voortgangsnota 2018			722.500	722.500	0
Dekking bijstellingen structureel Voortgangsnota 2018	143.387	143.387			0
Budgetruimte structureel na 1e BW naar VAR	838.899	838.899			0
Budgetruimte structureel Najaarsnota uit de VAR			1.626	1.626	0
Budgetruimte incidenteel Najaarsnota naar de VAR	1.790.718	1.790.718			0
Bijdrage De Hoefslag			10.000	0	-10.000
Restant sponsorbeleid			6.406	6.406	0
Dualisering griffier en rekenkamer			10.000	0	-10.000
Inventarisatie asbest in gemeentelijke gebouwen			15.000	5.529	-9.471
Maatschappelijk vastgoed			224.411	27.334	-197.077
Stelpost salarissen			353.191	353.191	0
Aanvulling reserve Risico nieuwe Sociale wetgeving	180.000	180.000			0
Friciekosten Aa en Hunze stroomt!			357.313	270.723	-86.590
Strategische toekomstvisie			11.724	11.724	0

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Bestemmingen	Toevoeging reserves		Onttrekking reserves		Resultaat bestemming
	Begroting	Rekening	Begroting	Rekening	
Restant automatisering tbv IBP 2016-2020			212.302	0	-212.302
IBP 2016-2020			70.801	0	-70.801
Opleidingskosten			46.948	46.948	0
Info BP 11-15; ontsluiting GIS; digit. dossiers; BAG			58.934	0	-58.934
Dekking vanuit automatisering ten behoeve van BGT			56.296	6.478	-49.818
Onderhoud luifel gemeentehuis			45.000	0	-45.000
Frictiekosten SDA			127.846	48.830	-79.016
Frictiekosten, budget 2018 naar 2019	150.000	150.000			0
Dekking kapitaallasten huisvesting OW			6.127	6.127	0
Aanpassen reserve dekking kapitaallasten aan activa	409	409			0
Dekking kapitaallasten Office 2010			27.377	27.377	0
Aanpassen reserve dekking kapitaallasten aan activa			114	114	0
Dekking kapitaallasten draadloos netwerk			8.000	0	-8.000
Dekking kapitaallasten BGT			4.400	0	-4.400
	3.103.413	4.981.751	3.580.166	4.617.096	-841.408

De mutaties in de reserve Dekking kapitaallasten huisvesting OW, Office 2010, draadloos netwerk en BGT hebben een structureel karakter, de mutaties van de overige reserves zijn incidenteel.

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Totaal resultaat van het programma na bestemming

Saldo gewone dienst na bestemming

In het BBV wordt een onderscheid gemaakt in een Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten en na de verwerking van de reserves het Gerealiseerde resultaat.

In het BBV is bepaald dat mutaties van reserves mogen worden uitgevoerd tot aan het bedrag dat door de raad bij de begroting of via begrotingswijziging is vastgesteld.

De overige mutaties dienen deel uit te maken van de resultaatbestemming, welke voorgelegd wordt aan de raad.

Het overzicht van alle programma's (incl. het programma Financiën en bedrijfsvoering) laat het volgende zien:

- totaal van alle lasten		59.505.345	
- totaal van alle baten		57.779.461	
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten		-1.725.884	nadelig
Toevoegingen aan de reserves van alle programma's	3.542.429		
Onttrekkingen aan de reserves van alle programma's	6.920.998		
Mutaties reserves		3.378.569	voordelig
Gerealiseerde resultaat		1.652.685	Voordelig

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Programma 1 Openbare orde en veiligheid

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Lasten	1.653	1.674	1.701	1.712	-11
Baten	7	12	12	5	-7
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-1.646	-1.662	-1.689	-1.707	-18
Mutaties in reserves					
Lasten (= toevoeging)	0	0	0	0	0
Baten (= onttrekking)	18	18	18	18	0
Resultaat mutaties reserves	18	18	18	18	0
Gerealiseerd resultaat	-1.627	-1.644	-1.670	-1.689	-18

Verschillenanalyse

Het programma Openbare orde en veiligheid laat bij de rekening ten opzichte van de begroting een nadelig resultaat na bestemming zien van € 18.000. Onderstaand de belangrijkste verschillen:

Verschillenanalyse op hoofdlijnen	Incidenteel/ Structureel	Nadeel/ Voordeel	Bedrag x € 1.000
Salarissen Openbare orde en veiligheid	Incidenteel	Nadeel	-66
Overige verschillen	Incidenteel	Voordeel	48
Totaal afgerond			-18

Toelichting:

Salarissen Openbare orde en veiligheid, nadeel € 66.000

Door een hogere toerekening van salarissen naar dit deeltaakveld, ontstaat er een nadeel van € 66.000.

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Overige verschillen, voordeel € 48.000

Onder de overige verschillen kunnen genoemd worden, de kosten voor de VRD (voordeel € 15.000), gemeentelijk rampenplan (voordeel € 10.000) en overige kleine verschillen die niet nader worden toegelicht (voordeel € 23.000).

Overzicht mutaties in de reserves

Bestemmingen	Toevoeging reserves		Onttrekking reserves		Resultaat bestemming
	Begroting	Rekening	Begroting	Rekening	
Ter dekking kapitaallasten brandweershuisvesting			18.431	18.431	0
	0	0	18.431	18.431	0

De mutaties in de reserve Dekking kapitaallasten brandweershuisvesting hebben een structureel karakter.

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Programma 2 Verkeer en vervoer

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Lasten	2.278	2.512	3.695	2.917	778
Baten	2	12	92	1	-92
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-2.276	-2.500	-3.603	-2.917	686
Mutaties in reserves					
Lasten (= toevoeging)	1.342	0	0	1.499	-1.499
Baten (= onttrekking)	2.303	1	1.108	2.389	1.281
Resultaat mutaties reserves	961	1	1.108	890	-218
Gerealiseerd resultaat	-1.315	-2.499	-2.495	-2.026	469

Verschillenanalyse

Het programma Verkeer en vervoer laat bij de rekening ten opzichte van de begroting een voordelig resultaat na bestemming zien van € 469.000. Onderstaand de belangrijkste verschillen:

Verschillenanalyse op hoofdlijnen	Incidenteel/ Structureel	Nadeel/ Voordeel	Bedrag x € 1.000
Incidentele budgetten	Incidenteel	Voordeel	335
Structureel budget, verkeersveiligheid	Incidenteel	Voordeel	20
Salarissen Verkeer en vervoer algemeen	Incidenteel	Voordeel	92
Overige verschillen	Incidenteel	Voordeel	22
Totaal afgerond			469

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Toelichting:

Incidentele budgetten, voordeel € 335.000

Door de raad zijn in 2018 incidentele budgetten beschikbaar gesteld.

Van de niet benutte middelen wordt aan de raad voorgesteld deze via resultaatbestemming over te hevelen naar 2019, in totaal € 335.000.

Het betreft:

- Herinrichting voorterrein sporthal Annen € 100.000
- Kwaliteitsimpuls fietspaden € 235.000

Structureel budget, overheveling restant van verkeersveiligheid, voordeel € 20.000

Voor het aanbrengen van blindegeleidestroken in het centrum van Rolde is een bedrag nodig van € 20.000. Dekking kan worden gevonden uit het restant budget van verkeersveiligheid van 2018 ad. € 20.000.

Salarissen Verkeer en vervoer algemeen, voordeel € 92.000

Door een lagere toerekening van salarissen naar dit deeltaakveld, ontstaat er een voordeel van € 92.000.

Overige verschillen, voordeel € 22.000

Bij de overige verschillen kunnen worden genoemd: Wegenbeheersprogramma DG Dialog (voordeel € 13.000), gladheidsbestrijding (voordeel € 18.000), elementverhardingen wegen buiten de kom (nadeel € 15.000), bitumineuze verhardingen wegen buiten de kom (voordeel € 28.000), Elementverhardingen wegen binnen de kom (nadeel € 19.000), bermnen naast wegen buiten de bebouwde kom (nadeel € 27.000), bruggen (voordeel € 18.000) en overige kleine verschillen die niet nader worden toegelicht (voordeel € 6.000).

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Overzicht mutaties in de reserves

Bestemmingen	Toevoeging reserves		Onttrekking reserves		Resultaat bestemming
	Begroting	Rekening	Begroting	Rekening	
Resultaat 2017				1.498.500	
Toevoeging resultaat 2017 conform raadsbesluit		1.498.500			
Dekking 2e fase Stationsstraat Gieten			174.250	104.297	-69.953
Dekking restant verkeersplan (2014)			18.767	18.767	0
Proefopstelling meldsysteem openbare verlichting			7.534	0	-7.534
Matrixborden :)			9.173	9.173	0
Aanvullend onderzoek schoolroutes			20.000	9.785	-10.215
Verkeersveiligheid, scholierenapp			5.000	0	-5.000
Studie fietspaden tbv scholieren AV-Eexterveen			5.000	0	-5.000
Graskeien Annerstreek Annen			70.000	70.000	0
Restant bedrag 2016 revitalisering centrum Rolde			4.632	4.632	0
Fietsoversteek Asserstraat centrumvisie Rolde			137.000	52.429	-84.571
Muurtjes Eexterveen			30.000	24.484	-5.516
Helling fietstunnel N34 (onderhoud)			30.000	0	-30.000
Budget Banderschulte Rolde			10.000	10.000	0
Geluidsproblematiek N33			470.123	470.123	0
Restant krediet verkeers- en vervoersmaatregelen			32.781	32.780	-1
Aanbrengen graskeien			83.000	83.000	0
Dekking kapitaallasten OV Herinrichting Stationsstr. Gieten			800	800	0
	0	1.498.500	1.108.060	2.388.770	-217.790

De mutaties in de reserve Dekking kapitaallasten OV Herinrichting Stationsstraat Gieten heeft een structureel karakter, de mutaties van de overige reserves zijn incidenteel

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Programma 3 Economie

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Lasten	474	472	1.357	636	721
Baten	2.007	1.625	1.858	2.006	147
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	1.533	1.153	501	1.370	868
Mutaties in reserves					
Lasten (= toevoeging)	251	0	0	378	-378
Baten (= onttrekking)	58	0	761	486	-275
Resultaat mutaties reserves	-193	0	761	108	-653
Gerealiseerd resultaat	1.340	1.153	1.262	1.478	216

Het resultaat van het programma bedraagt na bestemming € 216.000 voordelig.

Verschillenanalyse

Verschillenanalyse op hoofdlijnen	Incidenteel/ Structureel	Nadeel/ Voordeel	Bedrag x € 1.000
Incidentele budgetten	Incidenteel	Voordeel	26
Toeristenbelasting	Incidenteel	Voordeel	132
Vrijval voorziening complex Bloemakkers	Incidenteel	Voordeel	100
Overige verschillen	Incidenteel	Nadeel	-42
Totaal afgerond			216

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Incidentele budgetten, voordeel € 26.000

Van het door de raad beschikbaar gestelde bedrag van € 126.000 voor Recreatie en toerisme algemeen, resteert eind 2018 € 26.000. Voorgesteld wordt het bedrag over te hevelen naar 2019 voor nog te maken kosten.

Toeristenbelasting, voordeel € 132.000

Door een hoger aantal overnachtingen in 2018, wordt er meer Toeristenbelasting ontvangen.

Vrijval voorziening complex Bloemakkers, voordeel € 100.000

Als gevolg van de economische situatie aan het eind van het vorig decennium, was er voor het complex Bloemakkers een voorziening gevormd. Door de verbeterde situatie en de daarmee gepaard gaande toegenomen verkopen van bouwkavels, kan in 2018 een bedrag van € 100.000 vrijvallen van de gevormde voorziening. Het bedrag ad. € 100.000, wordt via het rekeningresultaat toegevoegd aan de Algemene reserve van het grondbedrijf.

Overige verschillen, nadeel € 42.000

Het bedrag bij de overige verschillen, bestaat uit een voordeel van € 16.000 bij het budget Grote projecten, een nadeel bij de doorberekening van de salarissen naar dit programma (€ 11.000), een nadeel van € 26.000 in verband met een bijdrage aan het glasvezelnetwerk Coöperatie Eco-Oostermoer en overige verschillen die niet nader worden toegelicht (€ 21.000 nadeel).

Overzicht mutaties in de reserves

Bestemmingen	Toevoeging reserves		Onttrekking reserves		Resultaat bestemming
	Begroting	Rekening	Begroting	Rekening	
Resultaat 2017				378.007	
Toevoeging resultaat 2017 conform raadsbesluit		378.007			
Ter dekking budget TRO (2008)			25.878	24.600	-1.278
Winkelcentrum Gieten			679.649	61.054	-618.595
Recreatie en toerisme algemeen			47.904	15.074	-32.830
Stimulering glasvezel			7.392	7.392	0
	0	378.007	760.823	486.126	-652.704

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Programma 4 Onderwijs

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Lasten	1.714	1.689	1.749	1.795	-46
Baten	28	39	76	188	112
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-1.685	-1.649	-1.673	-1.607	66
Mutaties in reserves					
Lasten (= toevoeging)	136	0	15	46	-31
Baten (= onttrekking)	219	35	148	113	-35
Resultaat mutaties reserves	84	35	134	67	-66
Gerealiseerd resultaat	-1.602	-1.615	-1.539	-1.539	0

Verschillenanalyse

Het resultaat van het programma Onderwijs komt na bestemming op € 0 uit. Onderstaand de belangrijkste verschillen:

Verschillenanalyse op hoofdlijnen	Incidenteel/ Structureel	Nadeel/ Voordeel	Bedrag x € 1.000
Incidentele budgetten	Incidenteel	Voordeel	17
Voorschoolse voorzieningen peuters	Incidenteel	Voordeel	66
Leerlingenvervoer	Structureel	Nadeel	-83
Salarissen, onderwijsbeleid en leerlingzaken	Incidenteel	Nadeel	-45
Volwasseneducatie, bedrag van balans	Incidenteel	Voordeel	46
Overige verschillen	Incidenteel	Nadeel	-1
Totaal afgerond			0

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Toelichting:

Incidentele budgetten, voordeel € 17.000

Van de niet benutte incidentele middelen wordt aan de raad voorgesteld deze via resultaatbestemming over te hevelen naar 2019, in totaal € 17.000.

Het betreft:

- Laaggeletterdheid € 10.000
- Voorschoolse voorzieningen; ontvangen bedrag in de decembercirculaire van de Algemene uitkering € 7.000

Structureel budget Voorschoolse voorzieningen peuters, voordeel € 66.000

Met betrekking tot de voorschoolse voorzieningen stimuleren we ouders om gebruik te maken van een peuterarrangement. Ook streven we ernaar dat we 100% van de VVE doelgroep bereiken. Dit hebben we op dit moment nog niet bereikt. Daarnaast ligt er de wettelijke opgave om het aantal uren VVE uit te breiden naar 16 uur per week. In financieel opzicht hebben we te maken met de overgang van het vervallen van de subsidie vanuit de Wet Oké en de opbouw van de subsidie vanuit het OAB. Daardoor hebben we tijdelijk minder middelen tot onze beschikking. Dit kunnen we oplossen door (eventuele) overschotten mee te nemen naar volgende jaren. Immers de uitgaven stijgen wel als gevolg van de opgaven die we hebben. Voorgesteld wordt om het restant van het budget van 2018 (€ 66.000) mee te nemen naar 2019.

Leerlingenvervoer, nadeel € 83.000

Bij het leerlingenvervoer ontstaat er een nadeel van in totaal € 83.000. In 2018 is er een nieuw contract voor het leerlingenvervoer afgesloten tussen provincies/gemeenten en een nieuwe vervoerder. Aan te wijzen oorzaken van de toename van de kosten van het leerlingenvervoer zijn:

- Hoger tarief door het m.i.v. augustus 2018 nieuwe afgesloten contract;
- Andere rekenmethodiek. T.w. kosten voor rolstoel vervoer t.o.v. vorig contract 4 x basis tarief. Solo vervoer 4 x basis tarief.
- In de nota's voor leerlingenvervoer zitten kinderen die onder de vluchtelingenstatus vallen.
- Daarnaast zijn er combinatie ritten, waarbij een gedeelte van het vervoer valt onder de jeugdwet. Deze komen nu allemaal ten laste van het leerlingenvervoer.

De overschrijding is structureel. Bij het beleidsplan 2019, zal de structurele verhoging worden meegenomen.

Salarissen, onderwijsbeleid en leerlingzaken, nadeel € 45.000

Door een hogere toerekening van de salariskosten naar dit taakveld, ontstaat er een nadeel van € 45.000.

Volwasseneneducatie, voordeel € 46.000

Op de balans was nog een verplichting richting het rijk opgenomen van € 46.000 voor ontvangen gelden voor Volwasseneducatie. Dit bedrag kan vrijvallen ten gunste van de rekening.

Overige verschillen, nadeel € 1.000

Onder de overige verschillen kunnen worden genoemd: taakveld Onderwijshuisvesting (nadeel van € 40.000, o.a. door schades aan de gebouwen), een niet geraamde vergoeding voor uitgevoerde werkzaamheden voor de Stichting PrimAH (voordeel € 20.000) en overige verschillen, die niet nader worden toegelicht (voordeel € 19.000).

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Overzicht mutaties in de reserves

Bestemmingen	Toevoeging reserves		Onttrekking reserves		Resultaat bestemming
	Begroting	Rekening	Begroting	Rekening	
Resultaat 2017		4.069		27.125	
Toevoeging resultaat 2017 conform raadsbesluit		27.125			
Onttrekking resultaat 2017 conform raadsbesluit				4.069	
Voorschoolse voorzieningen; dekking via AU			21.609	21.609	0
Resterende middelen peuterarrangementen WE			25.813	25.813	0
Onderwijshuisvesting			27.125	0	-27.125
Onderwijskansenbeleid doorschuiven naar 2018			39.353	0	-39.353
Dekking kapitaallasten MFC Gieterveen			3.711	3.711	0
Dekking kapitaallasten hekwerk OBS Gieten			511	511	0
Dekking kapitaallasten verbouw Dr. Nassaucollege			30.371	30.621	250
Aanpassen reserve dekking kapitaallasten aan activa	14.842	14.842			0
	14.842	46.036	148.493	113.460	-66.227

De mutaties van de reserves Dekking kapitaallasten hekwerk OBS Gieten, MFC Gieterveen en Verbouw Dr. Nassaucollege zijn structureel, de overige reserves incidenteel.

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Lasten	7.140	6.066	8.707	7.091	1.616
Baten	899	487	778	547	-231
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-6.242	-5.579	-7.929	-6.544	1.385
Mutaties in reserves					
Lasten (= toevoeging)	1.060	0	13	354	-341
Baten (= onttrekking)	1.151	33	2.193	1.213	-980
Resultaat mutaties reserves	90	33	2.180	859	-1.321
Gerealiseerd resultaat	-6.151	-5.546	-5.749	-5.685	64

Verschillenanalyse

Het resultaat van het programma bedraagt na bestemming € 64.000 voordelig. Onderstaand de belangrijkste verschillen:

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Verschillenanalyse op hoofdlijnen	Incidenteel/ Structureel	Nadeel/ Voordeel	Bedrag x € 1.000
Incidentele budgetten	Incidenteel	Voordeel	70
Structureel budget naar 2019 tbv project DAF	Incidenteel	Voordeel	15
Structureel budget monumentenzorg tbv pilot	Incidenteel	Voordeel	10
Salarissen sportaccommodaties algemeen	Incidenteel	Voordeel	80
Salarissen openbaar groen en recreatie	Incidenteel	Nadeel	-51
Burg. Lambershal, huur	Incidenteel	Nadeel	-25
Onderhoud sportparken	Incidenteel	Nadeel	-54
Overige verschillen	Incidenteel	Voordeel	19
Totaal afgerond			64

Toelichting:

Incidentele budgetten, voordeel € 70.000

Door de raad zijn in 2018 incidentele budgetten beschikbaar gesteld.

Van de niet benutte middelen wordt aan de raad voorgesteld deze via resultaatbestemming over te hevelen naar 2019, in totaal € 70.000

Het betreft:

- Gymnastieklokaal Eext, doucheruimte € 16.000
- Steenuilen, incidentele bijdrage € 10.000
- Kunst en cultuur algemeen € 5.000
- Medewerker C&E Drentse Aa € 14.000
- Speelvoorzieningen, motie begrotingsvergadering verdwenen toestellen € 25.000

Structureel budget naar 2019 t.b.v. project DAF, voordeel € 15.000

Vanaf het najaar 2018 zijn er gesprekken gevoerd over de invoering van het project DAF (Digital Art Factory) in Gieten. DAF is een project gericht op jongeren van 10 – 25 jaar en heeft als doel om cultuur en techniek met elkaar te verbinden. Bij dit project wordt nauw samengewerkt met het basisonderwijs, het Nassau College Gieten, Bibliotheek Gieten en Impuls welzijn. In het eerste kwartaal 2019 dient het ICO hiervoor een projectplan in met een subsidieverzoek voor 2 jaar. Dit verzoek bedraagt € 30.000 per jaar. Het voorstel is om een bedrag van € 15.000 van het restant van het budget cultuureducatie 2018 hiervoor in te zetten.

Structureel budget naar 2019, t.b.v. “Pilot archeologische verwachtingskaart”, voordeel € 10.000

Er is landelijk een handleiding gemaakt om archeologische waarden- en verwachtingskaarten op de stellen die geschikt zijn voor de omgevingsvisies en omgevingsplannen.

Om deze handleiding aan de praktijk te toetsen is er een pilot uitgeschreven waar proefgemeenten zich voor aan konden melden.

Het project wordt ondersteund door het ministerie van OCW en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). Voor het project heeft het ministerie van OCW een budget beschikbaar gesteld waaruit de helft van de kosten voor de gemeenten worden betaald.

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

De gemeente Aa en Hunze heeft zich voor de pilot aangemeld, omdat we daardoor 'klaar zijn voor de omgevingswet' en omdat we op dit moment bezig zijn met een update van onze archeologische verwachtingskaart en beide processen daarmee gelijktijdig kunnen laten lopen. Onze aanmelding is gehonoreerd. De kosten die hiervoor voor rekening van de gemeente blijven, bedragen € 15.000. Dekking kan plaats vinden uit resterende middelen uit 2017 en een restant van het budget van 2018 van Monumentenzorg van € 10.000. Voorgesteld wordt om dit budget ad. € 10.000 over te hevelen naar 2019 voor de pilot.

Salarissen, sportaccommodaties algemeen, voordeel € 80.000

Door een lagere toerekening van de salariskosten naar dit taakveld, ontstaat er een voordeel van € 80.000.

Salarissen Openbaar groen en recreatie, nadeel € 51.000

Door een hogere toerekening van de salariskosten naar dit taakveld, ontstaat er een nadeel van € 51.000.

Burgemeester Lambershal, nadeel € 21.000

De huuropbrengsten bij de sporthal blijven achter bij de raming

Sportparken, nadeel € 54.000

Voor onderhoud was een bedrag opgenomen van € 122.000; bij de rekening is hiervan is in totaal voor de exploitatiekosten € 176.000 uitgegeven.

Overige verschillen, voordeel € 19.000

Onder de overige verschillen kunnen worden genoemd: meer inhuur personeel zwembad Zwanemeer (nadeel € 25.000), gymlokalen algemeen (nadeel € 15.000), archeologische monumenten (voordeel € 9.000), meer opbrengst kaartjes/abbonementen zwembaden (voordeel € 20.000) en overige verschillen die nader worden toegelicht (voordeel € 30.000).

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Overzicht mutaties in de reserves

Bestemmingen	Toevoeging reserves		Onttrekking reserves		Resultaat bestemming
	Begroting	Rekening	Begroting	Rekening	
Resultaat 2017		3.297		337.413	
Toevoeging resultaat 2017 conform raadsbesluit		337.413			
Onttrekking resultaat 2017 conform raadsbesluit				3.297	
Nieuw beleid voetbalcomplexen			41.252	0	-41.252
Renovatie club- en kleedaccommodatie w Gieten			151.164	110.378	-40.786
Motie verdwenen speeltoestellen			25.000	0	-25.000
Dekking ecologisch bermbeheer			100.000	39.983	-60.017
Biodiversiteit			25.000	0	-25.000
Actualiseren archeologische beleidsadvieskaart			6.000	0	-6.000
Herstel zonneweide De Borghoorns			6.103	0	-6.103
Verenigingsondersteuning Sport Drenthe			50.000	5.000	-45.000
Restant kunst en cultuur			5.126	0	-5.126
Subsidie historische vereniging			250	250	0
Dekking uitvoeringsprogramma Gasselternveld			249.635	8.941	-240.694
Staatsbosbeheer			23.798	23.798	0
Subsidie open monumentendag			5.000	0	-5.000
Vervaardigen cultuurhistorische atlas			50.000	31.973	-18.027
Achterstallig bomenonderhoud			896.703	423.406	-473.297
Budget vitaal platteland			185.100	33.659	-151.441
Herinrichting dorpsplein Gasselte			100.000	74.365	-25.635

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Bestemmingen	Toevoeging reserves		Onttrekking reserves		Resultaat bestemming
	Begroting	Rekening	Begroting	Rekening	
Subsidie dorpsinitiatieven vitaal platteland			136.500	31.000	-105.500
Aanbrengen plantmateriaal Annerveenschekanaal			15.000	15.000	0
Project Bloemrijke akkers			30.000	8.697	-21.303
Dekking bijdrage Kymelsberg Schipborg			4.247	4.247	0
Aanstellen projectsecretaris Hunzeproject			4.869	0	-4.869
Herstel landhoofden Gasselternijveen			20.917	0	-20.917
Ter dekking kapitaallasten sportacc. Eexterveen			3.125	3.125	0
Aanpassen reserve dekking kapitaallasten aan activa	6.269	6.269			0
Dekking kapitaallasten verlichting vv Gasselternijveen			1.567	1.567	0
Aanpassen reserve dekking kapitaallasten aan activa			5.837	5.837	0
Dekking kapitaallasten De Goorns zonnepanelen			3.171	3.171	0
Aanpassen reserve dekking kapitaallasten aan activa	5.809	5.809			0
Dekking kapitaallasten De Wendeling zonnepanelen			505	505	0
Aanpassen reserve dekking kapitaallasten aan activa	808	808			0
Dekking kapitaallasten kunstgrasveld Annen			24.844	24.844	0
Aanpassen reserve dekking kapitaallasten aan activa			22.342	22.342	0
	12.886	353.596	2.193.055	1.212.797	-1.320.968

De mutaties van de reserves Dekking kapitaallasten sportaccommodaties Eexterveen, verlichting vv Gasselternijveen, De Goorns zonnepanelen, De Wendeling zonnepanelen en kunstgrasveld Annen zijn structureel, de mutaties bij de overige reserves zijn incidenteel.

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Programma 6 Sociaal domein

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Lasten	22.704	20.270	25.745	24.971	774
Baten	6.230	5.279	6.464	6.504	40
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-16.475	-14.991	-19.281	-18.467	814
Mutaties in reserves					
Lasten (= toevoeging)	2.400	0	68	1.678	-1.610
Baten (= onttrekking)	2.529	1	2.911	3.338	427
Resultaat mutaties reserves	129	1	2.842	1.659	-1.183
Gerealiseerd resultaat	-16.346	-14.989	-16.439	-16.808	-369

Verschillenanalyse

Het resultaat van het programma bedraagt na bestemming € 369.000 nadelig. Onderstaand de belangrijkste verschillen:

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Verschillenanalyse op hoofdlijnen	Incidenteel/ Structureel	Nadeel/ Voordeel	Bedrag x € 1.000
Incidentele budgetten	Incidenteel	Voordeel	111
Overschrijding budget oprichting Attenta	Incidenteel	Nadeel	-18
Salarissen Samenkracht en burgerparticipatie	Incidenteel	Nadeel	-29
Salarissen wijkteams	Incidenteel	Nadeel	-261
Salarissen maatwerkvoorzieningen	Incidenteel	Voordeel	28
Salarissen Maatdienstverlening 18-	Incidenteel	Voordeel	68
Reservering t.b.v. groot onderhoud	Incidenteel	Voordeel	30
Bedrijfsvoeringskosten	Incidenteel	Nadeel	-40
Gemeentelijk minimabeleid	Incidenteel	Nadeel	-13
Participatiewet	Incidenteel	Voordeel	21
BBZ	Incidenteel	Nadeel	-48
Werkvoorzieningsschap Alescon	Incidenteel	Voordeel	73
WMO - oud	Incidenteel	Voordeel	1
WMO - nieuw	Incidenteel	Nadeel	-145
Sociaal domein Jeugd	Incidenteel	Nadeel	-217
Overige verschillen	Incidenteel	Voordeel	70
Totaal afgerond			-369

Toelichting:

Incidentele budgetten, voordeel € 111.000

Door de raad zijn in 2018 incidentele budgetten beschikbaar gesteld.

Van de niet benutte middelen wordt aan de raad voorgesteld deze via resultaatbestemming over te hevelen naar 2019, in totaal € 111.000

Het betreft:

- Arbeidsmarktbeleid € 50.000
- Restant budgetten uitvoeringskosten re-integratie en WPDA € 33.000
- Schuldhulpverlening, ontvangen bedrag via de Septembercirculaire, € 28.000

Aan de raad wordt voorgesteld, dit bedrag via resultaatbestemming over te hevelen naar 2019.

Overschrijding budget oprichting Attenta, nadeel 18.000

Voor de oprichting van de Stichting Attenta is door de raad een budget beschikbaar gesteld, waarvan per 1 januari 2018 € 93.000 over is. Op dit budget, is er een uitgaaf van € 111.000, waardoor er een overschrijding is van € 18.000. De raad wordt voorgesteld de overschrijding ten laste van de reserve Sociaal domein te brengen.

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Salarissen Samenkracht en burgerparticipatie, nadeel € 29.000

Door een hogere toerekening van de salarissen naar dit deeltaakveld, ontstaat er een nadeel van € 29.000.

Salarissen wijkteams, nadeel € 261.000

Door een hogere toerekening van de salarissen naar dit deeltaakveld, ontstaat er een nadeel van € 261.000. Dit nadeel is incidenteel en wordt veroorzaakt door het feit dat niet alle gemeentelijke medewerkers uit het (vml) Sociaal Team een nieuw dienstverband hebben gekregen binnen Stichting Attenta.

Salarissen Maatwerkvoorzieningen, voordeel € 28.000

Door een lagere toerekening van de salarissen naar dit taakveld, ontstaat er een voordeel van € 28.000

Salarissen Maatwerkdienstverlening 18+, voordeel € 68.000

Door een lagere toerekening van de salarissen naar dit taakveld, ontstaat er een voordeel van € 68.000

Reservering groot onderhoud schooldeel MFC De Spil, voordeel € 30.000

Voor het schooldeel van het MFC De Spil, ontvangt de gemeente van CONOD en Stichting PrimAH jaarlijks een bijdrage in het groot onderhoud o.b.v. de Londo-vergoeding. De gemeente heeft in de jaren 2015 t/nm 2018 een bedrag ontvangen van € 90.000. In de reserve is een bedrag opgenomen van € 60.000. De raad wordt voorgesteld om via resultaatbestemming dit bedrag met € 30.000 aan te vullen.

Bedrijfsvoeringskosten WPDA, nadeel € 40.000

Het nadeel op de bedrijfsvoeringskosten WPDA wordt veroorzaakt door hogere personeelskosten bij deze organisatie. Dit komt o.a. door frictiekosten in verband met de samenvoeging met Alescon en inhuur via detacheringsbureaus in plaats van eigen personeel als gevolg van het niet kunnen werven van gekwalificeerd personeel.

Gemeentelijk minimabeleid, nadeel € 13.000

Voor het gemeentelijk minimabeleid is in de begroting een bedrag beschikbaar van € 676.000. De werkelijke uitgaven zijn € 689.000. Aan de raad wordt voorgesteld het nadeel van € 13.000 te onttrekken aan de reserve Sociaal domein. Het verschil bij het minimabeleid, ontstaat met name bij de Meedoenpremies Schoolgaande kinderen.

Participatiewet (voorheen BUIG) voordeel € 22.000

Het verschil ontstaat door een nadeel bij de ontvangsten debiteuren van € 26.000 en een voordeel bij de werkelijke uitgaven voor de uitkeringen van € 48.000. De raad wordt voorgesteld het voordeel toe te voegen aan de reserve Sociaal domein.

BBZ, nadeel € 48.000

Voor deze regeling voor ondernemers geldt dat de baten lager uitvallen dan begroot; tevens zijn de lasten gestegen. Er was een positieve eigen bijdrage gemeente begroot van € 32.000; bij de rekening komen we uit op een te betalen eigen bijdrage van de gemeente van € 17.000. Ten opzichte van de begroting komt het nadeel uit op € 48.000.

Werkvoorzieningsschap Alescon, voordeel €73.000

Bij Alescon ontstaat een voordeel, mede als gevolg van het opheffen van deze organisatie; zoals bepaalt in de nota reserves en Voorzieningen worden verschillen verrekend met de reserve Sociaal domein.

WMO oud, voordeel € 1.000

Bedrag wordt niet nader toegelicht. Voordeel wordt ten gunste van de reserve Sociaal domein gebracht.

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

WMO nieuw, nadeel € 145.000

Dit nadeel wordt veroorzaakt door een toename van de zorgkosten en verschuiving binnen de interventieniveau's. Het aantal cliënten blijft nagenoeg gelijk maar het aantal indicaties en de hoogte van het interventieniveau stijgt.

Jeugd, nadeel € 217.000

Dit nadeel wordt met name veroorzaakt door inzet van duurdere zorg (hoger interventieniveau) voor nagenoeg een gelijk aantal cliënten. We zien een toename van de meer complexe problematiek.

Overige verschillen, voordeel € 70.000

Onder de overige verschillen kunnen worden genoemd een voordeel bij de Inburgering van € 41.000, een voordeel van € 33.000 van de Klijsma-gelden, exploitatie De Boerhoorn (nadeel € 15.000), exploitatie MFC Gasselternijveen (nadeel € 15.000) en overige verschillen die niet nader worden toegelicht (voordeel € 26.000).

Overzicht mutaties in de reserves

Bestemmingen	Toevoeging reserves		Onttrekking reserves		Resultaat bestemming
	Begroting	Rekening	Begroting	Rekening	
Resultaat 2017		590.357		1.019.680	
Toevoeging resultaat 2017 conform raadsbesluit		1.019.680			
Onttrekking resultaat 2017 conform raadsbesluit				590.357	
Najaarsnota 2018, onttrekking aan de reserve Sociaal domein			562.635	562.635	0
Dekking koopkrachtontwikkeling (2014)			37.126	37.126	0
Dekking voorliggend veld			200.000	32.183	-167.817
Beschut werken vanuit re-integratie			49.150	7.034	-42.116
Dekking Impuls Participatiewet (2017)			50.000	50.000	0
Dekking Impuls Participatiewet (2018)			50.000	0	-50.000
Budget voor BBL			46.437	9.348	-37.089
Compensatie WTCG			51.979	7.814	-44.165
Opvang asielzoekers, restant budget 2016			162.349	0	-162.349
Verhoogde instroom asielzoekers (via AU)			315.510	0	-315.510
Verhoogde instroom asielzoekers (via dec.circ)			53.000	0	-53.000
Budget versnelde HHT/Alg. voorziening schoonmaak			60.891	12.157	-48.734

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Bestemmingen	Toevoeging reserves		Onttrekking reserves		Resultaat bestemming
	Begroting	Rekening	Begroting	Rekening	
Themajaar Jaar vd dorpen			31.676	31.676	0
Oprichting Overheids BV			232.896	232.896	0
Toekomstagenda dorpen			104.598	17.644	-86.954
Doorschuiven Toekomstagenda dorpen naar 2019	50.000	50.000			0
Communicatie en burgerparticipatie			32.155	28.921	-3.234
Leefbaarheidsfonds			81.953	17.150	-64.803
Uitvoeringskosten Sociaal domein, structurele taken			237.927	166.477	-71.450
Uitvoeringskosten Sociaal domein, incidentele taken			438.046	438.046	0
Armoedebestrijding (Klijnsmagelden)			5.282	5.282	0
Uitvoeringsbudget visie Sociaal domein			82.271	67.674	-14.597
Interreg project in for care			23.278	1.932	-21.346
Reserveren MFC De Spil, onderwijsfunctie	18.288	18.288			
Ter dekking kapitaallasten Gebruikersvergunning De Boerhoorn			1.473	1.473	0
	68.288	1.678.325	2.910.632	3.337.506	-1.183.163

De mutaties van de reserves Dekking kapitaallasten Gebruikersvergunning De Boerhoorn hebben een structureel karakter, de mutaties bij de overige reserves hebben een incidenteel karakter.

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Lasten	5.469	5.041	5.852	5.509	343
Baten	5.115	4.829	4.840	5.038	198
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-354	-213	-1.012	-471	541
Mutaties in reserves					
Lasten (= toevoeging)	238	0	80	287	-207
Baten (= onttrekking)	190	4	595	448	-147
Resultaat mutaties reserves	-48	4	515	161	-354
Gerealiseerd resultaat	-402	-209	-496	-309	187

Verschillenanalyse

Het programma Volksgezondheid en milieu laat bij de rekening ten opzichte van de begroting een voordelig resultaat na bestemming zien van € 187.000. Onderstaand de belangrijkste verschillen:

Verschillenanalyse op hoofdlijnen	Incidenteel/ Structureel	Nadeel/ Voordeel	Bedrag x € 1.000
Incidentele budgetten	Incidenteel	Voordeel	93
Overige verschillen	Incidenteel	Voordeel	94
Totaal afgerond			187

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Toelichting:

Incidentele budgetten, voordeel € 93.000

Door de raad zijn in 2017 incidentele budgetten beschikbaar gesteld.

Van de niet benutte middelen wordt aan de raad voorgesteld deze via resultaatbestemming over te hevelen naar 2018, in totaal € 93.000

Het betreft:

- Uitvoering JOGG in Aa en Hunze € 4.000
- Zwerfvuil restant € 6.000
- Duurzaamheid energiebesparing t.b.v. zonnepanelen € 7.000
- Zonnepanelen op dorpshuizen € 58.000
- Onderhoud begraafplaatsen, motie Najaarsnota € 18.000

Reiniging

Het taakveld Reiniging laat per saldo een nadeel zien van € 148.000. Het nadeel ontstaat door hogere uitgaven voor een bedrag van € 185.000. Aan inkomsten is een bedrag van € 2.646.000 ontvangen, waarvan € 2.041.000 aan afvalstoffenheffing. Begroot was aan inkomsten een bedrag van € 2.609.000, zodat er bij de inkomsten een voordeel is van € 37.000. In de voorziening Afvalstoffenheffing was per eind 2017 een bedrag aanwezig van € 126.000. Omdat het saldo in de voorziening niet toereikend was om het tekort over 2018 te dekken is de overschrijding ad. € 22.000 ten laste van het rekeningresultaat gebracht. Het saldo van de voorziening is per eind 2018 nihil.

De hogere uitgaven ontstaan door hogere uitgaven inzamelen B-hout - als gevolg van een nieuw contract -, hogere uitgaven inzameling huisvuil groen/grijs/PMD en hogere verwerkingskosten PMD. Bij de inkomsten is meer afvalstoffenheffing ontvangen.

Riolering

Na verrekening van de overhead, de bevroren BTW en de rente, blijft er per saldo bij dit taakveld een voordeel over van € 110.290. Dit bedrag is toegevoegd aan de voorziening GRP. Het saldo van deze voorziening bedraagt per eind 2018 € 1.725.182.

Overige verschillen, voordeel 94.000

Onder de overige verschillen kunnen worden genoemd; de begraafplaatsrechten (nadeel € 18.000), gezondheidszorg (voordeel € 28.000), salarissen begraafplaatsen (voordeel € 20.000), onderhoud begraafplaats Anloo (voordeel € 15.000), een voordeel van € 28.000 bij het taakveld openbare gezondheidszorg en overige verschillen die niet nader worden toegelicht (voordeel € 21.000).

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Overzicht mutaties in de reserves

Bestemmingen	Toevoeging reserves		Onttrekking reserves		Resultaat bestemming
	Begroting	Rekening	Begroting	Rekening	
Resultaat 2017				207.054	
Toevoeging resultaat 2017 conform raadsbesluit		207.054			
Dekking kosten Healthy Ageing			47.348	45.000	-2.348
Budget verduurzaming accommodaties			34.451	9.713	-24.738
Bijdrage aan bodemsaneringskosten			44.368	44.368	0
Kolken algemeen			22.125	1.860	-20.265
Uitvoering JOGG in Aa en Hunze			16.942	0	-16.942
Project vandalisme en middelengebruik (2006-2007)			2.536	2.506	-30
Extra werkzaamheden restitutie leges begraafplaatsen			20.000	20.000	0
Project Samen oud			10.000	10.000	0
Restant budget 2016 aanpak zwerfui			20.854	0	-20.854
Duurzaamheidsfonds			362.852	104.261	-258.591
Aanleggen openbare oplaadpunten naar 2019	10.000	10.000			0
Zonnepanlen dorpshuizen naar 2019	70.000	70.000			0
Gezondheidsbevordering			10.000	0	-10.000
Dekking kapitaallasten riool Gieterweg te Gasselte			3.722	3.722	0
	80.000	287.054	595.198	448.484	-353.768

De mutaties van de reserve Dekking kapitaallasten riool Gieterweg te Gasselte hebben een structureel karakter, de mutaties bij de overige reserves hebben een incidenteel karakter.

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Programma 8 Volksgezondheid, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Lasten	2.081	3.784	3.938	2.348	1.589
Baten	1.497	2.903	3.205	2.122	-1.082
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-584	-881	-733	-226	507
Mutaties in reserves					
Lasten (= toevoeging)	1.927	0	263	450	-187
Baten (= onttrekking)	2.073	0	424	429	4
Resultaat mutaties reserves	147	0	161	-21	-182
Gerealiseerd resultaat	-437	-881	-572	-247	325

Verschillenanalyse

Het resultaat van het programma bedraagt na bestemming € 325.000 voordelig. Onderstaand de belangrijkste verschillen:

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Verschillenanalyse op hoofdlijnen	Incidenteel/ Structureel	Nadeel/ Voordeel	Bedrag x € 1.000
Incidentele budgetten	Incidenteel	Voordeel	1
Overschrijding ADHB	Incidenteel	Nadeel	-9
Opbrengst kavel Dwarsplaatsen Oost	Incidenteel	Voordeel	59
Compensatie in grondprijs ivm sanering	Incidenteel	Nadeel	-40
Winstneming complex Eext	Incidenteel	Voordeel	50
Winstneming complex Nooitgedacht	Incidenteel	Voordeel	135
Dotatie voorziening Gieterveen	Incidenteel	Nadeel	-10
Exploitatievoordeel 6 sociale huurwoningen	Incidenteel	Voordeel	15
Leges bouwvergunningen	Incidenteel	Voordeel	122
Dekking kapitaallasten sociale huurwoningen	Incidenteel	Voordeel	25
Ontwikkeling bestemmingsplannen	Incidenteel	Voordeel	41
Overige verschillen	Incidenteel	Nadeel	-64
Totaal afgerond			325

Toelichting:

Incidentele budgetten, voordeel € 1.000

Door de raad zijn in 2018 incidentele budgetten beschikbaar gesteld.

Van de niet benutte middelen wordt aan de raad voorgesteld deze via resultaatbestemming over te hevelen naar 2019, in totaal € 1.000

Het betreft bij dit programma:

- Controle brandveiligheid gebouwen en asbestdaken € 1.000

Actualisatie Digitalisering Harmonisatie Bestemmingsplannen, nadeel € 9.000

In 2018 zijn er voor de ADHB uitgaven geweest voor een bedrag van € 9.000. Via het rekeningresultaat wordt de raad voorgesteld het bedrag t.l.v. de bestemmingsreserve te brengen. Na de onttrekking resteert er in de reserve een bedrag van € 26.658.

Opbrengst kavel Dwarsplaatsen Oost, voordeel 59.000

Van het afgesloten complex Dwarsplaatsen Oost, was nog 1 kavel beschikbaar. Deze kavel 15 is in 2018 verkocht. De raad wordt voorgesteld dit bedrag ten gunste van de Algemene reserve van het grondbedrijf te brengen.

Compensatie in grondprijs in verband met sanering composteertrein, nadeel € 40.000

In 2018 is er een compensatie betaald in de grondprijs in verband met de sanering en ontmanteling van de composteerinrichting aan de Madenweg. De raad wordt voorgesteld dit bedrag ad. € 40.000 ten laste van de Algemene reserve van het grondbedrijf te brengen.

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Tussentijdse winstneming complex Eext, voordeel € 50.000

Ingaande het verslagjaar 2017 dient volgens het BBV, voor de winstneming bij de grondexploitatie, gebruik gemaakt te worden van de zogenaamde POC-methode (Percentage of Completion). Dit betekent dat, onder bepaalde voorwaarden er een winstneming bij de complexen dient te worden genomen. Voor het jaar 2018 is dit van toepassing bij het complex Eext.

Tussentijdse winstneming complex Nooitgedacht, voordeel € 135.000

De tussentijdse winstneming op basis van de hiervoor genoemde POC-methode (Percentage of Completion), wordt ook toegepast bij het complex Nooitgedacht. Dit levert voor het jaar 2018 een winst op van € 135.000. Voor zowel de winstneming van het complex als voor Nooitgedacht, geldt dat de bedragen via het rekeningresultaat worden toegevoegd aan de algemene reserve van het grondbedrijf.

Dotatie voorziening complex Gieterveen, nadeel € 10.000

Uit een berekening van de eindwaarde van het complex Gieterveen, blijkt dat er een aanvullende boeking van € 10.000 ten gunste van de boekwaarde dient plaats te vinden. Via het rekeningresultaat wordt dit bedrag ten laste van de Algemene reserve van het grondbedrijf gebracht.

Exploitatievoordeel 6 sociale huurwoningen Nooitgedacht, voordeel € 15.000

Het exploitatievoordeel behaald in het jaar 2018, wordt conform besluitvorming toegevoegd aan de Algemene reserve van het grondbedrijf

Leges omgevingsvergunningen, voordeel € 122.000

Als raming is opgenomen een bedrag van € 480.000 voor bouwleges. Aan werkelijke bouwleges is binnengekomen een bedrag van € 602.000.

Dekking kapitaallasten sociale huurwoningen, voordeel € 25.000

De gevormde reserves kapitaallasten voor de installaties en de bouw van de 6 sociale huurwoningen Nooitgedacht, lopen niet in de pas met de boekwaarden. Voorgesteld wordt om deze 2 reserves aan te vullen t.l.v. het rekeningresultaat.

Ontwikkeling bestemmingsplannen, voordeel € 41.000

Extra inkomsten als gevolg van meer individuele bestemmingsplanwijzigingen op verzoek door het economische herstel. Hierbij is minder gebruik gemaakt van externe bureaus.

Overige verschillen, nadeel € 59.000

Het betreft o.a. een nadeel van € 24.000 bij de doorberekening van de salarissen, ontwikkeling Welstandsbeleid (nadeel €22.000), overige kosten volkshuisvesting (voordeel € 20.000) en overige verschillen die niet nader worden toegelicht (nadeel € 33.000).

2.1.3 Toelichting op baten en lasten per programma

Overzicht mutaties in de reserves

Bestemmingen	Toevoeging reserves		Onttrekking reserves		Resultaat bestemming
	Begroting	Rekening	Begroting	Rekening	
Resultaat 2017		19.583		167.043	
Toevoeging resultaat 2017 conform raadsbesluit		167.043			
Onttrekking resultaat 2017 conform raadsbesluit				19.583	
Tussentijdse winstneming complex Gasteren	200.000	200.000			0
Budget brandveiligheid recreatieterrein			108.817	6.488	-102.329
Nieuwe omgevingswet			45.090	198	-44.892
Controle brandveiligheid gebouwen en asbestdaken			35.000	0	-35.000
Nieuwe omgevingswet, budget 2018 naar 2019	63.000	63.000			0
Uitvoeren van woonwensenonderzoek in Annen e.o.			5.320	5.320	0
Vervallen reserve dekking kapitaallasten grond huurwoningen			199.650	199.650	0
Dekking reserve kapitaallasten bouw 6 soc. huurwon. Nooitgedacht				0	0
Aanpassen reserve dekking kapitaallasten aan activa			30.512	30.512	0
	263.000	449.626	424.389	428.794	-182.221

De mutaties van de reserve Dekking kapitaallasten installaties en bouw van de 6 sociale huurwoningen in Nooitgedacht, hebben een structureel karakter, de overige reserves een incidenteel karakter.

2.1.4 Wet WNT

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de Gemeente Aa en Hunze. Het voor de Gemeente Aa en Hunze toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000 volgens het algemene bezoldigingsmaximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

bedragen x € 1	Mw. Mr. M. Tent	Mw. Mr. E.P. van Corbach
Functiegegevens	Gemeentesecretaris/Algemeen directeur	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01– 31/12	01/01-31/12
Omvang dienstbetrekking (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 91.276,77	€ 74.539,46
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.975,88	€ 12.372,36
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 106.252,65</i>	<i>€ 86.911,82</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 189.000	€189.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 106.252,65	€ 86.911,82
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2017		
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstbetrekking (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 91.962	€ 75.198
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.066	€ 11.480
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 106.028</i>	<i>€ 86.678</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 181.000	€181.000
Totale bezoldiging	€ 106.028	€ 86.678

2.2 Balans en toelichting

Dit hoofdstuk bestaat uit de volgende onderdelen:

2.2.1 Balans

2.2.2. Toelichting op de balans

2.2.3 Waarderingsgrondslagen

2.2.4 Overzicht aard en reden Reserves en Voorzieningen

2.2.1 Balans

ACTIVA	Ultimo 2018	Ultimo 2017	PASSIVA	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa			Eigen vermogen		
- kosten onderzoek en ontwikkeling	3.832	10.986			
Materiële vaste activa			Reserves		
- investeringen met een economisch nut	21.798.324		- algemene reserve	14.848.251	
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	8.297.406		- algemene reserve grondbedrijf	6.268.608	
- investeringen met maatschappelijk nut	3.915.982			21.116.859	
	34.011.713	34.091.492	- bestemmingsreserves	11.349.825	
Financiële vaste activa			Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	32.466.684	30.954.586
- kapitaalverstrekking aan:				1.652.685	4.890.666
- deelnemingen	135.042		Voorzieningen	6.205.674	5.652.575
- overige verbonden partijen	1.823		Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		
- leningen aan:			Onderhandse leningen van:		
- woningbouwcorporaties	5.766		- binnenlandse pensioenfondsen/verzekeringsinstellingen	399.321	
- deelnemingen	498.585		- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	2.781.935	
- overige langlopende leningen	2.009.501			3.181.256	4.655.607
	2.650.717	2.745.086			
Totaal vaste activa	36.666.262	36.847.564	Totaal vaste passiva	43.506.300	46.153.434
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Voorraden			Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan 1 jaar		
- onderhanden werk en gereed product, waaronder bouwgronden in exploitatie	9.129.934		- overige kasgeldleningen	3.000.000	
	9.129.934	10.359.464	- banksaldi	2.717.422	
			- overige schulden	1.717.201	
				7.434.623	4.983.693

2.2.1 Balans

ACTIVA	Ultimo 2018	Ultimo 2017	PASSIVA	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar - vorderingen op openbare lichamen 806.270 - rekening-courantverhouding met het Rijk 0 - overige vorderingen 656.914	1.463.184	1.269.740	Overlopende passiva - verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen 3.018.940 - de van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren 731.460 - overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen -	3.750.400	3.311.438
Liquide middelen - banksaldi 575.405 - kassaldi 8.479					
Overlopende activa - van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen 63.782 - overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen 6.784.276	583.884	324.422	Totaal vlottende passiva	11.185.023	8.295.131
	6.848.058	5.647.375			
Totaal vlottende activa	18.025.060	17.601.000			
Totaal generaal	54.691.322	54.448.565	Totaal generaal	54.691.322	54.448.565
			Gewaarborgde geldleningen	20.847.476	23.014.697

2.2.2 Toelichting op de balans

Activa

Vaste activa

Tot de vaste activa behoren de Immateriële, de Materiële en de Financiële Vaste Activa.

Het verloop van de vaste activa in 2018 was als volgt:

Boekwaarde per 1 januari 2018 36.847.564

Vermeerderingen:

Investerings	2.454.489	
Verstrekingen geldleningen	<u>223.805</u>	
		2.678.294

Verminderings:

Onttrekkingen aan de reserves/bijdragen door derden	-	
Aflossingen leningen	318.175	
Afschrijvingen	1.851.048	
Desinvesteringen/verminderingen 2018	<u>690.375</u>	
		<u>2.859.598</u>

- 181.304

Boekwaarde per 31 december 2018 36.666.261

In de hierna volgende toelichting worden de posten uit de vaste activa gespecificeerd en nader toegelicht. Voor een verdere specificatie wordt verwezen naar het "Overzicht van vaste activa". Dit overzicht is als bijlage bij de jaarrekening 2018 opgenomen.

Immateriële Vaste Activa

	Boekwaarde 1-1-2018	Investerings 2018	Desinveste- ringen 2018/ verminderingen	Afschrijvingen 2018	Bijdragen derden 2018	Afwaardering duurz waardeverm	Boekwaarde 31-12-2018
Kosten geldleningen/saldo agio-disagio	-	-	-	-	-	-	-
Kosten onderzoek en ontwikkeling	10.986	-	-	7.154	-	-	3.832
Totaal Immateriële Vaste Activa.	10.986	-	-	7.154	-	-	3.832

De afschrijvingsduur voor kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en saldo agio-disagio, is maximaal gelijk aan de looptijd van de geldlening. De afschrijvingsduur voor de kosten van onderzoek en ontwikkeling bedraagt ten hoogste vijf jaar.

2.2.2 Toelichting op de balans

Materiële Vaste Activa

Investerings met economisch nut	Boekwaarde 1-1-2018	Investerings 2018	Desinveste- ringen 2018/ verminderingen	Afschrijvingen 2018	Bijdragen derden 2018	Afwaardering duurz. waardeverm.	Boekwaarde 31-12-2018
Gronden en terreinen	2.343.848	-	80.549	-	-	-	2.263.299
Woonruimten	749.771	-	-	26.721	-	-	723.050
Bedrijfsgebouwen	14.799.533	34.084	97.954	758.199	-	-	13.977.465
Grond-, weg- en waterbouw- kundige werken	12.808	15.197	-	2.313	-	-	25.692
Vervoermiddelen	630.614	148.164	-	124.655	-	-	654.123
Machines/apparaten/installaties	1.532.823	474.222	-	324.348	-	-	1.682.697
Overige materiële vaste activa	2.671.299	1.675	-	200.976	-	-	2.471.998
Totaal MVA economisch nut	22.740.697	673.342	178.503	1.437.212	-	-	21.798.324
Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	Boekwaarde 1-1-2018	Investerings 2018	Desinveste- ringen 2018/ verminderingen	Afschrijvingen 2018	Bijdragen derden 2018	Afwaardering duurz. waardeverm.	Boekwaarde 31-12-2018
Gronden en terreinen	-	-	-	-	-	-	-
Woonruimten	-	-	-	-	-	-	-
Bedrijfsgebouwen	10.629	-	-	1.346	-	-	9.283
Grond-, weg- en waterbouw- kundige werken	6.264.390	798.598	511.872	147.629	-	-	6.403.487
Vervoermiddelen	18.477	-	-	2.309	-	-	16.168
Machines/apparaten/installaties	46.332	-	-	7.456	-	-	38.876
Overige materiële vaste activa	1.749.777	162.106	-	82.291	-	-	1.829.592
Totaal MVA econ. nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	8.089.604	960.704	511.872	241.031	-	-	8.297.406

De investeringen met economisch nut worden gewaardeerd tegen de verkrijging- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering op mindering gebracht. De afschrijving vindt merendeels plaats volgens de lineaire methode.

De afschrijving is gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

2.2.2 Toelichting op de balans

Investerings met maatschappelijk nut	Boekwaarde 1-1-2018	Investerings 2018	Desinveste- ringen 2018/ verminderingen	Afschrijvingen 2018	Bijdragen derden 2018	Afwaardering duurz. waardeverm.	Boekwaarde 31-12-2018
Maatschappelijk nut voor 2017							
Grond-, weg- en waterbouw- kundige werken	2.744.925			159.032		-	2.585.893
Machines/apparaten/installaties	-		-	-	-	-	-
Overige materiële vaste activa	-		-	-	-	-	-
							-
Subtotaal	2.744.925	-	-	159.032	-	-	2.585.893
Maatschappelijk nut vanaf 2017							
Grond-, weg- en waterbouw- kundige werken	516.266	820.442		6.619			1.330.089
Machines/apparaten/installaties							
Overige materiële vaste activa							-
	516.266	820.442	-	6.619	-	-	1.330.089
Totaal MVA maatschappelijk nut	3.261.191	820.442	-	165.651	-	-	3.915.982
Totaal Materiële Vaste Activa	34.091.492	2.454.488	690.375	1.843.894	-	-	34.011.713

Investerings met maatschappelijk nut kunnen tot 2017 geactiveerd worden. Vanaf 2017 moeten ze geactiveerd worden. In geval van activering wordt het actief lineair afgeschreven.

In de kolom vermeerderingen worden de bruto-investeringen vermeld zoals die in 2018 hebben plaatsgevonden. In de kolom verminderingen worden enerzijds de onttrekkingen aan de diverse (bestemmings-) reserves vermeld, anderzijds worden de ontvangen investeringsbijdragen van derden hierin weergegeven.

In 2018 zijn er geen afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen bij de Materiële Vaste Activa geweest.

2.2.2 Toelichting op de balans

De investeringen in 2018 kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Investerings met een economisch nut

Bedrijfsgebouwen		
Ver- en nieuwbouw MFC De Boerhoorn	34.084	34.084
Grond- wegen- waterbouwkundige werken		
Kunstgrasveld Gieten	15.197	15.197
Vervoermiddelen		
Peugeot Partner	25.376	
MAN bedrijfswagen	122.788	148.164
Machines, apparaten en installaties		
Severpark 2017	100.000	
Vervangen werkplekken	44.535	
Easiflo chloor feeder zwembad Zwanemeer Gieten	29.730	
Verbeteren binnenklimaat raadszaal	33.614	
Investering 2018 afdekking zwembad De Borghoorns Annen	45.125	
Investering 2018 afdekking zwembad Zwanemeer Gieten	52.202	
Aanpassen pantry raadsmeugel	52.565	
Digitale hulpmiddelen stichting Attenta	55.200	
Overige investeringen machines, apparaten en installaties < € 25.000	61.251	474.222
Overige materiële vaste activa		
Diversen	1.675	1.675
Totaal investeringen met een economisch nut		673.342

2.2.2 Toelichting op de balans

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Grond- weg- en waterbouwkundige werken		
Herstructurering begraafplaats Rolde	253.571	
Riolering Esstraat Rolde	215.506	
Verv. riolering Dobbenwal Gieten	134.119	
Ov. investeringen grond- weg- en waterbouwkundige werken < € 100.000	195.402	
		798.598
Overige materiele vaste activa		
Urnenmuur Gieten	120.227	
Overige investeringen overige materiele vaste activa < € 25.000	41.880	
		162.107
Totaal investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestijding van de kosten een heffing kan worden geheven		960.704

Investerings in openbare ruimte met maatschappelijk nut vanaf 2017

Grond- weg- en waterbouwkundige werken		
Openbare verlichting	372.787	
Graskeien projecten	125.780	
Herplant bomen deelgebied 1 (Gasselte en Gieten)	50.360	
Wegconstructie riolering Dobbenwal Gieten	55.935	
Overige investeringen GWW werken < € 50.000	215.580	
		820.442
Totaal investeringen met maatschappelijk nut		820.442

2.2.2 Toelichting op de balans

Desinvesteringen/verminderingen 2018

De desinvesteringen in 2018 kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Verkoop grond Industrierrein 2e fase Gasselternijveen	80.549	
OBS De Peppel	97.954	
Diverse machines en installaties (geen boekwaarde)	-	
		178.503

De verminderingen in 2018 kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Grond- weg- en waterbouwkundige werken

Bijdrage uit voorziening GRP voor rioleringsprojecten:

Riolerings Esstraat Rolde

Verv. riolerings Dobbenwal Gieten

Overige bijdrage uit voorziening GRP voor rioleringsprojecten < € 100.000

215.506

134.119

162.247

Totaal verminderingen 2018

511.872

Totaal desinvesteringen/verminderingen 2018

690.375

Financiële Vaste Activa	Boekwaarde 1-1-2018	Investerings 2018	Desinveste- ringen 2018	Afschrijvingen/ Aflossingen 2018	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2018	
Kapitaalverstrekkingen aan:							
- deelnemingen	135.042	-	-	-		135.042	
- overige verbonden partijen	1.823	-	-	-		1.823	
						-	
Leningen aan:						-	
- woningbouwcorporaties	6.466	-	-	700		5.766	
- deelnemingen	498.585	-	-	-		498.585	
- overige langlopende leningen	2.103.170	223.806	-	317.475		2.009.501	
						-	
Totaal Financiële Vaste Activa	2.745.086	223.804	-	318.175	-	2.650.717	

2.2.2 Toelichting op de balans

De boekwaarde van de kapitaalverstrekking aan deelnemingen per 31 december 2018 is als volgt te specificeren:

- Aandelen Waterleidingmaatschappij Drenthe: 64 aandelen à € 50	3.200
- Aandelen Enexis	22
- Aandelen Bank Nederlandse Gemeenten: 52.728 aandelen à € 2,50	131.820
- Certificaten golfclub Semslanden	p.m.

Totaal kapitaalverstrekking aan deelnemingen **135.042**

De boekwaarde van de kapitaalverstrekking aan overige verbonden partijen per 31 december 2018 is als volgt te specificeren:

- Waardelen in de Marke van Rolde	1.823

Totaal kapitaalverstrekking aan overige verbonden partijen **1.823**

Vlottende activa

Vorraden	31-12-2018	31-12-2017
Onderhanden werk en gereed product, waaronder bouwgronden in exploitatie	9.129.934	10.359.464
Totaal voorraden	9.129.934	10.359.464

Onderhanden werk en gereed product, waaronder bouwgronden in exploitatie

Grexen	Boekwaarde 1-1-2018	Vermeerde- ringen 2018	Verminderen 2018	Vrijval/dotering voorziening	Winstuitname	Boekwaarde 31-12-2018
- Rolde Zuid (Nooitgedacht)	7.592.279	448.715	892.569		135.000	7.283.425
- Bedrijventerrein Bloemakkers	2.363.820	78.837	885.057	100.000		1.657.600
- SWS Oostermoer	219.775	5.736		10.000-		215.511
- Eext Noordoost	104.602	8.656	134.948		50.000	28.310
- Gasteren 3e fase	78.988	15.188	349.088		200.000	54.912-
Totaal	10.359.464	557.132	2.261.662	90.000	385.000	9.129.934

2.2.2 Toelichting op de balans

Grexen					
	Boekwaarde 31-12-2018	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te ontv opbrengst	Geraamd eindresultaat (nominale waarde)	Geraamd eindresultaat (contante waarde)
- Rolde Zuid (Nooitgedacht)	7.283.425	5.795.266	13.424.339	345.709	306.980
- Bedrijventerrein Bloemakkers	1.657.600	341.511	2.065.785	66.668	60.383
- SWS Oostermoer	215.511	74.201	290.400	1.321	1.270
- Eext Noordoost	28.310	28.271	173.000	91.560	89.765
- Gasteren 3e fase	54.912-	38.868	104.375	119.920	117.569
Totaal	9.129.934	6.278.117	16.057.899	625.178	575.967

Op de boekwaarde zijn de voorzieningen voor de afwaardering van het complex Bloemakkers (€ 500.000) en complex SWS Oostermoer (€193.801) in mindering gebracht.

Parameter Opbrengststijging

Er wordt door de gemeente een parameter opbrengstenstijging van 0% gehanteerd. De vierkante meter prijs van het grootste complex (Nooitgedacht) is al redelijk hoog en de komende jaren moet er volgens de prognoses veel meer dan nu per jaar worden verkocht. Om in de markt te blijven achten wij het reëel de huidige grondprijzen aan te houden. Daarnaast zijn al meer dan 60 kavels aan projectontwikkelaars aangeboden tegen de in de grondexploitatie genoemde prijs.

Deze kunnen voorlopig dus niet worden aangepast.

De kavels op bedrijventerrein Bloemakkers zijn voor het grootste gedeelte gereserveerd of verkocht. Voor de overige complexen is dezelfde parameter gehanteerd.

Gezien de marktgegevens en de economische ontwikkeling is een opbrengstenstijging van 1% aannemelijk. Hiervoor is een scenarioanalyse uitgevoerd op de prognose van de projecten Nooitgedacht en Bloemakkers. Het toepassen van 1% opbrengstenstijging heeft directe gevolgen voor de eindwaarde van beide complexen, dit brengt een schattingonzekerheid van € 440.000 positief met zich mee.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	31-12-2018	31-12-2017
Vorderingen op openbare lichamen	806.270	83.361
Rekening-courantverhouding met het Rijk	-	568.398
Overige vorderingen	656.914	617.981
Totaal	1.463.184	1.269.740

2.2.2 Toelichting op de balans

Vorderingen op openbare lichamen		31-12-2018	31-12-2017	
Debiteuren openbare lichamen	782.070			
Debiteuren openbare lichamen één jaar en ouder	<u>24.200</u>			
		806.270	83.361	
Totaal vorderingen op openbare lichamen		806.270	83.361	
Overige vorderingen		31-12-2018	31-12-2017	
Debiteuren	514.146			
Debiteuren één jaar en ouder	<u>47.554</u>			
		561.700	471.001	
Debiteuren belastingen	177.822			
Debiteuren belastingen één jaar en ouder	<u>108.044</u>			
		285.866	385.848	
Subtotaal		847.566	856.850	
Voorziening debiteuren (in mindering gebracht op totaal vorderingen)		190.652	238.869	
Totaal overige vorderingen		656.914	617.981	
Overlopende activa		31-12-2018	31-12-2017	
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel		63.782	73.782	
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen		6.784.276	5.573.593	
Totaal overlopende activa		6.848.058	5.647.375	

2.2.2 Toelichting op de balans

De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschot-bedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	Saldo begin begrotingsjaar 1-1-2018	Ontvangen bedragen 2018	Vrijgevallen bedragen 2018 of terugbetalin- gen 2018	Saldo einde begrotingsjaar 31-12-2018
Provincie Drenthe, BDU-bijdrage Verkeersmaatregelen Julianalaan Gasselte	38.782			38.782
Provincie Drenthe, restant project POD Sport	25.000			25.000
Provincie Drenthe, fietsoversteek kon. Wilhelminalaan Rolde	10.000		10.000	-
Totaal	73.782	-	10.000	63.782

De overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen, bestaan met name uit:

Te verrekenen BTW-compensatiefonds	4.036.452	
Kohier Toeristenbelasting 2018	938.656	
Voorschot bedrijfsvoeringskosten 1e kwartaal 2019 WPDA	545.875	
Beschermd wonen	308.466	
Nog te ontvangen bedrag notaris verkoop kavel	164.890	
Nog te ontvangen ihkv proportioneel declareren	170.000	
Nog te ontvangen PMD 2018	97.344	
WMO eigen bijdragen	34.222	
VNG contributie 2019	38.219	
Nog te ontvangen vergoeding RMBA	33.180	
Overige	<u>416.973</u>	
		6.784.276

2.2.2 Toelichting op de balans

Passiva

Eigen vermogen

Reserves	31-12-2018	31-12-2017
Algemene reserve	14.848.251	11.805.543
Overige bestemmingsreserves	11.349.825	13.542.582
Totaal reserves	26.198.077	25.348.125
Reserve grondbedrijf	6.268.608	5.606.461
Totaal reserves excl. gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	32.466.684	30.954.586
Gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	1.652.685	4.890.666
Totaal reserves	34.119.369	35.845.252

Reserves algemene dienst

Het verloop van de reserves van de algemene dienst kan als volgt worden weergegeven:

Saldo per 1 januari 2018		25.348.125
<u>Vermeerderingen</u>		
Vermeerderingen in het verslagjaar 2018	3.342.429	
Resultaat verslagjaar 2017	4.428.521	
		7.770.949
<u>Verminderingsen</u>		
Aanwending van de reserves	6.920.998	
		6.920.998
Mutatie in de reserves gedurende verslagjaar 2018		849.951
Saldo per 31 december 2018		26.198.077

2.2.2 Toelichting op de balans

De mutaties in de reserves kunnen als volgt worden weergegeven:

Reserve	Saldo aan het begin van het begrotings- jaar	Toevoegingen/ onttrekkingen uit hoofde van het voorgaan- de boekjaar	Toevoegingen bij het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	Onttrekkingen bij het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	Vermindering i.v.m. af- schrijving op activa waar- voor een spec. bestemm. res. is gevormd	Saldo aan het einde van het begrotingsjaar
Algemene reserves						
Weerstandsdeel Algemene Reserve	5.653.167					5.653.166
Vrije Algemene Reserve (VAR)	6.152.376	2.317.232	2.773.004	2.047.527		9.195.085
Totaal Algemene reserves	11.805.543	2.317.232	2.773.004	2.047.527	-	14.848.251
Bestemmingreserves						
Sociaal beleid	37.126			37.126		-
Reserve Sociaal Domein	1.713.000	250.328		1.502.089		461.239
Bovenwijkse voorzieningen	65.155					65.155
Grote Projecten	-					-
Toeristische Recreatieve Ontwikkelinger	25.878			24.600		1.278
Risico nieuwe sociale wetgeving	71.236	2.594-	180.000			248.642
Incidentele dekkingsmiddelen	5.975.085	1.859.944	343.000	2.920.969		5.257.060
Harmonisatie Bestemmingsplannen	54.453	19.583-				34.870
Investeringsregeling Landelijk Gebied	14.186			4.247		9.939
Opbr. verkoop aandelen Essent leningdeel	1.922.643					1.922.643
Egalisatiereserve groot onderhoud schor	18.288	23.194	18.288			59.770
Kap.lasten brandweehuisvesting	492.217				18.431	473.786
Kap.lasten MFC Gieterveen	120.925				3.711	117.214
Kap.lasten Dr. Nassau College	1.169.504		14.842		30.621	1.153.725
Kap.lasten sportacc. Eexterveen	79.668		6.269		3.125	82.812
Kap.lasten eisen gebr.verg. Boerhoorn	2.209				1.473	736
Kap.lasten riool Gieterweg Gasselte	189.088				3.722	185.366
Kap.lasten OV Stationsstr. Gieten	14.400				800	13.600
Kap.lasten huisv. Openbare Werken	176.467		409		6.127	170.749
Kap.lasten hekwerk OBS Gieten	1.279				511	768
Kap.lasten Office 2010	29.695			114	27.377	2.204

2.2.2 Toelichting op de balans

Reserve	Saldo aan het begin van het begrotings- jaar	Toevoegingen/ onttrekkingen uit hoofde van het voorgaan- de boekjaar	Toevoegingen bij het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	Onttrekkingen bij het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	Vermindering i.v.m. af- schrijving op activa waar- voor een spec. bestemm. res. is gevormd	Saldo aan het einde van het begrotingsjaar
Kap.lasten BGT	22.000					22.000
Kap.lasten verlichting w Gasselternijvn	38.744			5.837	1.567	31.340
Kap.lasten zonnepanelen De Goorns	32.244		5.809		3.171	34.882
Kap.lasten zonnepanelen De Wendeling	5.262		808		505	5.565
Kap.lasten kunstgrasveld Annen	321.362			22.342	24.844	274.176
Kap.lasten install. soc. huurwoningen	125.840					125.840
Kap.lasten grond soc. huurwoningen	199.650			199.650		-
Kap.lasten bouw soc. huurwoningen	624.978			30.512		594.466
Totaal Bestemmingsreserves	13.542.583	2.111.289	569.425	4.747.486	125.985	11.349.825
Totaal reserves	25.348.126	4.428.521	3.342.429	6.795.013	125.985	26.198.077

Reserve grondbedrijf

Het verloop van de algemene reserve van het grondbedrijf kan als volgt worden weergegeven:

Saldo aan het begin van het begrotingsjaar 5.606.461

Vermeerderingen

Vermeerderingen in het verslagjaar 2018	200.000	
Resultaat verslagjaar 2017	462.146	
Rentetoevoeging		
		662.147

Verminderingen

Mutatie in de reserves gedurende verslagjaar 2018		-	662.147
---	--	---	---------

Saldo aan het einde van het begrotingsjaar			6.268.608
---	--	--	------------------

2.2.2 Toelichting op de balans

Gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

	31-12-2018	31-12-2017
Gerealiseerd resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	1.652.685	4.890.666

Het gerealiseerde resultaat volgend uit het Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening is overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording afzonderlijk op de balans opgenomen. Omtrent de bestemming van het resultaat over 2018 zal door de gemeenteraad in haar vergadering van 4 juli 2019 een besluit worden genomen.

Voorzieningen

	31-12-2018	31-12-2017
Totaal van de voorzieningen	6.205.674	5.652.575

Het verloop van de voorzieningen gedurende verslagjaar 2018 kan als volgt worden weergegeven:

Stand per 1 januari 2018	5.652.575
--------------------------	-----------

Vermeerderingen

Dotaties ten laste van de exploitatie	2.895.633
---------------------------------------	-----------

Verminderingen

Ten laste van de voorzieningen	2.342.534	553.099
--------------------------------	-----------	---------

Stand per 31 december 2018	6.205.674
-----------------------------------	------------------

2.2.2 Toelichting op de balans

De mutaties van de voorzieningen kunnen voor het jaar 2018 als volgt worden weergegeven:

Voorziening	Saldo begin van het begrotingsjaar	Toevoegingen	Aanwendungen	T.g.v. de rekening van baten + lasten vrijgevallen bedragen	Saldo eind van het begrotingsjaar
VWS component	11.281		11.281		0
Voorziening afvalstoffenheffing	125.858	22.186	148.044		0
Wegenonderhoud	840.735	616.031	1.022.793		433.973
Gemeentelijk Riolerings Plan (G.R.P.)	1.629.054	607.999	511.872		1.725.181
Technisch onderhoud gemeentegebouwen	159.166	317.108	256.919		219.355
Technisch onderhoud monumenten	128.854	72.618	124.681		76.791
Schilderwerk gemeentegebouwen	113.015	88.096	98.110		103.001
Schilderwerk monumenten	10.643	18.119	6.033		22.729
Groot onderhoud dorpshuizen	71.593	57.615	47.537		81.671
Vijveronderhoud	76.057	49.540	36.153		89.445
Pensioenvoorziening (vm) wethouders	2.190.341	1.003.399	79.111		3.114.628
Voorziening groot onderhoud Grevelingskanaal	295.978	42.922			338.900
Voorziening frictiekosten SWAH	-				-
Totaal voorzieningen	5.652.575	2.895.633	2.342.534	-	6.205.674

Voor een nadere toelichting van het doel van de bestedingen en de voeding van de reserves en voorzieningen, wordt verwezen naar de Nota Reserves en Voorzieningen zoals die is vastgesteld door de raad op 17 december 2015.

Vaste schulden met een rente typische looptijd van 1 jaar of langer

Onderhandse leningen	31-12-2018	31-12-2017
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	399.321	499.153
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	2.781.935	4.156.454
Totaal Onderhandse leningen	3.181.256	4.655.607

2.2.2 Toelichting op de balans

Onderhandse leningen

Het verloop van de binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen is als volgt:

Saldo per 1 januari 2018		499.153
Opgenomen leningen	-	
Aflossingen	99.832	99.832-
Saldo per 31 december 2018		399.321

Het verloop van de binnenlandse banken en overige financiële instellingen is als volgt:

Saldo per 1 januari 2018		4.156.454
Opgenomen leningen	-	
Aflossingen	1.374.519	1.374.519-
Saldo per 31 december 2018		2.781.935

In 2018 is er een bedrag van € 92.024 betaald aan rente voor de langlopende leningen. De aflossingsverplichting voor 2019 op de vaste schulden met een looptijd > 1 jaar bedraagt € 1.474.351. Voor een verdere toelichting wordt tevens verwezen naar de in het jaarverslag opgenomen [paragraaf Financiering](#).

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan 1 jaar	31-12-2018	31-12-2017
Overige kasgeldleningen	3.000.000	
Banksaldi	2.717.422	1.861.737
Overige schulden	1.717.201	3.121.956
Totaal vlottende schulden	7.434.623	4.983.693

De gemeente beschikt over een kredietfaciliteit in rekening-courant bij de Bank Nederlandse Gemeenten van ongeveer € 5,1 miljoen (kredietlimiet).

2.2.2 Toelichting op de balans

Overige schulden	31-12-2018	31-12-2017	
Crediteuren	1.717.201	3.121.956	
Totaal overige schulden	1.717.201	3.121.956	

Overlopende passiva	31-12-2018	31-12-2017	
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	3.018.940	2.573.712	
De van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	731.460	737.726	
Totaal overlopende passiva	3.750.400	3.311.438	

De post verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen is als volgt opgebouwd:

- Loonheffing gemeentepersoneel	670.152	
- WMO/Sociaal Domein 2018	1.393.728	
- BTW Grondbedrijf	93.660	
BTW Algemene dienst	170.665	
- Transitorische rente	42.678	
- Nog te betalen kosten inzake PSA	85.983	
- Leerlingenvervoer Connexion	201.664	
- Overige	<u>360.410</u>	
		3.018.940

2.2.2 Toelichting op de balans

De van EU-rijk-provincies ontvangen voorschot-bedragen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van lasten volgende begrotingsjaren	Saldo aan het begin van het begrotingsjaar 1-1-2018	ontvangen bedragen 2018	vrijgevallen bedragen of terugbetalingen 2018	Saldo aan het einde van het begrotingsjaar 31-12-2018
Min. OCW, Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2015	44.069	48.886	88.673	4.282
Ministerie van SZW, gelden 2014 Volwassenen educatie				
Dr. College	46.242		46.242	-
Min. VWS, VWS component 2010	40.694		40.694	-
Min. VWS, vooruitontvangen PW gelden	113.943		14.238	99.705
Prov. Drenthe, Project Kymelsberg Schipborg	5.000			5.000
Prov. Drenthe, Halteplan OV	150.119			150.119
Prov. Drenthe, ISV3 bijdrage centrumplan Gieten	131.282		94.480	36.802
Prov. Drenthe, ISV3 bijdr. bodemsanering loc. Vlieghuis	2.202			2.202
Prov. Drenthe, bijdrage dorpsinitiatieven 2016	50.000			50.000
Prov. Drenthe, bijdrage dorpsinitiatieven 2017	50.000			50.000
Prov. Drenthe, bijdrage dorpsinitiatieven 2018	-	50.000		50.000
Prov. Drenthe, herinrichting dorpsplein Gasselte	80.000			80.000
Prov. Drenthe, subsidie belevingspunt Archeologie	8.000		8.000	-
Prov. Drenthe, subsidie Culturele Impuls 2017	16.175		8.000	8.175
Prov. Drenthe, subsidie Culturele Impuls 2018		15.175		15.175
Prov. Drenthe, subsidie toegankelijkheid openbare bibliotheken		100.000		100.000
Prov. Drenthe, subsidie voorterrein sporthal Annen		80.000		80.000
Totaal	737.726	294.061	300.327	731.460

Schatkistbankieren

Per 15 december 2013 zijn wij verplicht om deel te nemen aan schatkistbankieren. Overtollige banktegoeden moeten gestationeerd worden bij het rijk. Dit betekent dat iedere dag het positieve tegoed boven het drempelbedrag van € 390.000 wordt overgeboekt naar een aparte rekening bij de rijks-schatkist. De over- of onderschrijding wordt op kwartaalbasis berekend. In onderstaand overzicht is te zien dat wij per kwartaal geen overschrijding hebben gehad. Berekening van het drempelbedrag en het gemiddeld bedrag dat wij positief op onze bankrekening hebben gestaan, staat vermeld.

2.2.2 Toelichting op de balans

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	390			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	-	-	51	23
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	390	390	339	367
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	52.000			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	52.000			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	390			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	-	-	4.693	2.111
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	-	-	51	23

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

In artikel 53 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten is aangegeven dat de gemeente in de toelichting op de balans dient te vermelden, voor welke belangrijke, niet in de balans opgenomen, financiële verplichtingen de gemeente voor een aantal toekomstige jaren is verbonden.

2.2.2 Toelichting op de balans

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

In artikel 53 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten is aangegeven dat de gemeente in de toelichting op de balans dient te vermelden, voor welke belangrijke, niet in de balans opgenomen, financiële verplichtingen de gemeente voor een aantal toekomstige jaren is verbonden.

Bedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantiestellingen zijn verstrekt:		2018	2017
- Natuurlijke personen	1.525.179		
- Woningcorporaties, bibliotheek, Impuls	19.322.297		
Totaal		20.847.476	23.014.697
Verplichting aan gemeentepersoneel eind 2018 voor verlofuren en vakantiegeld college		249.049	213.498

Gewaarborgde geldleningen

Het bedrag waartoe waarborgen zijn verstrekt voor uitstaande geldleningen aan derden bedraagt per 31 december 2018 € 20.847.476. Conform het BBV is dit bedrag niet in de telling van de balans opgenomen. Van voornoemd bedrag is het risico voor € 1.525.179 middels overeenkomsten met de NHG (Nationale Hypotheek Garantie) voor 100% afgedekt. Voor de garantiestellingen van natuurlijke personen geldt dat per 31 december 2006 de overeengekomen obligoconstructie afloopt tussen de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen en de gemeenten. Vanaf de genoemde datum kan de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen dus geen aanspraak meer doen op de gemeenten in het kader van de afkoopovereenkomst. Het bedrag van € 19.322.297 betreft leningen waar de gemeente garant voor staat, die aangegaan zijn door verscheidende corporaties en stichtingen.

Huurovereenkomsten

Leasecontracten

Met Century Autolease is in maart 2016 een meerjarige leaseovereenkomst afgesloten voor 2 Volkswagen Polo's. Het contract heeft een looptijd van 60 maand en loopt af per 24 maart 2021. De verplichting bedraagt per 31 december 2018 € 17.070 (excl. indexering).

Met ingang van 1 augustus 2016 is met de firma Canon Nederland NV een nieuwe huurovereenkomst afgesloten voor de huur van de printers. Het nieuwe contract heeft een looptijd van 48 maanden en eindigt op 31 juli 2020. De verplichting bedraagt per 31 december 2018 € 46.828 (excl. indexering).

Met ingang van 1 januari 2005 is er een huurcontract afgesloten voor de brandweergarage in Rolde. Het contract had een looptijd van 10 jaar. Nadat Alescon het object heeft verkocht zijn er door de gemeente met de nieuwe eigenaar onderhandelingen gevoerd over de wijziging van de huurovereenkomst. De nieuwe huurovereenkomst gaat op 1 januari 2015 in voor een duur van 15 jaar tot en met 31 december 2028. De verplichting bedraagt per 31 december 2018 € 191.025 (excl. indexering).

2.2.3 Waarderingsgrondslagen

Inleiding

Onderstaande samenvatting van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling is bedoeld als leidraad voor een juiste interpretatie van de in deze jaarrekening gepresenteerde financiële gegevens. De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op d.d. 29 juni 2017 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld. Ingaande het jaar 2017 is het aantal programma's teruggebracht van 16 naar 9. Ingaande het jaar 2017 zijn de taakvelden volgens het BBV verplicht bij de begroting en de rekening. Een gemeente is zelf vrij om te bepalen welke programma's gehanteerd worden. De gemeente Aa en Hunze heeft er voor gekozen om de landelijke voorgestelde programma-indeling te volgen. Dit voorstel is door de raad vastgesteld in de raadsvergadering van 28 april 2016. Het verdelingsprincipe voor de ramingen is identiek aan het verdelingsprincipe voor het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten.

Verslaggeving

Bij onze gemeente wordt bij de planning- en controlcyclus een onderscheid gemaakt in de planningslijn en de verantwoordingslijn. De instrumenten die tot de planningslijn behoren zijn de Gemeentelijke toekomstvisie, het Collegeprogramma, Beleidsplan, Begroting en de Afdelingsplannen. Bij de verantwoordingslijn zijn de Bestuursrapportages (Beleidsplan – in 2018 de Voortgangsnota - de Najaarsnota) en de Jaarrekening de daarbij gebruikte instrumenten. De Jaarrekening vormt het sluitstuk van de planning- en controlcyclus.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de september circulaire van het boekjaar.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt, geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid 2017 van de commissie BBV het volgende. Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen WMO-administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

2.2.3 Waarderingsgrondslagen

Balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Algemeen

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62 lid 2 BBV). Hierbij wordt de verkregen bijdrage als bate te worden verantwoord .

Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio

Afsluitkosten van opgenomen geldleningen worden afgeschreven gedurende de restant looptijd van de betrokken geldlening.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het gerelateerde materiële vaste actief.

Materiële vaste activa

Algemeen

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak die aan de vervaardiging van het actief worden toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat deze kosten worden geactiveerd.

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht.

Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

- Rioleringen: maximaal 60 jaar
- Nieuwbouw woonruimten en schoolgebouwen: 40 jaar
- Nieuwbouw kantoren en bedrijfsgebouwen: 40 jaar
- Nieuwbouw tijdelijke woonruimten en tijdelijke bedrijfsgebouwen: maximaal 25 jaar
- Renovatie, restauratie en aankoop woonruimten en schoolgebouwen: maximaal 40 jaar
- Renovatie, restauratie en aankoop kantoren en bedrijfsgebouwen: maximaal 40 jaar
- Technische installaties in bedrijfsgebouwen: maximaal 20 jaar
- Telefooninstallaties: 5 jaar

2.2.3 Waarderingsgrondslagen

- Automatiseringsapparatuur: maximaal 5 jaar
- Kantoormeubilair en schoolmeubilair: 15 jaar
- Zware transportmiddelen: maximaal 10 jaar
- Aanhangwagens, personenauto's en lichte motorvoertuigen: maximaal 10 jaar

Strategische gronden, voorheen Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) onder Materiële vaste activa.

Conform de notitie grondexploitaties 2016 van de commissie BBV zijn NIEGG en bouwgronden in exploitatie (BIE) die per 1 januari 2016 uit exploitatie zijn genomen, op basis van een overgangsbepaling tegen de boekwaarde per 1 januari 2016 (ingangsdatum Wijzigingsbesluit) geherrubriceerd naar de materiële vaste activa. Deze overgangsbepaling heeft een looptijd van 4 jaar. Uiterlijk 31 december 2019 zal een toets plaatsvinden op de marktwaarde van deze gronden tegen de geldende bestemming op het moment van de marktwaardetoets. Wordt daarbij een duurzame waardevermindering vastgesteld, dan zal dat uiterlijk 31 december 2019 leiden tot een afwaardering van deze gronden.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2017 worden gedaan.

Door de invoering van de nieuwe systematiek blijven verschillen bestaan in de wijze waarop mag worden afgeschreven op investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut die vóór het begrotingsjaar 2017 zijn gedaan. Om inzicht te geven in het deel van de activa dat wel vergelijkbaar is qua systematiek is in het verloopoverzicht in de toelichting op de balans aangegeven welk bedrag volgens de nieuwe systematiek is verantwoord en welk deel volgens een andere systematiek.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen zijn - tenzij hierna anders is vermeld - opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

2.2.3 Waarderingsgrondslagen

Vlottende activa

Vorraden

Grond en hulpstoffen

Grond- en hulpstoffen zijn opgenomen tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Wanneer de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, wordt afgewaardeerd naar deze lagere marktwaarde.

Onderhanden werk, gronden in exploitatie

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken) alsmede de rentekosten berekend zoals voorgeschreven in het BBV en de administratie- en beheerskosten.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen :

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat ;
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht;
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gereed product

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich vooral voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen .

2.2.3 Waarderingsgrondslagen

Vaste passiva

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen . De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

2.2.4 Overzicht aard en reden Reserves en Voorzieningen

Reserves

Progr.	Aard	Reden	Voeding / plafond
	Algemene reserves		
00/ Bestuur en ondersteuning	Weerstandsdeel algemene reserve (WAR)	Weerstandsdeel van de algemene reserves.	Storting uit de VAR; jaarlijks verhogen met de inflatiecorrectie van de septembercirculaire van het betreffende rekening jaar. Gewenste hoogte 10% van het begrotingstotaal.
00/ Bestuur en ondersteuning	Vrije algemene reserve (VAR)	Dekking van eenmalige uitgaven niet behorende tot de normale exploitatie van de gemeente.	Storting van rekeningsoverschotten en overige ontvangsten niet behorende tot de normale exploitatie van de gemeente.
03 en 08/ Economie / VHROSV	Algemene reserve grondbedrijf	Opvangen risico's ten aanzien van bedrijfsvoering rondom grondexploitaties.	Voeding door positieve resultaten van afgesloten grondexploitaties en eventueel tussentijdse winstnemingen uit lopende exploitaties.
	Bestemmingsreserves		
00/ Bestuur en ondersteuning	Risico's Nieuwe sociale wetgeving ambtenaren	Reserve ingesteld bij beleidsplan 2001 i.v.m. het eigen risicodragers worden voor WW, WAO, e.d.. Max plafond € 100.000.	Aanvulling komt uit algemene middelen.
00/ Bestuur en ondersteuning	Reserve Verkoop aandelen Essent (leningdeel)	Compenseren jaarlijkse weggevallen dividend door verkoop aandelen.	Ontvangen gelden door verkoop aandelen Essent aan RWE.
03/ Economie	Reserve Grote projecten	Fonds voor uitvoering grote projecten, voor investeringen bedoeld boven de € 225.000. Kleinere investeringen zijn toegestaan als zij bijdragen aan de doelstelling van de grote gebiedsgerichte projecten.	Reserve wordt niet meer gevoed.
05/ Sport, cultuur en recreatie	Res. Toeristische Recreatieve Ontwikkelingen	Realisatie van toeristische recreatieve voorzieningen conform het in 2009 vastgestelde Toeristisch en Recreatieve Ontwikkelings Plan (TROP).	Reserve wordt niet meer gevoed.
05/ Sport, cultuur en recreatie	Reserve ILG	Uitvoering geven aan de meerjarenplanning van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (PMJP provinciaal meerjarenprogramma's) 2007-2013.	Reserve wordt niet meer gevoed.
06/ Sociaal domein	Sociaal beleid	Egalisatie van voor- en nadelen welke ontstaan t.o.v. het vastgestelde budget voor bijzondere bijstand, premiebeleid, en egalisatie van kosten in het kader van de Wet Voorziening Gehandicapten.	Reserve wordt niet meer gevoed.

2.2.4 Overzicht aard en reden Reserves en Voorzieningen

Progr.	Aard	Reden	Voeding / plafond
06/ Sociaal domein	Sociaal Domein	Egalisatie van voor- en nadelen welke ontstaan t.o.v. het vastgestelde budget voor het Sociaal domein.	Overschotten in de exploitatie.
06/ Sociaal domein	Bovenwijkse voorzieningen	Aanleggen, onderhouden en uitbreiding van voorzieningen in de verschillende dorpskernen.	Wordt na afwikkeling opgeheven
06/ Sociaal domein	Egalisatiereserve Groot onderhoud schoolgebouwen	Toekomstig onderhoud van de scholen.	Jaarlijkse bijdrage te ontvangen van CONOD en Stichting PrimAH de bijdrage in het groot onderhoud obv de LONDO-vergoeding.
08/ VHROSV	Reserve ADHB	Actualiseren en digitaliseren bestemmingsplannen.	Verrkening met budget in exploitatie; reserve wordt niet meer gevoed.
div	Reserves Ter dekking kapitaallasten	Dekking kapitaallasten investeringen.	Soms uit voorzieningen soms uit de VAR worden middelen ter beschikking gesteld voor dekking kapitaallasten van een investering.
div.	Incidentele dekkingsmiddelen	De in enig jaar beschikbaar gestelde incidentele kredieten voor uitgaven/investeringen die niet nog niet of gedeeltelijk ten uitvoer zijn gebracht.	Beschikbaar gestelde kredieten die nog niet zijn uitgegeven.

2.2.4 Overzicht aard en reden Reserves en Voorzieningen

Voorzieningen

Progr.	Aard	Reden	Voeding / plafond
00/ Bestuur en ondersteuning	Pensioenvoorziening (vm) wethouders	Voorziening voor toekomstige pensioensverplichtingen aan wethouders.	Vanuit exploitatie, wordt jaarlijks geactualiseerd of de voorziening toereikend is.
02/ Verkeer en vervoer	Voorziening Vijveronderhoud	Om problemen voor de volksgezondheid te voorkomen dient frequent onderhoud aan vijvers plaats te vinden.	Structurele storting van € 49.000 vanuit de exploitatie.
02/ Verkeer en vervoer	Wegenonderhoud	Bekostigen van "grote" onderhoudswerken aan wegen.	In de begroting wordt jaarlijks in de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen gerapporteerd over de benodigde middelen om de voorziening wegenonderhoud op nivo te houden. Jaarlijks wordt structureel een bedrag toegevoegd (2017 : 611.000) aan de voorziening wegenonderhoud.
02/ Verkeer en vervoer	Voorziening Groot onderhoud Grevelingskanaal	Voorziening voor toekomstig groot onderhoud, schilderwerk en beschoeiing Grevelingkanaal.	Bijdrage vanuit de reserve Bruggen en beschoeiingen Grevelingkanaal. Voeding door afkoopsom van de gemeente Groningen.
05/ Sport, cultuur en recreatie	Technisch onderhoud monumenten	Deze voorziening dient om de jaarlijkse schommelingen in onderhoudskosten van monumenten op te vangen.	In de exploitatie wordt jaarlijks voor groot onderhoud van monumenten structureel gestort in de voorziening (2017: € 32.000).
05/ Sport, cultuur en recreatie	Schilderwerk monumenten	Deze voorziening dient om de jaarlijkse schommelingen in onderhoud schilderwerk van monumenten op te vangen.	In de exploitatie wordt jaarlijks voor schilderwerk van monumenten structureel gestort in de voorziening (2017: € 18.000).
06/ Sociaal domein	VWS component	Het wvs-component voorziet in de kosten van maatschappelijke ondersteuning inzake de inburgering en wegwijs maken in onze maatschappij van nieuwkomers. Te denken valt aan kosten kinderopvang, reiskosten, en andere kosten samenhangend met het volgen van een inburgeringscursus.	Het geld kwam van het Agentschap van het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap via de gemeente Assen. Inmiddels worden er geen gelden meer toegevoegd, het restant bedrag wordt nog ingezet voor lopende oude inburgeringstrajecten. Saldo wordt in 2018 t.g.v. exploitatie gebracht, daarna opheffing.
06/ Sociaal domein	Voorziening Groot onderhoud dorpshuizen	Opvangen van jaarlijkse schommelingen in onderhoudskosten.	Jaarlijks € 57.000 vanuit de exploitatie.
07 Volksgezondheid en milieu	Egalisatievoorziening Afvalstoffenheffing	De kosten van afvalstoffen zo gelijkmatig mogelijk te verwerken in de afvalstoffenheffing ter voorkoming van een grote, schoksgewijze verhoging van de afvalstoffenheffing.	Zowel op begrotings- als op rekeningsbasis wordt het verschil tussen de kosten van huishoudelijke afvalstoffen en de afvalstoffenheffing verrekend met de voorziening.

2.2.4 Overzicht aard en reden Reserves en Voorzieningen

Progr.	Aard	Reden	Voeding / plafond
07 Volksgezondheid en milieu	Gemeentelijk rioleringsplan (G.R.P.)	Egalisatiefonds met als doel ongewenste schommelingen in het rioolrecht te voorkomen en <i>daarnaast "het bekostigen van investeringen met betrekking tot het rioleringsplan"</i> .	Saldo tussen ontvangen rioolrecht en uitgaven in een jaar. Jaarlijks stortingen (rente) nodig om op de juiste hoogte te houden, hiermee is rekening gehouden. Het GRP is op basis van de contante waarde methode. Het incidenteel voordeel op kapitaallasten is jaarlijks toegevoegd aan de voorziening.
div.	Technisch onderhoud gemeentegebouwen	Deze voorziening dient om de jaarlijkse schommelingen in onderhoudskosten van gemeentelijke gebouwen op te vangen.	In de exploitatie wordt jaarlijk een bedrag voor groot onderhoud als storting in de voorziening opgenomen van € 230.000 De werkelijke uitgaven worden conform bbv rechtstreeks uit de voorziening gehaald.
div.	Schilderwerk gemeentelijke gebouwen	Deze voorziening dient om de jaarlijkse schommelingen in onderhoud schilderwerk van gemeentelijke gebouwen op te vangen.	In de exploitatie wordt jaarlijk een bedrag voor schilderwerk gemeentelijke gebouwen een storting in de voorziening opgenomen van € 87.000 De werkelijke uitgaven worden conform bbv rechtstreeks uit de voorziening gehaald.

2.3 Bijlage met verantwoordingsinformatie Specifieke uitkeringen (SiSa)

Gemeentes, provincies en gemeenschappelijke regelingen ontvangen van het rijk specifieke uitkeringen waarover verantwoording dient te worden afgelegd. Verantwoording van de ontvangen specifieke uitkeringen, vindt plaats via het SiSa (Single information Single Audit), middels een door het Rijk voorgeschreven Bijlage. Per specifieke uitkering wordt gerapporteerd aan de hand van door het rijk opgestelde indicatoren. De medeoverheden moeten de jaarstukken uiterlijk per 15 juli van het jaar volgend op het verslagjaar via het internet verzenden naar het CBS. Het CBS beoordeelt de aanlevering op tijdigheid en volledigheid en verzorgt bij correcte aanlevering daarna de doorzending van de specifieke uitkeringen met de indicatoren naar de desbetreffende ministeries en medeoverheden. Voor het huidige verslagjaar dient de gemeente verantwoording middels het SiSa af te leggen voor:

Naam Specifieke Uitkering	Ontvangen van	
Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017 (OAB)	Rijk	
Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	Provincie Drenthe	
Gebundelde uitkering op grond van art. 69 Participatiewet gemeentedeel 2017	Rijk	
Gebundelde uitkering op grond van art. 69 Participatiewet totaal 2016	Rijk	
Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2017	Rijk	
Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) totaal 2016	Rijk	
Verkeer en vervoer, SiSa tussen medeoverheden provinciale middelen Drenthe; uitvoeringsregeling BDU verkeer en vervoer	Provincie Drenthe	

2.3 Bijlage met verantwoordingsinformatie Specifieke uitkeringen (SiSa)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2018 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
		Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2018	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04</i>	
			€ 88.673	€ 0	€ 0	€ 44.069	
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen		Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Eindverantwoording Ja/Nee
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 09</i>
		1					Ja

2.3 Bijlage met verantwoordingsinformatie Specifieke uitkeringen (SiSa)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019								
DRE	DRE2C	Uitvoeringsregeling BDU verkeer en vervoer (Drenthe)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Drenthe			De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
		Uitvoeringsregling BDU verkeer en vervoer	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.
			Indicatornummer: DRE2C / 01	Indicatornummer: DRE2C / 02	Indicatornummer: DRE2C / 03	Indicatornummer: DRE2C / 04	Indicatornummer: DRE2C / 05	Indicatornummer: DRE2C / 06
			1 201503144-00607005 Fietsoversteek/kom entree Anloo	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 51.057		€ 51.057	
			2 201602659-00668711 Uniforme wegmarkering hoofd fietsroutes	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 25.546		€ 25.546	
			3 201602662-00669396 Aanleg rotondes bij afritten N34/Annen	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 0		€ 0	
			4 201702485-00731364 Project snelheidsremmende maatregelen bij diverse kommen	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 0		€ 0	
			5 201702486-00730948 Project snelheidsremmende maatregelen Noordzijde te Gasselternijveenschemond	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 0		€ 0	
			6 201702489-00730949 Project Herinrichting Hoofdstraat te Grolloo	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 0		€ 0	
			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording Ja/Nee	
				Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
			Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	
			Indicatornummer: DRE2C / 07	Indicatornummer: DRE2C / 08	Indicatornummer: DRE2C / 09	Indicatornummer: DRE2C / 10	Indicatornummer: DRE2C / 11	

2.3 Bijlage met verantwoordingsinformatie Specifieke uitkeringen (SiSa)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019								
			Kopie beschikingsnummer Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/ 06	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/ 07	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/ 08	Toelichting Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/ 09	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/ 10	
		1	201401372-00446989 Accentueren grenzen bebouwde kom, Annen-Spijkerboersdijk, Rolde-Asserstraat, Gasselte-Borgerderstraat, Nieuwediep-zuidelijke komgrens	€ 0	€ 0		Nee	
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2018 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee

2.3 Bijlage met verantwoordingsinformatie Specifieke uitkeringen (SiSa)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019								
SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2017	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAW	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1)
		Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A) ☐		inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW)	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW)	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 06
		1 061680 Gemeente Aa en Hunze		€ 4.283.183	€ 63.938	€ 379.984	€ 4.792	€ 180.864
		Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)		Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) ☐
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 11	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 12
		1 061680 Gemeente Aa en Hunze		€ 1.856	€ 137.772	€ 67.014	€ 0	€ 12.709

2.3 Bijlage met verantwoordingsinformatie Specifieke uitkeringen (SiSa)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019								
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 13	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2A / 14				
			1 061680 Gemeente Aa en Hunze	€ 0				
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeent edeel 2018 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Nee			
SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2017 Besluit	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 06
			1 061680 Gemeente Aa en Hunze	€ 199.612	€ 5.000	€ 73.473	€ 41.152	€ 57.534

2.3 Bijlage met verantwoordingsinformatie Specifieke uitkeringen (SiSa)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019							
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01	Besteding (jaar T-1) Bob	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	
			In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 08	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 09	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 10	
1	061680	Gemeente Aa en Hunze		€ 0	€ 0	€ 0	

2.4 Bijlage met Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

		Lasten			Baten			
		Begroting	Begroting na wijz.	Rekening	Begroting	Begroting na wijz.	Rekening	Saldo
00	BESTUUR EN ONDERSTEUNING							
	0.1 Bestuur	1.178.069	1.303.299	1.359.180	0	0	0	-1.359.180
	0.2 Burgerzaken	738.936	759.096	782.708	449.142	494.918	495.377	-287.331
	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	339.172	588.696	452.387	55.771	204.271	122.997	-329.389
	0.4 Ondersteuning organisatie	6.356.003	9.579.239	8.067.989	51.697	326.429	501.138	-7.566.851
	0.5 Treasury	-44.603	-468.603	-236.012	279.978	365.378	405.382	641.394
	0.61 OZB woningen	97.471	91.541	70.191	3.727.564	3.897.564	3.969.119	3.898.928
	0.62 OZB - niet woningen	59.902	49.121	38.015	372.245	372.245	310.176	272.161
	0.64 Belastingen Overig	250.464	2.136.317	2.009.737	12.970	1.828.751	1.707.867	-301.870
	0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	77.000	0	0	31.481.533	33.772.610	33.856.904	33.856.904
	0.8 Overige baten en lasten	1.194.806	1.221	1.787	0	-1	0	-1.787
	0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	-20.000	0	0	0	20.000
	0.10 Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0
	0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
	0.99 Bestemmingen	0	3.103.413	3.103.413	45.904	3.580.166	2.738.758	-364.655
		10.247.220	17.143.340	15.629.396	36.476.804	44.842.331	44.107.719	28.478.323
01	OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID							
	1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	1.451.501	1.477.843	1.436.661	4.651	4.742	4.422	-1.432.239
	1.2 Openbare orde en Veiligheid	222.457	223.296	275.404	7.249	7.489	622	-274.781
	1.99 Bestemmingen	0	0	0	18.431	18.431	18.431	18.431
		1.673.958	1.701.139	1.712.065	30.331	30.662	23.476	-1.688.590
02	VERKEER EN VERVOER							
	2.1 Verkeer en vervoer	2.500.556	3.684.253	2.906.698	12.043	92.279	744	-2.905.954
	2.2 Parkeren	4.588	4.629	4.822	0	0	0	-4.822
	2.5 Openbaar vervoer	6.465	6.522	5.878	0	0	0	-5.878
	2.99 Bestemmingen	0	0	0	800	1.108.060	890.270	890.270
		2.511.609	3.695.404	2.917.398	12.843	1.200.339	891.014	-2.026.383

2.4 Bijlage met Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

		Lasten			Baten			
		Begroting	Begroting na wijz.	Rekening	Begroting	Begroting na wijz.	Rekening	Saldo
03	ECONOMIE							
	3.1 Economische ontwikkeling	38.933	46.325	85.275	0	0	0	-85.275
	3.2 Fysieke bedrijfs- infrastructuur	318.659	984.268	193.589	240.159	240.159	178.837	-14.751
	3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	5.316	5.358	7.653	13.560	13.826	6.498	-1.155
	3.4 Economische promotie	108.732	320.946	349.589	1.370.837	1.604.337	1.820.406	1.470.817
	3.99 Bestemmingen	0	0	0	0	760.643	108.119	108.119
		471.640	1.356.897	636.106	1.624.556	2.618.965	2.113.860	1.477.755
04	ONDERWIJS							
	4.1 Openbaar basisonderwijs	29.297	29.297	29.021	0	0	0	-29.021
	4.2 Onderwijshuisvesting	734.172	726.593	741.145	0	0	20.221	-720.924
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	925.348	992.730	1.024.350	39.454	75.730	167.583	-856.766
	4.99 Bestemmingen	0	14.842	14.842	34.593	148.493	82.266	67.424
		1.688.817	1.763.462	1.809.358	74.047	224.223	270.070	-1.539.288
05	SPORT, CULTUUR EN RECREATIE							
	5.1 Sportbeleid en activering	199.901	272.019	231.584	0	0	4.513	-227.072
	5.2 Sportaccommodaties	1.691.332	1.985.997	1.851.382	440.588	440.907	412.984	-1.438.398
	5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	335.472	407.648	349.953	0	40.350	17.000	-332.953
	5.5 Cultureel erfgoed	165.645	287.910	235.435	24.920	25.408	64.207	-171.227
	5.6 Media	465.930	477.300	483.981	0	0	0	-483.981
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.207.307	5.276.598	3.938.948	21.362	271.610	48.091	-3.890.856
	5.99 Bestemmingen	0	12.886	12.886	33.212	2.193.055	872.087	859.201
		6.065.587	8.720.358	7.104.169	520.082	2.971.330	1.418.882	-5.685.287

2.4 Bijlage met Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

		Lasten			Baten			
		Begroting	Begroting na wijz.	Rekening	Begroting	Begroting na wijz.	Rekening	Saldo
06	SOCIAAL DOMEIN							
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.387.984	4.163.027	3.123.248	402.391	393.032	372.657	-2.750.591
	6.2 Wijkteams	2.044.430	3.380.891	3.521.087	0	0	41.637	-3.479.450
	6.3 Inkomensregelingen	6.592.116	7.322.157	7.278.834	4.553.000	5.510.000	5.469.141	-1.809.693
	6.4 Begeleide participatie	180.761	235.911	119.479	0	0	0	-119.479
	6.5 Arbeidsparticipatie	350.128	649.829	478.175	10.000	10.000	16.699	-461.476
	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.107.670	1.074.177	1.038.400	10.969	11.184	7.036	-1.031.364
	6.7 Maatwerkdienst- verlening 18+	3.436.721	2.741.099	3.081.276	302.625	539.375	596.747	-2.484.528
	6.72 Maatwerkdienst- verlening 18-	2.636.631	4.077.039	5.232.961	0	0	0	-5.232.961
	6.81 Geëscaleerde zorg 18+	26.948	27.111	1.767	0	0	0	-1.767
	6.82 Geëscaleerde zorg 18-	1.506.274	2.073.674	1.095.663	0	0	0	-1.095.663
	6.99 Bestemmingen	0	68.288	68.288	1.473	2.910.632	1.727.469	1.659.181
		20.269.663	25.813.203	25.039.176	5.280.458	9.374.223	8.231.387	-16.807.789
07	VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU							
	7.1 Volksgezondheid	935.215	1.049.215	950.480	0	0	728	-949.752
	7.2 Riolering	1.463.808	1.485.015	1.494.330	2.095.791	2.095.853	2.125.492	631.162
	7.3 Afval	1.960.161	2.022.765	2.204.154	2.602.982	2.644.732	2.830.178	626.023
	7.4 Milieubeheer	452.268	1.032.125	674.804	0	0	0	-674.804
	7.5 Begraafplaatsen	230.002	262.877	184.865	129.751	99.751	81.694	-103.171
	7.99 Bestemmingen	0	80.000	80.000	3.722	595.198	241.430	161.430
		5.041.454	5.931.997	5.588.633	4.832.246	5.435.534	5.279.522	-309.112
08	VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING							
	8.1 Ruimtelijke Ordening	634.564	640.315	680.618	5.273	5.376	33.921	-646.698
	8.2 Grondexploitatie (niet bedrijven- terreinen)	2.451.987	2.451.987	1.063.695	2.467.192	2.667.192	1.442.000	378.305
	8.3 Wonen en bouwen	697.679	845.660	604.159	430.346	532.198	646.441	42.282
	8.99 Bestemmingen	0	263.000	263.000	0	424.389	242.168	-20.832
		3.784.230	4.200.962	2.611.473	2.902.811	3.629.155	2.364.530	-246.943
	Totaal	51.754.178	70.326.762	63.047.774	51.754.178	70.326.762	64.700.459	1.652.685

3 Bijlagen

De volgende documenten zijn als bijlage in de rekening opgenomen:

3.1 Controleverklaring

3.2 Planning en Controlcyclus

3.3 Leeswijzer

3.1 Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van de gemeente Aa en Hunze

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN JAARREKENING 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van de gemeente Aa en Hunze te Gieten gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2018 als van de activa en passiva van de gemeente Aa en Hunze op 31 december 2018 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincie en gemeenten (BBV).
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder gemeentelijke verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.

De jaarrekening bestaat uit:

- De balans per 31 december 2018.
- Het overzicht van baten en lasten over 2018.
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondstagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.
- De SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.
- De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad op 20 december 2018 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2018. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Aa en Hunze zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants

3.1 Controleverklaring

(VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 627.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 BADO en het controleprotocol vastgesteld met het besluit d.d. 20 december 2018.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het controleprotocol WNT 2018. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 31.500 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere Informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere Informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is zoals bedoeld in artikel 213 lid 3 sub d Gemeentewet en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde

3.1 Controleverklaring

diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met BBV.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder gemeentelijke verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het college van burgemeester en wethouders de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van burgemeester en wethouders het voornemen heeft om de organisatie te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad op 20 december 2018 en ethische voorschriften en de

3.1 Controleverklaring

onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing:
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente.
- Het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 24 juni 2019

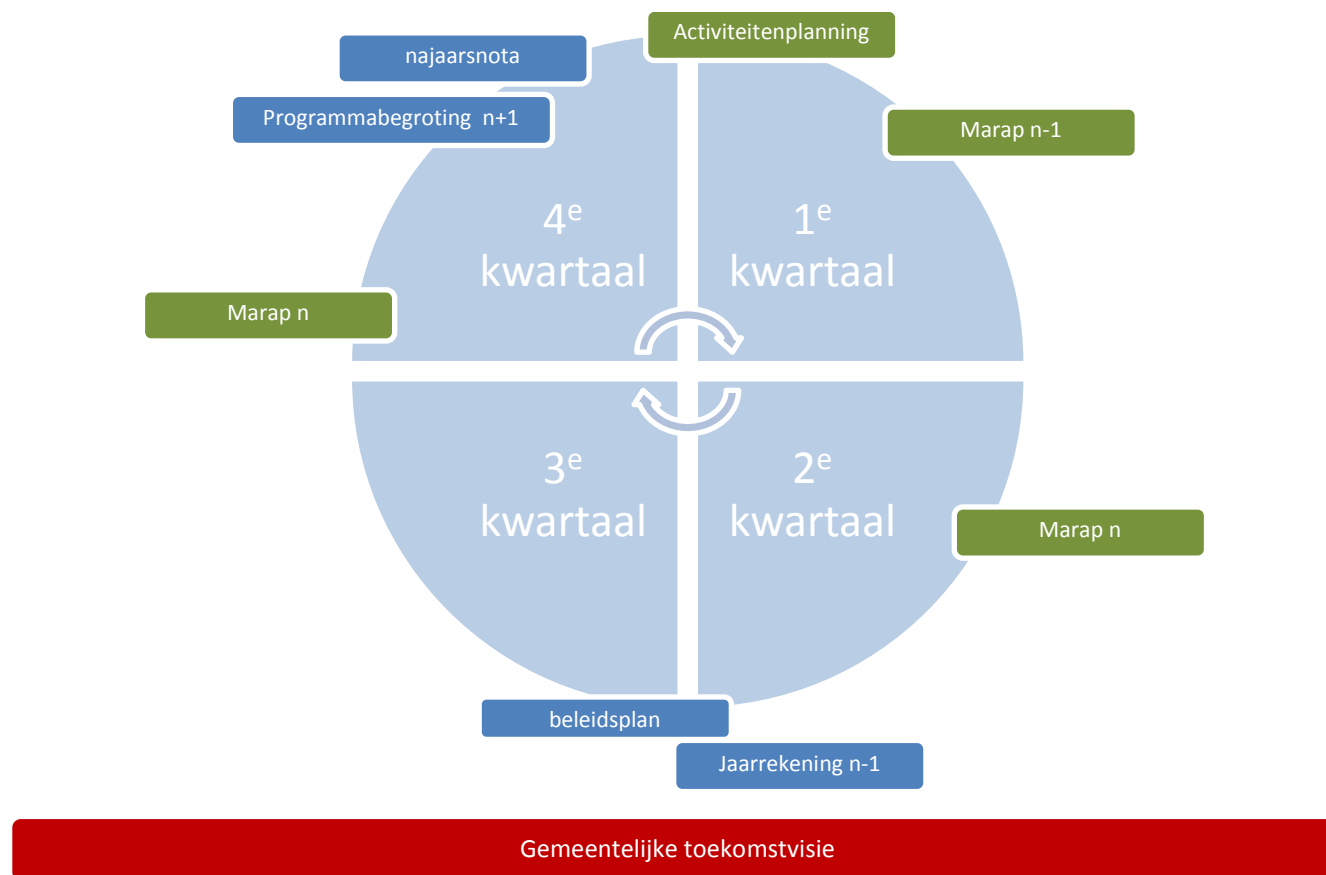
Deloitte Accountants B.V.

Was getekend : drs. H. Kuperus RA

3.2 Planning en controlcyclus

De planning en controlcyclus kan als volgt worden weergegeven.

(klik hier voor een korte uiteenzetting of klik op één van de gekleurde onderdelen in onderstaande schematische weergave)

3.2 Planning en controlcyclus

Wat is Planning en Control?

Planning en Control is gericht op het realiseren van organisatiedoelstellingen.

Het gaat om een geheel van activiteiten die uitgevoerd worden met het oog op:

- de vraag wat er in een bepaalde periode moet gebeuren, hoe dit moet gebeuren en waarmee dit moet gebeuren (planning);
- de rapportage daarover (control);
- de benodigde bijsturing (planning);
- de uiteindelijke verantwoording over de behaalde resultaten (control).

In de planning en controlcyclus zijn grofweg 2 stromen te onderscheiden, te weten: één op afdelingsniveau (groen) en één op concernniveau (blauw). Eigenlijk is het beter om te spreken van omgevingen waarbinnen de bewegingen plaatsvinden. De beide stromen samen vormen de werkelijke planning en controlcyclus. Ten behoeve van de uitwerking is het beter om de 2 stromen afzonderlijk in beeld te houden.

De instrumenten naar functioneel accent

Een tweede onderscheid dat is aan te brengen binnen de planning en controlcyclus is die naar accentlijnen.

We onderscheiden de volgende lijnen:

- de planningslijn
- de verantwoordingslijn

Het presenteren in twee afzonderlijke lijnen brengt enig risico met zich mee. Van een strikte scheiding tussen twee op zich zelf staande lijnen is geen sprake. De lijnen lopen in elkaar over. Toch worden ze gebruikt om het primaire functionele accent van het betreffende instrument aan te geven.

Het planning en control-instrumentarium van de gemeente Aa en Hunze bestaat uit de volgende hoofdonderdelen.

1. Gemeentelijke toekomstvisie	}	planningslijn
2. Collegeprogramma		
3. Beleidsplan		
4. Programmabegroting		
5. Najaarsnota	}	verantwoordingslijn
6. Gemeenterekening (jaarrekening)		

Daarnaast is er sprake van een tweetal beheersinstrumenten, waarin het accent op de voortgang ligt, te weten:

7. Activiteitenplanning (Let op: De activiteitenplanning heeft een dubbelfunctie)
8. Managementrapportages

3.2 Planning en controlcyclus

1. Gemeentelijke toekomstvisie

De toekomstvisie kan worden gezien als een weerslag van een gezamenlijk nadenken over de ontwikkeling van de eigen leefomgeving. Wat willen we? Waar liggen de accenten? Willen we bijvoorbeeld een groene gemeente zijn? Met andere woorden: Hoe ziet de gemeente er over 10, 15 of 20 jaar uit?

Belangrijk is dat de toekomstvisie gekoppeld is - en blijft - aan de rest van de planningslijn. Voorkomen moet worden dat een toekomstvisie als eenmalige exercitie binnen de kortste keren wordt ingehaald door een nieuw collegeprogramma of een geactualiseerd beleidsplan met nieuwe visie-elementen. In feite wordt dan immers de participerende burger voor de gek gehouden. Er is slechts één manier om de burger serieus te nemen en de toekomstvisie niet haar waarde te laten verliezen: wijk niet af van de geformuleerde toekomstvisie, het collegeprogramma en het beleidsplan zonder dit uitdrukkelijk en weloverwogen en in samenspraak met de burgers te doen.

Ten aanzien van het opstellen van een dergelijk visiedocument is aan de raad een eerste verantwoordelijkheid toegekend. In overeenstemming met de duale beginselen zal het initiatief dan ook van de raad moeten uit gaan.

De toekomstvisie 2020 is eind 2012 vastgesteld.

De Toekomstvisie 2020 zet de koers uit voor de toekomst van de gemeente Aa en Hunze. Met deze toekomstvisie stelt de gemeente de bestaande kwaliteiten en waarden veilig voor de toekomst. Wat ons bindt zijn de kernwaarden van Aa en Hunze. De sterke sociale verbanden, een gevoel van geborgenheid, saamhorigheid en naoberschap in een prachtig landschap met mooie dorpen. Dat wil de gemeente Aa en Hunze vasthouden en van hieruit vernieuwen: Aa en Hunze Buitengewoon!

3.2 Planning en controlcyclus

2. Collegeprogramma

Het collegeprogramma (ook wel bestuursprogramma genoemd) bevat de politieke hoofdlijnen van beleid op basis waarvan het college gedurende de collegeperiode van 4 jaar haar werk doet. Het collegeprogramma wordt opgezet vanuit een centrale politiek-bestuurlijke doelstelling, die verder wordt uitgewerkt in een beperkt aantal hoofddoelstellingen. Die hoofddoelstellingen worden op hun beurt weer voorzien van specifieke daarbij passende doelstellingen die men in de raadsperiode wens te realiseren.

Het is wenselijk dat bij die doelstellingen de beoogde effecten, die men wil bereiken, worden aangegeven. Getracht dient te worden om dit zoveel mogelijk te doen in meetbare termen om tijdens en na afloop een vorm van effectmeting mogelijk te maken.

Het collegeprogramma vormt het strategisch plan voor de gemeente en dient als basis voor de jaarlijks op te stellen – via het beleidsplan - programmabegroting. Het gaat hier om een uiterst belangrijk document in het kader van de gemeentelijke bedrijfsvoering. Het is van belang dat het collegeprogramma zo concreet mogelijke keuzes bevat, die als het ware als opdrachten aan het college en de ambtelijke organisatie kunnen dienen.

3.2 Planning en controlcyclus

3. Beleidsplan

Dit plan is – in tegenstelling tot het collegeprogramma, dat een statisch karakter draagt – een dynamisch stuk en heeft een voortschrijdend karakter. Het beleidsplan is een belangrijk document voor de kaderstelling van de programmabegroting voor het komende jaar. Op deze wijze wordt de raad in een vroegtijdig stadium betrokken bij de door het college noodzakelijk geachte beleidsontwikkelingen en worden "verrassingen" bij de behandeling van de programmabegroting in het najaar beperkt. Het beleidsplan kan als nadere aanscherping van het collegeprogramma worden beschouwd als een meer tactisch plan van de gemeente.

In het beleidsplan komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- de verwachte ontwikkeling van de financiële positie;
- een samenvatting van het resultaat van het vorig boekjaar;
- het beleid op hoofdlijnen;
- de recapitulatie van bijstellingen voor het lopende boekjaar;
- het financieel meerjarenperspectief voor de komende vier jaar.

Het voortschrijdend karakter van het beleidsplan heeft tot gevolg, dat het plan over de raadsperiode heen reikt. Dit is in verband met de continuïteit van de beleids- en bedrijfsvoering ook wenselijk, zo niet nodig. Uiteraard zal voor de jaren die over de raadsperiode heen reiken het dan te starten nieuw beleid niet controversieel zijn. Eens per vier jaar krijgt de nieuw optredende gemeenteraad de gelegenheid het beleidsplan op basis van een nieuw programma fundamenteel bij te stellen.

Het beleidsplan wordt jaarlijks in juli vastgesteld door de raad.

3.2 Planning en controlcyclus

4. Programmabegroting

De programmabegroting is onderverdeeld in:

- de beleidsbegroting;
- de financiële begroting.

De beleidsbegroting bestaat uit:

- het programmaplan;
- de paragrafen.

In het programmaplan wordt per programma expliciet ingegaan op de maatschappelijke effecten en de wijze waarop ernaar zal worden gestreefd die effecten te verwezenlijken en aan de middelen die met de realisatie gemoeid zijn. Of anders gezegd: **Wat willen we bereiken, wat gaan we doen en wat mag het kosten?**

In de paragrafen worden onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. Zij bevatten de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en de lokale heffingen en maken deel uit van de beleidsbegroting.

De financiële begroting bestaat uit:

- de uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting;
- het overzicht van baten en lasten;
- meerjarenramingen.

De programmabegroting vormt uiteindelijk het definitieve autorisatiekader voor de gemeenteraad om het college te machtigen en op te dragen het beleid met de daarin aangegeven middelen en de daaraan gekoppelde prestatie van de programma's uit te voeren. De programmabegroting wordt ieder jaar in november in de raad behandeld.

3.2 Planning en controlcyclus

5. Najaarsnota

Door middel van de najaarsnota informeert het college de raad over de realisatie van de programmabegroting over de eerste negen maanden van het lopende boekjaar. De najaarsnota is een afzonderlijk document dat na vaststelling van de programmabegroting in de maand december aan de raad ter vaststelling wordt aangeboden. In deze rapportage worden incidentele wijzigingen(bijstellingen) van de programmabegroting voorgesteld, de eventuele structurele effecten worden in een volgend beleidsplan opgenomen.

3.2 Planning en controlcyclus

6. Gemeenterekening

De gemeenterekening is onderverdeeld in een financieel deel: de jaarrekening en een beleidsmatig deel: het jaarverslag. In de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde financiële beheer. In het jaarverslag ligt het accent op de beleidsmatige dimensie. De inhoud en indeling van de jaarrekening komt overeen met die van de programmabegroting.

De gemeenterekening kan worden beschouwd als het sluitstuk in de verantwoordingslijn. Aanbieding aan de raad vindt plaats in de maand juni.

3.2 Planning en controlcyclus

7. Activiteitenplanning

De functie van de activiteitenplanning is tweeledig.

De activiteitenplanning is zowel plannings- als voortgangsinstrument.

Planningsinstrument:

Als op zichzelf staand stuk wordt het aangeboden aan het college, aan de raad in de vorm van een recapitulatiestaat. (sinds 2013 aangeduid met: Lange Termijn Agenda Raad).

Formele vaststelling van de activiteitenplanning vindt plaats door het college.

Door vaststelling van de begroting heeft de raad bepaald **wat** er in het begrotingsjaar gerealiseerd dient te worden. Door vaststelling van de activiteitenplanning stelt het college vast **wanneer** en met welke prioriteit een en ander uitgevoerd zal worden. In de urenmatrix (vast onderdeel van de activiteitenplanning) wordt door het managementteam aangegeven met welke personele middelen een en ander gerealiseerd zal worden.

De activiteitenplanning kan worden beschouwd als een afsprakenkader ter uitvoering van de vastgestelde begroting. De activiteitenplanning is als het ware een 'contract' tussen het college en het management van de organisatie.

De activiteitenplanning bevat een totaalbeeld van waar een afdeling in het begrotingsjaar voor staat. De activiteitenplanning bevat de uitwerking van politiek geformuleerde doelstellingen in concrete activiteiten op afdelingsniveau. Om de vergelijkbaarheid met de begroting en het beleidsplan mogelijk te maken wordt de detailinformatie van het plan steeds gegroepeerd naar de programma-indeling van het beleidsplan en de begroting.

Naast de verticale relatie – college – management - is er sprake van een meer horizontale relatie, te weten: een 'contract' tussen de algemeen directeur en het managementteam.

Daarnaast is de activiteitenplanning ook een 'contract' tussen afdelingshoofd (via teamleiders) en medewerkers. Een contract is tweezijdig. De medewerkers van de afdeling zullen dan ook van meet af aan betrokken dienen te worden bij de opstelling van de urenmatrix. Pas dan kan aan het 'contract' enige status worden toegekend.

Centraal element in de activiteitenplanning is de urenrekening naar programma's, producten en activiteiten. Met name door het opstellen van de zogenoemde urenmatrix wordt een beeld verkregen van de beschikbare personele capaciteit. Zowel voor wat betreft de totale capaciteit als de capaciteit in de tijd gezien.

Met name met het oog daarop is het wenselijk dat reeds voor de opstelling van de begroting met de eerste voorbereidende werkzaamheden wordt begonnen. Daarmee kan worden voorkomen dat de begroting te sterk gericht is op de financiële mogelijkheden en te weinig op de beschikbare personele capaciteit en overige organisatiemiddelen.

Om die reden zal het opstellen van de Activiteitenplanning tegelijkertijd plaatsvinden met het opstellen van de begroting. Overigens kan de activiteitenplanning als operationeel instrument formeel pas na de vaststelling van de begroting worden vastgesteld.

Voortgangsinstrument:

Daarnaast wordt door middel van de activiteitenplanning de voortgang van de activiteiten en uit te voeren werkzaamheden bewaakt. Daarbij ligt overigens het accent meer op de voortgang in de tijd dan op het volume.

Rapportage over de voortgang vindt plaats door middel van managementrapportages..

De activiteitenplanning is als voortgangsinstrument in digitale vorm beschikbaar op het gemeentelijk netwerk en is te benaderen via Spiek – Dashboard Planning en Control.

3.2 Planning en controlcyclus

8. Managementrapportages

De managementrapportages zijn primair bedoeld om het productieproces bij te sturen en secundair om informatie te verzamelen voor de bestuursrapportages. Uitvoeringsrapportages spelen zich op afdelingsniveau af. De dynamiek van de uitvoering vereist dat continue inzicht nodig is in de stand van zaken. Een managementrapportage kan dienen als basis voor de bestuursrapportages.

De managementrapportages verschijnen 3 keer per jaar: eind april, eind september en eind december. In de managementrapportages wordt gerapporteerd over afwijkingen ten opzichte van de planning.

In de managementrapportages wordt op dit moment over de volgende onderdelen gerapporteerd:

- Flexpot en vacatureruimte,
- In-, door- en uitstroom;
- Ziekteverzuim;
- Opleidingsplan;
- Zaaksysteem;
- Activiteitenplanning;
- Grote projecten;
- Urenregistratie;
- Kredieten;
- Gemeenschappelijke regelingen;
- Bezwaar en beroep;
- Basisregistraties.

De voortgangsrapportage wordt op meerdere niveaus gepresenteerd.

- In de vorm van een samenvatting als rapportage in één oogopslag.
- In de vorm van 'hoofdbladen' per onderdeel, waarin opgenomen een presentatie op hoofdlijnen, een korte analyse en/of nadere toelichting.
- In de vorm van verwijzingen en hyperlinks waarmee onderliggende detailoverzichten kunnen worden opgeroepen.

Hiermee wordt beoogd elke gebruiker naar 'eigen' informatiebehoefte te kunnen voorzien.

3.3 Leeswijzer

Binnen het model zijn diverse navigatiemogelijkheden beschikbaar.

Door middel van de 'home' knop kun je vanaf elke pagina naar het startscherm gaan.

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

In een aantal gevallen bevatten pagina's submenu's.

De knoppenbalk in het submenu is bedoeld om snel te kunnen navigeren binnen het desbetreffende onderdeel.

De 'home' knop is in het submenu lichter van kleur en fungeert als tussenstap naar de eerste pagina binnen het submenu.

terug

Door middel van de 'knop' met de tekst 'terug' (rechtsonder op de pagina) kun je vanaf de huidige pagina naar de vorige bezochte pagina gaan. (Het zogenaamde terugbladeren. Let op! Niet te verwarren met 1 pagina terugbladeren.)

NB: deze optie werkt niet in alle pdf-readers. Installeer *goodreader* voor een optimale werking van het model.

Klikveld

Klikvelden zijn bedoeld om snel naar onderliggende pagina's te gaan. Bijvoorbeeld om detailinformatie op te roepen.

Klikvelden in de tekst zijn te herkennen aan de grijze kleur.

groen

Klik op de **groene tekst** (linksonder op de pagina) om snel naar een volgend 'hoofdonderwerp' te gaan. De onderwerpselectie op het startscherm is daarbij leidend.

Inhoudsopgave

Vanuit de inhoudsopgave kun je rechtstreeks naar elke gewenste pagina gaan.

De inhoudsopgave is vanaf elke pagina te benaderen via de 'home' knop gevolgd door een klik op de knop 'inhoudsopgave'.

beleidsplan

In een aantal gevallen worden afbeeldingen of teksten gebruikt als link naar een onderliggende teksten. Meestal met het doel om een nadere toelichting te geven.

Daar waar van toepassing wordt dit op de desbetreffende pagina duidelijk aangegeven.